

การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้เพื่อป้องกันสังคม

นางสาวรัชกานต์ จิตติขานนท์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

APPLICATION OF PREVENTIVE DETENTION IN THAILAND

Miss Thachakarn Chittichanon

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้เพื่อ ป้องกันสังคม
โดย	นางสาวรัชกานต์ จิตติขานนท์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จirinติ หะวานนท์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ธัชกานต์ จิตติขานนท์ : การนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้เพื่อป้องกันสังคม. (APPLICATION OF PREVENTIVE DETENTION IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.คณพล จันทน์หอม, 185 หน้า.

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิดในอนาคตเพื่อป้องกันและคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตัวจำเลยในระหว่างพิจารณา การควบคุมตัวบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิต รวมทั้งการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว แต่มีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ

แม้ว่าแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดหลังได้รับโทษจำคุกครบถ้วนเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำจะปรากฏในกฎหมายไทยก็ตาม แต่มาตรการดังกล่าวยังมีข้อจำกัดและข้อขัดข้องหลายประการที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดและหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ซึ่งได้รับการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้การแก้ไขปัญหอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษมีประสิทธิภาพมากขึ้น และในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวเท่าที่จำเป็น ดังที่ใช้บังคับอยู่ในต่างประเทศในปัจจุบัน เป็นเหตุให้ไม่สามารถนำมาตราการดังกล่าวมาใช้แก้ไขปัญหอาชญากรรมประเภทนี้เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมให้ปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้มีบุคลิกภาพบกพร่องอย่างร้ายแรง ทำให้มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ ภายใต้เงื่อนไขเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในขณะสิ้นสุดเวลาการลงโทษ และการพิจารณาสั่งใช้มาตรการตามหลักแห่งความได้สัดส่วน รวมถึงการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ เพื่อให้สามารถนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสังคมส่วนรวมโดยส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวเท่าที่จำเป็น อันจะทำให้เกิดความสมดุลและความยุติธรรมต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในท้ายที่สุด สมดังเจตนารมณ์ของแนวคิดและหลักการของมาตรการอย่างแท้จริง

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2556

ลายมือชื่อนิติสตร์ .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

5385988834 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: POST-SENTENCE PREVENTIVE DETENTION / DANGEROUS OFFENDERS /
RECIDIVISM / SERIOUS VIOLENT CRIMES / PROPORTIONALITY

THACHAKARN CHITTICHANON: APPLICATION OF PREVENTIVE DETENTION IN
THAILAND. ADVISOR: KANAPHON CHANHOM, Ph.D., 185 pp.

Preventive detention is a measure which the criminal justice agencies use to detain offenders who have tendency to commit crimes again in the future, with the aim of preventing and protecting the public from danger resulting from such offenders. It can take many forms, such as pretrial detention, detention of the mentally ill and post-sentence preventive detention of offenders deemed to be at high risk of committing further serious crimes upon their release.

Even though the concept of post-sentence preventive detention does exist in the Thai legal system, such measure still has certain limitations and objections which are inconsistent with the concept and principles of preventive detention as developed and improved over time. Such development and improvement were aimed at resolving the problem of post-sentence recidivism more efficiently, while affecting the rights and liberties of offenders detained only as necessary, which are the principles currently applied in various countries. These limitations and objections lead to the inability of applying post-sentence preventive detention to resolve recidivism to prevent and protect the public more efficiently.

Therefore, it is necessary to amend the relevant legal provisions by enabling the court to have the power to order a detention of offenders with severe personality disorder who have high tendency to commit post-sentence recidivism. Such an amendment may be conditioned by the systematic assessment of dangerousness at the end of their sentence and the consideration to order the use of the measure in accordance with the principle of proportionality, as well as periodic revision of the necessity and appropriateness of the use of the measure. These conditions will enable preventive detention to be used to protect the public at large, while affecting the rights and liberties of offenders detained only as necessary. Ultimately, this will result in the balancing of the rights of individual offenders and community protection in line with the actual purpose of the concept and principles of the measure.

Field of Study: Laws

Student's Signature .....

Academic Year: 2013

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของอาจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนทั้งด้านข้อมูลวิชาการและวิธีการวิจัย โดยตลอดเวลาในการศึกษา ท่านได้ให้ความเมตตาและเอาใจใส่ผู้เขียนเป็นอย่างดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโยภาส ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จิรนิติ หะวานนท์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมถึงรองศาสตราจารย์ มัทยา จิตติรัตน์ ที่ให้คำแนะนำช่วงการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ ซึ่งทุกท่านได้กรุณาตรวจร่างวิทยานิพนธ์ และให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์เพื่อปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวของผู้เขียนที่ให้กำลังใจ และคอยช่วยเหลือผู้เขียนในทุกๆ ด้าน ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีประโยชน์ต่อการศึกษาระการใด ผู้เขียนขออุทิศให้แก่บุคคลผู้มีส่วนสนับสนุนส่งเสริมการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตามที่ได้กล่าวข้างต้น ตลอดจนผู้แต่งตำราและบทความที่ผู้เขียนใช้ในการศึกษาค้นคว้า แต่หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียวและขอภัยมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 สมมติฐาน.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.8 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
1.9 ลำดับประเด็นการนำเสนอในวิทยานิพนธ์.....	9
บทที่ 2 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายและการกระทำผิดซ้ำ	12
2.1 การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย	13
2.1.1 ความหมายและขอบเขตของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย.....	14
2.1.2 ทฤษฎีในการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย	15
2.1.2.1 ทฤษฎีบุคลิกภาพ	17
2.1.2.2 ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม	18
2.1.2.3 ทฤษฎีการป้องกันสังคม.....	22
2.1.2.4 ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม	23
2.1.2.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย.....	24
2.1.3 ลักษณะของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยและโทษ	29

2.1.4 ข้อจำกัดในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย	32
2.1.4.1 หลักแห่งความได้สัดส่วน	32
2.1.4.2 การทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะ	35
2.1.4.3 สภาพหรือลักษณะของการควบคุมตัว	35
2.1.4.4 หลักฐานที่ชัดเจนที่แสดงถึงสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล	36
2.2 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ	38
2.2.1 ความหมายของการกระทำผิดซ้ำ	38
2.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิด	39
2.2.2.1 ทฤษฎีว่าด้วยอาชญากรที่ถือลักษณะของบุคคลเป็นสาเหตุ	39
2.2.2.2 ทฤษฎีว่าด้วยกลุ่มสังคมและปัจจัยทางวัฒนธรรม	40
2.2.3 แนวคิดในการดำเนินการกับผู้กระทำผิดซ้ำ	41
2.2.3.1 แนวคิดเรื่องการลงโทษ	41
2.2.3.2 แนวคิดเรื่องการแก้ไขฟื้นฟู	41
2.3 การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหการกระทำผิดซ้ำ	43
บทที่ 3 มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทย	49
3.1 หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	50
3.2 มาตรการตามกฎหมายไทยที่อยู่บนแนวคิดมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย	52
3.2.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	52
3.2.2 ประมวลกฎหมายอาญา	55
3.2.3 กฎหมายอื่น	58
3.3 วิเคราะห์ปัญหาของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน	63
บทที่ 4 มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ	72
4.1 ประเทศเยอรมนี	72
4.1.1 ประวัติและความเป็นมา	73
4.1.2 หลักเกณฑ์การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายเยอรมนี	75
4.1.2.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ	77
4.1.2.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ	78

4.1.2.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ	80
4.1.2.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้ มาตรการ.....	81
4.1.2.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล	81
4.1.2.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว	82
4.1.2.7 สถานที่ควบคุมตัว.....	82
4.1.2.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ ...	82
4.1.3 ปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายเยอรมนี	83
4.2 ประเทศฝรั่งเศส.....	85
4.2.1 ประวัติและความเป็นมา	85
4.2.2 หลักเกณฑ์การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายฝรั่งเศส.....	86
4.2.2.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ.....	86
4.2.2.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ.....	87
4.2.2.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ	87
4.2.2.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้ มาตรการ.....	88
4.2.2.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล	88
4.2.2.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว	89
4.2.2.7 สถานที่ควบคุมตัว.....	89
4.2.2.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ ...	90
4.2.3 ปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายฝรั่งเศส	90
4.3 ประเทศออสเตรเลีย	91
4.3.1 ประวัติและความเป็นมา	92
4.3.2 หลักเกณฑ์การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายออสเตรเลีย.....	93
4.3.2.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ.....	94
4.3.2.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ.....	94

4.3.2.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ	95
4.3.2.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้ มาตรการ.....	95
4.3.2.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล	97
4.3.2.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว	98
4.3.2.7 สถานที่ควบคุมตัว.....	99
4.3.2.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ ...	99
4.3.3 ปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมาย ออสเตรเลีย	100
4.4 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	103
4.4.1 ประวัติและความเป็นมา	103
4.4.2 หลักเกณฑ์การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา	104
4.4.2.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ.....	105
4.4.2.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ.....	105
4.4.2.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ	106
4.4.2.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้ มาตรการ.....	106
4.4.2.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล	107
4.4.2.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว	108
4.4.2.7 สถานที่ควบคุมตัว.....	108
4.4.2.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ .	108
4.4.3 ปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมาย สหรัฐอเมริกา.....	109
4.5 ประเทศสิงคโปร์	112
4.5.1 ประวัติและความเป็นมา	112
4.5.2 หลักเกณฑ์การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสิงคโปร์	113
4.5.2.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ.....	114
4.5.2.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ.....	114

4.5.2.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ	115
4.5.2.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้ มาตรการ.....	115
4.5.2.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล	116
4.5.2.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว	116
4.5.2.7 สถานที่ควบคุมตัว.....	116
4.5.2.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ .	118
4.5.3 ปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสิงคโปร์	119
4.6 เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมาย ต่างประเทศ	119
4.6.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ	119
4.6.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ.....	123
4.6.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ	125
4.6.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ....	127
4.6.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล	130
4.6.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว	132
4.6.7 สถานที่ควบคุมตัว.....	133
4.6.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ	135
บทที่ 5 วิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทย	139
5.1 ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย	140
5.2 แนวทางการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทย	144
5.3 หลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย	146
5.3.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ	151
5.3.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ.....	153
5.3.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ	155
5.3.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ..	158

5.3.5	กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล	161
5.3.6	ระยะเวลาการควบคุมตัว	163
5.3.7	สถานที่ควบคุมตัว.....	164
5.3.8	การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ	166
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	170
6.1	บทสรุป	170
6.2	ข้อเสนอแนะ	176
	รายการอ้างอิง	180
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	185

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมที่สงบเรียบร้อย ปราศจากการกระทำความผิด ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาและมุ่งหมายจะเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเครื่องมือสำคัญที่จะนำพาสังคมไปสู่เป้าหมายอันเป็นอุดมคติดังกล่าวได้ คือ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งความสงบสุขก็จะเกิดขึ้นแก่สังคมโดยรวม

ในการดำเนินการแก้ไขปัญหอาชญากรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามักจะเน้นหนักไปในทางการปราบปรามการกระทำความผิด โดยการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษหลังจากที่เกิดการกระทำความผิดขึ้น แล้วเป็นหลัก ซึ่งแนวทางนี้เป็นไปตามหลักสำคัญของกฎหมายอาญาที่มีขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันและคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิดที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ว่า “บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญา ก็ต่อเมื่อกระทำการอันกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้”

อย่างไรก็ดี หากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจำต้องรอให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นก่อนถึงจะเข้ามามีบทบาทดำเนินการกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ก็อาจไม่ทันการ ไม่อาจคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบอาชญากรรมได้ อีกทั้งยังทำให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์ต้องตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ซึ่งบางครั้งความสูญเสียจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่อาจประเมินค่าและไม่อาจมีการเยียวยาแก้ไขให้กลับคืนดีดังเดิมดังเช่นก่อนเกิดอาชญากรรมได้ เช่น กรณีผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงในความผิดต่อชีวิต ร่างกาย หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขปัญหอาชญากรรมด้วยการป้องกันอาชญากรรมไม่ให้เกิดขึ้นตั้งแต่ต้น หรือป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมซ้ำอีก โดยการดำเนินการกับบุคคลที่มีสภาพความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิด ก่อนที่บุคคลนั้นจะลงมือกระทำความผิดขึ้น จึงเป็นแนวคิดที่สำคัญที่จะนำมาเสริมมาตรการปราบปรามการกระทำความผิดเพื่อช่วยให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถคุ้มครองป้องกันสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการหนึ่งที่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าว ซึ่งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานำมาใช้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายก่อนมีการกระทำความผิด เพื่อป้องกันการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยรูปแบบของการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวนี้มีมากมายและปรากฏอยู่ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตัวจำเลยในระหว่างพิจารณา การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย

ว่าจะกระทำความผิดฐานก่อการร้าย การควบคุมตัวบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต รวมทั้งการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ

ในส่วนของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ ได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายประเทศต่างๆ โดยแต่ละประเทศจะนำมาตราการดังกล่าวไปใช้ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพปัญหาและสังคมที่มีลักษณะเฉพาะของประเทศนั้นๆ อย่างในประเทศไทย แนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายปรากฏอยู่ในส่วนของวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกัน ซึ่งเป็นมาตรการที่นำมาใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดติดนินัยเอาไว้ภายในเขตที่กำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิดเพื่อตัดนินัย และเพื่อฝึกหัดอาชีพ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 40

อย่างไรก็ตาม แม้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันจะมีแนวคิดในทำนองเดียวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ใช้ในประเทศอื่นๆ แต่มาตรการที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนั้นยังไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายในเรื่องนี้บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายในบริบทของสังคมไทยสมัยหนึ่ง แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมและปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตมาก อีกทั้งความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและศาสตร์ต่างๆ ที่อาจนำมาใช้เสริมการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้การวินิจฉัยควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือภายใต้หลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างเพียงพอ ก็ได้รับการพัฒนามากขึ้นตามไปด้วย การที่กฎหมายไทยไม่ได้รับการพิจารณาและแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยตามแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงไปจึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถแก้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากสถิติของกรมราชทัณฑ์ที่แสดงข้อมูลผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัว มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 16.62 ที่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป¹ ในขณะที่จำนวนผู้ถูกกักกัน ตามสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2555 มีเพียง 31 คนเท่านั้น² โดยปัญหาและข้อจำกัดของวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันมีดังนี้

1. แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล

หลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ศาลจะมีคำพิพากษาให้กักกันผู้กระทำความผิดนั้น กฎหมายกำหนดให้ศาลพิจารณาจากการที่ผู้กระทำความผิดเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือถูกศาลพิพากษาให้กักกันในความผิดตามที่กฎหมายกำหนดมาแล้วหลายครั้งซึ่งตามกฎหมายถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดติดนินัยเป็นหลัก โดยไม่ได้มีบทบัญญัติกำหนดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนที่ศาลจะสั่งใช้มาตรการดังกล่าวด้วยแต่อย่างใด ทั้งที่เรื่องการพิจารณาสภาพ

¹ กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์, สถิติข้อมูลผู้ต้องราชทัณฑ์, 2552.

² กรมราชทัณฑ์, สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ [ออนไลน์], 1 ตุลาคม 2555. แหล่งที่มา <http://www.correct.go.th/stat102/display/result.php?date=2012-10-01>

ความเป็นอันตรายของบุคคลไม่สามารถใช้หลักทางนิติศาสตร์วินิจฉัยได้โดยตรง หากแต่จำต้องอาศัยหลักทางวิทยาศาสตร์มาประกอบการพิจารณาวินิจฉัยด้วยถึงจะมีความน่าเชื่อถือ

ด้วยเหตุนี้ เมื่อไม่มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนสั่งใช้มาตรการดังกล่าวทำให้ความเสียหายที่บุคคลที่ไม่เป็นอันตรายจะถูกควบคุมตัวไว้และบุคคลที่เป็นอันตรายจะถูกปล่อยตัวไปมีสูง เป็นเหตุให้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันไม่สามารถนำมาใช้เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมจากอันตรายที่อาจเกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอันตรายภายหลังพ้นโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ระยะเวลาในการฟ้องขอให้ศาลสั่งใช้มาตรการ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 43 และมาตรา 97 บัญญัติให้พนักงานอัยการฟ้องขอให้ศาลสั่งกักกันผู้กระทำความผิดได้ภายในช่วงระยะเวลาจำกัด กล่าวคือ ให้พนักงานอัยการขอรวมกันไปในฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน หรือให้พนักงานอัยการฟ้องขอให้กักกันผู้กระทำความผิดในภายหลังภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน มิฉะนั้นเป็นอันขาดอายุความ

การจำกัดระยะเวลาเช่นนี้ไม่สอดคล้องกับหลักเรื่องสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลที่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาสังเกตและประเมินผล อีกทั้งสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลยังเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา จึงต้องประเมินสภาพความเป็นอันตรายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของบุคคลนั้นให้มากที่สุด สภาพความเป็นอันตรายของบุคคลจึงไม่ใช่เรื่องที่ยุติแน่นอนและสามารถตัดสินได้เด็ดขาดในขณะที่ศาลมีคำพิพากษาอย่างกรณีการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด การกำหนดระยะเวลาในการฟ้องขอให้ใช้มาตรการดังกล่าวไว้อย่างจำกัด ทำให้ไม่อาจใช้การกักกันเพื่อป้องกันสังคมในกรณีที่สภาพความเป็นอันตรายของบุคคลปรากฏขึ้นภายหลังระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการสามารถฟ้องขอให้กักกันผู้กระทำความผิดต่อศาลได้ โดยเฉพาะในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษจำคุกตามคำพิพากษา ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเวลาที่สามารประเมินและสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้มากที่สุด และยังเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการปล่อยผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมที่สุดด้วย

ด้วยเหตุที่กล่าวข้างต้น เมื่อกฎหมายที่มีอยู่ไม่รองรับให้สามารถใช้ในการกักกันเพื่อคุ้มครองสังคมได้ในขั้นตอนนี้ จึงเป็นเหตุให้กระบวนการยุติธรรมจำต้องปล่อยตัวผู้กระทำความผิดที่มีสภาพความเป็นอันตรายดังกล่าวกลับสู่สังคม เพื่อรอให้ผู้นั้นกระทำความผิด สร้างความเสียหายแก่สังคม และกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในบางครั้งความผิดที่ได้กระทำลงไปนั้นก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสังคม ทั้งๆ ที่อาชญากรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่คาดหมายได้ว่า จะเกิดขึ้นและสามารถป้องกันได้ เพียงแต่มีกฎหมายมารองรับในการใช้มาตรการดังกล่าวเท่านั้น

3. ข้อจำกัดในการสั่งใช้มาตรการ

แม้ว่าการกักกันจะเป็นมาตรการที่มีขึ้นเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมก็ตาม แต่ก็ยังเป็นมาตรการที่กระทบสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกบังคับใช้มาตรการอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การใช้มาตรการดังกล่าวจึงควรอยู่ภายใต้กรอบหรือข้อจำกัดเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของส่วนรวมและ

ผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการ ซึ่งในประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดเรื่องข้อจำกัดดังกล่าวเอาไว้ด้วยแต่อย่างใด จึงเป็นเหตุให้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลอาจถูกลิดรอนเกินความจำเป็นได้ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

3.1 ในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ก่อนใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันต้องคำนึงถึงหลักแห่งความจำเป็น โดยพิจารณาก่อนว่าไม่มีมาตรการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการน้อยกว่าและสามารถนำมาใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันสังคมได้แล้ว จึงค่อยสั่งใช้มาตรการดังกล่าว แต่ปล่อยให้บุคคลพินิจของศาลที่จะเลือกใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ตามที่ศาลเห็นสมควร

3.2 ประเภทคดีที่อยู่ในข่ายที่ศาลจะพิพากษาให้กักกันผู้กระทำความผิดมีความหลากหลาย กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 กำหนดให้สามารถกักกันผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก รับของโจร ฯลฯ ได้ โดยไม่ได้จำกัดเฉพาะความผิดอาญาที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอย่างร้ายแรงเท่านั้น

3.3 ไม่มีบทบัญญัติเรื่องการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะ (periodic review) กล่าวคือ แม้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 16 จะบัญญัติให้ศาลสั่งเพิกถอนหรืองดการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่บุคคลใดไว้ชั่วคราวได้ ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำเสนอของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับการใช้บังคับนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้มีการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะเพื่อเป็นหลักประกันว่าการควบคุมตัวบุคคลนั้นๆ จะเป็นไปเท่าที่จำเป็น トラบเท่าที่บุคคลนั้นยังมีสภาพความเป็นอันตรายอยู่เท่านั้น

เมื่อมาตรการในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ไม่สามารถแก้ปัญหาอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงจำเป็นต้องพิจารณาหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหาอาชญากรรมประเภทดังกล่าวต่อไป จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่า ในต่างประเทศได้ศึกษาและพัฒนาแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดและวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประเมินความเสี่ยงและสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในระหว่างที่กำลังรับโทษจำคุกเพื่อหาความเป็นไปได้ว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษหรือไม่ เพื่อรองรับกรณีที่ความเป็นอันตรายของบุคคลปรากฏภายหลังศาลมีคำพิพากษา ในขณะที่บุคคลนั้นกำลังรับโทษจำคุกและใกล้จะครบกำหนดการปล่อยตัว ทั้งนี้ หากผลการประเมินแสดงว่า บุคคลใดมีแนวโน้มหรือความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำ บุคคลนั้นก็จะถือว่าเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายและจะต้องถูกควบคุมตัวต่อไป หลังจากได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว โดยการใช้มาตรการดังกล่าวจะอยู่ภายใต้กรอบหรือข้อจำกัดบางประการเพื่อให้สิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดถูกระทบกระเทือนเท่าที่จำเป็น และในขณะเดียวกันก็สามารถคุ้มครองและป้องกันอันตรายให้แก่สังคมได้อย่างเพียงพอ ซึ่งรายละเอียดและวิธีการบังคับใช้

มาตรการดังกล่าวในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันออกไป ตามสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ

ด้วยเหตุนี้ การศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ใช้อยู่ในต่างประเทศ จึงมีความสำคัญ และอาจนำมาใช้แก้ไขปัญหาและอุดช่องว่างที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากแม้รายละเอียดและวิธีการบังคับใช้มาตรการในแต่ละประเทศจะต่างกันออกไป แต่มาตรการดังกล่าวก็มีหลักเกณฑ์บางอย่างร่วมกัน ด้วยเหตุจูงใจดังกล่าว ผู้เขียนจึงสนใจทำวิทยานิพนธ์เพื่อศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียดแล้วก็จะสามารถนำมาพิจารณาเปรียบเทียบและหาความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้กับบริบทของสังคมไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย แนวคิด ทฤษฎีทางอาญาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อโต้แย้งและข้อจำกัดของมาตรการดังกล่าว
2. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ ทั้งในส่วนของสาเหตุของการกระทำผิดและการดำเนินการกับผู้กระทำผิดซ้ำ
3. เพื่อศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทย รวมทั้งปัญหาและข้อจำกัดของมาตรการดังกล่าว
4. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ ตลอดจนข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการใช้มาตรการดังกล่าวบังคับในต่างประเทศ
5. เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทย

1.3 สมมติฐาน

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทยยังไม่เหมาะสม อีกทั้งยังไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองสังคมให้พ้นจากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษ จึงควรนำแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ประเทศต่างๆ ใช้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ โดยการประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำความผิดในขณะที่กำลังรับโทษจำคุกมาใช้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมประเภทนี้ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้มีขอบข่ายการศึกษาในเรื่องมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย โดยศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี ข้อโต้แย้ง และข้อจำกัดของมาตรการดังกล่าว แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ รวมทั้งการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ ตลอดจนการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาปรับใช้ในประเทศไทย เพื่อควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก โดยศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร วารสาร บทความ หนังสือพิมพ์ กฎหมาย คำพิพากษาฎีกา คำบรรยายจากการสัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ระบบออนไลน์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดองค์ความรู้ในเรื่องมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ทั้งในส่วนของแนวคิดทฤษฎีทางอาญาที่รองรับมาตรการดังกล่าว ตลอดจนข้อโต้แย้งและข้อจำกัดของการบังคับใช้มาตรการ
2. เกิดองค์ความรู้ในเรื่องแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ ทั้งในส่วนของสาเหตุของการกระทำผิดและการดำเนินการกับผู้กระทำผิดซ้ำ
3. เกิดองค์ความรู้ในเรื่องมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถนำมาตรการดังกล่าวมาใช้คุ้มครองป้องกันสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ
5. เสนอแนวทางที่เหมาะสมที่จะนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยและสามารถนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การคุ้มครองป้องกันสังคมให้พ้นจากปัญหาอาชญากรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.7 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

“การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย” (Preventive Detention) หมายถึง การควบคุมตัวบุคคลที่มีสภาพความเป็นอันตราย เนื่องจากสภาพหรือพฤติกรรมของบุคคลนั้นแสดงให้เห็นความเป็นไปได้อย่างสูงว่า หากไม่ถูกควบคุมตัว บุคคลนั้นจะประกอบอาชญากรรมหรือก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงอย่างอื่นขึ้น ซึ่งในที่นี้ หมายถึง การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีสภาพความเป็นอันตราย โดยมีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

1.8 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เมื่อตรวจสอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายพบว่าการศึกษเกี่ยวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศไทยมีมานานแล้ว เพียงแต่มุมมองและขอบเขตของการศึกษาในแต่ละเรื่องอาจแตกต่างกันออกไป อย่างงานวิจัยเรื่อง “การคุมขังและกักขังผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา”³ เป็นการศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีการควบคุมกักขังก่อนการพิจารณาคดีของศาล และการควบคุมและกักขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งในขณะนั้นเกิดปัญหาจากการใช้มาตรการหลายประการ ทั้งในส่วนขององค์กรที่จะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งควบคุมกักขัง การพิจารณาความจำเป็นในการสั่งใช้มาตรการที่ไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน และการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวก่อนและระหว่างพิจารณาที่ไม่แตกต่างจากการจำคุก

งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งศึกษาการนำมาตรการควบคุมกักขังก่อนและระหว่างพิจารณามาใช้ให้เกิดความสมดุลระหว่างการคุ้มครองประโยชน์ของสังคมส่วนรวม และการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกควบคุมและกักขัง เพื่อให้การดำเนินกระบวนการทางอาญาของรัฐมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้มาตรการคุ้มครองสิทธิของประชาชนทั้งก่อนและในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลมีอย่างเพียงพอ โดยผู้วิจัยเสนอแนะให้แก้ไขบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องเพื่อควบคุมการใช้ดุลพินิจในการควบคุมและกักขังภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าจะสามารถใช้มาตรการดังกล่าวได้ในกรณีใดบ้าง กำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวบุคคลที่เหมาะสมและพอสมควรแก่กรณี กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวให้แตกต่างจากการปฏิบัติต่อนักโทษจำคุก และเสนอแนะให้เพิ่มการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกควบคุมตัวโดยการกำหนดให้รัฐจัดหาทนายความให้ และอาจกำหนดค่าทดแทนแก่ผู้ถูกควบคุมตัวในกรณีที่ศาลพิจารณาว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์

นอกจากงานวิจัยเกี่ยวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ในกรณีการควบคุมกักขังก่อนการพิจารณาคดีของศาล และการควบคุมและกักขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งเป็นการศึกษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ยังมีงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่ศึกษาภาพรวมของวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งรวมถึงการศึกษาบทบัญญัติในเรื่องกักกันและการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลที่ถือเป็นมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

³ มาลี ทองสุวรรณค์, “การคุมขังและกักขังผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

รูปแบบหนึ่งด้วย โดยงานวิจัยเรื่อง “วิธีการเพื่อความปลอดภัย”⁴ มุ่งศึกษาเปรียบเทียบวิธีการเพื่อความปลอดภัยกับโทษและมาตรการอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียง เพื่อให้เห็นความแตกต่างของมาตรการแต่ละประเภท รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ในทางปฏิบัติ เช่น ปัญหาเรื่องเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ปัญหาเรื่องอำนาจในการร้องขอให้ศาลบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย และปัญหาเรื่องข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพลักษณะ หรือพฤติกรรมของบุคคลผู้จะถูกสั่งใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตลอดจนข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มพนักงานเจ้าหน้าที่สืบเสาะและพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด การให้อำนาจพนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยบางประเภท และการให้อำนาจพนักงานสอบสวนสืบสวนสอบสวนและเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพ ลักษณะ พฤติกรรมของบุคคลที่สงสัยว่าจะมีสภาพความเป็นอันตรายต่อสังคมแก่พนักงานอัยการ เพื่อจะได้เสนอข้อเท็จจริงดังกล่าวต่อศาลประกอบการร้องขอให้ศาลสั่งใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยกับผู้กระทำความผิดต่อไป

หลังจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “วิธีการเพื่อความปลอดภัย” ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ต่อมาก็ได้มีผู้ศึกษาวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันโดยเฉพาะในงานวิจัยเรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกัน”⁵ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกัน ทั้งในด้านโครงสร้างกฎหมายและด้านองค์การผู้บังคับใช้กฎหมาย เช่น ปัญหาเรื่องกำหนดระยะเวลาที่ผู้กระทำความผิด ปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 16 ในกรณีที่พฤติการณ์เกี่ยวกับการบังคับใช้การกักกันเปลี่ยนแปลงไป และปัญหาเรื่อง การขาดกฎหมายและวิธีปฏิบัติในการดำเนินคดีวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกัน

ผลการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันหลายประการเพื่อให้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันสามารถนำมาใช้เพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากผู้กระทำความผิดติดนิสัยที่กระทำความผิดซ้ำหลายครั้งได้สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มอำนาจให้ศาลตั้งเงื่อนไขหรือคุมประพฤติผู้ได้รับการพิทักษ์หรือการใช้อำนาจวิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้ชั่วคราวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 16 การกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการดำเนินคดีวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันสำหรับพนักงานสอบสวน และการปรับปรุงระบบการตรวจสอบลายนิ้วมือ และประวัติการกระทำความผิดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แม้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีเนื้อหาบางส่วนเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมทั้งสามเรื่องดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากเป็นการมุ่งศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในรูปแบบของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา

⁴ ถาวร พานิชพันธ์, “วิธีการเพื่อความปลอดภัย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

⁵ มนต์ชัย วัชรบุตร, “ปัญหาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกัน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533).

แต่เนื่องจากการศึกษาวิจัยมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นการศึกษาถึงปัญหาและข้อจำกัดของมาตรการในบริบทและมุมมองที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ เน้นการศึกษาประเด็นปัญหาเรื่องระยะเวลาการพิจารณาสั่งใช้มาตรการของศาล หลักเรื่องสภาพ ความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดตามหลักอาชญาวิทยา รวมทั้งกรอบในการสั่งใช้มาตรการตาม หลักแห่งความได้สัดส่วน ประกอบกับการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศที่ได้รับการแก้ไข ปรับปรุงใหม่ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 21 เพื่ออุดช่องว่าง และแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติที่เคยเกิดขึ้นในอดีต จากการนำมาตรการดังกล่าวไปใช้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการนำมาตรการ ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาปรับใช้ในประเทศไทยให้สอดคล้องกับหลักการของมาตรการที่ใช้กันอยู่ ตามแนวทางของกฎหมายต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ในประเทศไทยสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและคุ้มครองสังคมได้อย่างแท้จริง และส่งผลกระทบต่อ บุคคลที่เกี่ยวข้องที่อาจถูกบังคับใช้มาตรการเท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณี ดังนั้น การศึกษาวิจัย เรื่อง “การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้เพื่อป้องกันสังคม” ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงแตกต่างจากวรรณกรรมที่กล่าวมาข้างต้น

1.9 ลำดับประเด็นการนำเสนอในวิทยานิพนธ์

ปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษเป็นปัญหา อาชญากรรมที่เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งในปัจจุบัน สร้างความเดือดร้อนเสียหายให้แก่สังคมและผู้ตกเป็น เหยื่อของการกระทำความผิดอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีความผิดอาญาร้ายแรงบางประเภท เช่น ความผิดต่อชีวิต ร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการประกอบ อาชญากรรมดังกล่าวนั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจประเมินค่าและไม่อาจเยียวยาแก้ไขให้กลับคืนดังเดิมดังเช่น ก่อนเกิดอาชญากรรมขึ้นได้

ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมประเภทนี้โดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด ที่เป็นอันตรายต่อไปหลังจากที่ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วเพื่อคุ้มครองและป้องกันสังคมให้พ้นจาก อันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากผลการประเมินความเสี่ยงและสภาพความเป็นอันตรายของ ผู้กระทำความผิดในระหว่างกำลังรับโทษจำคุกในเรื่องจำตามแนวคิดและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดมีแนวโน้มหรือความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีก หลังพ้นโทษตามแนวคิดและหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย จึงเป็นสิ่งที่ เหมาะสมและถือเป็นมาตรการสำคัญที่จะใช้เสริมมาตรการปราบปรามการกระทำความผิดเพื่อช่วยให้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถคุ้มครองป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคมได้ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ในบทที่สอง ผู้เขียนจะศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็น อันตรายและการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งในส่วนของแนวความคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนและรองรับการใช้ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีบุคลิกภาพ ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม

ทฤษฎีการป้องกันสังคม ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม และทฤษฎีความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย ลักษณะของมาตรการโดยเปรียบเทียบกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยและโทษ ข้อจำกัดหรือกรอบในการใช้มาตรการเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ส่วนรวมและผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการ แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำความผิดและการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เขียนมุ่งศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

เมื่อได้ทราบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายและการกระทำผิดซ้ำแล้ว ในบทที่สาม ผู้เขียนจะศึกษาถึงมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทยว่ามีหลักการและเงื่อนไขในการบังคับใช้อย่างไร รวมถึงปัญหา ข้อขัดข้อง และความไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว โดยในส่วนแรก ผู้เขียนจะกล่าวถึงหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จากนั้นจึงจะกล่าวถึงมาตรการตามกฎหมายไทยที่อยู่บนแนวคิดมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ทั้งในส่วนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในส่วนอาญา รวมทั้งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในฐานะกฎหมายพิเศษที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวมในหัวข้อที่สามซึ่งเป็นหัวข้อสุดท้ายของบทนี้ ผู้เขียนจะวิเคราะห์ปัญหาของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

หลังจากนั้น ในบทที่สี่ ผู้เขียนจะศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ ทั้งในส่วนของประวัติความเป็นมาของมาตรการ หลักการและเงื่อนไขในการบังคับใช้มาตรการเกี่ยวกับระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล ระยะเวลาการควบคุมตัว สถานที่ควบคุมตัว และการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ ตลอดจนปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการตามกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาเทียบเคียงหาความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้แก้ปัญหที่เกิดขึ้นในประเทศไทยต่อไป

เมื่อศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายทั้งในส่วนของแนวคิดและทฤษฎีรวมทั้งได้พิจารณาเปรียบเทียบมาตรการตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศแล้ว ในบทที่ห้า ผู้เขียนจะวิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทย โดยในส่วนแรก ผู้เขียนจะวิเคราะห์ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย หลังจากนั้น จึงจะวิเคราะห์หลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย รวมถึงแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหอาชญากรรมที่เกิดจาก

การกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมดังเจตนารมณ์
และหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายอย่างแท้จริง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายและ การกระทำผิดซ้ำ

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการหนึ่งที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานำมาใช้แก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมโดยการควบคุมตัวบุคคลในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต การควบคุมตัวจำเลยในระหว่างพิจารณา การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่าจะกระทำความผิดฐานก่อการร้ายหรือการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ

แม้ว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีทางนิติศาสตร์หลายทฤษฎี ทั้งทฤษฎีที่สนับสนุนในส่วนของหลักการพื้นฐานของมาตรการซึ่งได้แก่ ทฤษฎีบุคลิกภาพ ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมและทฤษฎีการป้องกันสังคม รวมถึงทฤษฎีที่สนับสนุนการใช้มาตรการในแง่ของการพิจารณาเหตุผลและความชอบธรรมของ มาตรการอย่างทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมและทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย แต่เนื่องจากมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการป้องกันก่อนเกิดการกระทำความผิดโดยที่ยังไม่ได้เกิดการกระทำความผิดขึ้นจริงแต่อย่างใด อีกทั้งยังเป็นมาตรการที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัว การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่จำกัดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

นอกจากนี้ การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในบริบทของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเป็นมาตรการที่ผู้เขียนมุ่งศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ยังมีหลักเกณฑ์บางประการที่ต้องพิจารณาเป็นการเฉพาะต่างหากจากมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้มาตรการกับผู้กระทำความผิดที่รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วแต่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นบุคคลอันตรายว่าจะมีความชอบธรรมเพียงใด รวมทั้งขัดต่อหลักการของกฎหมายอาญาประการใดบ้างหรือไม่

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายและการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ ในส่วนแรก ผู้เขียนจะกล่าวถึงความหมายและขอบเขตของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย แนวความคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนและรองรับมาตรการ ลักษณะของมาตรการกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยและโทษ ตลอดจนข้อจำกัดหรือกรอบในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคม ส่วนในหัวข้อที่สอง ผู้เขียนจะกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ โดยเริ่มจากความหมาย ทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิด รวมทั้ง

แนวคิดในการดำเนินการกับผู้กระทำผิดซ้ำ เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับอาชญากรรม ประเภทนี้อย่างถ่องแท้ หลังจากนั้น ในหัวข้อสุดท้ายของบทนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงการนำมามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำเพื่อให้เห็นภาพรวมของมาตรการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เขียนมุ่งศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

2.1 การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการหนึ่งที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานำมาใช้แก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งนอกจากจะนำมาใช้ในรูปของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ ซึ่งเป็นสิ่งที่มุ่งศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายยังถูกนำมาใช้ควบคุมตัวบุคคลในรูปแบบอื่นๆ ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต การควบคุมตัวจำเลยในระหว่างพิจารณา หรือแม้แต่การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่าจะกระทำความผิดฐานก่อการร้าย

อย่างไรก็ตาม แม้วารูปแบบการดำเนินการกับบุคคลดังกล่าวจะมีความหลากหลาย แต่การนำมามาตรการดังกล่าวมาใช้เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมก็ล้วนแต่อยู่บนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีทางนิติศาสตร์อย่างเดียวกัน กล่าวคือ ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม ทฤษฎีการป้องกันสังคม ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม และทฤษฎีความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าว ในส่วนแรก ผู้เขียนจะกล่าวถึงความหมายและขอบเขตของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย จากนั้นจึงจะกล่าวถึงแนวความคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนและรองรับมาตรการในหัวข้อที่สอง

เมื่อทราบความหมาย ขอบเขต ตลอดจน แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแล้ว ในหัวข้อต่อไป ผู้เขียนจะกล่าวถึงลักษณะของมาตรการตามแนวคิดและทฤษฎีที่ได้กล่าวข้างต้น กับวิธีการเพื่อความปลอดภัยและโทษ โดยเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของวิธีการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดที่บัญญัติในกฎหมายอาญา ทั้ง 2 ประเภท เพื่อนำไปสู่บทสรุปว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายควรจัดอยู่ในวิธีการประเภทใด

ส่วนในหัวข้อสุดท้าย ผู้เขียนจะกล่าวถึงข้อจำกัดหรือกรอบในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ซึ่งมีขึ้นเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ส่วนรวมและผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการเช่นนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทั้งสองฝ่ายนั่นเอง

2.1.1 ความหมายและขอบเขตของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

นักนิติศาสตร์ได้ให้ความหมายของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้ต่างกันอย่างกว้าง โดยส่วนมากมักจะนิยามไว้อย่างกว้างๆ เพื่อให้ครอบคลุมการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่มีหลายรูปแบบ ซึ่งอาจสรุปความหมายของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้ดังนี้

“มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย” (Preventive Detention) หมายถึง การควบคุมตัวบุคคลที่มีได้เป็นผลมาจากการที่ศาลพิพากษาว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดอาญา⁶ แต่เป็นการควบคุมตัวบุคคลที่อยู่บนพื้นฐานของการคาดการณ์หรือการประเมินว่าบุคคลนั้นจะกระทำการอันเป็นอันตราย⁷ หรือกระทำความผิดร้ายแรง หากได้รับการปล่อยตัว⁸ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวไปสร้างความเดือดร้อนเสียหายแก่สังคม มิได้มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อตอบแทนความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำลงไปแล้วแต่อย่างใด⁹ ซึ่งการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมีหลายรูปแบบ เช่น การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในระหว่างพิจารณาดีของศาล การควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่าเป็นผู้ก่อการร้ายหรือทหารฝ่ายข้าศึก การควบคุมตัวบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต และการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดภายหลังได้รับโทษทางอาญาครบถ้วน เมื่อบุคคลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตรายต่อตนเองหรือต่อสาธารณชน¹⁰ เป็นต้น

ความหมายของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่นักนิติศาสตร์ได้ให้คำจำกัดความตามที่ได้สรุปไว้ข้างต้นมักจะมีการกล่าวถึงคำว่า “อันตราย” หรือ “บุคคลที่เป็นอันตราย” เพื่อใช้สนับสนุนการควบคุมตัวบุคคล ดังนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปเพื่อนำมาประกอบในการพิจารณาความหมายและขอบเขตของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ได้แก่ ความหมายของคำว่า “อันตราย” หรือ “บุคคลที่เป็นอันตราย” ซึ่งนักนิติศาสตร์ได้ให้คำนิยามของคำว่าบุคคลที่เป็นอันตรายไว้โดยสรุปได้ดังนี้

“บุคคลที่เป็นอันตราย” หมายถึง ผู้กระทำความผิดที่ได้ก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่น¹¹ และประวัติ บุคลิกภาพ ประเภทและความถี่ของความผิดที่กระทำอาการของโรค ปฏิบัติการตอบสนองต่อการบำบัดหรือการรักษาทางการแพทย์ การบูรณาการกับสังคม

⁶ Adam Klein and Benjamin Wittes, “Preventive detention in American theory and practice,” *Harvard National Security Journal* 2 (2011): 87-90.

⁷ Christopher Slobogin, “A jurisprudence of dangerousness,” *Northwestern University Law Review* 98, 1 (November, 2003): 1-62.

⁸ European Committee on Crime Problems, *Discussion paper on secure preventive detention* [online], 25 December 2012. Available from: <http://www.bit.ly/1dMmIEA>

⁹ Michael Louis Corrado, “Some notes on preventive detention and psychopathy,” In *Handbook of psychopathy and law*, eds. K.A. Kiehl et al. (London: Oxford University Press, 2013).

¹⁰ Rinat Kitai-Sangero, “The limits of preventive detention,” *McGeorge Law Review*, 40 (2009): 904.

¹¹ Nicola Padfield, *The sentencing, management and treatment of ‘dangerous’ offenders: Scoping paper* [online], 25 December 2012. Available from: <http://www.bit.ly/1jE4rfG>

และสภาพแวดล้อมของชีวิตของบุคคลนั้นในภายหน้า แสดงให้เห็นความเป็นไปได้ที่สูงว่า บุคคลดังกล่าวจะกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอันตรายในทำนองเดียวกันซ้ำอีกในอนาคต¹² เช่น ผู้กระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย ความผิดฐานข่มขืนโดยใช้กำลังรุนแรง (forcible rape) ความผิดฐาน ปล้นทรัพย์ ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เป็นต้น¹³

เมื่อนำนิยามของคำว่า “มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย” และ “บุคคลที่เป็นอันตราย” ที่นักกฎหมายให้คำจำกัดความไว้ดังกล่าวข้างต้นมาพิจารณาประกอบกัน จึงสรุปได้ว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย หมายถึง การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเนื่องจากสภาพ หรือพฤติกรรมของบุคคลนั้นแสดงให้เห็นความเป็นไปได้ที่สูงว่า หากไม่ถูกควบคุมตัว บุคคลนั้น จะกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่น ซึ่งในที่นี้ ผู้เขียนมุ่งศึกษาถึงการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

หลังจากที่ทราบความหมายและขอบเขตของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแล้ว ในหัวข้อต่อไป ผู้เขียนจะกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เป็นฐานรองรับและสนับสนุน การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับแนวคิดของมาตรการดังกล่าว

2.1.2 ทฤษฎีในการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่มีขึ้นเพื่อป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากการกระทำความผิดของบุคคลที่มีสภาพความเป็นอันตราย ซึ่งนักนิติศาสตร์หลายท่านได้นำทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ มาใช้อธิบายและสนับสนุนการใช้มาตรการดังกล่าวมากมาย ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดเรื่องการป้องกันอาชญากรรม ทฤษฎีการป้องกันสังคม ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม และทฤษฎีความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย

อย่างไรก็ดี เมื่อมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกับบุคคลที่เป็นอันตราย สิ่งที่ควรพิจารณาและคำนึงถึงเป็นลำดับแรก คือ แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานและที่มาของบุคคลที่เป็นอันตราย

คำว่า “อันตราย” หรือ “ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอันตราย” (The Notion of Dangerousness) เป็นแนวคิดทางอาชญาวิทยาที่ปรากฏในกฎหมายตั้งแต่ในอดีต โดยอิทธิพลหลักของแนวความคิดนี้มาจากหลักเรื่องการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) ซึ่งความหมายของถ้อยคำดังกล่าวในแต่ละยุคสมัยและแต่ละสังคมจะแตกต่างกันออกไป¹⁴ กล่าวคือ ในตอนต้นของ

¹² André Vallotton, *Dangerousness: A discussion paper* [online], 25 December 2012. Available from: <http://www.bit.ly/1M38JF>

¹³ S. Dinitz and J.P. Conrad, “Thinking about dangerous offenders,” *Criminal Justice Abstracts* 10, 1 (March, 1978): 100.

¹⁴ Nicola Padfield, *The sentencing, management and treatment of ‘dangerous’ offenders: Final report* [online], 25 December 2012. Available from: <http://www.bit.ly/1eYJY1j>

คริสต์ศตวรรษที่ 19 แนวคิดเรื่องบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการต่อสู้ปฏิวัติของกลุ่มบุคคลที่ฝ่ายการเมืองและชนชั้นสูงเห็นว่าเป็นบุคคลอันตรายที่จะก่อภัยคุกคามต่อสถานะและทรัพย์สินของตน ซึ่งได้แก่ กลุ่มผู้ก่อวินาศกรรมทางการเมือง ชนชั้นกรรมาชีพ ผู้ว่างงาน รวมถึงผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน¹⁵

ต่อมา ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 แนวคิดในเรื่องดังกล่าวได้เปลี่ยนไปจากการพิจารณาในแง่ของการเมืองเป็นความคิดในยุคใหม่ที่อาศัยความก้าวหน้าเรื่องข้อมูลทางสถิติและสังคม รวมทั้งการเก็บบันทึกข้อมูลและประวัติการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดอย่างเป็นระบบ เพื่อระบุลักษณะกลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย ซึ่งในยุคนี้ “ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอันตราย” หมายถึง ผู้กระทำความผิดติดนิสัยที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมในอนาคต*

ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และตอนต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ความรู้เกี่ยวกับจิตเวชพัฒนาไปอย่างมากและมีบทบาทสำคัญต่อแนวคิดเรื่องบุคคลที่เป็นอันตราย โดยในยุคนี้ “ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอันตราย” หมายถึง ผู้ที่มีความบกพร่องทางจิตใจ หรือสรีระร่างกาย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิด แนวคิดในเรื่องนี้จึงเป็นการเปลี่ยนจากความคิดเรื่องกลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายมาเป็นผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายที่สามารถระบุลักษณะหรือพิสูจน์ความเป็นอันตรายได้เป็นรายกรณีเพื่อกำหนดมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่ไม่สามารถมีพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือปฏิบัติตามกฎหมายไว้ในสถานที่ที่กำหนดเป็นระยะเวลาสั้น หรือในบางกรณีอาจควบคุมตัวได้โดยไม่มีกำหนดเวลา¹⁶

ส่วนในปัจจุบัน “ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอันตราย” มักใช้หมายความถึงผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายเนื่องจากมีความผิดปกติทางบุคลิกภาพอย่างร้ายแรง (Dangerous and Severe Personality Disorder) ซึ่งเป็นการจำกัดกรอบของลักษณะผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายให้แคบลงและชัดเจนมากขึ้น โดยอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ในการระบุบุคคลที่เป็นอันตราย¹⁷ ดังนั้น แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้อธิบายความคิดเรื่องบุคคลที่เป็นอันตรายในปัจจุบันจึงได้แก่ ทฤษฎีบุคลิกภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

¹⁵ Lucia Zedner, “Fixing the future? The pre-emptive turn in criminal justice,” in *Regulating deviance the redirection of criminalisation and the futures of criminal law*, eds. Bernadette McSherry, Alan Norrie, and Simon Bronitt (Oxford and Portland Oregon: Hart Publishing, 2009), pp. 37-39.

* ความหมายของผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอันตรายในยุคนี้สอดคล้องกับบทบัญญัติในเรื่องกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 ที่เป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดติดนิสัยซึ่งเป็นบุคคลที่เคยกระทำความผิดมาแล้วหลายครั้งไว้ภายในสถานที่ที่กำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด ติดนิสัย และฝึกหัดอาชีพ โดยการพิจารณาความเป็นบุคคลอันตรายเพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมายนั้นจะพิจารณาจากประวัติการกระทำความผิดของบุคคลนั้นเป็นหลัก

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

2.1.2.1 ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory)

ทฤษฎีบุคลิกภาพ เป็นทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่ได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดทางวิทยาศาสตร์ ถือเป็นทฤษฎีที่อยู่ในกลุ่มทฤษฎีแนวจิตวิทยา (Psychological Theory of Crimes) เช่นเดียวกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ที่เชื่อว่า องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้บุคคลประกอบอาชญากรรม ได้แก่ จิตใจ หากจิตใจผิดปกติย่อมจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจของมนุษย์ และทำให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรมขึ้นในที่สุด¹⁸

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีบุคลิกภาพไม่ได้มองว่าสาเหตุของอาชญากรรมเกิดจากแรงกระตุ้นภายใต้จิตใต้สำนึกหรือสัญชาตญาณของมนุษย์อย่างทฤษฎีจิตวิเคราะห์ แต่เชื่อว่าสาเหตุของอาชญากรรมเกิดจากบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป เช่น การไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมหรือต่อต้านสังคม (Antisocial) หรือมีจิตผ้นผวน (Psychopath or Sociopath)* การขาดความสามารถในการระงับอารมณ์ ก้าวร้าว เป็นต้น ซึ่งสาเหตุที่ทำให้บุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดแตกต่างจากบุคคลทั่วไปอาจเป็นผลจากปัจจัยทางพันธุกรรมหรือสภาพแวดล้อม ทฤษฎีนี้จึงมุ่งศึกษาสาเหตุและแสวงหาแนวทางแก้ไขบุคลิกภาพของบุคคลที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรม โดยเน้นศึกษาบุคลิกภาพเพื่อทำนายพฤติกรรมของบุคคลในอนาคต รวมทั้งการศึกษาความแตกต่างทางบุคลิกภาพระหว่างผู้กระทำความผิดกับบุคคลธรรมดาโดยใช้เครื่องมือวัดบุคลิกภาพ** เพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่ผิดปกติและควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดจนกระทั่งบุคคลนั้นสามารถปรับปรุงแก้ไขบุคลิกภาพให้เป็นปกติได้ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวไปกระทำความผิดหรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้แก่สังคม¹⁹

แนวคิดของทฤษฎีบุคลิกภาพสามารถอธิบายการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้ทั้งในแง่ของการกำหนดลักษณะของบุคคลที่เป็นอันตรายที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการ และความจำเป็นที่ต้องควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวตามมาตรการ กล่าวคือ ทฤษฎีบุคลิกภาพมองว่าผู้กระทำความผิดจะมีบุคลิกภาพที่ผิดปกติต่างจากบุคคลทั่วไป และสามารถใช้

¹⁸ พรชัย ชันดี, ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์ (กรุงเทพมหานคร: สุเนตรฟิล์ม, 2553), หน้า 40-41, 131-132 และ 138.

* การต่อต้านสังคมหรือจิตผ้นผวน หรือที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Antisocial, Psychopath หรือ Sociopath เป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันและสามารถใช้แทนกันได้ ซึ่งตามคู่มือการวินิจฉัยโรคและสถิติสำหรับผู้มีความผิดปกติทางจิต (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) ได้ให้ความหมายของการต่อต้านสังคมไว้ว่า

“อาการต่อต้านสังคมเป็นอาการของบุคคลที่เข้ากับสังคมไม่ได้ มีอุปนิสัยขัดแย้งกับสังคม ไม่มีความสามารถที่จะซื่อสัตย์ต่อตนเองหรือสังคม ไม่รับผิดชอบ ไม่มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และไม่สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการถูกลงโทษ บุคคลเหล่านี้มักจะมีความอดกลั้นต่อสิ่งยั่วยั่วต่ำ มักจะตำหนิบุคคลอื่น หรือมักจะแก้ตัวในพฤติกรรมของตนเอง”

** เครื่องมือวัดบุคลิกภาพ เป็นการทดสอบบุคลิกภาพด้วยข้อสอบข้อเขียนแล้วจึงนำคะแนนเฉลี่ยของคำตอบมาเปรียบเทียบกับบุคคลที่กระทำความผิดและไม่ได้กระทำความผิด ตัวอย่างเช่น เครื่องมือวัดบุคลิกภาพมินนิโซต้า (Minnesota Multiphase Personality Inventory-MMPI) ที่วัดบุคลิกภาพที่ไม่ปกติของบุคคลโดยพิจารณาจากความซึมเศร้า โรคจิตผ้นผวน การมีบุคลิกภาพแบบพาหิรวินหรือบุคลิกภาพแบบอันตรวิวัฒน์ (extroversion/introversion) และการถูกกดขี่บังคับ เป็นต้น

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 139-142.

เครื่องมือตรวจหาบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวได้ล่วงหน้าก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้น เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมในการดำเนินการกับบุคคลนั้น รวมทั้งการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่สังคมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่เป็น การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเนื่องจากมีความผิดปกติทางบุคลิกภาพอย่างร้ายแรง ทำให้มีแนวโน้ม ที่จะกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงและก่อคดีมากกว่าคนปกติทั่วไป โดยจะมีการประเมิน และตรวจสอบหาบุคคลที่เป็นอันตรายด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ก่อนที่จะควบคุมตัวบุคคลนั้น เพื่อป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาสถิติข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายที่ถูกควบคุมตัวตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในหลายประเทศ ยังพบว่า ผู้กระทำความผิดส่วนมากมักจะได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นผู้มีบุคลิกภาพผิดปกติอย่างร้ายแรง ไม่มีความรู้สึกผิดชอบ และมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมอย่างรุนแรงตามแนวคิดของทฤษฎีบุคลิกภาพอีกด้วย²⁰ ดังนั้น ทฤษฎีบุคลิกภาพจึงถือเป็นทฤษฎีหนึ่งที่สนับสนุนการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

2.1.2.2 ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention)

การป้องกันอาชญากรรมเป็นแนวคิดในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรม โดยการลดหรือกำจัดไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้นตั้งแต่ต้นหรือไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก ซึ่งอาจแบ่งการป้องกันอาชญากรรมได้เป็น 3 แนวทาง โดยเทียบเคียงกับรูปแบบของการป้องกันโรคของหน่วยงานทางสาธารณสุข²¹ ดังนี้

(1) การป้องกันอาชญากรรมในขั้นแรก (Primary Crime Prevention)

เป็นการระบุลักษณะหรือกำหนดสภาพของสิ่งแวดล้อมทางวัตถุและสังคมที่มีโอกาสหรือเร่งให้เกิดอาชญากรรมขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดอาชญากรรมและการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมขึ้นตั้งแต่ต้นหรือมิให้เหตุการณ์เช่นนั้นดำเนินต่อไป²² ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การป้องกันอาชญากรรมโดยใช้วิธีการทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Design) โดยใช้วิธีการต่างๆ ที่มุ่งหมายให้เกิดการกระทำความผิดยากขึ้น และประชาชนสามารถตรวจตราและระแวดระวังภัยได้ง่ายขึ้น การเฝ้าระวังของเพื่อนบ้าน (Neighborhood watch) และการจัดสายตรวจเพื่อนบ้าน (citizen patrols) เพื่อออกตรวจตราและคอยสอดส่องดูแลในชุมชน การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ส่งผลเป็นการข่มขู่ยับยั้งอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้นโดยทั่วไป (General Deterrence)

²⁰ Jörg Kinzig, "Preventive measures for dangerous recidivists," *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 5/1 (1997): 31. and Patrick Keyzer, "The international human rights parameters for the preventive detention of serious sex offenders," In *Dangerous people: Policy, prediction, and practice* (New York: Routledge, 2011), p. 26.

²¹ Steven P. Lab, *Crime prevention: Approaches, practices, and evaluations*, 7th ed. (Ohio: Anderson Publishing, 2010), pp. 22-30.

²² Ibid.

และการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาทางสังคมที่ถือเป็นสาเหตุของอาชญากรรมหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Social Prevention)²³

(2) การป้องกันอาชญากรรมในขั้นที่สอง (Secondary Crime Prevention)

เป็นการกำหนดหรือระบุบุคคลที่อยู่ในข่ายต้องสงสัยว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดตั้งแต่ต้นและเข้าแทรกแซงก่อนเกิดการกระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นขึ้น ดังนั้น การป้องกันอาชญากรรมในขั้นที่สองนี้จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการระบุและคาดคะเนปัญหา บุคคล และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าจะมีความถูกต้องแม่นยำเพียงใด²⁴ โดยวิธีการคาดคะเนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลมีหลายประเภท ได้แก่ วิธีทางคลินิก* (Clinical Assessment หรือ Expert Assessment) ซึ่งเป็นการประเมินโดยใช้ความเห็นของแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีสภาพความเป็นอันตราย มีแนวโน้มจะกระทำความผิดหรือไม่ และวิธีทางสถิติ** (Actuarial Assessment หรือ

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

* วิธีทางคลินิก เป็นการประเมินโดยใช้ความเห็นของแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญว่า บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีสภาพความเป็นอันตราย มีแนวโน้มจะกระทำความผิดหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญจะพิจารณาและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล โดยพิจารณาจากประวัติ ครอบครัว สภาพจิต บุคลิกภาพ พฤติกรรม และทักษะทางสังคมของผู้กระทำความผิด รวมทั้งการประเมินพฤติกรรมของผู้นั้นโดยการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และการทดสอบอย่างอื่นที่กระทำเพื่อให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลนั้น ซึ่งการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลจะกระทำโดยใช้วิธีการใด และคำนึงถึงข้อมูลของผู้กระทำความผิดในเรื่องใดบ้างนั้น เป็นดุลพินิจของผู้เชี่ยวชาญผู้ทำการประเมินที่จะพิจารณาตามความเหมาะสมเป็นรายกรณีไป

ความน่าเชื่อถือของการประเมินด้วยวิธีนี้อยู่ที่คุณภาพของข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน รวมทั้งมาตรฐานและคุณภาพของผู้ประเมินว่ามีประสบการณ์ในการประเมินหรือเคยฝึกอบรมเฉพาะด้านมากน้อยเพียงใด แม้ว่าในปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาการและการฝึกฝนอบรมเฉพาะทางจะพัฒนาไปอย่างมากอันส่งผลให้วิธีทางคลินิกได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นตามไปด้วย แต่เนื่องจากวิธีการนี้เป็นวิธีการที่เกี่ยวข้องกับความรู้จัก ความเห็นของบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องอัตวิสัย (Subjective) จึงทำให้มีปัญหาเรื่องความไม่แน่นอนหรือความน่าเชื่อถือของผลการประเมิน เช่น การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลที่กระทำโดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนอาจให้ผลสุดท้ายออกมาต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนั้นมีทั้งแตกต่างกันในรายละเอียดเพียงเล็กน้อยและแตกต่างกันอย่างมากในสาระสำคัญ

** วิธีทางสถิติ เป็นการประเมินโดยใช้ข้อมูลตัวเลขหรือข้อมูลทางสถิติมาคำนวณประเมินหาสภาพความเป็นอันตรายหรือความเสี่ยงในการกระทำความผิดของบุคคล ซึ่งข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณาประเมินความเป็นอันตรายของบุคคลมีหลากหลาย เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ครอบครัว ระดับการศึกษา ระดับสติปัญญา การทำงาน ความผิดปกติทางจิตที่ตรวจพบหรือต้องสงสัย และประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิด เป็นต้น

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผู้กระทำความผิด เช่น The Hare Psychopathy Checklist-Revised (PCL-R) ที่ใช้ระบุอาการทางจิตของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง Violence Risk Appraisal Guide (VRAG) ที่ใช้ข้อมูล 12 รายการ มาคำนวณด้วยวิธีทางสถิติเพื่อประเมินความเสี่ยงที่ผู้กระทำความผิดโดยใช้กำลังรุนแรงและมีความผิดปกติทางจิตจะก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นอีกหลังจากได้รับการปล่อยตัวภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ และ The Offender Assessment System (OASys) ซึ่งเป็นเครื่องมือทางสถิติที่ใช้ในการประเมินความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำและความเสี่ยงที่ผู้กระทำความผิดจะก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่พิจารณาทั้งปัจจัยคงที่ เช่น อายุ ประวัติอาชญากรรม และปัจจัยแปรผัน เช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ประวัติส่วนบุคคล ประกอบกัน เป็นต้น

แม้วิธีการนี้จะมีเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหลายประเภทและใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณาประเมินความเป็นอันตรายของบุคคลแตกต่างกัน แต่ผลการวิจัยหลายชิ้นก็แสดงให้เห็นว่า ผลลัพธ์สุดท้ายที่ได้จากการประเมินยังคงออกมาเหมือนกัน และข้อผิดพลาดที่เกิดจากการใช้วิธีการนี้ก็ไม่น้อยกว่าวิธีทางคลินิก

Statistic Assessment) โดยใช้ข้อมูลตัวเลขหรือข้อมูลทางสถิติมาคำนวณประเมินหาสภาพความเป็นอันตรายหรือความเสี่ยงในการกระทำความผิดของบุคคล²⁵

(3) การป้องกันอาชญากรรมในขั้นที่สาม (Tertiary Crime Prevention)

เป็นการป้องกันอาชญากรรมหลังจากที่เกิดการกระทำความผิดขึ้นแล้ว โดยเน้นการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดเพื่อป้องกันมิให้บุคคลเหล่านั้นกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก เช่น การกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความหวาดกลัวที่จะสูญเสียอิสรภาพเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดในรูปแบบอื่นๆ ซ้ำขึ้นอีก (Specific Deterrence) และการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด (Incapacitation) เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง²⁶

จากแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรมตามที่ได้กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทฤษฎีป้องกันอาชญากรรมเป็นแนวคิดในการลดหรือกำจัดไม่ให้เกิดปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นจึงถือเป็นทฤษฎีหนึ่งที่สนับสนุนการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งเป็นมาตรการป้องกันก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้นเช่นกัน และเมื่อพิจารณาลักษณะของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่เป็นการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเนื่องจากผลการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดโดยการทำรายงานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือการใช้เครื่องมือทางสถิติแสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นมีแนวโน้มหรือความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิด เพื่อคุ้มครองและป้องกันสังคมจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายสอดคล้องกับแนวคิดการป้องกันอาชญากรรมในขั้นที่สอง ซึ่งเป็นการดำเนินการก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้น โดยการคาดการณ์และประเมินบุคคลที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดโดยใช้วิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวิธีทางคลินิกหรือวิธีทางสถิติ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลว่า บุคคลนั้นมีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดหรือไม่ เป็นเรื่องการพยากรณ์หรือทำนายการกระทำของบุคคลในอนาคตซึ่งเป็นเรื่องไม่แน่นอน ประกอบกับวิธีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลแต่ละวิธีมีข้อจำกัด ทำให้เกิดข้อโต้แย้งเรื่องความน่าเชื่อถือและข้อผิดพลาดจากการประเมินดังกล่าวไม่มากนักน้อย ดังนั้น ในหลายประเทศจึงเกิดแนวคิดที่จะนำวิธีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลประเภทต่างๆ ที่มีอยู่มาใช้ในการประเมินร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาและอุดช่องว่างของแต่ละวิธี เพื่อให้

อย่างไรก็ดี การใช้วิธีทางสถิติก็มีข้อจำกัด เนื่องจากการประเมินพฤติกรรมของบุคคลโดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลกลุ่ม (group data) ซึ่งไม่เหมาะสมและเป็นไปไม่ได้ที่จะคาดการณ์พฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเทียบเคียงจากพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มใหญ่ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ แม้ว่าบุคคลนั้นจะมีบุคลิกลักษณะและรายละเอียดส่วนบุคคลต่างๆ ที่เหมือนกับบุคคลกลุ่มใหญ่ทุกประการก็ตาม

²⁵ Whose justice? The social costs of dangerousness [online], 25 December 2012. Available from: <http://www.crimeandjustice.org.uk>

²⁶ Lab, *Crime prevention: Approaches, practices, and evaluations*, pp. 174-175.

สามารถนำมาใช้ประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนสั่งใช้มาตรการได้ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุดและในขณะเดียวกันก็เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดด้วย²⁷

ตัวอย่างงานวิจัยที่ดำเนินการตามแนวคิดนี้ เช่น งานวิจัยของ Frank Urbaniok Astrid Rossegger และ Jerome Endrass ที่ศึกษาวิจัยผู้กระทำความผิดจำนวน 9 คน จากกลุ่มผู้กระทำความผิดที่ใช้กำลังรุนแรงและกลุ่มผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศทั้งหมด 533 คน ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1997 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2005 ซึ่งผลการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลด้วยวิธีทางคลินิก (รายงานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 22 ฉบับ) และวิธีทางสถิติ (The Hare Psychopathy Checklist-Revised (PCL-R) Violence Risk Appraisal Guide (VRAG) the Static-99 (for the sex offenders of the group) และ The Forensic Operationalised Therapy/Risk Evaluation System (FOTRES)) แสดงให้เห็นว่าบุคคลทั้งเก้ามีลักษณะแตกต่างจากผู้กระทำความผิดอื่น เป็นบุคคลที่เป็นอันตราย มีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำหากได้รับการปล่อยตัว (high-risk offender) แต่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจำเป็นต้องปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปหลังจากที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนเนื่องจากปัญหาข้อจำกัดทางกฎหมาย²⁸

ผลการศึกษาพบว่า ผู้กระทำความผิดทั้งหมดที่อยู่ในขอบข่ายการวิจัยครั้งนี้ กระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังจากได้รับการปล่อยตัว โดยผู้กระทำความผิด 7 คน กระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปีนับแต่วันที่พ้นโทษ ซึ่งรายที่หวนกลับไปกระทำความผิดเร็วที่สุดใช้เวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมงภายหลังได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ และเป็นเหตุให้มีผู้บริสุทธิ์ต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจำนวน 24 คน²⁹

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปว่า ผู้กระทำความผิดบางประเภทที่มีความเป็นอันตรายอย่างสูงสามารถถูกประเมินและตรวจพบได้ในระดับที่น่าเชื่อถือโดยวิธีประเมินความเสี่ยงซึ่งกระทำอย่างเป็นระบบในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดรับโทษจำคุกตามคำพิพากษา และเมื่อสามารถประเมินและตรวจพบบุคคลที่เป็นอันตรายได้ในระดับดังกล่าวแล้ว การนำมาตรรกควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มสูงว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษซึ่งมีเพียงส่วนน้อย เพื่อป้องกันและคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ที่อาจตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ควรกระทำ³⁰

²⁷ Vallotton, *Dangerousness: A discussion paper*, p. 6. and Carol Ronken and Hetty Johnston, *Balancing rights: Arguments for indefinite detention of dangerous sex offenders* [online], 25 July 2012. Available from: <http://www.bit.ly/1gBykrP>

²⁸ Frank Urbaniok, Astrid Rossegger and Jerome Endrass, "Can high-risk offenders be reliably identified?," *Swiss Medical Weekly* 136 (2006): 761-768.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid.

2.1.2.3 ทฤษฎีการป้องกันสังคม (Social Defense)

ทฤษฎีการป้องกันสังคมเกิดขึ้นในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยอดอล์ฟ พรินส์ (Adolphe Prins)^{*} ที่เห็นว่า กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่อยู่บนพื้นฐานของหลักเรื่องความรับผิดชอบทางศีลธรรมจริยธรรม (Moral Responsibility) ซึ่งเป็นแนวคิดดั้งเดิมของกฎหมายอาญาไม่สามารถป้องกันและคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายที่เกิดจากการประกอบอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวนำไปสู่ทางเลือกสุดท้ายแค่สองทางระหว่างการใช้หลักเจตจำนงกำหนด (determinism) หรือเจตจำนงอิสระ (Free will) ซึ่งเน้นการจำคุกกระชั้นและการลดความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดบางกลุ่ม ปล่อยให้สังคมตกอยู่ในอันตรายโดยไม่มีวิธีการคุ้มครองป้องกันสังคมจากผู้กระทำผิดที่มีสภาพความเป็นอันตรายเหล่านั้นแต่อย่างใด ทั้งนี้ความไม่มีประสิทธิภาพของระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในสมัยนั้นเห็นได้ชัดเจนจากจำนวนการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19³¹

ด้วยเหตุนี้ พรินส์ (Prins) จึงเห็นว่า วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาควรเป็นไปเพื่อคุ้มครองป้องกันความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินและชื่อเสียงของคนในสังคมแทนที่จะเน้นลงโทษผู้กระทำผิดให้เหมาะสมกับความผิดที่เขากระทำตามหลักความรับผิดชอบทางศีลธรรมจริยธรรมอย่างเดิม โดยการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ สามารถทำได้โดยการเปลี่ยนแนวคิดของกฎหมายอาญาจากเดิมที่อยู่บนพื้นฐานของหลักความรับผิดชอบทางศีลธรรมจริยธรรมมาเป็นหลักเรื่องสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล (The Notion of Dangerous Condition) และการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ได้สัดส่วนกับสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น ซึ่งมาตรการในการจัดการกับผู้กระทำผิดเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำนั้นก็มีหลายประการ เช่น การวางผังเมือง มาตรการป้องกันและบำบัดรักษาผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ การให้การศึกษาที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละราย รวมทั้งการจำกัดเสรีภาพของบุคคลนั้นเป็นเวลานานขึ้น ตรวจจับที่บุคคลนั้นยังปรากฏว่ามีสภาพความเป็นอันตรายอยู่ หากการกระทำเช่นนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสังคมส่วนรวม³²

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า หลักการสำคัญของทฤษฎีการป้องกันสังคมตามความเห็นของพรินส์ (Prins) อยู่บนพื้นฐานของหลักเรื่องสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลและการใช้มาตรการป้องกันก่อนเกิดการกระทำผิด โดยการแยกผู้กระทำผิดที่ไม่สามารถใช้โทษทางอาญาข่มขู่หรือแก้ไขปรับปรุงได้ออกจากสังคม เพื่อให้ผู้กระทำผิดที่มีสภาพความเป็น

^{*} อดอล์ฟ พรินส์ (Adolphe Prins) เป็นนักกฎหมายและนักอาชญาวิทยาชาวเบลเยียม เขาเคยเป็นอาจารย์สอนกฎหมายที่ Université Libre de Bruxelles และเคยดำรงตำแหน่งประธานองค์การกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ (The International Union of Criminal Law) ผลงานสำคัญของเขา คือ การก่อตั้งทฤษฎีการป้องกันสังคมและการริเริ่มแนวคิดเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

³¹ Marc Ancel, *Social Defence*, 1st ed. (London: Routledge&Kegan Paul, 1965), pp. 10-20, 24, 51.

³² Ibid., pp. 46, 52, 54. and Eugene McLaughlin and John Muncie, *The SAGE dictionary of criminology* (London: SAGE Publications, 2001), p. 397.

อันตรายอย่างสูงเหล่านี้ไม่สามารถทำอันตรายต่อสังคมได้อีกอย่างน้อยชั่วระยะเวลาหนึ่ง³³ หลักการดังกล่าวจึงสอดคล้องกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่เป็นการควบคุมตัวบุคคลบนพื้นฐานของความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น เนื่องจากการประเมินผู้กระทำความผิดในด้านต่างๆ แสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลที่มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกและสมควรถูกควบคุมตัวต่อไปเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองและป้องกันสังคมส่วนรวมจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีการป้องกันสังคมจึงถือเป็นทฤษฎีสำคัญอีกทฤษฎีหนึ่งที่น่าสนใจนำมาใช้สนับสนุนมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

2.1.2.4 ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism)

ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม หรือประโยชน์นิยม หรือสุขนิยม เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญแก่เรื่อง “ความสุข” โดยทฤษฎีนี้มองว่า กฎหมายที่สอดคล้องกับหลักอรรถประโยชน์นิยม คือ กฎหมายที่ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดแก่บุคคลจำนวนมากที่สุด (The Greatest Happiness Principle) ดังนั้น กฎหมายที่กำหนดให้จำกัดสิทธิเสรีภาพของคนกลุ่มน้อยเพื่อให้คนส่วนใหญ่มีความสุขจึงเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ นักกฎหมายที่เห็นด้วยกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงนำแนวคิดนี้มาใช้สนับสนุนความคิดของตน โดยรายละเอียดของทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมมีดังนี้

หลักอรรถประโยชน์ตามแนวคิดของเยเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham)^{*} เป็นการให้ความสำคัญแก่ “ความสุข” ว่าเป็นตัวตัดสินความถูกต้อง โดยเบนแธมเห็นว่า สิ่งที่อยู่เหนือการกระทำของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ควบคุมกำหนดให้มนุษย์กระทำหรือหลีกเลี่ยงการกระทำใด คือ ความสุขและความทุกข์ ซึ่งการพิจารณาว่าการกระทำใดจะเป็นสิ่งถูกต้องหรือชั่วร้ายต้องคำนึงถึงปริมาณความสุขหรือความทุกข์ที่เกิดจากการกระทำดังกล่าว สิ่งใดถ้ากระทำแล้วก่อให้เกิดความทุกข์ สิ่งนั้นถือเป็นสิ่งชั่วร้ายในทางกลับกัน ถ้าผลของการกระทำนั้นก่อให้เกิดความสุข สิ่งนั้นถือเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เช่น หากผลของการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งทำให้ผลรวมของความสงบสุขในสังคมเพิ่มขึ้น สิ่งนั้นย่อมเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ เป็นต้น³⁴

เบนแธม (Bentham) ได้นำแนวคิดดังกล่าวข้างต้นมาใช้ปฏิรูปกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักอรรถประโยชน์นิยม กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดแก่บุคคลจำนวนมากที่สุด ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปกฎหมายในหลายลักษณะ เช่น การยกเลิก

³³ Ibid.

^{*} เยเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) เป็นนักกฎหมายและนักปรัชญาชาวอังกฤษ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างแนวคิดของกฎหมายหลายประการ เช่น การให้ความสำคัญแก่สิทธิและเสรีภาพของบุคคล รวมทั้งสิทธิที่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง การเสนอให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตและการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของบุคคล และการประยุกต์แนวคิดของ ฮูม (Hume) จอห์น พริสต์ลีย์ (John Priestley) ซีซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) และ เฮลเวเชียส (Helvetius) เรื่อง “ความสุขสูงสุดแก่คนจำนวนมากที่สุด” จนเกิดทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม

³⁴ จริญญา โฆษณานันท์, นิติปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538), หน้า 203-213. และรองพล เจริญพันธุ์, นิติปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530), หน้า 99, 102-104.

การลงโทษที่ป่าเถื่อนหรือโหดร้ายเกินความจำเป็น การปฏิรูประบอบราชทัณฑ์ ในส่วนของกฎหมายอาญา การแก้ไขระบบศาลหรือระบบการรับฟังพยานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในกฎหมายวิธีพิจารณาความ เป็นต้น³⁵

ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมที่ยินยอมให้มีการละเมิดหรือจำกัดเสรีภาพของบุคคลกลุ่มน้อยได้ หากการกระทำเช่นนั้นจะส่งผลให้คนส่วนใหญ่ได้รับความสุขหรือผลประโยชน์มากขึ้น³⁶ สามารถอธิบายการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้ในแง่ที่ว่า แม้โดยทั่วไป สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและควรได้รับความคุ้มครอง แต่ประโยชน์ในเรื่องการคุ้มครองและป้องกันความปลอดภัยของสังคมส่วนรวมย่อมมีความสำคัญกว่า หากการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นจะก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสังคม การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวซึ่งถือเป็นส่วนน้อยเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่มิใช่เป็นเรื่องที่เหมาะสมและควรกระทำ ดังนั้น การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำคามผิดร้ายแรงซึ่งเป็นบุคคลกลุ่มน้อย เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของสังคมส่วนรวมตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงเป็นสิ่งที่ทำได้โดยชอบด้วยเหตุผลตามแนวคิดของทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม

2.1.2.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย

ทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายเป็นแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้อธิบายเพื่อสนับสนุนความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะดังกล่าว ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวคิด โดยแต่ละแนวคิดจะมีเงื่อนไขหรือขอบเขตการควบคุมตัวบุคคลที่แตกต่างกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) แนวคิดเรื่องการจัดสรรความเสี่ยงระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้มีแนวโน้มจะตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดของ The Flood Committee

หลักการสำคัญของแนวคิดนี้เป็นเรื่องการจัดสรรความเสี่ยงระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้มีแนวโน้มจะตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด โดยแนวคิดนี้มองว่า โดยทั่วไปบุคคลจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่มีเจตนาที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่น ดังนั้น การจำกัดเสรีภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยอาศัยเพียงความคิดของบุคคลอื่นว่า บุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลอันตรายนั้นจึงเป็นสิ่งที่ไม่ชอบด้วยเหตุผล³⁷

³⁵ เรื่องเดียวกัน.

³⁶ John Rawls, *A theory of justice*, Rev. ed. (Harvard University Press, 1971), p. 26 อ้างถึงใน จรัญ ไชยณานันท์, *นิติปรัชญา*, หน้า 220.

³⁷ J Flood and W Young, *Dangerousness and criminal justice* (London: Heinemann, 1981) cited in Andrew Ashworth, "Criminal law, human rights and preventative justice," in *Regulating deviance the redirection of criminalisation and the futures of criminal law*, eds. Bernadette McSherry, Alan Norrie, and Simon Bronitt (Oxford and Portland Oregon: Hart Publishing, 2009), p. 103. and Jessica Black, "Is the preventive detention of dangerous offenders justifiable?," *Journal of Applied Security Research* 6 (2011): 321.

อย่างไรก็ดี ในทางกลับกัน ถ้ามีการพิสูจน์และตัดสินแล้วว่าบุคคลนั้นได้กระทำการอันเป็นอันตรายโดยการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง ไม่ว่าจะเป็กรณีทีศาลมีคำพิพากษาตัดสินลงโทษบุคคลนั้นหรือกรณีทีศาลมีคำพิพากษายกเว้นโทษให้แก่บุคคลนั้นเนื่องจากบุคคลนั้นเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิต ย่อมถือได้ว่ากรณีดังกล่าวเป็นการหักล้างข้อสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากเจตนาร้ายดังกล่าวก่อนข้างต้น และถือเป็สิ่งที่ชอบด้วยเหตุผลทีจะจัดสรรความเสี่ยงของอันตรายทีอาจเกิดขึ้นในอนาคตด้วยการควบคุมตัวบุคคลทีเป็อันตรายดังกล่าวเพื่อกปกป้องคุ้มครองผู้ทีอาจตกเป็เหยื่ออาชญากรรมซึ่งเป็บุคคลทีได้รับการสันนิษฐานว่าไม่มีเจตนาร้าย³⁸

(2) แนวคิดเรื่องอันตรายอย่างชัดเจน (vivid danger) ของ Bottoms และ Brownsword

แอนโธนี บ็อททอมส์ (Anthony Bottoms)^{*} และโรเจอร์ บราวน์สเวิร์ด (Roger Brownsword)^{**} ได้ประยุกต์ข้อยกเว้นของหลักความได้สัดส่วนในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลทีอาจได้รับความกระทบกระเทือนจากการใช้สิทธิของบุคคลอื่น (competing right) ตามทฤษฎีของ โรนัลด์ ดอร์กิน (Dworkin)^{***} มาใช้ในการโต้แย้งทฤษฎีแรก โดยทั้งสองคนเห็นว่า การควบคุมตัวบุคคลทีเป็อันตรายนั้นจะชอบด้วยกฎหมายในกรณีทีมีการพิจารณาแล้วว่าบุคคลนั้นแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตรายอย่างชัดเจน⁺ (vivid danger) ทีจะก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงแก่บุคคลอื่น³⁹

³⁸ Ibid.

^{*} แอนโธนี บ็อททอมส์ (Anthony Bottoms) เป็ศาสตราจารย์ด้านอาชญาวิทยาที Cambridge University ผลงานทางวิชาการของเขามักเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะการใช้มาตรการอื่นกับผู้กระทำความผิดนอกจากการลงโทษจำคุกในเรือนจำเพื่อบังคับให้เขารักษาความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม เนื่องจากก่อนทีเขาจะมาเป็อาจารย์สอนในมหาวิทยาลัย เขาเคยเป็เจ้าหน้าที่คุมประพฤติและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาก่อน

^{**} โรเจอร์ บราวน์สเวิร์ด (Roger Brownsword) เป็ศาสตราจารย์ด้านกฎหมายที King's College University of Sheffield และ Singapore Management University มีผลงานวิชาการทีได้รับการตีพิมพ์หลายชิ้น โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของบุคคล และกฎหมายกับความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีในสังคมปัจจุบัน

^{***} โรนัลด์ ดอร์กิน (Dworkin) เป็ศาสตราจารย์ด้านกฎหมายชาวอเมริกันทีได้รับการยกย่องว่าเป็ผู้เชี่ยวชาญเรื่องนิติปรัชญาและกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งแนวคิดและปรัชญากฎหมายทีปรากฏในงานเขียนของเขามักได้รับการอ้างอิงและมีอิทธิพลต่อแวดวงนิติศาสตร์โดยทั่วไป รวมทั้งแนวคิดเรื่องหลักความได้สัดส่วนด้วย

แนวคิดของดอร์กิน (Dworkin) เห็นว่า สิทธิของบุคคลควรได้รับการเคารพ แม้ว่าการละเมิดสิทธิดังกล่าวนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากกว่า ดังนั้น การทำคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกันสังคมจึงเป็สิ่งที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากการกระทำเช่นนั้นส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดทีต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพเพื่อบังคับให้เขารักษาความปลอดภัยของสังคม

อย่างไรก็ดี หลักการดังกล่าวมีข้อยกเว้น 2 ประการ กล่าวคือ เมื่อเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลทีอาจได้รับความกระทบกระเทือนจากการใช้สิทธิของบุคคลอื่น (competing right) หรือเมื่อเกี่ยวข้องกับการสูญเสียประโยชน์ของสังคม (loss of social utility)

⁺ แนวคิดเรื่องอันตรายทีชัดเจนของบ็อททอมส์ (Bottoms) และ บราวน์สเวิร์ด (Brownsword) ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า บุคคลอาจถูกควบคุมตัวได้ในกรณีที่มีความเป็นไปได้อย่างยิ่งยวดและในทันทีทันใดที่บุคคลนั้นจะกระทำการอันเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้อาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในอนาคต⁴⁰

(3) แนวคิดของ Ashworth และ Von Hirsch

แอนดรูว์ แอชเวิร์ท (Andrew Ashworth)^{*} และแอนดรูว์ ฟอน เฮิร์ช (Andrew Von Hirsch)^{**} นำข้อยกเว้นของหลักความได้สัดส่วนในเรื่องการคุ้มครองความสูญเสียประโยชน์ของสังคมส่วนรวม (loss of social utility) ตามทฤษฎีของดอร์กิน (Dworkin) มาใช้ในการอธิบายแนวความคิดของตน โดยทั้งสองเห็นว่า สิทธิของผู้กระทำความผิดนั้นจะถูกละเมิดได้ในกรณีที่ความเสียหายที่จะเกิดกับสังคมหากไม่มีการดำเนินการดังกล่าวร้ายแรงถึงขั้นที่ว่าสามารถทำให้การละเมิดศักดิ์ศรีและความเสมอภาคกลายเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมายและเหตุผล⁴¹

(1) ความร้ายแรง (seriousness) กล่าวคือ ได้พิจารณาชนิดและระดับของอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแล้วเห็นว่ากรณีนั้นๆ เป็นกรณีที่ร้ายแรง

(2) ปัจจัยที่เกี่ยวกับเวลา (Temporality) ซึ่งแบ่งได้อีก 2 ประการ คือ

- ความถี่ของการกระทำที่อาจเกิดขึ้น (frequency) กล่าวคือ ภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนดนั้น มีการคาดหมายว่าจะเกิดการกระทำที่เป็นอันตรายมากน้อยเพียงใด และ
- ความเร่งด่วน ใกล้จะถึง ของอันตรายนั้น (immediacy) กล่าวคือ การกระทำที่เป็นอันตรายนั้นใกล้จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด

(3) ความแน่นอน (Certainty) กล่าวคือ แน่ใจเพียงใดว่า บุคคลนั้นจะกระทำการที่เป็นอันตรายอย่างที่ได้คาดหมายไว้

³⁹ AE Bottoms and R Brownsword, "The dangerousness debate after the Flood report," *British Journal of Criminology* 22 (1982): 229. cited in Andrew Ashworth, "Criminal law, human rights and preventative justice," in *Regulating deviance the redirection of criminalisation and the futures of criminal law*, eds. Bernadette McSherry, Alan Norrie, and Simon Bronitt (Oxford and Portland Oregon: Hart Publishing, 2009), p. 103.

⁴⁰ Black, "Is the preventive detention of dangerous offenders justifiable?,": 322-323.

^{*} แอนดรูว์ แอชเวิร์ท (Andrew Ashworth) เป็นศาสตราจารย์ด้านกฎหมายของอังกฤษ และเป็นผู้บรรยายวิชาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา นิติปรัชญา และกฎหมายอาญาในหลายมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ เขายังเคยดำรงตำแหน่งประธานคณะที่ปรึกษาเรื่องการลงโทษ (The Sentencing Advisory Panel) และมีส่วนสำคัญในงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในเชิงป้องกัน (Preventive Justice Project) อีกหลายชิ้น

^{**} แอนดรูว์ ฟอน เฮิร์ช (Andrew Von Hirsch) เป็นศาสตราจารย์ด้านกฎหมายอาญาและนิติปรัชญาที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลงานวิจัยในเรื่องแนวคิดของกฎหมายอาญาของหลายมหาวิทยาลัย โดยเขาเคยได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการศูนย์ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา สถาบันอาชญาวิทยา มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (Cambridge University) และมหาวิทยาลัยแฟรงค์เฟิร์ต (University of Frankfurt) งานเขียนของเขาโดยส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการแก้แค้นตอบแทนการกระทำความผิดด้วยการลงโทษผู้กระทำความผิดที่อยู่บนพื้นฐานของหลักแห่งความได้สัดส่วนตามความร้ายแรงของความผิดที่เกิดขึ้น

⁴¹ R. Dworkin, *Taking rights seriously* (London: Duckworth, 1977), p. 200. cited in Andrew Ashworth, "Criminal law, human rights and preventative justice," in *Regulating deviance the redirection of*

แนวคิดนี้ไม่ได้มองว่า สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมที่จะไม่ได้รับอันตรายจากอาชญากรรมนั้นน้อยกว่าสิทธิของผู้กระทำความผิดที่จะได้รับอิสรภาพ แต่เน้นว่าสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดอาจถูกจำกัดเพื่อวัตถุประสงค์ในการปกป้องคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายอย่างใหญ่หลวงที่อาจเกิดขึ้น โดยการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามแนวคิดนี้ต้องใช้ในกรณีที่จำกัดเฉพาะกรณีที่จำเป็นเท่านั้น หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นสิ่งที่ยอมรับได้หากนำมาใช้ในขอบเขตที่จำกัดและใช้ด้วยความระมัดระวัง⁴²

แนวคิดทั้งสามประการสามารถนำมาใช้อธิบายเพื่อสนับสนุนความชอบด้วยกฎหมายของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้ทั้งสิ้น เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่หาเหตุผลมาสนับสนุนและรองรับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันก่อนการกระทำความผิดโดยการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่สังคมส่วนรวม เพื่อให้การใช้มาตรการมีความชอบธรรมและชอบด้วยเหตุผล

แม้กระนั้นก็ตาม แนวคิดทั้งสามประการก็มีลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือ แต่ละแนวคิดจะกำหนดเงื่อนไขหรือขอบเขตในการควบคุมตัวบุคคลไว้เข้มงวดมากน้อยต่างกัน อย่างแนวคิดแรกจะเน้นให้ความสำคัญกับเรื่องการคุ้มครองผู้ที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเป็นหลัก โดยไม่มีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแต่อย่างใด ถ้าถือตามแนวคิดนี้ การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งเคยกระทำความผิดจนศาลตัดสินลงโทษแล้วเพื่อคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ที่อาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมถือเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ในขณะที่แนวคิดที่ 2 และ 3 จะกำหนดเงื่อนไขในการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้ด้วย โดยแนวคิดที่ 2 ยึดหลักเรื่องอันตรายอย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายจะถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมได้เฉพาะกรณีที่มีความเป็นไปได้ อย่างสูงและทันทีทันใดที่จะเกิดการกระทำที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรงขึ้นในสังคม ส่วนแนวคิดที่ 3 ยึดหลักที่เข้มงวดกว่า โดยเน้นให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเฉพาะกรณีที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายอย่างใหญ่หลวงที่อาจเกิดขึ้นเท่านั้น

ดังนั้น การนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้จึงควรอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎีที่ 2 และ 3 เนื่องจากมาตรานี้เป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล จึงควรอยู่ภายใต้ขอบเขตและข้อจำกัดที่ชัดเจนเพื่อจำกัดการใช้มาตรการให้กระทำได้เฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็นและสมควรอย่างแท้จริงเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ส่วนรวมและผลเสียที่เกิดกับบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการเช่นว่านั้นอันจะทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อทั้งสองฝ่ายในท้ายที่สุดนั่นเอง

---

criminalisation and the futures of criminal law, eds. Bernadette McSherry, Alan Norrie, and Simon Bronitt (Oxford and Portland Oregon: Hart Publishing, 2009), p. 104.

⁴² A. von Hirsch and A. Ashworth, *Proportionate sentencing* (Oxford: Oxford University Press, 2005), pp. 50-61. cited in Andrew Ashworth, "Criminal law, human rights and preventative justice," in *Regulating deviance the redirection of criminalisation and the futures of criminal law*, eds. Bernadette McSherry, Alan Norrie, and Simon Bronitt (Oxford and Portland Oregon: Hart Publishing, 2009), pp. 104, 325.

หลังจากที่ได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดหลายทฤษฎี ซึ่งแต่ละทฤษฎีจะอธิบายมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในมุมมองที่ต่างกันออกไป โดยแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเริ่มต้นจากทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมที่ให้ความสำคัญในเรื่องการคาดการณ์และประเมินบุคคลที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดด้วยวิธีทางคลินิกและวิธีทางสถิติเพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการกับบุคคลดังกล่าวก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้น ซึ่งทฤษฎีการป้องกันสังคมเป็นทฤษฎีต่อมาที่ขยายแนวคิดเรื่องการป้องกันอาชญากรรมให้ชัดเจนขึ้นว่า ควรดำเนินมาตรการป้องกันอาชญากรรมในแนวทางใด โดยชี้ให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาควรให้ความสำคัญแก่หลักเรื่องสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลและการกำหนดมาตรการป้องกันก่อนเกิดการกระทำความผิด เพื่อแยกผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายออกจากสังคม มิให้บุคคลเหล่านี้ก่อความเดือดร้อนเสียหายให้แก่สังคมได้ ซึ่งการพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายมีลักษณะเช่นใด ในปัจจุบัน สามารถอธิบายได้ตามแนวคิดของทฤษฎีบุคลิกภาพที่ศึกษาพบว่า ผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงมักเป็นผู้มีบุคลิกภาพผิดปกติอย่างร้ายแรง (Dangerous and Severe Personality Disorder) ซึ่งมีลักษณะต่างจากคนปกติทั่วไปและสามารถใช้เครื่องมือตรวจหาบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวได้ล่วงหน้าก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้นเพื่อควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวมิให้ไปกระทำความผิดหรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้แก่สังคม

นอกจากทฤษฎีข้างต้นซึ่งเป็นทฤษฎีที่สนับสนุนมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในส่วนของหลักการพื้นฐานของมาตรการแล้ว ด้วยเหตุที่มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดซ้ำอีก เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองและป้องกันสังคมส่วนรวมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งเป็นมาตรการที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัว จึงมีทฤษฎีอีกกลุ่มหนึ่งที่สนับสนุนการใช้มาตรการในแง่ของการพิจารณาเหตุผลและความชอบธรรมของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย อย่างทฤษฎีอรรถประโยชน์ที่สนับสนุนการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของคนกลุ่มน้อยเพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ซึ่งต้องพิจารณาประกอบกับทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายด้วย เพื่อให้ใช้มาตรการภายใต้ขอบเขตที่จำกัด เฉพาะกรณีจำเป็นที่อาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้มาตรการชอบด้วยเหตุผลตามหลักการและแนวคิดพื้นฐานของมาตรการอย่างแท้จริง

จากแนวคิดทฤษฎีที่สนับสนุนมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายทั้งห้าทฤษฎีที่ได้กล่าวมาข้างต้นจึงอาจสรุปรวมได้ว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเนื่องจากเป็นผู้มีบุคลิกภาพบกพร่องอย่างร้ายแรง โดยการคาดการณ์และประเมินหาบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้น เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเช่นว่านั้น อันเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดเฉพาะกรณีที่จะเกิดอันตรายอย่างชัดเจนหรือเป็นกรณีที่น่าเป็นห่วงยิ่ง ถือเป็นสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม

หลังจากที่ได้พิจารณาแนวคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแล้ว ต่อไปผู้เขียนจะกล่าวถึงลักษณะของมาตรการดังกล่าวที่อยู่บนพื้นฐานทฤษฎีที่กล่าวข้างต้นกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยและโทษ รวมทั้งความเหมือนและความแตกต่างของวิธีการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาทั้ง 2 ประเภท เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายควรจัดอยู่ในวิธีการเพื่อความปลอดภัยหรือถือเป็นโทษทางอาญาประการหนึ่ง

2.1.3 ลักษณะของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับวิธีการเพื่อความ ปลอดภัยและโทษ

จากทฤษฎีที่ได้กล่าวในหัวข้อที่แล้วจะเห็นได้ว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการในทางอาญาที่ใช้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิดก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดจากผู้กระทำความผิดที่มีสภาพความเป็นอันตรายเช่นนั้น ซึ่งเมื่อพิจารณามาตรการต่างๆ ตามกฎหมายอาญาแล้วจะเห็นว่า มาตรการทางอาญาที่ใช้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิดสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย⁴³ ซึ่งแต่ละมาตรการอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างกัน ส่งผลให้วัตถุประสงค์และการบังคับใช้มาตรการทั้งสองแตกต่างกันตามไปด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยจะมีลักษณะที่แตกต่างจากโทษ แต่เนื่องจากวิธีการเพื่อความปลอดภัยและโทษต่างก็มีสภาพบังคับ (Sanction) ในทางกฎหมายอาญา และต่างถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายในทางอาญาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน⁴⁴ วิธีการเพื่อความปลอดภัยและโทษจึงมีลักษณะบางประการที่เหมือนกัน

ดังนั้น ก่อนที่จะพิจารณาว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายควรจัดว่าเป็นมาตรการทางอาญาประเภทใด จึงจำเป็นต้องพิจารณาลักษณะของวิธีการเพื่อความปลอดภัยและโทษ โดยเฉพาะความเหมือนและความแตกต่างของวิธีการทั้งสองประเภทก่อน ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) โทษ เป็นมาตรการในทางอาญาที่นำมาใช้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิดหลังจากที่เกิดการกระทำความผิดขึ้นแล้ว⁴⁵ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้แค้นทดแทนการกระทำความผิด ช่มชู้ผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิดเช่นนั้นซ้ำอีกในอนาคต คุ้มครองสังคมให้พ้นจากภัยอันตรายในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดถูกตัดขาดจากสังคม และปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด

⁴³ อุททิศ แสนโกศิก, กฎหมายอาญา ภาค 1 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2525), หน้า 276.

⁴⁴ กรมอัยการ, การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย (กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติการพิมพ์, 2533), หน้า 35.

⁴⁵ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, หลักกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2546), หน้า 133.

ให้กลับตัวเป็นคนดี⁴⁶ โทษจึงถือเป็นมาตรการที่สำคัญที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาใช้ในการปราบปรามการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในสังคม⁴⁷

(2) วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นมาตรการที่นำมาใช้สนับสนุนและเสริมโทษทางอาญา เมื่อวิธีการดังกล่าวไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอที่จะปรับปรุงแก้ไขบุคคลที่เป็นอันตราย⁴⁸ เช่น คนวิกลจริตที่ได้รับารยกเว้นโทษ ผู้กระทำความผิดเพราะเสพสุรา ยาเสพติด หรือผู้ที่มีสภาพความเป็นอันตรายที่แสดงเจตนาอย่างชัดเจนว่าจะกระทำความผิด แต่ยังไม่ถึงขั้นเป็นความผิดตามกฎหมาย⁴⁹ โดยถือเป็นมาตรการป้องกันก่อนเกิดการกระทำความผิด หรือหลังเกิดการกระทำความผิดขึ้นแล้วเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีก⁵⁰ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการที่นำมาใช้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเนื่องจากสภาพหรือพฤติกรรมของบุคคลนั้นแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตราย โดยที่บุคคลดังกล่าวยังไม่ได้กระทำความผิด หรือได้กระทำความผิดแล้วแต่มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายเหล่านั้น⁵¹

สิ่งที่เหมือนกันระหว่างโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย คือ มาตรการทั้งสองอยู่บนพื้นฐานของหลัก *Nullum crimen, nulla poena sine lege* เหมือนกัน⁵² กล่าวคือ การจะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ และวิธีการใช้บังคับต้องเป็นไปตามกฎหมาย โดยศาลจะเป็นผู้กำหนดและสั่งใช้มาตรการดังกล่าว⁵³

ส่วนข้อแตกต่างของมาตรการทั้งสองนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) การลงโทษเป็นการกำหนดตามสัดส่วนของความผิดที่กระทำ โดยคำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดและความรับผิดชอบทางอาญาของผู้นั้นเป็นหลัก ในขณะที่วิธีการเพื่อความปลอดภัยจะพิจารณาสภาพหรือพฤติกรรมที่เป็นอันตรายของบุคคลเป็นสำคัญ โดยมีได้กำหนดตามความหนักเบาของความผิดอย่างโทษ⁵⁴

⁴⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2546), หน้า 754-756.

⁴⁷ ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรนราการพิมพ์, 2534), หน้า 94.

⁴⁸ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2554), หน้า 243.

⁴⁹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, หลักกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, หน้า 133.

⁵⁰ กรมอัยการ, การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 33.

⁵¹ ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 94.

⁵² กรมอัยการ, การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 35.

⁵³ ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 98.

⁵⁴ กรมอัยการ, การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 35-36.

(2) การลงโทษจะต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่เกิดการกระทำ ความผิดนั้นขึ้น ส่วนวิธีการเพื่อความปลอดภัยต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่ศาล มีคำพิพากษา⁵⁵ ศาลจึงสามารถนำวิธีการใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากกว่ามาใช้ป้องกันสังคมได้ทันที หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังไม่ใช้บังคับแก่วิธีการเพื่อความปลอดภัย⁵⁶

(3) การลงโทษมีลักษณะเป็นการกำหนดระยะเวลาล่วงหน้าไว้อย่างแน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลง ต่างจากวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ไม่อาจกำหนดเวลาที่ผู้กระทำผิดจะแก้ไขปรับปรุง หรือกลับตัวได้ล่วงหน้า การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพที่เป็นอันตราย ของผู้กระทำผิด⁵⁷

(4) หลักเรื่องการไม่ลงโทษความผิดซ้อน นิรโทษกรรม การล้างมลทิน ที่ใช้บังคับ ในเรื่องโทษ ไม่นำมาใช้กับวิธีการเพื่อความปลอดภัย⁵⁸

เมื่อพิจารณาแนวคิดและหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ประกอบกับความเหมือนและความแตกต่างของโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัยแล้ว จะเห็นได้ว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งเป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิด การกระทำความผิดขึ้น โดยการพิจารณาว่าจะใช้มาตรการดังกล่าวกับบุคคลใดหรือไม่ จะคำนึงถึง สภาพ ลักษณะ หรือพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการแก้แค้นหรือ ตอบแทนการกระทำความผิดของบุคคลนั้นด้วย จึงสอดคล้องกับหลักการเรื่องวิธีการเพื่อความ ปลอดภัยและไม่ถือว่ามาตรการดังกล่าวเป็นโทษทางอาญาแต่อย่างใด⁵⁹

อย่างไรก็ดี แม้การพิจารณาตามหลักการจะถือว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็น อันตรายเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยไม่มีประเด็นข้อโต้แย้งว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็น อันตรายเป็นการลงโทษบุคคลก็ตาม⁶⁰ แต่การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในทาง ปฏิบัติอาจไม่เกิดความแตกต่างที่ชัดเจนและสามารถแบ่งแยกกันได้อย่างเด็ดขาดระหว่างวิธีการเพื่อ ความปลอดภัยและโทษ ทำให้นักกฎหมายบางฝ่ายมองว่าแท้ที่จริงแล้วมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่ เป็นอันตรายเป็นการแอบแฝงเจตนาลงโทษผู้กระทำความผิดซ้ำอีกภายใต้แนวคิดเรื่องวิธีการเพื่อ ความปลอดภัย⁶¹

⁵⁵ อุททิศ แสนโกติก, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 277-278.

⁵⁶ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, หน้า 250.

⁵⁷ กรมอัยการ, การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 36.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

⁵⁹ European Committee on Crime Problems, Discussion paper on secure preventive detention, p. 22.

⁶⁰ Padfield, The sentencing, management and treatment of 'dangerous' offenders: Final report, p. 29.

⁶¹ Kitai-Sangero, "The limits of preventive detention," : 925-927. and Paul H. Robinson, "Punishing dangerousness: Cloaking preventive detention as criminal justice," Harvard Law Review 114, 5 (March 2001): 1453.

ดังนั้น การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในทางปฏิบัติจึงมีความสำคัญ โดยจะต้องแสดงให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนจากการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีของโทษจำคุกซึ่งเป็นมาตรการที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยการควบคุมตัวไว้ในสถานที่ยกเว้นที่ที่กำหนดเช่นกัน เช่น สภาพและลักษณะของการควบคุมตัวต้องต่างจากนักโทษในเรือนจำ และต้องจัดให้มีการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะ ซึ่งรายละเอียดในเรื่องนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงในหัวข้อ 2.1.4 ข้อจำกัดในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต่อไป

2.1.4 ข้อจำกัดในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

แม้ว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะเป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคมส่วนรวม แต่มาตรการดังกล่าวก็ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยที่บุคคลนั้นยังไม่ได้กระทำการใดที่เข้าขั้นเป็นความผิดที่จะลงโทษตามกฎหมายได้ การใช้มาตรการดังกล่าวจึงต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดเรื่องการมีหลักฐานที่ชัดเจนที่แสดงถึงสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลและการพิจารณาสั่งใช้มาตรการตามหลักแห่งความได้สัดส่วน เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของมาตรการอย่างแท้จริง และในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลที่อยู่ภายใต้การบังคับใช้มาตรการน้อยที่สุด

นอกจากนี้ ด้วยเหตุที่มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในทำนองเดียวกับโทษจำคุก การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงต้องคำนึงถึงเงื่อนไขเรื่องการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะ รวมทั้งต้องมีสภาพและลักษณะการควบคุมตัวที่แตกต่างจากนักโทษโดยทั่วไป เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับโทษจำคุกด้วย ซึ่งรายละเอียดของข้อจำกัดในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.1.4.1 หลักแห่งความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)

หลักแห่งความได้สัดส่วนเป็นหลักกฎหมายทั่วไปในระดับรัฐธรรมนูญ ซึ่งแม้จะมีได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไปทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ โดยรากฐานของหลักแห่งความได้สัดส่วนนั้นมาจากหลักความยุติธรรมที่พิจารณาทั้งในด้านของปัจเจกชนและสังคมส่วนรวม เพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งย่อมต้องมีการกระทบกระทั่งและเกิดการขัดกันของผลประโยชน์เป็นไปอย่างสงบสุข และเกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

สาระสำคัญของหลักแห่งความได้สัดส่วนมี 3 ประการ ได้แก่⁶²

⁶² สำนักงานศาลปกครอง, หลักแห่งความได้สัดส่วน (กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและวิชาการ, 2548), หน้า 1-2.

(1) หลักแห่งความสัมฤทธิ์ผล (Principle of Appropriateness)

หลักแห่งความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลักที่พิจารณาถึงความเหมาะสมหรือความสัมฤทธิ์ผลของมาตรการ กล่าวคือ มาตรการที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นต้องเป็นมาตรการที่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเรื่องนั้นๆ ได้ หากมาตรการใดไม่สามารถนำมาใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือทำให้การบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก มาตรการนั้นถือเป็นมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับหลักแห่งความสัมฤทธิ์ผล⁶³

ตัวอย่างเช่น การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมอย่างร้ายแรงในอนาคตตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย เป็นมาตรการที่สอดคล้องกับหลักแห่งความสัมฤทธิ์ผล เนื่องจากการใช้มาตรการดังกล่าวสามารถป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายกระทำความผิดได้ในระหว่างช่วงเวลาที่ถูกควบคุมตัวอยู่

(2) หลักแห่งความจำเป็น (Principle of Necessity)

หลักแห่งความจำเป็นหรือหลักการแทรกแซงที่น้อยที่สุด มีความคิดพื้นฐานมาจากหลักการที่ว่า “ในระหว่างสิ่งทีเลวร้ายสองสิ่งที่จะต้องเลือก บุคคลควรเลือกสิ่งทีเลวร้ายน้อยที่สุด” กล่าวคือ ในบรรดามาตรการที่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้เช่นกัน แต่มีระดับความรุนแรง มีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลต่างกัน มาตรการที่สอดคล้องกับหลักแห่งความจำเป็น คือ มาตรการที่ก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ดังนั้น หากยังมีมาตรการอื่นที่ก่อให้เกิดผลกระทบน้อยกว่าและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์นั้นได้เช่นเดียวกับมาตรการที่ถูกเลือก มาตรการที่ถูกเลือกนั้นก็จะเป็นมาตรการที่มีความจำเป็น⁶⁴

ตัวอย่างเช่น วิธีการป้องกันมิให้บุคคลกระทำความผิดมีหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยตัวบุคคลนั้นไปโดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติ การห้ามมิให้บุคคลเข้าไปในสถานที่ที่กำหนด หรือการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ซึ่งแต่ละวิธีล้วนสอดคล้องกับหลักแห่งความสัมฤทธิ์ผล สามารถนำมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายในการป้องกันอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้นได้ทั้งสิ้น แต่วิธีการต่างๆ นั้นมีความรุนแรง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต่างกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักแห่งความจำเป็น การปล่อยตัวบุคคลนั้นไปโดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติถือเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับหลักดังกล่าวเนื่องจากเป็นวิธีการที่รุนแรงน้อยที่สุด

(3) หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality stricto sensu)

หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบหรือหลักความสมเหตุสมผลเป็นการพิจารณาเปรียบเทียบประโยชน์กับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการใช้บังคับมาตรการดังกล่าว โดยประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินการตามมาตรการนั้นต้องมีมากกว่าผลเสียที่จะเกิดขึ้น

⁶³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7-11, 32-35.

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-13, 35-36.

หากมาตรการใดก่อให้เกิดประโยชน์น้อยกว่าผลเสียที่จะเกิดขึ้น มาตรการนั้นถือเป็นมาตรการที่ขัดต่อหลักแห่งความได้สัดส่วน⁶⁵

ตัวอย่างเช่น การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดฐานฆ่าคนตายสามารถป้องกันมิให้ผู้บริสุทธิ์ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดหรือเสียชีวิตได้ ดังนั้น ประโยชน์ที่สังคมจะได้รับจากการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นจึงมีมากกว่าการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีนี้จึงเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ

เมื่อนำหลักแห่งความได้สัดส่วนมาพิจารณาประกอบการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย จะเห็นได้ว่า เมื่อมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่กระทบต่อประโยชน์ส่วนบุคคลและส่วนรวม การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้จึงต้องอยู่ภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสมดุลและความยุติธรรมต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย กล่าวคือ ก่อนใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใด ต้องพิจารณาแล้วว่ามาตรการดังกล่าวสามารถนำมาใช้เพื่อดำเนินการให้สมเจตนารมณ์หรือบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ (หลักแห่งความสัมฤทธิ์ผล) โดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลผู้ถูกใช้บังคับมาตรการน้อยที่สุด (หลักแห่งความจำเป็น) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า มาตรการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลน้อยกว่าไม่เพียงพอที่จะป้องกันอันตรายนั้นได้จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการนี้⁶⁶ และการใช้มาตรการดังกล่าวต้องไม่เกินสัดส่วนกับความเป็นอันตรายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ)⁶⁷ ดังนั้น การควบคุมตัวบุคคลบนพื้นฐานของสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลจึงควรจำกัดเฉพาะในกรณีพิเศษที่สภาพของอันตรายที่สังคมจะได้รับกับความร้ายแรงของอันตรายต่อบุคคลที่ถูกควบคุมตัวได้สัดส่วนกันอย่างเหมาะสม⁶⁸ กล่าวคือ ในกรณีที่กระทำเพื่อป้องกันอันตรายต่อชีวิตหรืออันตรายต่อร่างกายอย่างร้ายแรงหรือเป็นกรณีภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งอันตรายหรือภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นนั้นต้องเป็นกรณีที่ใกล้จะเกิดขึ้น และไม่อาจจัดการกับอันตรายดังกล่าวได้ด้วยวิธีการอื่นเท่านั้น⁶⁹ ส่วนกรณีของผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอันตราย แต่ไม่ได้มีความเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง การใช้มาตรการอื่น ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยตัวไปโดยอยู่ภายใต้การควบคุมสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่ หรือการจำกัดบริเวณให้อยู่ภายในที่พัก (house arrest) ก็นับว่าเพียงพอที่จะประกันความปลอดภัยของสังคมแล้ว⁷⁰

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13-15, 36-37.

⁶⁶ Robinson, "Punishing dangerousness: Cloaking preventive detention as criminal justice,": 1453.

⁶⁷ Black, "Is the preventive detention of dangerous offenders justifiable?,": 333-334.

⁶⁸ Slobogin, "A jurisprudence of dangerousness,": 20.

⁶⁹ Kitai-Sangero, "The limits of preventive detention,": 928-929, 931.

⁷⁰ Ibid.

2.1.4.2 การทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะ (Periodic review)

นอกเหนือจากข้อจำกัดของหลักแห่งความได้สัดส่วนที่กล่าวแล้ว ข้อจำกัดประการต่อมา ได้แก่ ข้อจำกัดในการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะ กล่าวคือ การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายนั้นมิอาจมีรากฐานมาจากสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นเอง ดังนั้น ถ้าบุคคลที่ถูกควบคุมตัวไม่มีความเป็นอันตรายแล้ว สิ่งที่ยอมรับให้การควบคุมตัวบุคคลนั้นชอบด้วยกฎหมายย่อมหมดไป และจำต้องปล่อยตัวบุคคลนั้นไป ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะ เพื่อให้มีฐานในการรับรองการควบคุมตัวของบุคคล จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย⁷¹

การควบคุมตัวบุคคลในกรณีนี้จึงต่างจากหลักเรื่องการลงโทษบุคคลสำหรับความผิดที่เขาได้กระทำการไป ซึ่งไม่ต้องมีการทบทวนความรับผิดชอบของบุคคลนั้นภายหลังจากที่ศาลตัดสินแล้วอีก เนื่องจากความรับผิดชอบของบุคคลต่อการกระทำความผิดของเขานั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาอย่างกรณีสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล⁷²

การกำหนดข้อจำกัดการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในข้อนี้ นอกจากจะเป็นการแสดงให้เห็นว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทหนึ่งอย่างแท้จริง มิใช่โทษแล้ว ยังถือเป็นข้อจำกัดที่สนับสนุนการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายบนพื้นฐานของหลักแห่งความได้สัดส่วนอีกด้วย กล่าวคือ การจัดให้มีการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะเป็นเสมือนหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัวว่าบุคคลนั้นจะถูกควบคุมตัวเท่าที่จำเป็นตราบเท่าที่เขายังมีสภาพความเป็นอันตรายอยู่เท่านั้น หากเมื่อใดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบพบว่าสภาพความเป็นอันตรายของเขาลิ้นสุดลงแล้ว บุคคลนั้นก็จะได้รับการปล่อยตัวไปในทันที ดังนั้น ข้อจำกัดในเรื่องนี้จึงถือเป็นเรื่องสำคัญที่ควรกำหนดให้เป็นหลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งของการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

2.1.4.3 สภาพหรือลักษณะของการควบคุมตัว

ข้อจำกัดประการต่อมาของการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย คือ สภาพหรือลักษณะของการควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการที่ต้องแตกต่างจากโทษจำคุก เนื่องจาก การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมีลักษณะใกล้เคียงกับโทษจำคุกมาก โดยก่อให้เกิดผลสุดท้ายเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไม่ต่างกัน สิ่งที่ต่างกันเพียงอย่างเดียวระหว่างมาตรการทั้งสองประเภท คือ วัตถุประสงค์ของแต่ละมาตรการ โดยมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันสังคมให้พ้นจากการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ส่วนโทษ

⁷¹ Christopher Slobogin, *Defending preventive detention* [online], 25 July 2012. Available from: <http://ssrn.com/abstract=1161164> and Robinson, "Punishing Dangerousness: Cloaking Preventive Detention as Criminal Justice," 1452-1453.

⁷² Ibid.

มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้แค้นตอบแทนการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้น ข้อจำกัดในเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญในการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไปใช้ในทางปฏิบัติ⁷³

สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันสังคมกับการใช้มาตรการโดยมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษ คือ แนวคิดเรื่องการบำบัดรักษาผู้ถูกควบคุมตัว รวมถึงวิธีการในการปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าว กล่าวคือ หากมาตรการใดเน้นการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดเพื่อมุ่งให้บุคคลนั้นสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ มักจะถูกมองว่ามาตรการนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสังคมมากกว่าเป็นโทษ⁷⁴

ตัวอย่างของสภาพหรือลักษณะการควบคุมตัวของผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ต่างจากโทษจำคุก เช่น สถานที่ใช้ควบคุมตัวอาจเป็นสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำ ซึ่งเหมาะสมในการแก้ไขหรือบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดและสามารถคุ้มครองป้องกันสังคมจากบุคคลที่เป็นอันตรายได้อย่างเพียงพอ ผู้ถูกควบคุมตัวจะได้รับสิทธิมากกว่านักโทษทั่วไป รวมถึงกฎเกณฑ์ที่ใช้กับผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรการจะมีความผ่อนปรนไม่เข้มงวดอย่างที่ใช้กับนักโทษในเรือนจำ⁷⁵

2.1.4.4 หลักฐานที่ชัดเจนที่แสดงถึงสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล

ข้อจำกัดประการสุดท้ายของการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ได้แก่ การมีหลักฐานที่ชัดเจนที่แสดงถึงสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล ข้อจำกัดในเรื่องนี้สืบเนื่องจากลักษณะของตัวมาตรการที่เป็นการควบคุมตัวบุคคลบนพื้นฐานของความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น ซึ่งแม้ว่าหลักฐานที่แสดงถึงสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไม่จำเป็นต้องชัดเจนจนปราศจากข้อสงสัยอย่างในกรณีการลงโทษผู้กระทำความผิด แต่เนื่องจากผลสุดท้ายของการใช้มาตรการเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่ต่างจากโทษทางอาญา ดังนั้น ก่อนที่จะมีการสั่งใช้มาตรการดังกล่าวกับบุคคลใด จึงควรมีหลักฐานที่แสดงถึงสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลที่ชัดเจน แสดงให้เห็นความเป็นไปได้ที่สูงว่าบุคคลนั้นจะกระทำความผิดซ้ำอีกหากได้รับการปล่อยตัว ซึ่งการประเมินและวินิจฉัยสภาพความเป็นอันตรายหรือแนวโน้มที่บุคคลจะกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้นนั้นต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง เพื่อให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุดด้วย⁷⁶

⁷³ Padfield, *The sentencing, management and treatment of 'dangerous' offenders: Final report*, p. 23.

⁷⁴ Christopher Slobogin, *Preventive Detention in Europe and the United States* [online], 25 July 2012. Available from: <http://ssrn.com/abstract=2094358>

⁷⁵ Padfield, *The sentencing, management and treatment of 'dangerous' offenders: Final report*, p. 23.

⁷⁶ Kitai-Sangero, "The limits of preventive detention,": 925-927. and Robinson, "Punishing dangerousness: Cloaking preventive detention as criminal justice,": 1453.

ตัวอย่างหนึ่งของการแสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นอันตรายอย่างชัดเจนของบุคคล เช่น ผลการศึกษาวิจัยของ Frank Urbanik Astrid Rossegger และ Jerome Endrass ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ที่ใช้วิธีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลหลายอย่างประกอบกัน ซึ่งให้ผลสุดท้ายที่ออกมาเป็นการคาดการณ์พฤติกรรมของบุคคลได้ในระดับที่น่าเชื่อถือ⁷⁷

จากข้อจำกัดในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายดังที่ได้กล่าวข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ควรอยู่บนพื้นฐานของหลักความได้สัดส่วน โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความจำเป็นและความได้สัดส่วนของแต่ละกรณี รวมทั้งมีหลักฐานที่ชัดเจนที่แสดงถึงสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นๆ ก่อนใช้มาตรการ อีกทั้งการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวต้องเป็นไปในสภาพหรือลักษณะที่แตกต่างจากการลงโทษ และเมื่อใช้มาตรการดังกล่าวแล้ว ต้องมีการดำเนินการเพื่อทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวเป็นระยะ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสมดุลระหว่างประโยชน์ของสังคมส่วนรวม และผลกระทบที่เกิดกับบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการเช่นนั้น

หลังจากที่ได้ศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแล้ว จะเห็นได้ว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทหนึ่งที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานำมาใช้ควบคุมตัวบุคคลที่มีสภาพหรือพฤติกรรมที่เป็นอันตราย ซึ่งมีความเป็นไปได้สูงว่า หากไม่ถูกควบคุมตัว บุคคลนั้นจะกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่น โดยแนวคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนและรองรับมาตรการดังกล่าวมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีบุคลิกภาพ แนวคิดเรื่องการป้องกันอาชญากรรม ทฤษฎีการป้องกันสังคม ทฤษฎีอัตราประโยชน์นิยม และทฤษฎีความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎีทางนิติศาสตร์หลายทฤษฎี แต่การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ก็ยังคงอยู่ภายใต้กรอบหรือข้อจำกัดบางประการ เนื่องจากการใช้มาตรการส่งผลเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลโดยที่บุคคลนั้นยังไม่ได้กระทำความผิดแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งต่อสังคมส่วนรวมและบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากมาตรการนี้ในท้ายที่สุดนั่นเอง

เมื่อได้ทราบความหมาย ขอบเขต แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อจำกัดในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแล้ว ในหัวข้อต่อไป ผู้เขียนจะกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ เพื่อนำมาพิจารณาประกอบกับแนวคิดและทฤษฎีของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้เขียนมุ่งจะศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต่อไป

⁷⁷ Urbanik, Rossegger and Endrass, "Can high-risk offenders be reliably identified?": 761-768.

2.2 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ

การกระทำผิดความซ้ำถือเป็นกรณี que แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ประสิทธิภาพในการจัดการกับผู้กระทำผิดในครั้งแรกไม่สัมฤทธิ์ผล ทำให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำความผิดอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพิจารณาสถิติอาชญากรรมแล้วปรากฏว่า การกระทำผิดซ้ำเกิดขึ้นมากถึงร้อยละ 16.62 ในปี พ.ศ. 2552⁷⁸ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐจำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญแก่กรณีนี้อย่างยิ่งหาไม่แล้วสถิติของผู้กระทำผิดนั้นอาจสูงขึ้นกว่าที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันก็ได้

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นแนวคิดหนึ่งที่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาอาชญากรรมประเภทนี้ได้ โดยการประเมินผู้กระทำผิดด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ก่อนพ้นโทษเพื่อควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกต่อไปเพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะศึกษาว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะนำมาใช้แก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดหลังพ้นโทษได้อย่างไร จำต้องศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนในเรื่องนี้เสียก่อน

ดังนั้น ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะได้อธิบายแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ โดยในส่วนแรก ผู้เขียนจะกล่าวถึงความหมายของการกระทำผิดซ้ำ จากนั้น จะกล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิด ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มทฤษฎีที่พิจารณาจากปัจจัยเรื่องลักษณะของบุคคล และกลุ่มทฤษฎีที่พิจารณาจากปัจจัยทางสังคมเป็นหลัก และในหัวข้อสุดท้าย ผู้เขียนจะกล่าวถึงแนวคิดในการดำเนินการกับผู้กระทำผิดซ้ำ ทั้งในเรื่องแนวคิดการลงโทษ และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

2.2.1 ความหมายของการกระทำผิดซ้ำ

การกระทำผิดซ้ำ (Recidivism) มีรากศัพท์มาจากคำว่า recidere ในภาษาละติน หมายถึง การถอยกลับ หรือการกลับไป (fall back) โดยนักอาชญาวิทยาได้ให้คำจำกัดความของการกระทำผิดซ้ำไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีแนวโน้มที่จะกลับไปมีพฤติกรรมแบบเดิมหรือกลับไปกระทำความผิดแบบเดิมซ้ำอีก ซึ่งจะเกิดขึ้นในกรณีที่บุคคลนั้นเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแล้ว และหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัว ได้กลับไปกระทำความผิดอีกจนถูกจับกุม หรือถูกศาลพิพากษาตัดสินว่ามีความผิด หรือถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกสำหรับการกระทำผิดครั้งใหม่นั้น⁷⁹

อัตราการกระทำผิดซ้ำมักนำมาใช้วัดความสำเร็จของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในแง่ของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยวิธีการคำนวณหาอัตราการกระทำผิดซ้ำ

⁷⁸ กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์, สถิติข้อมูลผู้ต้องราชทัณฑ์, 2552.

⁷⁹ Jason Payne, "Recidivism in Australia: Findings and future research," *Research and Public Policy Series* 80 (2007): 4.

ของผู้กระทำผิดมักคิดจากการที่ผู้กระทำผิดความผิดกลับไปกระทำผิดอีกจนได้รับโทษจำคุก หรือเมื่อผู้กระทำผิดถูกจับกุมในความผิดครั้งใหม่⁸⁰

2.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิด

นักอาชญาวิทยา นักพันธุศาสตร์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ และนักสังคมวิทยา ได้ศึกษาค้นคว้า พิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการกระทำผิด และสร้างแนวคิดทฤษฎีเพื่ออธิบายถึงสาเหตุของการกระทำผิดขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ได้ดังนี้⁸¹

2.2.2.1 ทฤษฎีว่าด้วยอาชญากรที่ถือลักษณะของบุคคลเป็นสาเหตุ

ทฤษฎีนี้ถือเป็นกลุ่มทฤษฎีที่ศึกษาสาเหตุของการกระทำผิดด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุด ทฤษฎีนี้เน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจของบุคคลกับการกระทำผิด โดยอาศัยข้อมูลและสถิติจากผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องโทษในเรือนจำเป็นหลัก⁸²

แนวความคิดหลักของทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่า สาเหตุของการกระทำผิดนั้น ล้วนเกิดจากความบกพร่องทางร่างกาย (Physical Type) หรือความบกพร่องทางชีวภาพ (Biological Defectiveness) และความบกพร่องทางจิต (Mental Deficiencies) ของบุคคลเป็นสำคัญ กล่าวคือ ผู้กระทำผิดมักจะเป็นผู้ที่มีความผิดปกติทางร่างกายหรือจิตใจ และมีลักษณะแตกต่างจากคนปกติทั่วไป ทำให้สามารถจำแนกผู้กระทำผิดออกจากคนปกติได้⁸³

ตัวอย่างกลุ่มทฤษฎีประเภทนี้ เช่น ทฤษฎีกรรมพันธุ์ ทฤษฎีโครงสร้างกะโหลกศีรษะ (Phrenology) ทฤษฎีความผิดปกติของโครโมโซม (XXY Chromosome Abnormality) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) และทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory)⁸⁴ ในหัวข้อ 2.1.2.1 ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

นักวิชาการที่สนับสนุนทฤษฎีนี้ได้แก่ ซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesare Lombroso) ชาร์ลส กอริง (Charles B. Goring) เออร์เนสต์ ฮูตัน (Ernest A. Hooton) วิลเลียม เชลดอน (William Sheldon) บักเดล (Bugdale) และ ก๊อดดาร์ด (Goddard) เป็นต้น⁸⁵

⁸⁰ Recidivism law & legal definition [online], 9 January 2013. Available from: <http://definitions.uslegal.com/r/recidivism/>

⁸¹ โกศล วงศ์สุวรรณ และสถิต วงศ์สุวรรณ, ปัญหาสังคมไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น, 2543), หน้า 21 - 23.

⁸² ประธาน วัฒนวานิชย์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2546), หน้า 179 - 209.

⁸³ เรื่องเดียวกัน.

⁸⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁸⁵ เรื่องเดียวกัน.

2.2.2.2 ทฤษฎีว่าด้วยกลุ่มสังคมและปัจจัยทางวัฒนธรรม

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่เน้นศึกษาสาเหตุของการกระทำผิดโดยพิจารณาจากปัจจัยในเรื่องโครงสร้างและกระบวนการของสังคม เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำผิดกับโครงสร้างหรือองค์กรทางสังคม มิได้เน้นศึกษาเฉพาะตัวบุคคลอย่างทฤษฎีกลุ่มแรกแต่อย่างใด⁸⁶

นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่า สาเหตุของการกระทำผิดความผิดส่วนหนึ่งเกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรโดยการติดต่อกับสมาชิกในสังคมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างบุคคลภายในกลุ่ม อันเป็นเรื่องของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม อีกส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในเรื่องของปัญหาความยากจน และความขัดแย้ง ไม่เป็นระเบียบในสังคม ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการปฏิบัติตนนอกเหนือบรรทัดฐานทางสังคม และทำให้สังคมเกิดความวุ่นวายในท้ายที่สุด⁸⁷

ตัวอย่างกลุ่มทฤษฎีประเภทนี้ เช่น ทฤษฎีโครงสร้างทางสังคมและการไร้กฎเกณฑ์ (Social Structure and Anomie) ทฤษฎีเศรษฐกิจ (Economic Theory) ทฤษฎีความขัดแย้งทางวัฒนธรรม (Cultural Conflict) ทฤษฎีว่าด้วยการคบค้าสมาคม (Differential Association) และทฤษฎีควบคุมภายนอกและควบคุมภายใน (Containment Theory)⁸⁸ เป็นต้น

นักวิชาการที่สนับสนุนทฤษฎีนี้ได้แก่ ซัทเทอร์แลนด์ (Sutherland) เดอร์คไคม์ (Durkheim) โรเบิร์ต เมอร์ตัน (Robert Merton) และ มงเตสกีเออ (Montesquieu)⁸⁹ เป็นต้น

หลังจากที่ได้ศึกษาสาเหตุของการกระทำผิดแล้ว จะเห็นได้ว่า สาเหตุหลักของการกระทำผิดเกิดจากปัจจัยจากตัวผู้กระทำความผิดนั่นเอง และปัจจัยทางสังคม เมื่อพิจารณาประกอบกับลักษณะการใช้บังคับของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่จะพิจารณาจากสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นเป็นสำคัญ จึงถือได้ว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่อยู่บนพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีที่พิจารณาสาเหตุของการกระทำผิดจากตัวบุคคลที่เป็นผู้กระทำความผิดเป็นหลักตามแนวคิดที่ 1

เมื่อทราบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิดแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไป คือ การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดซ้ำว่ามีแนวคิดและหลักการอย่างไร ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

⁸⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 211 – 245.

⁸⁷ โกลด วงศ์สุวรรณค์ และสถิต วงศ์สุวรรณค์, ปัญหาสังคมไทย, หน้า 21 – 23.

⁸⁸ ประธาน วัฒนวานิชย์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา, หน้า 211 – 245.

⁸⁹ เรื่องเดียวกัน.

2.2.3 แนวคิดในการดำเนินการกับผู้กระทำผิดซ้ำ

วิธีการดำเนินการกับผู้กระทำผิดซ้ำมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละวิธีการจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับว่าการดำเนินการกับผู้กระทำผิดนั้นอยู่บนพื้นฐานแนวคิดในเรื่องใด โดยแนวคิดในการดำเนินการกับผู้กระทำผิดซ้ำอาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.2.3.1 แนวคิดเรื่องการลงโทษ

แนวคิดนี้เป็นแนวคิดของสำนักกฎหมายอาญาคลาสสิกที่เชื่อว่า การปราบปรามการกระทำความผิดอย่างรุนแรง โดยการลงโทษและการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิด เป็นปัจจัยสำคัญที่จะป้องกันและลดอัตราการกระทำผิดซ้ำได้ เนื่องจากการลงโทษจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่กล้ากลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกในอนาคต ตามหลักการข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) และหลักการข่มขู่ยับยั้งเป็นกรณีพิเศษ (Specific Deterrence)⁹⁰

อย่างไรก็ดี ผลการวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่า การลงโทษ และการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดซ้ำในความผิดบางประเภท เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส และความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา⁹¹ ไม่ว่าจะกำหนดโทษให้รุนแรงหรือเพิ่มโทษให้สูงขึ้นเพียงใด ก็ไม่มีผลในการยับยั้งการเกิดอาชญากรรมประเภทนี้ และในบางกรณีกลับเป็นปัจจัยเสี่ยงให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำมากขึ้นเสียด้วยซ้ำ⁹²

2.2.3.2 แนวคิดเรื่องการแก้ไขฟื้นฟู

แนวคิดนี้เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดซ้ำนอกเหนือจากแนวคิดเรื่องการลงโทษ เนื่องจากวิธีการลงโทษและการเพิ่มโทษผู้กระทำผิดซ้ำให้หนักขึ้น ไม่มีผลทำให้อัตราการกระทำผิดซ้ำลดลงแต่อย่างใด

แนวคิดเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูเป็นแนวคิดของสำนักปฏิฐานนิยมที่เชื่อว่า การแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดต้องพิจารณาหาสาเหตุของการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดแต่ละรายเป็นกรณีๆ ไป และแก้ไขที่สาเหตุนั้น แนวคิดนี้จึงเน้นการศึกษาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะการใช้วิธีการและกระบวนการทางการแพทย์ เพื่อค้นหาและวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำความผิดและมุ่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว⁹³

แนวคิดของสำนักปฏิฐานนิยมเชื่อว่า สาเหตุของการกระทำความผิดเกิดจากผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการกระทำ

⁹⁰ Lin Song and Roxanne Lieb, Recidivism: The effect of incarceration and length of time served [online], 9 January 2013. Available from: <http://www.wsipp.wa.gov/rptfiles/incarcrcid.pdf>

⁹¹ Elmer Hubert Johnson, Crime, correction and society (Homewood: The Dorsey Press, 1974), pp.251 – 252.

⁹² Song and Lieb, Recidivism: The effect of incarceration and length of time served: 1 – 3.

⁹³ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, ทฤษฎีอาญา (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548), หน้า 82 -101.

ความผิดซ้ำตามแนวคิดนี้จึงอยู่บนพื้นฐานของหลักการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ มากกว่ามุ่งเน้นการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรงตามแนวคิดแรก แนวคิดนี้ส่งผลให้ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาหลายศาลใช้วิธีการบำบัดผู้ติดยาเสพติดและแอลกอฮอล์ เพื่อลดอัตราการกระทำผิดซ้ำของอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดดังกล่าว แทนการลงโทษจำคุกตามปกติ⁹⁴

หลังจากที่ได้ศึกษาแนวคิดในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดซ้ำแล้ว จะเห็นได้ว่าการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดซ้ำอยู่บนพื้นฐานแนวคิด 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่ง คือ แนวคิดที่มุ่งเน้นการลงโทษผู้กระทำความผิด ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง เน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ซึ่งการควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายถือว่าเป็นไปตามแนวคิดเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นแนวคิดของสำนักปฏิฐานนิยม เนื่องจากวัตถุประสงค์ของมาตรการดังกล่าวนอกจากจะเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแล้ว ยังมุ่งเน้นเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูและบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวเพื่อให้บุคคลนั้นสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ในที่สุดอีกด้วย

การกระทำความผิดซ้ำถือเป็นปัญหาอาชญากรรมที่สำคัญประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน โดยสาเหตุของการกระทำความผิดประเภทนี้อาจเกิดจากปัจจัยจากตัวผู้กระทำความผิดเองที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรืออาจเกิดจากปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมให้ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎหมาย

การนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหาคriminal recidivism ความผิดซ้ำนั้นอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาเหตุของการกระทำความผิดจากตัวผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ โดยหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมองว่า ผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ มีลักษณะแตกต่างจากคนปกติทั่วไป และสามารถจำแนกผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายดังกล่าวออกจากคนปกติได้ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและสมควรที่จะควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะดังกล่าวไว้เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม

ทั้งนี้ การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดซ้ำที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดซ้ำอีก เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นในอนาคตตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายนั้น มิใช่การกระทำที่มุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดหรือกระทำต่อผู้กระทำความผิดรุนแรงขึ้นแต่อย่างใด เนื่องจากมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายถือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะดังกล่าว การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรการจึงมิใช่การลงโทษ แต่เป็นมาตรการป้องกันที่นอกจากจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสังคมแล้ว ยังคำนึงถึงการแก้ไขและบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของผู้ถูกควบคุมตัวเพื่อให้

⁹⁴ Recidivism law & legal definition

บุคคลนั้นได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมตามแนวคิดเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของสำนักปฏิธานนิยมด้วย

หลังจากศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายและการกระทำความผิดซ้ำว่ามีหลักการและแนวคิดอย่างไร ซึ่งอาจทำให้พอเห็นภาพบางส่วนของการนำมามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำบ้างแล้ว แต่เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและเห็นภาพรวมของการนำมามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เขียนมุ่งศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งปัญหาข้อโต้แย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้มาตรการ ผู้เขียนจึงจะกล่าวถึงเรื่องเหล่านี้โดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

2.3 การนำมามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ใช้ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหลายรูปแบบ ซึ่งการควบคุมตัวผู้กระทำผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ โดยการประเมินหาความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำเพื่อควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปภายหลังได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว ถือเป็นมาตรการหนึ่งที่ใช้ในการแก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำที่ประเทศต่างๆ ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน โดยมาตรการดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานแนวคิดทฤษฎีที่สนับสนุนมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามที่ได้กล่าวข้างต้นทั้ง 5 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีบุคลิกภาพ แนวคิดเรื่องการป้องกันอาชญากรรม ทฤษฎีการป้องกันสังคม ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม และทฤษฎีความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย ซึ่งอาจสรุปรวมได้ว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเนื่องจากเป็นผู้มีบุคลิกภาพบกพร่องอย่างร้ายแรง โดยการคาดการณ์และประเมินหาบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้น เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเช่นว่านั้น อันเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดเฉพาะกรณีที่จะเกิดอันตรายอย่างชัดเจนหรือเป็นกรณีที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ถือเป็นสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม

อย่างไรก็ดี แม้การควบคุมตัวผู้กระทำผิดที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษจะมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อป้องกันคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายตามแนวคิดทฤษฎีดังที่ได้กล่าวข้างต้น แต่การนำมามาตรการดังกล่าวมาใช้ ก็ต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เพื่อแก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำจากสาเหตุของปัญหานั้นตามแนวคิดเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูของสำนักปฏิธานนิยมด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้ที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิดซ้ำยังต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของหลักความได้สัดส่วน กล่าวคือ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความจำเป็น และความได้สัดส่วนของแต่ละกรณี รวมทั้งต้องมีหลักฐานที่ชัดเจนที่แสดงถึงสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นๆ ก่อนใช้มาตรการ ตลอดจนต้องมีการดำเนินการเพื่อทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวเป็นระยะ ภายหลังการสั่งใช้มาตรการ และที่สำคัญ การควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวต้องเป็นไปในสภาพหรือลักษณะที่แตกต่างจากการลงโทษ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

และความสมดุลระหว่างประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและผลกระทบที่เกิดกับบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการเช่นนั้นในท้ายที่สุดนั่นเอง

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหาคriminalกระทำผิดซ้ำมีแนวคิดทฤษฎีทางนิติศาสตร์รองรับและสนับสนุนอยู่หลายทฤษฎี แต่เนื่องจากลักษณะของมาตรการดังกล่าวเป็นการควบคุมตัวบุคคลหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับโทษครบถ้วนตามกำหนดระยะเวลาแล้ว โดยพิจารณาจากสภาพของบุคคลนั้นเป็นหลักว่ามีความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ โดยที่ความผิดดังกล่าวยังไม่ได้เกิดขึ้นและอาจจะไม่เกิดขึ้นก็ได้ ทำให้เกิดประเด็นปัญหาโต้แย้งถึงความชอบด้วยกฎหมายของการใช้มาตรการดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence)

หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของกฎหมายอาญา โดยหลักการดังกล่าวให้ความคุ้มครองและเป็นหลักประกันแก่บุคคลทั้งในกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาและกรณีทั่วไป กล่าวคือ ในกรณีที่บุคคลถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่ง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ ส่วนกรณีทั่วไปให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย และจะไม่กระทำความผิดหรือก่อให้เกิดอันตรายอย่างใดๆ ขึ้นในอนาคต⁹⁵

ดังนั้น นักกฎหมายหลายท่านจึงเห็นว่า หลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งเป็นมาตรการควบคุมตัวบุคคลโดยมีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่าบุคคลผู้นั้นเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ แสดงให้เห็นถึงหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด (Presumption of Guilt) มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงเป็นมาตรการที่ขัดแย้งกับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ดังกล่าวข้างต้น⁹⁶

ข้อโต้แย้งดังกล่าวอาจถูกหักล้างได้โดยการให้เหตุผลว่า บุคคลที่มีสิทธิจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นบุคคลที่ไม่เป็นอันตรายจำกัดเฉพาะกรณีของบุคคลทั่วไปเท่านั้น ไม่ได้หมายรวมถึงผู้ที่เคยถูกศาลตัดสินว่าได้กระทำความผิดด้วย เนื่องจากทันทีที่บุคคลเหล่านั้นได้กระทำการอันฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายอาญา ย่อมถือได้ว่าบุคคลนั้นได้สูญเสียสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นบุคคลที่ปฏิบัติตามกฎหมาย มิใช่บุคคลที่เป็นอันตราย ตามไปด้วย⁹⁷ ซึ่งเหตุผลที่ใช้เป็นหลักอธิบายข้อโต้แย้งในเรื่องนี้เป็นไปตามแนวคิดเรื่องการจัดสรรความเสี่ยงระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้มีแนวโน้มจะตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดของ The Flood Committee ที่นำมาใช้อธิบายความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายดังที่ได้กล่าวแล้วในข้อ 2.1.2.5

⁹⁵ Kitai-Sangero, "The limits of preventive detention," : 920-922.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Ibid.

(2) หลักการห้ามลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดครั้งเดียวกัน (Double Jeopardy)

ด้วยเหตุที่มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดต่อไปภายหลังจากที่บุคคลนั้นถูกศาลพิพากษาตัดสินลงโทษว่าได้กระทำความผิดและได้รับโทษดังกล่าวครบถ้วนแล้ว จึงมีนักกฎหมายหลายท่านเห็นว่ามาตรการดังกล่าวมีลักษณะเป็นการลงโทษบุคคลดังกล่าวซ้ำอีกสำหรับการกระทำความผิดครั้งเดียวกัน เป็นการฝ่าฝืนต่อหลักการห้ามลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดครั้งเดียวกันซึ่งถือเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของกฎหมายอาญา⁹⁸

ข้อโต้แย้งดังกล่าวอาจถูกหักล้างได้โดยการให้เหตุผลว่า การควบคุมตัวหรือการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำเพื่อลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อตอบแทนการกระทำความผิดของบุคคลนั้นเสมอไป มีหลายกรณีที่มีการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นกระทำโดยมีวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากการลงโทษ เช่น การควบคุมตัวบุคคลเพื่อป้องกันการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษเพื่อป้องกันสังคมถือเป็นมาตรการหนึ่งที่อยู่ในความหมายนี้ ดังนั้นการควบคุมตัวบุคคลในกรณีนี้จึงมิใช่การลงโทษบุคคลนั้น แต่ถือเป็นมาตรการที่ใช้เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมโดยรวมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และไม่ถือว่ามาตรการดังกล่าวเป็นการขัดแย้งต่อหลักการห้ามลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดครั้งเดียวกันตามข้อโต้แย้งข้างต้นแต่อย่างใด⁹⁹

ทั้งนี้ การพิจารณาว่าการควบคุมตัวบุคคลในกรณีใดกรณีหนึ่งจะถือเป็นการกระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมหรือเป็นไปเพื่อลงโทษตอบแทนการกระทำความผิดของบุคคลนั้นต้องพิจารณาจากการนำมาตรการดังกล่าวไปใช้ในทางปฏิบัติเป็นสำคัญว่าเป็นอย่างไร เนื่องจากในบางครั้งอาจมีกรณีที่เหตุผลทางทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นก็ไม่อาจกล่าวได้ว่า การควบคุมตัวบุคคลในกรณีนั้นๆ เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไปใช้ในทางปฏิบัติจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วย ดังที่ได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 2.1.4.3 ข้อจำกัดในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในเรื่องสภาพหรือลักษณะของการควบคุมตัว

(3) ความไม่แน่นอนของสภาพความเป็นอันตราย

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นการควบคุมตัวบุคคลโดยมีพื้นฐานมาจากสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น ด้วยเหตุนี้ การจะแสดงให้เห็นว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกในอนาคต เพื่อให้ศาลมีคำสั่งควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไป จึงทำได้เพียงการประเมินถึงแนวโน้มและความเป็นไปได้ที่บุคคลนั้น

⁹⁸ Ibid., pp. 915-920. and Ronken and Johnston, *Balancing rights: Arguments for indefinite detention of dangerous sex offenders*: 6.

⁹⁹ Ibid.

จะกระทำความผิดซ้ำอีกในอนาคตซึ่งเป็นเรื่องยากและไม่แน่นอน ไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ อย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างเช่นการพิสูจน์ความผิดของจำเลยซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วในคดีอาญาทั่วไป ดังนั้น นักกฎหมายหลายท่านจึงเห็นว่า การควบคุมตัวบุคคลโดยอาศัยเพียงการคาดคะเนเหตุการณ์ที่ อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่เป็นเรื่องไม่แน่นอน เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่ชอบด้วยกฎหมาย¹⁰⁰

อย่างไรก็ดี ข้อโต้แย้งดังกล่าวอาจถูกหักล้างได้โดยการให้เหตุผลว่า การประเมิน ความเสี่ยงและการพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นเรื่องที่ปรากฏในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา¹⁰¹ ไม่ได้มีเฉพาะในขั้นการพิจารณาเพื่อควบคุมตัวบุคคลที่เป็น อันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษเท่านั้น โดยในกรณีเหล่านี้ ผู้มีอำนาจสั่งใช้ มาตรการที่มีผลเป็นการจำกัดหรือระงับต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ กระบวนการประเมินดังกล่าวก่อนที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่าจะใช้มาตรการดังกล่าวกับบุคคลนั้นหรือไม่ ตัวอย่างเช่น การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดระหว่างพิจารณาคดี ศาลต้องพิจารณาว่าบุคคลดังกล่าว จะไปก่อเหตุอันตราย หรือไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน เช่น ช่มชู้พยาน ทำให้สังคมได้รับความเดือดร้อน เสียหายหรือไม่ หรือการพิจารณาพักการลงโทษของคณะกรรมการ ก็ถือเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้อง กับการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดและแนวโน้มที่ผู้กระทำความผิด จะกระทำความผิดซ้ำอีกในอนาคตเช่นกัน ซึ่งมาตรการดังกล่าวข้างต้นก็เป็นที่ยอมรับและยินยอมให้ กระทำได้ โดยไม่มีประเด็นโต้แย้งถึงความชอบด้วยกฎหมายของมาตรการดังกล่าวแต่อย่างใด¹⁰²

นอกจากนี้ ในส่วนของความไม่แน่นอนของสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล มีผู้ให้ ความเห็นว่า แม้สภาพความเป็นอันตรายของบุคคลจะเป็นเรื่องไม่แน่นอน แต่การประเมินสภาพ ความเป็นอันตรายของบุคคลดังกล่าวอาจเป็นที่ยอมรับได้ ถ้าความเป็นอันตรายของบุคคลปรากฏในระดับ ที่ชัดเจนและผู้มีอำนาจสั่งใช้มาตรการดังกล่าวกระทำด้วยความระมัดระวัง ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า “แม้ว่า การพยากรณ์อากาศเป็นเรื่องยาก แต่เกือบทุกคนก็สามารถทำได้ หากกรณีนั้นเป็นกรณีที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่า เมฆฝนกำลังตั้งเค้าและมุ่งหน้าไปยังทิศทางใดทิศทางหนึ่ง”¹⁰³

ด้วยเหตุนี้ การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีก หลังพ้นโทษเพื่อป้องกันสังคม โดยการประเมินและพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล จึงเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ในการป้องกันและคุ้มครองสังคม และไม่ถือว่า มีปัญหาเรื่องความชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด

อนึ่ง แม้ข้อโต้แย้งการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้ที่มีแนวโน้ม จะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษจะสามารถหักล้างได้ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น แต่ก็มีได้ หมายความว่า การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้จะสามารถกระทำได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้ กรอบหรือข้อจำกัดใดๆ เลย เนื่องจากการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีนี้

¹⁰⁰ Kitai-Sangero, “The limits of preventive detention,”: 908-914.

¹⁰¹ Lab, *Crime prevention: Approaches, practices, and evaluations*, p. 176.

¹⁰² Kitai-Sangero, “The limits of preventive detention,”: 908-914.

¹⁰³ Ibid.

ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายประเภทอื่นๆ ที่ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์และข้อจำกัดต่างๆ ก่อนนำมาใช้

ดังนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำนั้น แม้จะมีแนวคิดทฤษฎีทางนิติศาสตร์สนับสนุนและรองรับอยู่หลายทฤษฎี แต่เนื่องจากลักษณะของมาตรการดังกล่าวเป็นการควบคุมตัวบุคคลหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับโทษครบถ้วนตามกำหนดระยะเวลาแล้ว โดยพิจารณาจากสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นเป็นหลัก โดยที่บุคคลนั้นยังมิได้กระทำความผิดขึ้นแต่อย่างใด การนำมาตราการดังกล่าวมาใช้จึงต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งต่อสังคมส่วนรวมและบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบต้องถูกควบคุมตัวตามมาตรการดังกล่าว

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทหนึ่ง ที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานำมาใช้ควบคุมตัวบุคคลที่มีสภาพหรือพฤติการณ์ที่เป็นอันตราย ซึ่งมีความเป็นไปได้สูงว่า หากไม่ถูกควบคุมตัว บุคคลนั้นจะกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่น โดยการควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต การควบคุมตัวจำเลยในระหว่างพิจารณา การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่าจะกระทำความผิดฐานก่อการร้าย หรือการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ

เมื่อพิจารณาแนวคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนและรองรับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแล้วพบว่า มีทั้งทฤษฎีที่สนับสนุนในส่วนของหลักการพื้นฐานของมาตรการซึ่งได้แก่ ทฤษฎีบุคลิกภาพ ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมและทฤษฎีการป้องกันสังคม รวมถึงทฤษฎีที่สนับสนุนการใช้มาตรการในแง่ของการพิจารณาเหตุผลและความชอบธรรมของมาตรการอย่างทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมและทฤษฎีเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย ซึ่งอาจสรุปรวมแนวคิดของทั้งห้าทฤษฎีที่สนับสนุนการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้ว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเนื่องจากเป็นผู้มีบุคลิกภาพบกพร่องอย่างร้ายแรง โดยการคาดการณ์และประเมินหาบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้น เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเช่นว่านั้น อันเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดเฉพาะกรณีที่จะเกิดอันตรายอย่างชัดเจนหรือเป็นกรณีที่น่าเป็นห่วงยิ่ง ถือเป็นสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม

การนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหาคriminal ความผิดซ้ำโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ ซึ่งจะมีการประเมินหาความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำเพื่อควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปภายหลังจากได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วนั้น นอกจากจะต้องคำนึงถึงแนวคิดและหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังต้องพิจารณาแนวคิดของการกระทำผิดซ้ำประกอบด้วย

กล่าวคือ การใช้มาตรการดังกล่าวต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึง การแก้ไขฟื้นฟูและบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัว เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ในที่สุดด้วยเช่นกัน มิใช่มุ่งเน้นเรื่องการป้องกันคุ้มครองสังคมเพียงอย่างเดียวโดยละเลยเรื่องการแก้ไขผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาการกระทำความผิดซ้ำที่เกิดขึ้นในสังคม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะมีแนวคิดทฤษฎีทางนิติศาสตร์รองรับและสนับสนุนอยู่หลายทฤษฎี แต่เนื่องจากลักษณะของมาตรการดังกล่าวเป็นการควบคุมตัวบุคคลหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับโทษครบถ้วนตามกำหนดระยะเวลาแล้ว โดยพิจารณาจากสภาพของบุคคลนั้นเป็นหลักว่ามีความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ โดยที่ความผิดดังกล่าวยังไม่ได้เกิดขึ้นและอาจจะไม่เกิดขึ้นก็ได้ จึงมักเกิดประเด็นปัญหาโต้แย้งถึงความชอบด้วยกฎหมายของการใช้มาตรการดังกล่าวทั้งในเรื่องที่ว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายขัดต่อหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ขัดต่อหลักการห้ามลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดครั้งเดียวกัน รวมทั้งปัญหาเรื่องความไม่แน่นอนของสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล

ดังนั้น การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่จำกัด กล่าวคือ การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักความได้สัดส่วน โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความจำเป็นและความได้สัดส่วนของแต่ละกรณี รวมทั้งมีหลักฐานที่ชัดเจนที่แสดงถึงสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นๆ ก่อนใช้มาตรการ อีกทั้งการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวต้องเป็นไปในสภาพหรือลักษณะที่แตกต่างจากการลงโทษ และเมื่อใช้มาตรการดังกล่าวแล้ว ต้องมีการดำเนินการเพื่อทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวเป็นระยะ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสมดุลระหว่างประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและผลกระทบที่เกิดกับบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการเช่นนั้น

เมื่อได้ทราบแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายและการกระทำผิดซ้ำ ตลอดจนการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำแล้ว ในบทต่อไป ผู้เขียนจะศึกษาถึงมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทยว่ามีหลักการและเงื่อนไขในการบังคับใช้อย่างไร รวมถึงปัญหา ข้อขัดข้องและความไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวเพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

บทที่ 3

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทย

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทหนึ่ง ที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานำมาใช้ควบคุมตัวบุคคลที่มีสภาพหรือพฤติกรรมที่เป็นอันตรายในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต การควบคุมตัวจำเลยในระหว่างพิจารณา การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่าจะกระทำความผิดฐานก่อการร้ายหรือการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ ซึ่งเป็นมาตรการที่ส่งผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม

ในประเทศไทย กฎหมายที่เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคล คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งกำหนดให้การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ต้องกระทำเท่าที่จำเป็น โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ และเมื่อพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้พบว่า กฎหมายที่บัญญัติรองรับการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมีอยู่หลายฉบับ รองรับการป้องกันคุ้มครองสังคมให้พ้นจากบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีต่างๆ กันออกไป ซึ่งได้แก่ การควบคุมและขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กักกันและการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลตามประมวลกฎหมายอาญา การควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 รวมทั้งการควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548

อย่างไรก็ตาม มาตรการที่มีอยู่ตามกฎหมายไทยต่างๆ เหล่านี้ยังไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมในบางกรณี ทำให้ไม่สามารถนำมาตรการดังกล่าวมาใช้คุ้มครองป้องกันสังคมให้พ้นจากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีผู้กระทำความผิดหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทย รวมถึงปัญหา ข้อขัดข้องและความไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ในส่วนแรก ผู้เขียนจะกล่าวถึงหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ จากนั้นจึงจะกล่าวถึงมาตรการตามกฎหมายไทยที่อยู่บนแนวคิดมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ทั้งในส่วนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในส่วนอาญา รวมทั้งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในฐานะกฎหมายพิเศษที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม ส่วนในหัวข้อที่สามซึ่งเป็น

หัวข้อสุดท้ายของบทนี้ ผู้เขียนจะวิเคราะห์ปัญหาของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

3.1 หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายถือเป็นมาตรการหนึ่งที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลเพื่อประโยชน์ในเรื่องความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ซึ่งสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติรับรองไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 3 สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล มาตรา 32* และได้รับความคุ้มครอง ผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง ตามความในมาตรา 27¹⁰⁴

อย่างไรก็ดี แม้สิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลจะเป็นสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่ก็มีได้หมายความว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น จะกระทำไม่ได้ เพียงแต่การจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนด ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมิให้ถูกกระทบกระเทือนเกินความจำเป็น โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ดังกล่าวข้างต้นนั้น ปรากฏอยู่ในมาตรา 29** ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้ การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้”

¹⁰⁴ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย,” ราชกิจจานุเบกษา 124 (24 สิงหาคม 2550): 7-9.

** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

(1) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้กระทำได้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยกฎหมายที่จะมีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นต้องออกโดยองค์กฤษฎีกาซึ่งถือเป็นองค์การที่เป็นตัวแทนของประชาชนเท่านั้น¹⁰⁵

(2) กฎหมายที่ให้อำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องมีผลเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง หลักเกณฑ์ในข้อนี้มีขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล มิให้องค์กฤษฎีกาใช้อำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามอำเภอใจ และมีให้ฝ่ายนิติบัญญัติแทรกแซงการทำงานของฝ่ายปกครองอันเป็นการขัดแย้งกับหลักการแบ่งแยกอำนาจ โดยการพิจารณาลักษณะของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปนั้น ต้องพิจารณาทั้งปัจจัยในระยะเวลาและตัวบุคคลประกอบกัน กล่าวคือ ในแง่ของเวลา กฎหมายนั้นต้องมีผลใช้บังคับตราบเท่าที่ยังไม่มีกฎหมายใหม่มายกเลิก มิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับในเวลาใดเวลาหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง ส่วนในแง่ของตัวบุคคลต้องพิจารณาว่า กฎหมายนั้นต้องไม่อาจกำหนดจำนวนบุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายได้ชัดเจนแน่นอน เนื่องจากเนื้อหาของกฎหมายจะมีลักษณะที่เป็นนามธรรม อย่างไรก็ตาม หลักการในเรื่องนี้มีข้อยกเว้น กล่าวคือ ในกรณีที่มีความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้ององค์กฤษฎีกาอาจตรากฎหมายที่มีบทบัญญัติเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะได้ โดยไม่ถือว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดต่อหลักการห้ามตรากฎหมายใช้บังคับเฉพาะกรณีใดกรณีหนึ่งแต่อย่างใด เช่น กฎหมายเวนคืนที่ดิน¹⁰⁶

(3) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิ¹⁰⁷

(4) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้¹⁰⁸

(5) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องกระทำเท่าที่จำเป็น หรืออยู่ภายใต้หลักความได้สัดส่วน กล่าวคือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น ต้องทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการกระทำดังกล่าวได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย
บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

¹⁰⁵ บรรเจิด สิงคะเนติ, *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์* (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555), หน้า 234.

¹⁰⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 236, 239 – 241.

¹⁰⁷ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย,” *ราชกิจจานุเบกษา* 124: 8.

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน.

โดยส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยที่สุด และก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวมมากกว่าผลเสียต่อบุคคลที่ถูกกระทบกระเทือนสิทธิ¹⁰⁹

ด้วยเหตุนี้ เมื่อมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่ส่งผลในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับหลักเกณฑ์ของมาตรา 29 และมาตรา 32 ดังที่ได้กล่าวข้างต้น กล่าวคือ การใช้มาตรการดังกล่าวจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องมีกฎหมายมารองรับ ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในกฎหมายอาญาแล้วปรากฏว่า กฎหมายหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยการควบคุมตัวบุคคลในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทยอย่างเป็นระบบ ผู้เขียนจะกล่าวถึงมาตรการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นลำดับแรก และจะกล่าวถึงมาตรการตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นลำดับต่อไป จากนั้น จึงจะกล่าวถึงมาตรการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในฐานะกฎหมายพิเศษที่มีเนื้อหารองรับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลเป็นลำดับสุดท้าย

3.2 มาตรการตามกฎหมายไทยที่อยู่บนแนวคิดมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 และมาตรา 32 ได้บัญญัติรับรองให้การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลซึ่งรัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ ต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ดังนั้น มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งเป็นมาตรการที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจึงต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายเช่นว่านั้นด้วย โดยกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่บัญญัติรองรับการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

3.2.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งอำนาจของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าวนั้น รวมถึงการใช้อำนาจจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี ดังเช่น การจับ การค้น

¹⁰⁹ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, หน้า 284-285.

การจำคุก หรือการขังซึ่งถือเป็นการควบคุมตัวบุคคลในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา เพื่อป้องกันอาชญากรรมหรือเหตุร้ายต่างๆ มิให้เกิดขึ้น¹¹⁰

ในส่วนของหลักเกณฑ์การควบคุมและการขัง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 57* มาตรา 59/1** มาตรา 66*** มาตรา 71⁺ และมาตรา 87⁺⁺ ได้บัญญัติให้อำนาจ

¹¹⁰ นรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555), หน้า 227.

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 57 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในมาตรา 78 มาตรา 79 มาตรา 80 มาตรา 92 และมาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายนี้ จะจับ ขัง จำคุก หรือค้นในที่หรือฐานหาตัวคนหรือสิ่งของต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลสำหรับกรนั้น

บุคคลซึ่งต้องขังหรือจำคุกตามหมายศาล จะปล่อยไปได้ก็เมื่อมีหมายปล่อยของศาล”

** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59/1 บัญญัติว่า “ก่อนออกหมาย จะต้องปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้ศาลเชื่อได้ว่ามีเหตุที่จะออกหมายตามมาตรา 66 มาตรา 69 หรือมาตรา 71

คำสั่งศาลให้ออกหมายหรือยกคำร้อง จะต้องระบุเหตุผลของคำสั่งนั้นด้วย

หลักเกณฑ์ในการยื่นคำร้องขอ การพิจารณา รวมทั้งการออกคำสั่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา”

*** ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 บัญญัติว่า “เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้
(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ
(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี”

⁺ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 บัญญัติว่า “เมื่อได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาแล้ว ในระยะใดระหว่างสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ศาลจะออกหมายขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ตามมาตรา 87 หรือมาตรา 88 ก็ได้ และให้นำบทบัญญัติในมาตรา 66 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมายขังคงใช้ได้อยู่จนกว่าศาลจะได้พิพากษา โดยออกหมายปล่อยหรือออกหมายจำคุกแทน

ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นมิใช่คนอายุไม่ถึงสิบแปดปีหรือเป็นหญิงมีครรภ์หรือเพิ่งคลอดบุตรมาไม่ถึงสามเดือน หรือเจ็บป่วยซึ่งถ้าต้องขังจะถึงอันตรายแก่ชีวิต ศาลจะไม่ออกหมายขังหรือจะออกหมายปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกขังอยู่นั้นก็ได้ แต่ทั้งนี้ไม่ห้ามศาลที่จะมีคำสั่งให้ผู้นั้นอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้หรือกำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ถ้าศาลมีคำสั่งเช่นว่านี้ในระหว่างสอบสวน ให้ใช้ได้ไม่เกินหกเดือนนับแต่วันมีคำสั่ง แต่ถ้ามีคำสั่งในระหว่างได้สวนมูลฟ้องหรือระหว่างพิจารณา ให้ใช้ได้จนกว่าจะเสร็จการพิจารณา หากภายหลังที่ศาลมีคำสั่ง ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไม่ปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือพิจารณาออกหมายขังได้ตามที่เห็นสมควร”

⁺⁺ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามค่าให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น

ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจกล่าวถึงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหาผู้นั้นไว้ ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระทำการที่ส่งผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดได้ โดยกำหนดเงื่อนไขให้ การคุมขังบุคคลต้องกระทำเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีและไม่เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด โดยมีคำสั่งหรือหมายของศาลรองรับ ซึ่งการที่ศาลจะออกหมายนั้น ต้องเป็นกรณีที่ปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรว่า บุคคลดังกล่าวน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือบุคคลนั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น¹¹¹ เช่น ทำร้ายผู้เสียหายเพื่อแก้แค้น ข่มขู่พยาน เป็นต้น¹¹²

ทั้งนี้ พยานหลักฐานที่ศาลนำมาพิจารณาประกอบในการออกคำสั่งหรือหมายตามความในมาตราดังกล่าวนั้น ไม่จำเป็นต้องถึงขั้นชัดเจนจนปราศจากข้อสงสัยอย่างในกรณีการลงโทษหรือการไต่สวนมูลฟ้อง เนื่องจากเหตุแห่งการควบคุมตัวบุคคลในกรณีนี้มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อป้องกันอาชญากรรมหรือเหตุร้ายแรงอย่างอื่นมิให้เกิดขึ้นเท่านั้น มิได้ส่งผลให้บุคคลต้องรับโทษทางอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติอย่างกรณีการพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด¹¹³

จากบทบัญญัติข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การควบคุมและการขังถือเป็นมาตรการควบคุมตัวบุคคลเนื่องจากบุคคลดังกล่าวนั้นแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตราย ถ้าหากไม่ถูกควบคุมตัวไว้ อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่อยู่บนพื้นฐานแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 2

ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปีหรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ในกรณีตามวรรคหกเมื่อศาลสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

ในการไต่สวนตามวรรคสามและวรรคเจ็ด ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิแต่งตั้งทนายความเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยาน ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความเนื่องจากยังไม่ได้มีการปฏิบัติตามมาตรา 134/1 และผู้ต้องหาร้องขอ ให้ศาลตั้งทนายความให้ โดยทนายความนั้นมีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 134/1 วรรคสาม โดยอนุโลม

ถ้าพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในท้องที่อื่นนอกเขตของศาลซึ่งได้สั่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้โอนการขังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่สั่งขังไว้เห็นเป็นการสมควรก็ให้สั่งโอนไป”

¹¹¹ “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547,” ราชกิจจานุเบกษา 121 (23 ธันวาคม 2547): 3-4, 6, 10-11.

¹¹² เมธา วาติเจริญ, คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเชิงวิเคราะห์และเสนอแนะ เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุตราไพศาล, 2547), หน้า 140.

¹¹³ ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, หน้า 206.

3.2.2 ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่มีเนื้อหารองรับการใช้อำนาจของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมถึงมาตรการบังคับ ที่ส่งผลในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ โดยมาตรการบังคับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอาจแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ โทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ซึ่งมี 5 ประเภท ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน และวิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 อันได้แก่ กักกัน ห้ามเข้าเขตกำหนด เรียกประกันทัณฑ์บน คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล และห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง¹¹⁴

มาตรการบังคับแต่ละมาตรการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวข้างต้นนั้นจะส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้แตกต่างกันออกไป โดยมาตรการที่ส่งผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลโดยการควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้ในเขตที่กำหนดมี 4 ประเภท ได้แก่ โทษจำคุกและกักขัง และวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันและคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัยแล้วจะเห็นได้ว่า แนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่เน้นการป้องกันก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้น โดยไม่ได้มุ่งแก้แค้นหรือตอบแทนการกระทำความผิดของบุคคลอย่างเช่นโทษแต่อย่างใด ดังนั้น มาตรการบังคับที่สอดคล้องกับแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามประมวลกฎหมายอาญาจึงมี 2 ประเภท ได้แก่ วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันตามมาตรา 40* และมาตรา 41** และคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ตามมาตรา 48*** และมาตรา 49⁺

¹¹⁴ อุททิศ แสนโกศิก, กฎหมายอาญามาตรา 1 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2525), หน้า 276.

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 40 บัญญัติว่า “กักกัน คือการควบคุมผู้กระทำความผิดติดนีสัยไว้ในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อตัดนีสัย และเพื่อฝึกหัดอาชีพ”

** ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 บัญญัติว่า “ผู้ใดเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้งในความผิดดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 209 ถึงมาตรา 216
- (2) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 217 ถึงมาตรา 224
- (3) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 240 ถึงมาตรา 246
- (4) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 ถึงมาตรา 286
- (5) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 288 ถึงมาตรา 290 มาตรา 292 ถึงมาตรา 294
- (6) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 ถึงมาตรา 299
- (7) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 309 ถึงมาตรา 320
- (8) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 334 ถึงมาตรา 340 มาตรา 354 และมาตรา 357

และภายในเวลาสิบปีนับแต่วันที่ผู้นั้นได้พ้นจากการกักกัน หรือพ้นโทษแล้วแต่กรณี ผู้นั้นได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในบรรดาที่ระบุไว้ข้างต้นอีกจนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนสำหรับการกระทำความผิดนั้น ศาลอาจถือว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดติดนีสัย และจะพิพากษาให้กักกันมีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและไม่เกินสิบปีก็ได้

(1) **กักกัน** เป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดติดนินัยไว้ภายในเขตกำหนด* ซึ่งแต่เดิมถือเป็นโทษอาญาอีกสถานหนึ่งซึ่งผู้กระทำความผิดซ้ำหลายครั้งจะได้รับเพิ่มเติมจากการกระทำความผิดที่ได้ทำลงไป แต่ปัจจุบันถือว่าวิธีการดังกล่าวจัดอยู่ในเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่นำมาใช้บังคับเพิ่มเติมกับผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษจำคุก หลังจากที่ผู้นั้นได้รับโทษจนครบกำหนดแล้ว¹¹⁵ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เนื่องจากการตัดโอกาสมิให้บุคคลนั้นกระทำความผิดในสังคมตลอดระยะเวลาที่ถูกควบคุมตัวอยู่ รวมทั้งแก้ไขปรับปรุงจิตใจและติดนินัย ตลอดจนฝึกอาชีพ เพื่อให้ผู้นั้นมีความรู้ติดตัว จะได้ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกหลังได้รับการปล่อยตัว¹¹⁶

ในส่วนของหลักเกณฑ์การกักกันผู้กระทำความผิดติดนินัย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 มาตรา 43** และมาตรา 97*** บัญญัติให้ พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจฟ้องขอให้กักกันผู้กระทำความผิดติดนินัยต่อศาล ซึ่งผู้กระทำความผิดติดนินัยที่อยู่ในข่ายที่ศาลจะพิพากษาให้กักกัน ได้แก่

ความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีนั้น มิให้ถือเป็นความผิดที่จะนำมาพิจารณา กักกันตามมาตรานี้”

*** ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 48 บัญญัติว่า “ถ้าศาลเห็นว่า การปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง ไร้จิตหรือ จิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 65 จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้”

+ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 49 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพยาเสพติด เป็นอาชญา หรือการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่า บุคคลนั้นจะต้องไม่เสพยาเสพติดให้โทษ อย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่าง ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษ หรือวันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษก็ได้”

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรคแรกไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล เป็นเวลาไม่เกินสองปีก็ได้”

* สถานที่ที่ใช้กักกัน เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2510 มาตรา 4 ที่บัญญัติให้ รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดเขตกักกันโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออกคำสั่งกำหนดเขตกักกันลาดบัวขาว และสถานกักกันนครปฐม เพื่อดำเนินการควบคุม ติดนินัย ศึกษาอบรม และฝึกหัดอาชีพผู้ถูกกักกันตามความในมาตราดังกล่าว (คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 643/2512 เรื่อง กำหนดเขตเขตกักกันลาดบัวขาว ลงวันที่ 18 กันยายน 2512 คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 22/2545 เรื่อง กำหนดเขตกักกันสถานกักกันนครปฐม ลงวันที่ 25 มกราคม 2545 และคำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ 371/2555 เรื่อง ยุบเลิกสถานกักกันนครปฐมเดิม และกำหนดสถานกักกันนครปฐมแห่งใหม่ ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2555)

¹¹⁵ อุททิศ แสนโกศิก, กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 280.

¹¹⁶ ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรนราการพิมพ์, 2534), หน้า 99-100.

** ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 43 บัญญัติว่า “การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะ และจะขอรวมกันไปในฟ้องคดีอื่นเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกันหรือจะฟ้องภายหลังก็ได้”

*** ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 97 บัญญัติว่า “ในการฟ้องขอให้กักกัน ถ้าจะฟ้องภายหลังการฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ต้องฟ้องภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีนั้น มิฉะนั้น เป็นอันขาดอายุความ”

บุคคลที่เคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน หรือลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือน มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง ในความผิดที่กำหนดไว้ในมาตรา 41 และกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกภายในเวลา 10 ปี นับแต่วันที่ผู้นั้น ได้พ้นจากการกักกัน หรือพ้นโทษ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ การฟ้องคดีขอให้กักกันผู้กระทำความผิดติดนิสัย นั้น พนักงานอัยการจะขอรวมกันไปในฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน หรือจะฟ้อง ภายหลังภายในกำหนด 6 เดือน นับแต่วันที่ฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกันก็ได้ อย่างไรก็ดี ในกรณีหลัง หากพนักงานอัยการฟ้องขอให้กักกันเกินกำหนดเวลาดังกล่าวถือว่าขาดอายุความ¹¹⁷

เมื่อศาลพิจารณาตามฟ้องของพนักงานอัยการแล้วเห็นว่า บุคคลดังกล่าว เป็นผู้กระทำความผิดและพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือน สำหรับการกระทำความผิดนั้น หากศาลเห็นว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย ศาลจะพิพากษาให้กักกันผู้นั้นมีกำหนดเวลา ไม่น้อยกว่า 3 ปี และไม่เกิน 10 ปี หลังจากที่ผู้นั้นถูกลงโทษจำคุกจนครบกำหนดแล้วก็ได้¹¹⁸ ซึ่งการพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยที่ศาลจะสั่งกักกันนั้นถือเป็นดุลพินิจของศาล โดยเฉพาะ มิใช่ว่าเมื่อเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 41 แล้ว จะต้องถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ติดนิสัยและต้องถูกกักกันทุกกรณี¹¹⁹

(2) การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล เป็นการควบคุมตัวบุคคลที่มีความบกพร่อง ทางจิต ซึ่งได้แก่ ผู้มีจิตบกพร่อง โรควิตหรือจิตฟั่นเฟือน ที่ไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตาม มาตรา 65* หรือผู้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพยาเป็นอาชญา หรือผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดห้ามเสพยาเสพติดให้โทษของศาล ให้อยู่ในสถานพยาบาล เพื่อบำบัดรักษาและป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากบุคคลเหล่านั้น¹²⁰

ทั้งนี้ การสั่งให้คุมตัวบุคคลไว้ในสถานพยาบาลนั้น ถือเป็นดุลพินิจของศาล โดยเฉพาะ ซึ่งในกรณีของผู้บกพร่องทางจิตตามมาตรา 48 ศาลสามารถสั่งให้ควบคุมตัวได้โดยไม่มี กำหนดเวลา ส่วนการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพยาเป็นอาชญา หรือผู้ติดยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 49 กฎหมายกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวไว้ไม่เกิน 2 ปี¹²¹

เมื่อศาลพิพากษาให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันหรือคุมตัวไว้ใน สถานพยาบาลกับบุคคลใดแล้ว บุคคลนั้นอาจพ้นจากการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยดังกล่าว ก่อนครบระยะเวลาที่ศาลกำหนดได้ เมื่อปรากฏแก่ศาลในภายหลังตามคำเสนอของผู้ถูกบังคับใช้

¹¹⁷ “ประมวลกฎหมายอาญา,” ราชกิจจานุเบกษา 73 (15 พฤศจิกายน 2499): 35,62.

¹¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

¹¹⁹ อุททิศ แสนโกศิก, กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 280,284.

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิด ในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรควิตหรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้กระทำความผิดยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ผู้นั้นต้องรับโทษ สำหรับความผิดนั้น แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

¹²⁰ “ประมวลกฎหมายอาญา,” ราชกิจจานุเบกษา 73: 33-37.

¹²¹ ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 109-110.

วิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับการใช้บังคับนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และศาลเห็นสมควรสั่งเพิกถอนหรืองดการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้นไว้ชั่วคราว ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 16¹²²

นอกจากนี้ ในกรณีของกักกัน พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2510 มาตรา 12 ได้บัญญัติเรื่องการพักการกักกันเพิ่มเติมไว้ว่า หากผู้ถูกกักกันแสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดี มีความอดุสาหะ มีความก้าวหน้าในการศึกษา และทำการงานเกิดผลดีหรือทำความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษ หลังจากที่ได้รับการกักกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกำหนดการกักกันตามหมายศาล บุคคลนั้นอาจได้รับการพักการกักกันตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง¹²³

3.2.3 กฎหมายอื่น

แนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลเพื่อประโยชน์ในเรื่องความปลอดภัยของสังคมส่วนรวมนั้น นอกจากจะปรากฏในกฎหมายหลักในส่วนอาญาอย่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายอาญาดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ยังปรากฏในกฎหมายพิเศษฉบับอื่นด้วย ในที่นี้จะยกกฎหมาย มา 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพื่อให้เห็นภาพรวมของกฎหมายอื่นๆ ว่า บัญญัติหลักการเกี่ยวกับการป้องกันสังคมจากบุคคลอันตรายหรือไม่ อย่างไร

(1) พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่มีเนื้อหารองรับการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย โดยหลักการสำคัญของกฎหมายฉบับนี้อยู่บนแนวคิดที่ว่า ผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วย มิใช่อาชญากรปกติ จึงต้องใช้ระบบบังคับบำบัดกับบุคคลกลุ่มนี้แทนการฟ้องคดีอาญาตามหลักทั่วไป¹²⁴

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จึงนำมาสู่หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ดังที่ปรากฏตามความในมาตรา 19* มาตรา 22** และ

¹²² “ประมวลกฎหมายอาญา,” ราชกิจจานุเบกษา 73: 24.

¹²³ “พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2510,” ราชกิจจานุเบกษา 84 (29 ธันวาคม 2510): 11.

¹²⁴ “พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545,” ราชกิจจานุเบกษา 119 (30 กันยายน 2545): 42.

* พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 19 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องหาว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติดตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง ถ้าไม่ปรากฏว่าต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีใน

มาตรา 23* ที่กำหนดให้มีการควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดที่ต้องหาว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติด

ความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นการผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหานั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นที่เกิดจากตัวผู้ต้องหานั้นเอง หรือจากพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งทำให้ไม่อาจนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายในกำหนดเวลาดังกล่าวได้

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ต้องหาไม่มาถึงสี่สิบแปดชั่วโมง ให้พนักงานสอบสวนนำตัวส่งศาลเพื่อมีคำสั่งให้ตรวจพิสูจน์ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหานั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน

การส่งไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด ให้ศาลพิจารณาส่งตัวไปควบคุมเพื่อตรวจพิสูจน์ที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือการควบคุมตัวตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยคำนึงถึงอายุ เพศ และลักษณะเฉพาะบุคคลประกอบด้วย แล้วให้ศาลแจ้งคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทราบในระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนการสอบสวนคดีต่อไป และเมื่อสอบสวนเสร็จให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการโดยไม่ต้องส่งผู้ต้องหาไปด้วย และแจ้งให้ทราบว่าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด สถานที่เพื่อการตรวจพิสูจน์ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หรือการควบคุมตัวอย่างใด

ในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ต้องดำเนินการฝากขังหรือขอฝากขังตามกฎหมาย”

** พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 22 บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด ให้จัดให้มีแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และให้แจ้งผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานอัยการทราบ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งชะลอการฟ้องไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจากคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา 33

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าผู้ต้องหาซึ่งได้รับแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งไม่มีสิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานอัยการดำเนินคดีต่อไปและแจ้งผลให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทราบ

ถ้าผลการตรวจพิสูจน์ไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด ให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดรายงานผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาดำเนินคดีต่อไปตามกฎหมาย

ในกรณีที่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาคืนให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีต่อไปให้นำบทบัญญัติมาตรา 20 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

* พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 23 บัญญัติว่า “ในการจัดทำแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา 22 ให้กำหนดสถานที่และวิธีการสำหรับผู้ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยคำนึงถึงอายุ เพศ ประวัติ พฤติกรรมในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้นั้นประกอบด้วย

การกำหนดสถานที่สำหรับผู้ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามวรรคหนึ่ง อาจกำหนดเป็นศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือสถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดจากสถานพยาบาล สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน สถานที่ของราชการ หรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควรก็ได้

การกำหนดวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้กำหนดโดยคำนึงถึงวิธีการดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่จำเป็นต้องควบคุมตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอย่างเข้มงวด ให้ส่งตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดหรือสถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่มีระบบการควบคุมมิให้หลบหนี

(2) ในกรณีที่มิจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอย่างเข้มงวด ให้ส่งตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในสถานที่ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามความเหมาะสมและกำหนดเงื่อนไขให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต้องอยู่ภายในเขตที่กำหนดในระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

จำนวนเล็กน้อย ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และมีได้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นการผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลไว้ในเขตที่กำหนด เพื่อบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจให้กลับคืนสู่สภาพปกติ และไม่เสี่ยงต่อการเป็นผู้ติดยาเสพติดอีก¹²⁵ ซึ่งการควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ถือเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่อยู่บนพื้นฐานแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย และจัดว่าเป็นมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายไทยอีกมาตรการหนึ่ง

(2) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤติเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม รวมทั้งเพื่อป้องกันมิให้เด็กกระทำผิดกฎหมาย ขัดต่อศีลธรรมอันดี หรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายแก่สังคมส่วนรวมในอนาคต¹²⁶

ทั้งนี้ เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดที่จำเป็นต้องคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นั้น หมายถึง เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง¹²⁷ เช่น เด็กที่ประพฤติตนเกเรหรือข่มเหงรังแกผู้อื่น มั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น เล่นการพนัน เสพสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติดให้โทษหรือของมึนเมาอย่างอื่น คบหาสมาคมกับบุคคลที่ประกอบอาชีพที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ถูกทอดทิ้งหรือถูกปล่อยปละละเลยให้อยู่ในสภาพแวดล้อมอันอาจชักนำไปในทางเสียหาย¹²⁸ เป็นต้น

เมื่อนักงานเจ้าหน้าที่พบเห็นหรือได้รับแจ้งจากผู้พบเห็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด และได้พิจารณาข้อเท็จจริงรวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก สภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความเป็นอยู่ การเลี้ยงดู อุปนิสัย และความประพฤติของเด็กแล้วเห็นว่า จำเป็นต้องคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กโดยวิธีส่งเข้าสถานคุ้มครองสวัสดิภาพหรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู เพื่อให้

(3) ในกรณีที่ไม่จำเป็นต้องควบคุมตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด อาจกำหนดให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดต้องปฏิบัติด้วยวิธีการอื่นใดภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติก็ได้

(4) ในระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอาจกำหนดให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดฝึกอาชีพ ทำงานบริการสังคม หรือให้ดำเนินการอื่นใดตามความเหมาะสมเพื่อให้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตโดยห่างไกลจากยาเสพติด”

¹²⁵ “พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545,” ราชกิจจานุเบกษา 119: 26-42.

¹²⁶ “พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546,” ราชกิจจานุเบกษา 120 (2 ตุลาคม 2546): 29.

¹²⁷ เรื่องเดียวกัน.

¹²⁸ “กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. 2549,” ราชกิจจานุเบกษา 123 (22 สิงหาคม 2549): 3-4.

การศึกษา อบรม ฝึกอาชีพ แก้ไขความประพฤติ บำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ให้เสนอประวัติพร้อมความเห็นไปยังปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาสั่งใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กต่อไป¹²⁹

(3) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ให้อำนาจฝ่ายบริหารในการบริหารสถานการณ์ที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐซึ่งอาจกระทบต่อเอกราชและและบูรณภาพแห่งอาณาเขตที่เกิดขึ้นอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง และฝ่ายบริหารไม่อาจแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการบริหารราชการในรูปแบบปกติได้ โดยกฎหมายฉบับนี้บัญญัติให้อำนาจฝ่ายบริหารกำหนดมาตรการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินไว้เป็นพิเศษ อันมีลักษณะแตกต่างจากการใช้อำนาจบริหารราชการในสถานการณ์ปกติหลายประการ รวมทั้งการให้อำนาจนายกรัฐมนตรีประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินเท่าที่มีเหตุจำเป็น เพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำการหรือร่วมมือกระทำการใดๆ อันจะทำให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง ตามมาตรา 11 (1) ซึ่งถือเป็นมาตรการหรือเครื่องมือที่สำคัญของฝ่ายบริหารที่พระราชกำหนดนี้ให้อำนาจไว้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงหรือเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงโดยเร็ว¹³⁰

ทั้งนี้ การใช้อำนาจประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลตามมาตรา 11 (1) นั้น ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีประกาศให้สถานการณ์ฉุกเฉินนั้นเป็นสถานการณ์ที่มีความร้ายแรง เนื่องจากมีการก่อการร้าย การใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำที่มีความรุนแรงกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินของรัฐหรือบุคคล และมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหาให้ยุติได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วถึง¹³¹ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือศาลอาญาเพื่อขออนุญาตจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์

¹²⁹ “พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546,” ราชกิจจานุเบกษา 120: 18-19.

¹³⁰ “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 10-11/2553 เรื่อง ศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งของจำเลย (พันตำรวจโท ไหวพจน์ อภรณ์รัตน์) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 1288/2552 เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 211 ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาตรา 9 (2) และมาตรา 11 (1) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 มาตรา 39 และมาตรา 63 หรือไม่ เรื่อง ศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสุภรณ์ อัตถาวงศ์) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 1627/2552 เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 211 ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 9 (2) มาตรา 11 และมาตรา 18 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 27 มาตรา 29 มาตรา 32 มาตรา 36 มาตรา 39 มาตรา 45 มาตรา 63 และมาตรา 87 (3) หรือไม่,” ราชกิจจานุเบกษา 128 (17 มกราคม 2554): 8-14.

¹³¹ “พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548,” ราชกิจจานุเบกษา 122 (16 กรกฎาคม 2548): 1-9.

ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ประกอบคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการพิจารณาคำร้องขอจับกุม และควบคุมตัวบุคคลตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ด้วย¹³²

สำหรับหลักเกณฑ์การควบคุมตัวบุคคลตามพระราชกำหนดฉบับนี้ กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยไว้ในสถานที่ที่กำหนด ซึ่งไม่ใช่สถานีตำรวจ ที่คุมขัง ทัดตสสถาน หรือเรือนจำ ได้ไม่เกินเจ็ดวัน และจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ในลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ และในกรณีที่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวบุคคลต่อไปเพื่อประโยชน์ ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องร้องขอต่อศาลเพื่อขยายระยะเวลาการควบคุมตัว ต่อได้อีกคราวละเจ็ดวัน แต่รวมระยะเวลาควบคุมตัวทั้งหมดต้องไม่เกินกว่าสามสิบวัน เมื่อครบกำหนดแล้ว หากจะต้องควบคุมตัวต่อไป ต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹³³

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติข้างต้นประกอบกับแนวคิดของมาตรการควบคุมตัว บุคคลที่เป็นอันตรายในบทที่สองแล้วจะเห็นได้ว่า การควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการ ให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำการหรือร่วมมือกระทำการใดๆ อันจะทำให้เกิด เหตุการณ์ร้ายแรง ตามมาตรา 11 (1) แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เป็นการควบคุมตัวบุคคลบนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า บุคคลนั้นจะก่อให้เกิดเหตุร้ายแรง ขึ้นในสังคม จึงจำเป็นต้องควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวเพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายขึ้น ดังนั้น การควบคุมตัว บุคคลที่ต้องสงสัยตามมาตรา 11 (1) ของพระราชกำหนดฉบับนี้จึงถือเป็นมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่ เป็นอันตรายในอีกรูปแบบหนึ่งที่บัญญัติไว้ในกฎหมายไทย

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า มาตรการตามกฎหมายไทยที่อยู่บนแนวคิดเดียวกับ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมีหลายมาตรการ รองรับการป้องกันคุ้มครองสังคมให้พ้นจาก บุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีต่างๆ กันออกไป ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมและขังตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นมาตรการที่มีขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหว่ากระทำความผิดก่อเหตุร้ายขึ้น ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาของศาล อันจะส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของ สังคมและการทำงานของกระบวนการยุติธรรมในการแสวงหาพยานหลักฐานและการพิสูจน์ความผิด ของผู้นั้น การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดติดนิสยหลังจากที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วไว้ในเขตที่ กำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด ตัดนิสย และฝึกหัดอาชีพ และการคุมตัวผู้มีความบกพร่อง ทางจิตที่ไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 65 หรือผู้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับ การเสพสุราเป็นอาชญา หรือผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ไว้ในสถานพยาบาล เพื่อบำบัดรักษาและป้องกัน อันตรายต่อสังคม ตามประมวลกฎหมายอาญา การควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เพื่อบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจให้กลับคืนสู่ สภาพปกติ และไม่เสี่ยงต่อการเป็นผู้ติดยาเสพติดอีก การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด

¹³² “คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการพิจารณาคำร้องขอจับกุมและควบคุมตัวบุคคลตามพระราช กำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548,” ราชกิจจานุเบกษา 128 (29 เมษายน 2554): 44-46.

¹³³ “พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548,” ราชกิจจานุเบกษา 122: 1-9.

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อแก้ไขความประพฤติ บำบัดรักษา พื้นฟูสมรรถภาพ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และป้องกันมิให้เกิดการทำผิดกฎหมาย หรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายแก่สังคมส่วนรวมในอนาคต รวมทั้งการควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการ ให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง และเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงโดยเร็ว

อย่างไรก็ตาม มาตรการที่มีอยู่ตามกฎหมายไทยต่างๆ เหล่านี้ ยังไม่เพียงพอและไม่สามารถคุ้มครองป้องกันสังคมให้พ้นจากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีผู้กระทำความผิดหลบกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก หลังพ้นโทษ ซึ่งรายละเอียดของปัญหาและข้อขัดข้องของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทยนั้น ผู้เขียนจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

3.3 วิเคราะห์ปัญหาของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน

แม้ผลการศึกษาค้นคว้ากฎหมายไทยในหัวข้อที่แล้วจะปรากฏว่า มีมาตรการที่อยู่บนแนวคิดเช่นเดียวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกฎหมายหลายฉบับ รองรับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่มาตรการต่างๆ เหล่านี้ ก็ยังไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมในบางกรณี ทำให้ไม่สามารถนำมาตราการดังกล่าวมาใช้คุ้มครองป้องกันสังคมให้พ้นจากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษ ดังจะเห็นได้จากสถิติคดีอาชญากรรมที่ยังคงอยู่ในจำนวนที่สูง* และข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ที่พบเห็นได้บ่อยครั้งในปัจจุบัน ซึ่งสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้สังคมเป็นอย่างมาก

สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายไทยที่รองรับให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายนั้น ยังไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมกรณีนี้ กล่าวคือ

1. การควบคุมและการขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้จะสอดคล้องกับแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่เป็นการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันเหตุร้ายมิให้เกิดขึ้น และถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการควบคุมตัวบุคคลตามแนวคิดของมาตรการดังกล่าว แต่ก็ใช้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีของผู้ต้องหา เพื่อป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวก่อเหตุร้ายขึ้นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาของศาลเท่านั้น ไม่สามารถ

* สถิติของกรมราชทัณฑ์ที่แสดงข้อมูลผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัว มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 16.62 ที่หลบกลับไปกระทำความผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป (กองแผนงาน กรมราชทัณฑ์, สถิติข้อมูลผู้ต้องราชทัณฑ์, 2552.)

นำมาใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ ในกรณีที่บุคคลนั้นเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนและกำลังจะได้รับการปล่อยตัว แต่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีก

2. การควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และการควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นการควบคุมตัวบุคคลตามกฎหมายพิเศษที่อยู่บนแนวคิดมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายโดยการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันเหตุร้ายมิให้เกิดขึ้นเช่นกัน แต่การควบคุมตัวบุคคลตามกฎหมายทั้งสามฉบับก็เป็นการบัญญัติรองรับไว้สำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่มหรือในบางสถานการณ์ตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องในกรณีนั้นๆ โดยเฉพาะเท่านั้น ไม่ครอบคลุมการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ ในกรณีที่บุคคลนั้นเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนและกำลังจะได้รับการปล่อยตัว แต่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกแต่อย่างใด

3. การคุมตัวผู้มีความบกพร่องทางจิตที่ไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 65 หรือผู้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพยาเป็นอาชญา หรือผู้ติดยาเสพติดให้โทษไว้ในสถานพยาบาล ตามประมวลกฎหมายอาญา แม้จะถือเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่เป็นการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันเหตุร้ายมิให้เกิดขึ้น และถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการควบคุมตัวบุคคลตามแนวคิดของมาตรการดังกล่าว แต่การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อควบคุมตัวบุคคลในกรณีที่บุคคลนั้นเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย แต่มิได้เป็นผู้มีความบกพร่องทางจิตที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนและกำลังจะได้รับการปล่อยตัว แต่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีก

4. การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดติดนิสัยหลังจากที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วไว้ในเขตที่กำหนดตามประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องกักกัน แม้บทบัญญัติในเรื่องกักกันจะเป็นมาตรการหนึ่งที่ทางการนำมาใช้ป้องกันสังคมให้พ้นจากบุคคลที่เป็นอันตรายตามแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย และนำมาใช้ควบคุมตัวบุคคลในขั้นตอนหลังจากได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว แต่เนื่องจากการพิจารณาความเป็นอันตรายของบุคคลที่ศาลจะสั่งกักกันตามกฎหมายจะคำนึงถึงการที่ผู้นั้นเคยกระทำความผิดมาแล้วหลายครั้งเป็นหลัก* โดยไม่ได้ให้ความสำคัญแก่

* จากการศึกษาวิวัฒนาการของกักกันและหลักเกณฑ์การใช้บังคับกักกันตามกฎหมายในปัจจุบันพบว่า สังคมไทยพิจารณาและให้ความสำคัญแก่ความเป็นอันตรายของบุคคลจากการกระทำผิดมาแล้วหลายครั้งเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติที่ใช้ดำเนินการกับบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มักจะเน้นไปที่บุคคลที่เคยกระทำความผิดมาแล้วหลายครั้ง หรือที่เรียกว่า “คนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง” ตามพระราชบัญญัติตัดสินคนจรจัดและคนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง ร.ศ. 127 “ผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย” ตามพระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พุทธศักราช 2479 หรือ “ผู้กระทำความผิดติดนิสัย” ตามประมวลกฎหมายอาญา

เรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ก่อนสั่งใช้มาตรการด้วย พยานหลักฐานในการนำสืบเพื่อพิสูจน์แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยเพื่อให้ศาลสั่งกักกันผู้นั้น จึงเป็นพยานหลักฐานที่สามารถหาได้และปรากฏชัดเจนในขณะที่มีการฟ้องคดี เช่น ประวัติการกระทำความผิดของจำเลยในครั้งก่อน หรือคำพิพากษาของศาลที่ลงโทษจำเลยในคดีก่อน กฎหมายจึงกำหนดระยะเวลาฟ้องขอให้กักกันผู้กระทำความผิดไว้อย่างจำกัด ทำให้ไม่สามารถนำมาตรการดังกล่าวมาใช้เพื่อควบคุมตัวบุคคลในกรณีที่บุคคลนั้นแสดงถึงความเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีก ภายหลังจากการพิจารณาคดีของศาลได้เสร็จสิ้นลงแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นที่กำลังรับโทษจำคุกตามคำพิพากษา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สามารถประเมินและสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้มากที่สุด และยังเป็นช่วงเวลาที่ใกล้ชิดกับการปล่อยผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมที่สุดด้วย

ตัวอย่างเช่น ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วแต่ยังเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย และแสดงให้เห็นว่าหากได้รับการปล่อยตัวไป จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคม โดยการกระทำความผิดเช่นนั้นซ้ำอีก¹³⁴ หรือกรณีของผู้กระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์โดยใช้อาวุธที่ในระหว่างถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตรายอย่างชัดเจน และเมื่อครบระยะเวลาการลงโทษ ก่อนที่จะได้รับการปล่อยตัวไป ก็ได้กล่าวอย่างทำทนายต่อผู้คุมว่า เขาจะยังคงดำเนินชีวิตโดยการกระทำความผิดเช่นนี้ต่อไป แต่คราวหน้าเขาจะไม่ทำผิดพลาดโดยการปล่อยให้มีผู้รอดชีวิตจากการกระทำความผิดของเขามาเป็นพยานปรักปรำเขาในชั้นศาล ทำให้เขาได้รับโทษอย่างในครั้งนี้¹³⁵

แม้กระทั่งในปัจจุบัน กฎหมายไทย รวมถึงคำพิพากษาศาลฎีกา ก็ยังคงให้ความสำคัญแก่บุคคลที่เป็นอันตราย โดยพิจารณาจากการกระทำความผิดซ้ำหลายครั้งของผู้นั้นเป็นหลักอยู่เช่นเดิม ดังจะเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 957/2509 ที่วินิจฉัยว่า

“จำเลยเคยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือนมาแล้ว 2 ครั้ง ครั้งแรกฐานรับของโจร ครั้งที่สองฐานลักทรัพย์ เมื่อจำเลยพ้นโทษครั้งที่ 2 ไปแล้วภายในเวลา 10 ปี จำเลยกลับมากระทำผิดฐานลักทรัพย์ จนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 6 เดือนอีก ความผิดของจำเลยเหล่านี้ ก็เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ซึ่งอยู่ในประเภทเดียวกันกับที่ระบุไว้ในมาตรา 41 (8) ทั้งสิ้น จึงเข้าเกณฑ์ที่ศาลจะให้กักกันได้

เมื่อจำเลยลักทรัพย์ 2 ราย ในเวลาห่างกันราว 1 เดือน ทั้งเป็นความผิดที่ประกอบด้วยลักษณะดังที่บัญญัติไว้ในอนุมาตราของมาตรา 335 ตั้งแต่ 2 อนุมาตราขึ้นไป คือ (1) (7) (11) ดังนี้ จึงเห็นได้ชัดว่าเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยสมควรที่ให้กักกันจำเลย”

การที่สังคมไทยยังคงยึดติดอยู่กับความคิดแบบเดิมเฉกเช่นเดียวกับที่เคยใช้มาเมื่อร้อยปีก่อน ทั้งๆ ที่วิทยาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลได้ก้าวหน้าไปมาก และการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดนั้นถือเป็นเพียงเหตุปัจจัยหนึ่งที่ใช้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัยถึงความเป็นอันตรายของบุคคลเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถนำมามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่มีอยู่มาใช้เพื่อคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวคิดและหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ใช้กันโดยทั่วไป และทำให้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำผิดหลังพ้นโทษยังคงเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งในปัจจุบัน

¹³⁴ Frank Urbaniok, Astrid Rossegger and Jerome Endrass, “Can high-risk offenders be reliably identified?,” *Swiss Medical Weekly* 136 (2006): 763.

¹³⁵ Rinat Kitai-Sangero, “The limits of preventive detention,” *McGeorge Law Review*, 40 (2009): 907.

นอกจากนี้ การที่บทบัญญัติในเรื่องนี้ไม่มีแนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนสั่งใช้มาตรการ โดยปล่อยให้บุคคลพินิจของศาลโดยเฉพาะในการพิจารณาวินิจฉัยสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำผิด ยังทำให้ความเสียหายที่บุคคลที่ไม่เป็นอันตรายจะถูกควบคุมตัวไว้และบุคคลที่เป็นอันตรายจะถูกปล่อยตัวไปมีสูง เป็นเหตุให้ไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาวาอาชญากรรมประเภทนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ นอกจากความไม่เหมาะสมและไม่ครอบคลุมของบทบัญญัติดังกล่าวในแง่ของการคุ้มครองป้องกันสังคม ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว บทบัญญัติในเรื่องกักกันยังไม่มีการหรือข้อจำกัดในการใช้ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกบังคับใช้มาตรการให้ถูกกระทบกระเทือนเท่าที่จำเป็น เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของส่วนรวมและผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการเช่นว่านั้นอีกด้วย กล่าวคือ

(1) ในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ก่อนใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนหรือหลักความจำเป็น โดยพิจารณาก่อนว่าไม่มีมาตรการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการน้อยกว่าและสามารถนำมาใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันสังคมได้แล้ว จึงค่อยสั่งใช้มาตรการดังกล่าว ดังนั้น การจะมีคำสั่งให้กักกันผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ จึงเป็นดุลพินิจของศาลโดยเฉพาะที่จะพิจารณาและมีคำสั่งตามที่ศาลเห็นสมควรโดยไม่มีกรอบหรือหลักเกณฑ์ใดๆ มารองรับ

การที่กฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้จึงทำให้ศาลอาจสั่งใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยกับผู้กระทำความผิดในกรณีที่ยังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสั่งใช้มาตรการเช่นนั้น หรือเป็นกรณีที่ไม่ได้สัดส่วนกับอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นเหตุให้การสั่งใช้มาตรการของศาลอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการเกินความจำเป็น

(2) ประเภหคดีที่อยู่ในข่ายที่ศาลจะพิพากษาให้กักกันผู้กระทำความผิดได้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความผิดตามที่เคยกำหนดให้กักกันผู้กระทำความผิดได้ตามกฎหมายเดิมมีความหลากหลาย กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 กำหนดให้สามารถกักกันผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก รับของโจร ฯลฯ ได้ โดยไม่ได้จำกัดเฉพาะความผิดอาญาที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอย่างร้ายแรงเท่านั้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดในคดีอาญาไม่ร้ายแรงอาจถูกศาลสั่งให้ควบคุมตัวตามวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันต่อไปได้ ทั้งที่ความเป็นอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดเหล่านี้ไม่ได้สัดส่วนกับผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดหากศาลมีคำสั่งควบคุมตัว อีกทั้งยังสามารถใช้มาตรการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยกว่า โดยสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องการป้องกันและคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดอาญาประเภทนี้ได้อย่างเพียงพอ จึงยังไม่มีเหตุอันสมควรที่จะใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรงเหล่านี้

ดังนั้น เมื่อกฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันกับผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงเท่านั้น จึงทำให้สิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรงบางประเภทอาจถูกกระทบกระเทือนเกินความจำเป็น ไม่สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามหลักแห่งความได้สัดส่วน

(3) ไม่มีบทบัญญัติเรื่องการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะ (periodic review) กล่าวคือ แม้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 16 จะบัญญัติให้ศาลสั่งเพิกถอนหรืองดการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่บุคคลใดไว้ชั่วคราวได้ ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำเสนอของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับการใช้บังคับนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้มีการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะเพื่อเป็นหลักประกันว่าการควบคุมตัวบุคคลนั้นๆ จะเป็นไปได้เท่าที่จำเป็น トラบเท่าที่บุคคลนั้นยังมีสภาพความเป็นอันตรายอยู่เท่านั้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดต่อไป ตามมาตรการที่จะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่เป็นอันตรายถูกควบคุมตัวเกินความจำเป็นแก่กรณี

การที่กฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติรองรับหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้จึงทำให้อาจเกิดกรณีที่บุคคลที่ไม่เป็นอันตรายต่อสังคมแล้วยังถูกควบคุมตัวไว้ต่อไป ทำให้สิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดถูกกระทบกระเทือนเกินความจำเป็น ส่งผลให้การใช้มาตรการดังกล่าวเพื่อป้องกันสังคมไม่สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ต้องคำนึงถึงผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ถูกบังคับใช้มาตรการด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของส่วนรวมและผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง มิใช่คำนึงถึงแต่การมุ่งคุ้มครองประโยชน์ของสังคมส่วนรวมให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียว

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่า กฎหมายไทยยังไม่มีมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย โดยการประเมินหาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเพื่อควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปหลังพ้นโทษ เพื่อรองรับกรณีที่ความเป็นอันตรายของบุคคลปรากฏภายหลังศาลมีคำพิพากษา ในขณะที่รับโทษจำคุก และครบกำหนดที่จะปล่อยตัวคืนสู่สังคม ทำให้การป้องกันสังคมจากอาชญากรรมประเภทนี้ไม่มีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากสถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษยังคงมีจำนวนสูง

ยิ่งกว่านั้น เมื่อพิจารณามาตรการตามกฎหมายไทยที่มีอยู่ในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดในขณะรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลปรากฏว่า เมื่อศาลพิพากษาคัดสินและกำหนดโทษผู้กระทำความผิดแล้ว จะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชทัณฑ์ในการบริหารโทษทางอาญา ซึ่งส่วนมากจะมีแต่กระบวนการที่เน้นการลดโทษ ลดจำนวนวันการลงโทษ พักการลงโทษ เพื่อลดจำนวนผู้กระทำความผิดในเรือนจำ โดยไม่มีมาตรการรองรับกรณีที่สภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเพิ่งปรากฏในชั้นนี้ และมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้กระทำความผิดนั้นต่อไปหลังพ้นกำหนดโทษเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมด้วยแต่อย่างใด

เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเป็นเหตุให้กระบวนการยุติธรรมจำต้องปล่อยตัวผู้กระทำความผิดที่มีสภาพความเป็นอันตรายดังกล่าวกลับสู่สังคม เพื่อรอให้ผู้นั้นกระทำความผิด สร้างความเสียหายแก่สังคม และกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในบางครั้ง ความผิดที่ได้กระทำลงไปนั้น ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสังคมและผู้ตกเป็นเหยื่อในการกระทำความผิด จนไม่อาจมีการเยียวยาแก้ไขให้กลับคืนดีดังเดิมดังเช่นก่อนเกิดอาชญากรรมได้ เช่น การกระทำความผิดต่อชีวิตร่างกาย หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ ทั้ๆ ที่ อาชญากรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้น และสามารถป้องกันได้ เพียงแค่มีกฎหมายมารองรับในการใช้มาตรการดังกล่าวเท่านั้น

ในต่างประเทศ มีการศึกษาพัฒนาแนวคิดและวิธีการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหานี้โดยเฉพา โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดและวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำความผิดในระหว่างที่กำลังรับโทษจำคุกเพื่อหาความเป็นไปได้ว่า บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษหรือไม่ และหากผลการประเมินแสดงว่า บุคคลใดมีแนวโน้มหรือความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำ บุคคลนั้นก็จะต้องถือว่าเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายและจะต้องถูกควบคุมตัวต่อไปหลังจากได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว ซึ่งรายละเอียดและวิธีการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ

เหตุที่ต้องมีการใช้วิธีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดก่อนสั่งใช้มาตรการ เนื่องจากเรื่องสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลไม่สามารถใช้หลักการทางนิติศาสตร์ในการพิจารณาได้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องใช้หลักวิชาอาชญาวิทยา ชีววิทยาการแพทย์และสังคม โดยการพิจารณาสอบสวนบุคลิกลักษณะของผู้กระทำความผิดประกอบด้วยเสมอ ผลลัพธ์ที่ออกมาถึงจะมีความน่าเชื่อถือ ทั้ๆ นี้ เพื่อให้ความเสี่ยงที่จะเกิดข้อผิดพลาดในการควบคุมตัวบุคคลที่ไม่เป็นอันตรายไว้และการปล่อยตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไปมีน้อยที่สุด

นอกจากนี้ เรื่องสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น ยังเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา จึงจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการสังเกต ประเมินผล และต้องมีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของบุคคลนั้นให้มากที่สุด สภาพความเป็นอันตรายของบุคคลจึงไม่ใช่เรื่องที่ยุติแน่นอนและสามารถตัดสินได้เด็ดขาดในขณะที่ศาลมีคำพิพากษาอย่างกรณีการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งช่วงเวลาที่สามารถประเมินและสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้มากที่สุด และยังเป็นช่วงเวลาที่ใกล้ชิดกับการปล่อยผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมที่สุด คือ ช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษจำคุกตามคำพิพากษา การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในช่วงนี้ จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของบุคคลนั้นมากที่สุด ดังที่ปรากฏในข้อสรุปของงานวิจัยชิ้นหนึ่งว่า การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่กระทำอย่างเป็นระบบ ในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดรับโทษจำคุกตามคำพิพากษา ทำให้สามารถตรวจพบผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลที่เป็นอันตรายได้ในระดับที่น่าเชื่อถือ และเมื่อสามารถประเมินและตรวจพบบุคคลที่เป็นอันตรายได้ในระดับดังกล่าวแล้ว การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มสูงว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษซึ่งมีเพียงส่วนน้อย

เพื่อป้องกันและคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ที่อาจตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ควรกระทำ¹³⁶

อย่างไรก็ดี แม้หลักการสำคัญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะเป็นไปเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของบุคคลที่เป็นอันตรายตลอดระยะเวลาที่บุคคลนั้นถูกควบคุมตัวอยู่ แต่เนื่องจากมาตรการนี้เป็นวิธีการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก การใช้มาตรการดังกล่าวจึงต้องอยู่ภายใต้กรอบหรือข้อจำกัดบางประการเช่นกัน เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของส่วนรวมและผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการ ซึ่งการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศต่างๆ ล้วนแต่คำนึงถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาหลักการสำคัญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ต่างประเทศนำมาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของกฎหมายไทยที่รองรับให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่มีอยู่ในปัจจุบันดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่า ยังไม่ปรากฏว่ามีมาตรการเช่นนี้ในกฎหมายไทย ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ใช้ในต่างประเทศมาใช้เสริมการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย เพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในเรื่องความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ซึ่งการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวนั้นต้องเป็นไปตามเงื่อนไขและขอบเขตที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดไว้เพื่อเป็นหลักประกันว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะถูกกระทบเท่าที่จำเป็น กล่าวคือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ

เมื่อพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้พบว่า มาตรการตามกฎหมายไทยที่อยู่บนแนวคิดเดียวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมีหลายมาตรการ รองรับการป้องกันคุ้มครองสังคมให้พ้นจากบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีต่างๆ กันออกไป ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมและขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นมาตรการที่มีขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดก่อเหตุร้ายขึ้นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาของศาล อันจะส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและการทำงานของกระบวนการยุติธรรมในการแสวงหาพยานหลักฐานและการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้น การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดติดนิสสัยหลังจากที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วไว้ภายในเขตที่กำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด ดัดนิสัย และฝึกหัดอาชีพ และการคุมตัวผู้มีความบกพร่องทางจิตที่ไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 65 หรือผู้กระทำความผิด

¹³⁶ Urbaniok, Rossegger and Endrass, "Can high-risk offenders be reliably identified?": 761-768.

เกี่ยวเนื่องกับการเสพยาเสพติดเป็นอาชญากรรม หรือผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ไว้ในสถานพยาบาล เพื่อบำบัดรักษา และป้องกันอันตรายต่อสังคมตามประมวลกฎหมายอาญา การควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดตาม พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เพื่อบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพร่างกาย และจิตใจให้กลับคืนสู่สภาพปกติ และไม่เสี่ยงต่อการเป็นผู้ติดยาเสพติดอีก การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เพื่อแก้ไขความประพฤติ บำบัดรักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดกฎหมาย หรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายแก่สังคมส่วนรวมในอนาคต รวมทั้งการควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่า จะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง และเพื่อแก้ไขสถานการณ์ ฉุกเฉินให้ยุติลงโดยเร็ว

อย่างไรก็ตาม มาตรการที่มีอยู่ตามกฎหมายไทยต่างๆ เหล่านี้ยังไม่เพียงพอและ ไม่ครอบคลุมในบางกรณี ทำให้ไม่สามารถนำมาตรึงการดังกล่าวมาใช้คุ้มครองป้องกันสังคมให้พ้นจาก ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณี ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลที่เป็นอันตรายได้รับโทษจำคุกครบถ้วนและกำลังจะได้รับการปล่อยตัว แต่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ ซึ่งกรณีนี้ แม้ว่าแนวคิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในบทบัญญัติเรื่องกักกันโดยการควบคุมตัว บุคคลในชั้นตอนหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว แต่มาตรการดังกล่าวก็มีข้อจำกัด ในเรื่องแนวคิดและวิธีการใช้บังคับที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ในปัจจุบันที่อาศัยความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและศาสตร์ต่างๆ มาเสริมการทำงานของหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้การวินิจฉัยควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำ ความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือภายใต้หลักประกันการคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพของบุคคลอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ที่ใช้แก้ไขปัญหาอาชญากรรมประเภทนี้ในต่างประเทศ

ปัญหาและข้อขัดข้องของบทบัญญัติในเรื่องกักกันที่ไม่สอดคล้องกับมาตรการควบคุมตัว บุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศนั้นมีทั้งเรื่องการไม่มีแนวคิดการประเมินสภาพ ความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนสั่งใช้มาตรการ ทำให้ความเสี่ยงที่บุคคลที่ไม่เป็นอันตรายจะถูก ควบคุมตัวไว้และบุคคลที่เป็นอันตรายจะถูกปล่อยตัวไปมีสูง การกำหนดระยะเวลาฟ้องขอให้ศาลใช้ มาตรการและระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งดังกล่าวไว้อย่างจำกัดในขณะที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ ผู้กระทำความผิด ทำให้ไม่รองรับกรณีที่สภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดปรากฏขึ้น ในภายหลังและไม่อาจใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีนี้ได้ รวมถึงการไม่มีกรอบ หรือข้อจำกัดในการสั่งใช้มาตรการของศาลว่าต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนโดยใช้เฉพาะกับ ผู้กระทำความผิดอาญาที่อาจส่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ถูกกระทำอย่างร้ายแรงภายใต้ เงื่อนไขเรื่องการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะ เพื่อจำกัดการใช้มาตรการ เฉพาะในกรณีที่น่าเป็นเช่นนั้น

เมื่อพิจารณาการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแก้ไขปัญหาการกระทำ ความผิดซ้ำในประเทศต่างๆ พบว่า ในต่างประเทศจะใช้วิธีการประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำ ความผิดในระหว่างที่กำลังรับโทษจำคุกด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อหาความเป็นไปได้ว่า บุคคลนั้น มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษหรือไม่ และหากผลการประเมินแสดงว่า บุคคลใดมีแนวโน้มหรือความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำ บุคคลนั้นก็ถือว่าเป็นบุคคลที่เป็น อันตรายและจะต้องถูกควบคุมตัวต่อไปหลังจากได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว โดยการใช้มาตรการ จะอยู่ภายใต้กรอบหรือข้อจำกัดบางประการ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของส่วนรวม และผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตาม แนวทางของกฎหมายต่างประเทศข้างต้นมาปรับใช้ในประเทศไทย เพื่อให้การแก้ไขปัญหา อาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น และในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัว ตามมาตรการเท่าที่จำเป็น

ดังนั้น ในบทต่อไป ผู้เขียนจะศึกษาถึงมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตาม กฎหมายต่างประเทศว่ามีหลักการและเงื่อนไขในการบังคับใช้อย่างไร เพื่อนำมาเทียบเคียง หาความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยต่อไป

บทที่ 4

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการหนึ่งที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้แก้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษ โดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีก ก่อนที่บุคคลนั้นจะไปกระทำความผิดขึ้น ซึ่งมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในแต่ละประเทศ จะมีวิวัฒนาการและความเป็นมาต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ เป็นเหตุให้รายละเอียดและวิธีการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวในแต่ละประเทศแตกต่างกันตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้วิธีการบังคับใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในแต่ละประเทศ จะแตกต่างกันในรายละเอียด แต่การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในประเทศต่างๆ นั้นก็มีหลักเกณฑ์ บางอย่างร่วมกัน ซึ่งสามารถนำมาพิจารณาเปรียบเทียบเพื่อหาความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้กับ บริบทของสังคมไทยได้

นอกจากนี้ ด้วยเหตุที่ลักษณะของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย เป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับโทษครบถ้วนตามกำหนดระยะเวลาแล้ว โดยพิจารณาจากสภาพของบุคคลนั้นเป็นหลักว่ามีความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิด ร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ โดยที่ความผิดดังกล่าวยังไม่ได้เกิดขึ้นและอาจจะไม่เกิดขึ้นก็ได้ จึงมักเกิด ประเด็นปัญหาโต้แย้งในการนำมาตรการดังกล่าวไปใช้แก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำในหลายประเทศ ด้วยเช่นกัน การศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในต่างประเทศ จึงเป็นเรื่องสำคัญ และสามารถนำมาเป็นอุทธรณ์เพื่อป้องกันไม่ให้นำมาตรการดังกล่าวมาใช้ ในประเทศไทยเกิดปัญหาข้อโต้แย้งขึ้นอย่างในต่างประเทศ

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ใช้ บังคับในต่างประเทศ ในบทนี้ ผู้เขียนจะศึกษาถึงมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ใช้บังคับ ในประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ โดยจะแยกพิจารณากฎหมายของแต่ละประเทศว่ามีความเป็นมา และมีหลักเกณฑ์การบังคับใช้ มาตรการอย่างไร ตลอดจนปัญหาและข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นจากการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็น อันตรายในต่างประเทศ เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมนำมาเทียบเคียงและปรับใช้กับประเทศไทยต่อไป

4.1 ประเทศเยอรมนี

ประเทศเยอรมนีเป็นประเทศที่มีแนวคิดและการใช้บังคับมาตรการควบคุมตัวบุคคล ที่เป็นอันตราย (sicherungsverwahrung) มายาวนาน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1933 ซึ่งแม้บทบัญญัติในเรื่องนี้ จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในแต่ละยุคสมัย แต่ก็ไม่เคย

ถูกยกเลิกหรือพักการบังคับใช้ ทำให้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายปรากฏในกฎหมายเยอรมนีสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน*

นอกจากเหตุผลในเรื่องวิวัฒนาการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายเยอรมนีที่มีมาอย่างยาวนานแล้วนั้น ประเทศเยอรมนียังเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System) เช่นเดียวกับประเทศไทย ดังนั้น การศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายเยอรมนีในเรื่องนี้จึงน่าจะเป็นประโยชน์ในการเทียบเคียงเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมมาปรับใช้กับกฎหมายไทยไม่มากนักน้อย

4.1.1 ประวัติและความเป็นมา

การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย เป็นมาตรการที่ใช้เพื่อควบคุมผู้กระทำความผิดตติตติตติสภายหลังจากที่ผู้ต้องหาได้รับโทษจำคุก ซึ่งปรากฏในกฎหมายเยอรมนีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1933 โดยแนวคิดของมาตรการดังกล่าวมาจากการพัฒนาแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยนักวิชาการอย่าง Franz von Liszt จากเดิมที่มีพื้นฐานจากหลักความผิด (The Principle of Guilt) ที่เชื่อว่า บุคคลจะถูกจับกุมและดำเนินคดีตามกฎหมายเนื่องจากได้กระทำความผิดเท่านั้น บุคคลใดๆ จะไม่ถูกจำกัดเสรีภาพเนื่องจากเหตุผลในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของสาธารณชนหรือประโยชน์สาธารณะประการอื่น มาเป็นแนวคิดที่มุ่งป้องกันสังคมโดยการประเมินความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเพื่อป้องกันสังคมจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นแนวคิดของทฤษฎีการป้องกันสังคมนั่นเอง¹³⁷

บทบัญญัติเรื่องการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกฎหมายเยอรมนีมีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองป้องกันสังคมให้พ้นจากอาชญากรรม เช่น

(1) ระยะเวลาในการควบคุมตัว

แต่เดิมกฎหมายกำหนดไว้ให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดได้สูงสุดไม่เกิน 10 ปี ต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายให้อำนาจศาลสั่งใช้มาตรการดังกล่าวได้โดยไม่มีกำหนดเวลา โดยผู้กระทำความผิดที่ถูกใช้มาตรการดังกล่าวจะได้รับการปล่อยตัว เมื่อสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น

* มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ปี ค.ศ. 1961 มาตรา 86 มิใช่การกักกันผู้กระทำความผิดตติตติตติสภาย ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 85 (รายละเอียดโปรดดู ถาวร พานิชพันธ์, “วิธีการเพื่อความปลอดภัย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 55.

¹³⁷ Frieder Dunkel and Dirk van Zyl Smit, “Preventive detention of dangerous offenders re-examined: A comment on two decisions of the German Federal Constitutional Court (BVerfG – 2 BvR 2029/01 of 5 February 2004 and BVerfG – 2 BvR 834/02 – 2 BvR 1588/02 of 10 February 2004) and the federal draft bill on preventive detention of 9 March 2004,” *German Law Journal* 05, 06 (2004): 619-620. and Grischa Merkel, “Incompatible contrasts? – Preventive detention in Germany and the European Convention on Human Rights,” *German Law Journal* 11,09 (2010): 1046-1048.

หมดไปแล้ว ซึ่งจะมีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะ เพื่อให้เกิดความชอบธรรมในการบังคับใช้มาตรการ¹³⁸

(2) เวลาที่ศาลจะสั่งใช้มาตรการ

ในระยะแรกกฎหมายให้อำนาจศาลสั่งใช้มาตรการดังกล่าวในขณะที่มีคำพิพากษากำหนดโทษจำเลยเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 66¹³⁹ ต่อมา กฎหมายเยอรมนีได้รับอิทธิพลและแนวคิดในเรื่องการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจากกฎหมายออสเตรเลียที่แก้ไขในปี ค.ศ. 1998 ให้ศาลสามารถสั่งควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวภายหลังเมื่อสิ้นสุดโทษจำคุกได้ ซึ่งกรณีนี้ จะใช้กับความผิดที่ใช้กำลังรุนแรงหรือความผิดเกี่ยวกับเพศเท่านั้น¹⁴⁰

เหตุผลที่กฎหมายและแนวคิดของกฎหมายออสเตรเลียได้รับความสนใจในประเทศเยอรมนีในช่วงนั้น เนื่องจากตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 เกิดคดีลักพาตัวและฆ่าข่มขืนเด็กหญิงเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดข้อถกเถียงถึงการแก้ไขและป้องกันปัญหานี้อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างคดีสำคัญที่เป็นสาเหตุของการแก้ไขกฎหมายเรื่องการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศเยอรมนี คือ คดีของนาตาลี แอสต์เนอร์ (Natalie Astner) เด็กหญิงวัยเจ็ดขวบที่ถูกฆาตกรรมโดยผู้กระทำความผิดที่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศและความผิดอื่นมาก่อนแล้วหลายครั้ง และได้รับการปล่อยตัวไปโดยมีทัณฑ์บน ซึ่งสาธารณชนต่างให้ความเห็นว่า อาชญากรรมครั้งนี้คงไม่เกิดขึ้น หากผู้กระทำความผิดยังถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำ¹⁴¹

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศเยอรมนี เริ่มในปี ค.ศ. 2002 โดยการเพิ่มบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี มาตรา 66a ให้อำนาจศาลพิพากษาลงโทษจำคุกโดยกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนที่ศาลอาจจะมีคำสั่งเรื่องมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายหลังจากที่ผู้ต้องหาได้รับโทษจำคุกอย่างน้อย 2 ใน 3 ส่วนแล้วได้ (Deferred or Reserved Preventive Detention) เพื่อเปิดโอกาสให้หลักฐานที่อาจมีเพิ่มเติมในช่วงระยะเวลาดังกล่าว โดยเฉพาะพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดในเรือนจำ เข้าสู่การพิจารณาของศาลเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย¹⁴²

ต่อมา ในปี ค.ศ. 2001-2003 รัฐต่างๆ ในเยอรมนี เช่น รัฐ Baden-Württemberg รัฐ Bavaria รัฐ Thuringia รัฐ Saxony-Anhalt และรัฐ Lower Saxony ได้ออกกฎหมายให้อำนาจ

¹³⁸ Merkel, "Incompatible contrasts? – Preventive detention in Germany and the European Convention on Human Rights," : 1049.

¹³⁹ Andrew Hammel, "Preventive detention in comparative perspective," *Annual of German & European Law* 2,3 (2006) : 89-91.

¹⁴⁰ Axel Dessecker, *Dangerousness, long prison terms, and preventive measures in Germany* [online], 14 August 2012. Available from: <http://champpenal.revues.org/7508>

¹⁴¹ Ibid., pp. 8-9.

¹⁴² Merkel, "Incompatible contrasts? – Preventive detention in Germany and the European Convention on Human Rights," : 1050.

ศาลสั่งใช้มาตรการดังกล่าวภายหลังที่มีคำพิพากษากำหนดโทษจำเลยโดยที่ศาลมีจำต้องกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนในการสั่งใช้มาตรการไว้ในคำพิพากษาก่อนแต่อย่างใด เพื่อรองรับกรณีที่สภาพความเป็นอันตรายของบุคคลปรากฏขึ้นหลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้ว¹⁴³ ตัวอย่างเช่น กฎหมายของรัฐ Bavaria กำหนดให้ใช้กฎหมายดังกล่าวกับนักโทษที่อยู่ระหว่างรับโทษจำคุก เนื่องจากในระหว่างรับโทษ นักโทษผู้นั้นได้ปฏิเสธ ไม่ให้ความร่วมมือในการบำบัดทางจิตหรือทางสังคม ซึ่งมีขึ้นเพื่อลดการกระทำผิดซ้ำ เป็นเหตุให้นักโทษผู้นั้นมีความเป็นอันตรายที่จะกระทำผิดซ้ำภายหลังได้รับการปล่อยตัวเมื่อครบกำหนดเวลาการลงโทษ¹⁴⁴

ส่วนกระบวนการในการร้องขอต่อศาลให้สั่งใช้มาตรการ กฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เป็นผู้ยื่นคำร้องภายในระยะเวลา 2 ปี ก่อนครบกำหนดระยะเวลาพ้นโทษ ซึ่งการพิจารณาคดีดังกล่าวจะกระทำโดยเปิดเผย และศาลจะฟังการเบิกความของพยานผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 คน เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยสั่งใช้มาตรการ โดยพยานที่มาเบิกความต่อศาลอย่างน้อย 1 คน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบำบัดรักษานักโทษหรือเป็นลูกจ้างประจำของเรือนจำ¹⁴⁵

ภายหลังการประกาศใช้กฎหมายดังกล่าว ผู้ถูกควบคุมตัวตามกฎหมายของรัฐ Bavaria และรัฐ Saxony-Anhalt ได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์เยอรมนี (Federal Constitutional Court) โต้แย้งเรื่องอำนาจในการออกกฎหมายของรัฐ ซึ่งศาลได้มีคำวินิจฉัยในปี ค.ศ. 2004 ว่า อำนาจในการออกกฎหมายดังกล่าวเป็นของสหพันธ์รัฐ รัฐต่างๆ ไม่มีอำนาจออกกฎหมายในเรื่องนี้ แต่ในส่วนของกฎหมายดังกล่าวให้ผลใช้บังคับได้ต่อไปจนถึงวันที่ 30 กันยายน ค.ศ. 2004¹⁴⁶

ในปีเดียวกันนั่นเอง สหพันธ์รัฐเยอรมนีจึงได้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญานำหลักการที่ให้อำนาจศาลสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายภายหลังมีคำพิพากษา (Subsequent Preventive Detention) ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายของรัฐต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นมาบัญญัติไว้ในมาตรา 66b¹⁴⁷

4.1.2 หลักเกณฑ์การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายเยอรมนี

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกฎหมายเยอรมนีถือเป็นมาตรการเพื่อฟื้นฟูแก้ไขและป้องกัน (Measures of Rehabilitation and Incapacitation) ประเภทหนึ่งที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาสหพันธ์รัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุด ค.ศ. 2009) มาตรา 66-66b โดยสาระสำคัญของกฎหมายในเรื่องนี้มีขึ้นเพื่อให้อำนาจศาลสั่งควบคุมตัวผู้กระทำ

¹⁴³ Hammel, "Preventive detention in comparative perspective," : 91-92.

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ Ibid.

¹⁴⁶ Ibid., pp. 90, 94-98.

¹⁴⁷ Ibid. and Frank Urbaniok, Astrid Rossegger and Jerome Endrass, "Can high-risk offenders be reliably identified?," *Swiss Medical Weekly* 136 (2006): 767.

ความผิดที่เป็นบุคคลอันตรายต่อไปหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาแล้ว เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะดังกล่าว

การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้อาจเริ่มขึ้นได้ในหลายลักษณะ กล่าวคือ ศาลอาจสั่งให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เคยกระทำความผิดซ้ำหลายครั้งหรือผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงบางประเภทตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดนอกเหนือจากการพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดตามมาตรา 66 หรือศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงในภายหลังโดยกำหนดข้อสงวนหรือเงื่อนไขที่จะมีคำสั่งเช่นนั้นไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 66a หรือศาลอาจมีคำสั่งดังกล่าวก่อนผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงพ้นโทษโดยไม่ได้กำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนไว้ตามมาตรา 66b

ทั้งนี้ ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใดตามมาตรา 66-66b นั้น ศาลต้องจัดให้มีการประเมินตัวผู้กระทำความผิดอย่างละเอียดเพื่อหาความเป็นไปได้หรือแนวโน้มที่บุคคลนั้นจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกก่อนด้วยเสมอ หากผลการประเมินแสดงให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้สูงที่ผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะ ความรู้สึกจิตใจ หรืออันตรายทางกายต่อเหยื่ออย่างร้ายแรง และไม่อาจป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายดังกล่าวได้ด้วยวิธีการอื่นซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยกว่า ศาลก็จะมีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้ในสถานที่ตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายเหล่านี้¹⁴⁸

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายเยอรมนี ผู้เขียนจะจำแนกอธิบายเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

- (1) ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ
- (2) บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ
- (3) ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ
- (4) แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ
- (5) กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล
- (6) ระยะเวลาการควบคุมตัว
- (7) สถานที่ควบคุมตัว
- (8) การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

¹⁴⁸ German Criminal Code Section 62, Section 66, Section 66a, Section 66b, Section 67d, Section 67e

4.1.2.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ

ประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 กำหนดให้ศาลสามารถสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมได้ 3 กรณี ในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน ดังนี้

(1) การสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมในขณะที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 66

กรณีนี้เป็นการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแบบแรก queปรากฏในกฎหมายเยอรมนี และเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการพัฒนามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายให้ครอบคลุมและอุดช่องว่างของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้บังคับมาตรการในทางปฏิบัติ จนเกิดมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในรูปแบบต่างๆ ในยุคต่อมา โดยการพิจารณาสั่งใช้มาตรการของศาลตามมาตรานี้จะคำนึงถึงผลการประเมินผู้กระทำความผิดในขณะที่คำพิพากษาเป็นสำคัญ และหากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยทั่วไปเนื่องจากแสดงให้เห็นแนวโน้มที่จะกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะ ความรู้สึก จิตใจ หรืออันตรายทางกายต่อเหยื่อ หรือก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง ศาลก็จะมีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้ นอกเหนือจากการลงโทษจำคุกโดยจะระบุไว้ในคำพิพากษาที่ตัดสินลงโทษจำคุกบุคคลนั้น¹⁴⁹

(2) การสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมภายหลังผู้กระทำความผิดรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาอย่างน้อย 2 ใน 3 ส่วน โดยกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนในการมีคำสั่งใช้มาตรการไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 66a

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในรูปแบบนี้มีขึ้นเพื่อรองรับกรณีที่สภาพความเป็นอันตรายของบุคคลที่อยู่ในข่ายจะถูกบังคับใช้มาตรการตามข้อ (1) ยังไม่ชัดเจนเพียงพอในขณะที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้ศาลสามารถเลื่อนการพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลและการออกคำสั่งให้ใช้มาตรการออกไปก่อนได้เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในระหว่างนั้น ซึ่งพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดในระหว่างถูกควบคุมตัวในเรือนจำจะเป็นประเด็นหลักที่ศาลจะพิจารณาประกอบข้อมูลอื่นก่อนสั่งใช้มาตรการในกรณีนี้¹⁵⁰ และหากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะ ความรู้สึก จิตใจ หรืออันตรายทางกายต่อเหยื่ออย่างร้ายแรง ศาลก็จะมีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้หลังจากที่บุคคลนั้นพ้นโทษจำคุก ทั้งนี้กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องกำหนดข้อสงวนในการสั่งใช้มาตรการในภายหลังไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษ

¹⁴⁹ German Criminal Code Section 66

¹⁵⁰ Merkel, Incompatible contrasts? – Preventive detention in Germany and the European Convention on Human Rights,”: 1050.

ผู้กระทำความผิดด้วยถึงจะสามารถสั่งให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายในภายหลังตามความในมาตรานี้ได้¹⁵¹

(3) การสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมก่อนผู้กระทำความผิดพ้นโทษจำคุก โดยไม่ได้กำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนในการสั่งใช้มาตรการไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 66b

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในรูปแบบนี้มีขึ้นเพื่อคุ้มครองสังคมจากผู้กระทำความผิดที่ใกล้จะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ แต่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นอันตราย มีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงหลังพ้นโทษ โดยที่ศาลมิได้กำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนในการมีคำสั่งใช้มาตรการในคำพิพากษากำหนดโทษด้วยแต่อย่างใด¹⁵²

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในรูปแบบนี้มีขึ้นเพื่อรองรับการควบคุมตัวบุคคลในกรณีที่สภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นยังไม่ปรากฏในขณะที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ ทำให้ไม่อาจควบคุมตัวบุคคลนั้นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายตามมาตรา 66 หรือมีข้อสงวนที่จะมีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลในภายหลังตามมาตรา 66a ได้ แต่ความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นกลับปรากฏในภายหลัง ในระหว่างผู้นั้นรับโทษจำคุกตามคำพิพากษา และใกล้ถึงเวลาที่จะได้รับการปล่อยตัว ซึ่งผู้พิพากษาและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ต่างเห็นตรงกันว่า แม้กรณีนี้อาจเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก แต่ก็ถือเป็นข้อยกเว้นเป็นกรณีพิเศษที่อาจเกิดขึ้นและนับว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องกำหนดหลักเกณฑ์ให้ศาลสามารถสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในขั้นตอนนี้ได้เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมส่วนรวม¹⁵³

4.1.2.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ

ผู้กระทำความผิดที่อาจถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายเยอรมนี คือ นักโทษที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำซึ่งมีลักษณะตามที่ประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 66 มาตรา 66a และมาตรา 66b กำหนดไว้ ซึ่งหมายถึงบุคคลดังต่อไปนี้

(1) ผู้กระทำความผิดอาญาตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 2 ปี โดยก่อนหน้าการกระทำความผิดในคดีนี้ เคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกมาแล้ว 2 ครั้ง ครั้งละไม่ต่ำกว่า 1 ปี และผลการประเมินตัวผู้กระทำความผิดและความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำอย่างละเอียดแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยทั่วไปเนื่องจาก

¹⁵¹ German Criminal Code Section 66a

¹⁵² Hammel, "Preventive detention in comparative perspective," : 90.

¹⁵³ Ibid., p. 95.

แสดงให้เห็นแนวโน้มที่จะกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก จิตใจ หรืออันตรายทางกายต่อเหยื่อ หรือก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง¹⁵⁴

(2) ผู้กระทำความผิดอาญาตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 3 ปี โดยก่อนหน้าการกระทำความผิดในคดีนี้ เคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกมาแล้ว 3 ครั้ง ครั้งละไม่ต่ำกว่า 1 ปี และผลการประเมินตัวผู้กระทำความผิดและความผิดที่ผู้ผู้นั้นได้กระทำอย่างละเอียดแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยทั่วไปเนื่องจากแสดงให้เห็นแนวโน้มที่จะกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก จิตใจ หรืออันตรายทางกายต่อเหยื่อ หรือก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง¹⁵⁵

(3) ผู้กระทำความผิดอาญาอย่างร้ายแรงตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 2 ปี โดยก่อนหน้าการกระทำความผิดในคดีนี้ เคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 3 ปี และผลการประเมินตัวผู้กระทำความผิดและความผิดที่ผู้ผู้นั้นได้กระทำอย่างละเอียดแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายต่อสังคมโดยทั่วไปเนื่องจากแสดงให้เห็นแนวโน้มที่จะกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก จิตใจ หรืออันตรายทางกายต่อเหยื่อ หรือก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างร้ายแรง¹⁵⁶

(4) ผู้กระทำความผิดอาญาอย่างร้ายแรงตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 5 ปี ที่ผลการประเมินตัวผู้กระทำความผิด ความผิดที่ผู้ผู้นั้นได้กระทำ และพัฒนาการของผู้กระทำความผิดในระหว่างถูกควบคุมตัวอย่างละเอียดแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก จิตใจ หรืออันตรายทางกายต่อเหยื่ออย่างร้ายแรงซ้ำอีก¹⁵⁷

(5) ผู้กระทำความผิดอาญาอย่างร้ายแรงตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งศาลเคยมีคำสั่งให้คุมตัวไว้ในสถานพยาบาลตามมาตรา 63 แต่ได้ยกเลิกคำสั่งในภายหลังเนื่องจากเงื่อนไขเรื่องความวิกลจริตหรือเหตุที่ทำให้ความรับผิดชอบลดลงไม่มีอยู่อีกต่อไป ซึ่งผลการประเมินตัวผู้กระทำความผิด ความผิดที่ผู้ผู้นั้นได้กระทำ และพัฒนาการของผู้กระทำความผิดในระหว่างถูกควบคุมตัวอย่างละเอียดแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก จิตใจ หรืออันตรายทางกายต่อเหยื่ออย่างร้ายแรงซ้ำอีก¹⁵⁸

จากบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้นจึงอาจสรุปได้ว่า บุคคลที่อาจถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายเยอรมนีมีทั้งผู้กระทำความผิดครั้งแรกและผู้กระทำความผิดที่เคยกระทำความผิดมาแล้วหลายครั้ง ซึ่งผลการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นแสดงให้เห็น

¹⁵⁴ German Criminal Code Section 66 (1)

¹⁵⁵ German Criminal Code Section 66 (2)

¹⁵⁶ German Criminal Code Section 66 (3), Section 66a, Section 66b (1)

¹⁵⁷ German Criminal Code Section 66b (2)

¹⁵⁸ German Criminal Code Section 66b (3)

ความเป็นไปได้ที่สูงที่จะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกหากได้รับการปล่อยตัว¹⁵⁹ ทั้งนี้ สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่อาจถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายเยอรมนี คือ กฎหมายเยอรมนีมิได้กำหนดให้ความผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพบกพร่องเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่นำมาใช้พิจารณาบุคคลที่เป็นอันตรายที่อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการด้วย แม้ผลการวิจัยหลายชิ้น จะแสดงให้เห็นว่า ผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้มีบุคลิกภาพ บกพร่องก็ตาม (59.4%)¹⁶⁰

4.1.2.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ

ความผิดอาญาที่ศาลอาจสั่งใช้มาตรการได้นั้น อาจแยกพิจารณาได้ตาม รูปแบบของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแต่ละประเภท กล่าวคือ การสั่งควบคุมตัวบุคคล ที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมในขณะที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา สหพันธ์รัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 66 ศาลสามารถสั่งได้ทั้งกรณีความผิดอาญาไม่ร้ายแรงและความผิดอาญาร้ายแรง ส่วนการสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมภายหลังผู้กระทำความผิดรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาอย่างน้อย 2 ใน 3 ส่วน โดยกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวน ในการมีคำสั่งใช้มาตรการไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาสหพันธ์รัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 66a และการสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมก่อนผู้กระทำความผิดพ้นโทษจำคุก โดยไม่ได้กำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนในการสั่งใช้มาตรการไว้ก่อนตามประมวลกฎหมายอาญาสหพันธ์รัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 66b จำกัดเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรง เท่านั้น¹⁶¹ เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถตามมาตรา 174 ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราในที่สาธารณะตามมาตรา 174b ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยมีเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 224 และความผิดฐานปล้นทรัพย์โดยมีเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 250 เป็นต้น

จากการสำรวจข้อมูลผู้ถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายเยอรมนี พบว่า ส่วนมากเป็นผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง โดยอันดับหนึ่งเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ (34%) รองลงมาเป็นผู้กระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ (26.7%) และฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา (12.9%) ส่วนผู้กระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรง เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์หรือฉ้อโกง มีแนวโน้มลดลงตามลำดับ¹⁶²

¹⁵⁹ Hammel, "Preventive detention in comparative perspective," : 98.

¹⁶⁰ Jörg Kinzig, "Preventive measures for dangerous recidivists," *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 5/1 (1997): 31.

¹⁶¹ German Criminal Code Section 66 , Section 66a, Section 66b

¹⁶² Kinzig, "Preventive measures for dangerous recidivists," : 31.

4.1.2.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ

หลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย โดยการควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปหลังจากที่เขาได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วมีความชอบด้วยกฎหมาย คือ การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดก่อนสั่งใช้มาตรการ ซึ่งต้องกระทำอย่างละเอียด โดยผู้เชี่ยวชาญจะพิจารณาปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประวัติอาชญากรรม ปัจจัยทางสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดระหว่างถูกควบคุมตัวในเรือนจำ ผลการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูในระหว่างถูกควบคุมตัวในเรือนจำ ปัจจัยเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของผู้กระทำความผิด ตลอดจนสถานการณ์ รวมถึงมาตรการต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดหลังจากได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ¹⁶³ เพื่อประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดและหาคำตอบว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก จิตใจ หรืออันตรายทางกายต่อผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอย่างร้ายแรงซ้ำอีกหรือไม่¹⁶⁴

ดังนั้น บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดจึงได้แก่ นักจิตวิทยา พศดี ผู้คุม รวมทั้งเจ้าหน้าที่อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลควบคุมผู้กระทำความผิดในเรือนจำ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีโอกาสสังเกตพฤติกรรมผู้กระทำความผิดระหว่างถูกควบคุมตัวในเรือนจำในแต่ละวัน¹⁶⁵

อย่างไรก็ตาม นอกจากความเห็นของบุคคลดังกล่าวข้างต้นแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้ต้องมีความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างน้อย 2 คน ประกอบการพิจารณาสั่งใช้มาตรการของศาลด้วยเสมอ¹⁶⁶

4.1.2.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล

การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งถือเป็นมาตรการเพื่อฟื้นฟูแก้ไขและป้องกันประเภทหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 62 ด้วย¹⁶⁷ กล่าวคือ ก่อนที่ศาลจะสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใด ศาลต้อง

¹⁶³ Hammel, “Preventive detention in comparative perspective,”: 96.

¹⁶⁴ German Criminal Code Section 66, Section 66a, Section 66b

¹⁶⁵ Urbaniok, Rossegger and Endrass, “Can high-risk offenders be reliably identified?,”: 762.

¹⁶⁶ Dunkel and Smit, “Preventive detention of dangerous offenders re-examined: A comment on two decisions of the German Federal Constitutional Court (BVerfG – 2 BvR 2029/01 of 5 February 2004 and BVerfG – 2 BvR 834/02 – 2 BvR 1588/02 of 10 February 2004) and the federal draft bill on preventive detention of 9 March 2004,”: 633.

¹⁶⁷ German Criminal Code Section 62

พิจารณาก่อนว่าการสั่งใช้มาตรการเช่นนั้นได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดและระดับความเป็นอันตรายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อสังคม รวมทั้งไม่มีมาตรการอื่นที่จะสามารถป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้และส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลน้อยกว่า มิเช่นนั้น ศาลต้องไม่สั่งใช้มาตรการดังกล่าว¹⁶⁸

4.1.2.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว

ประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 67d กำหนดให้ศาลสามารถสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมได้โดยไม่มีกำหนดเวลา¹⁶⁹ โดยผู้กระทำความผิดที่ถูกใช้มาตรการดังกล่าวจะได้รับการปล่อยตัว เมื่อสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นหมดไปแล้ว ซึ่งจะมีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะตามหลักเกณฑ์ในข้อ 4.1.2.4 เพื่อให้เกิดความชอบธรรมในการบังคับใช้มาตรการ¹⁷⁰

4.1.2.7 สถานที่ควบคุมตัว

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมตามประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 66-66b แล้ว บุคคลนั้นจะถูกควบคุมตัวไว้ในสถานที่ที่อยู่ในบริเวณเดียวกับเรือนจำ แต่จะมีการจัดแบ่งแยกสัดส่วนออกต่างหากจากพื้นที่ของนักโทษทั่วไป และจะได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมจะมีพื้นที่ใช้สอยส่วนตัวเพิ่มขึ้น และได้รับอนุญาตให้ตกแต่งห้องที่ถูกควบคุมตัวได้ด้วยตนเอง เป็นต้น¹⁷¹

4.1.2.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

ประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 67e กำหนดให้ศาลอาจทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายและมีคำสั่งเพิกถอนหรืองดการใช้บังคับมาตรการดังกล่าวได้เสมอ ตามที่ศาลเห็นสมควร

อย่างไรก็ตาม กฎหมายเยอรมนีกำหนดบทบังคับเด็ดขาดให้ศาลต้องทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในทุกๆ 2 ปี ซึ่งศาล

¹⁶⁸ Dunkel and Smit, “Preventive detention of dangerous offenders re-examined: A comment on two decisions of the German Federal Constitutional Court (BVerfG – 2 BvR 2029/01 of 5 February 2004 and BVerfG – 2 BvR 834/02 – 2 BvR 1588/02 of 10 February 2004) and the federal draft bill on preventive detention of 9 March 2004,”: 634.

¹⁶⁹ Kinzig, “Preventive measures for dangerous recidivists,”: 28.

¹⁷⁰ Merkel, “Incompatible contrasts? – Preventive detention in Germany and the European Convention on Human Rights,”: 1049.

¹⁷¹ Ibid., p. 1052.

อาจลดระยะเวลาดังกล่าวลงได้ และอาจกำหนดวันที่จะทำการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมของการใช้มาตรการซึ่งอยู่ภายในกรอบระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการล่วงหน้า

4.1.3 ปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายเยอรมนี

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจัดอยู่ในส่วนของมาตรการเพื่อฟื้นฟูแก้ไขและป้องกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้เพื่อบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูให้บุคคลนั้นกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยไม่ก่อความเดือดร้อนเสียหายให้แก่สังคม¹⁷² มิใช่ควบคุมตัวบุคคลไว้เพื่อตอบแทนการกระทำความผิดของบุคคลนั้นอย่างโทษ ดังนั้น หลักการห้ามลงโทษซ้ำในการกระทำผิดครั้งเดียวกัน และหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง จึงไม่ใช้กับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย¹⁷³

อย่างไรก็ดี มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายถือว่าเป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างมาก การใช้บทบัญญัติการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายอย่างกว้างขวางในเยอรมนีจึงทำให้เกิดการฟ้องร้องคดีถึงความชอบด้วยกฎหมายในการใช้มาตรการดังกล่าวต่อศาลในประเทศและระหว่างประเทศอยู่บ่อยครั้ง โดยล่าสุดได้มีผู้ยื่นคำร้องโต้แย้งเรื่องปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติเรื่องมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามมาตรา 66-66b ของประมวลกฎหมายอาญาสหพันธรัฐเยอรมนีต่อศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐเยอรมนี ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 2011 ว่า บทบัญญัติดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเนื่องจากการบังคับใช้บทบัญญัติในเรื่องนี้ไม่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากโทษจำคุก การบังคับใช้มาตรการดังกล่าวจึงเป็นการขัดต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ถูกควบคุมตัวตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้¹⁷⁴

ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญต้องเป็นการควบคุมตัวที่อยู่ภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน และการบังคับใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องแตกต่างจากโทษจำคุก กล่าวคือ การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามบทบัญญัติดังกล่าวต้องเน้นการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูเพื่อลดสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นและลดระยะเวลาของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้เป็นไป

¹⁷² Dunkel and Smit, “Preventive detention of dangerous offenders re-examined: A comment on two decisions of the German Federal Constitutional Court (BVerfG – 2 BvR 2029/01 of 5 February 2004 and BVerfG – 2 BvR 834/02 – 2 BvR 1588/02 of 10 February 2004) and the federal draft bill on preventive detention of 9 March 2004,”: 623-626.

¹⁷³ Merkel, “Incompatible contrasts? – Preventive detention in Germany and the European Convention on Human Rights,”: 1051.

¹⁷⁴ Judgment of 4 May 2011 [online], 14 August 2012. Available from: http://www.bundesverfassungsgericht.de/pressemitteilungen/bvg_11-031_en.html.

เท่าที่จำเป็นและสมควรแก่กรณี เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ในท้ายที่สุด โดยที่สภาพความเป็นอยู่ของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวต้องเหมือนกับคนทั่วไปมากที่สุด トラบเท่าที่จะไม่กระทบต่อความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม

อย่างไรก็ตาม การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามนัยของศาลรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวข้างต้นนั้นไม่จำเป็นต้องควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้ในสถานที่ที่แยกจากบริเวณเรือนจำที่ใช้คุมขัง นักโทษอย่างเด็ดขาด เพียงแต่ต้องแยกอาคารหรือห้องที่ใช้ควบคุมตัวบุคคลภายใต้มาตรการควบคุมตัว บุคคลที่เป็นอันตรายออกจากพื้นที่ของนักโทษทั่วไป รวมทั้งต้องให้ออกาสบุคคลนั้นติดต่อกับครอบครัว และสังคมภายนอกเท่าที่จะทำได้¹⁷⁵

นอกจากนี้ การควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้อง จำกัดเฉพาะกรณีที่น่าจะเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงจากผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงจำพวกความผิด ที่ใช้กำลังรุนแรงหรือความผิดเกี่ยวกับเพศซึ่งเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิตเท่านั้น และการควบคุมตัว บุคคลดังกล่าวต่อไปต้องอยู่ภายใต้การทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลโดยศาลอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง อีกด้วย ทั้งนี้ เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขขั้นต่ำตามที่ศาลรัฐธรรมนูญ กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น โดยในระหว่างนี้ ศาลรัฐธรรมนูญ ให้ใช้บทบัญญัติดังกล่าวภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้¹⁷⁶

ในกรณีที่ศาลสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต่อไปหลังพ้นระยะเวลาสูงสุด 10 ปี ตามกฎหมายเดิมและกรณีที่ศาลสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายภายหลังมีคำพิพากษา ศาลจะ สั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลดังกล่าวได้เฉพาะกรณีที่มีความเสี่ยงสูงที่ บุคคลนั้นจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงจำพวกความผิดที่ใช้กำลังรุนแรงหรือความผิดเกี่ยวกับเพศ และต้องปรากฏว่าบุคคลนั้นมีความผิดปกติทางจิตด้วย¹⁷⁷

ส่วนบทบัญญัติเรื่องมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกรณีอื่นๆ ให้ศาลสั่ง ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการพิจารณาทบทวนตามหลักแห่งความได้สัดส่วน ซึ่งโดยทั่วไป เฉพาะกรณีที่น่าจะเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงจากผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงจำพวกความผิดที่ใช้ กำลังรุนแรงหรือความผิดเกี่ยวกับเพศเท่านั้นที่ถือว่าเป็นกรณีที่สอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วน¹⁷⁸

¹⁷⁵ Ibid.

¹⁷⁶ Ibid.

¹⁷⁷ Ibid.

¹⁷⁸ Ibid.

4.2 ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ให้ความสำคัญและเคารพเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก การยอมรับให้มีบทบัญญัติที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและควรศึกษาค้นคว้า ดังนั้น การศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายฝรั่งเศสจึงน่าจะเป็นประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยด้วยเช่นกัน

4.2.1 ประวัติและความเป็นมา

แม้ว่าก่อนหน้านี้ประเทศฝรั่งเศสจะเคยนำมาตราการที่มีหลักการในทำนองเดียวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำภายหลังพ้นโทษของผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็น *régation* และ *tutelle pénale* ตามกฎหมายปี ค.ศ. 1970 แต่ภายหลังจากมาตราดังกล่าวก็ถูกยกเลิกไปทั้งหมดในปี ค.ศ. 1981 โดยในช่วงนั้น รัฐเปลี่ยนมาใช้วิธีการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมส่วนรวมจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแทน¹⁷⁹

แนวคิดเรื่องการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกลับมาปรากฏในประเทศฝรั่งเศสอีกครั้งเมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 706-53-13 - มาตรา 706-53-22 ในปี ค.ศ. 2008 (Loi n° 2008-174 du 25 février 2008 relative à la rétention de sûreté et à la déclaration d'irresponsabilité pénale pour cause de trouble mental) กำหนดมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายและการสอดส่องดูแลเพื่อรักษาความปลอดภัยแก่สังคม (La rétention de sûreté et la surveillance de sûreté) โดยนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงในบางกรณีที่มีแนวโน้มสูงว่าจะกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ¹⁸⁰

สาเหตุที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวเนื่องจากผู้กระทำความผิดบางประเภทยังคงมีสภาพความเป็นอันตรายเมื่อได้รับโทษจำคุกครบถ้วนและกำลังจะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ ซึ่งเมื่อได้รับการปล่อยตัวก็มักจะหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก สร้างความเดือดร้อนเสียหายแก่สังคมอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่กระทำต่อเหยื่อที่เป็นเด็กภายหลังได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ ตามที่ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยครั้งในขณะนั้น¹⁸¹

ภายหลังประกาศใช้บทบัญญัติดังกล่าวในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็มีข้อโต้แย้งและประเด็นปัญหาทางกฎหมายหลายประการ รัฐบาลจึงปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าว

¹⁷⁹ Kinzig, "Preventive measures for dangerous recidivists," : 56.

¹⁸⁰ Martine Kaluszynski, *Return of the dangerous: Reflections on the concept of dangerousness and its use* [online], 14 August 2012. Available from: <http://champhenal.revues.org/6183>

¹⁸¹ Ibid.

อีกหลายครั้ง ล่าสุดในปี ค.ศ. 2010 (Loi n° 2010-242 du 10 mars 2010) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

4.2.2 หลักเกณฑ์การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายฝรั่งเศส

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุด ค.ศ. 2014) ในส่วนของมาตรการเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศและการคุ้มครองเด็ก ตามมาตรา 706-53-13 - มาตรา 706-53-22 โดยหลักการสำคัญของกฎหมายฝรั่งเศสในเรื่องนี้เป็นการบัญญัติให้อำนาจศาลสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำไว้ในสถานที่ตามที่กฎหมายกำหนดภายหลังได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วต่อไปได้โดยไม่มีกำหนดเวลาเพื่อป้องกันและคุ้มครองสังคมส่วนรวมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดที่มีบุคลิกภาพบกพร่องอย่างร้ายแรง มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหากได้รับการปล่อยตัว และเพื่อบำบัดรักษา ฟันฟูจิตใจ และให้ความช่วยเหลือด้านสังคมแก่ผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัว เพื่อลดและกำจัดสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่นอีกในอนาคต¹⁸² ซึ่งหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายฝรั่งเศส อาจจำแนกอธิบายเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

- (1) ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ
- (2) บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ
- (3) ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ
- (4) แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ
- (5) กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล
- (6) ระยะเวลาการควบคุมตัว
- (7) สถานที่ควบคุมตัว
- (8) การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

4.2.2.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ

กฎหมายฝรั่งเศสกำหนดให้ศาลสามารถสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมได้ภายหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิดในระหว่างที่ผู้นั้นกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งศาลต้องระบุในคำพิพากษากำหนดโทษของบุคคลนั้นอย่างชัดแจ้งด้วยว่า บุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่อาจถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคม โดยการประเมินพิจารณาตัวบุคคลนั้นเพื่อหา

¹⁸² Code de procédure pénale Article 706-53-13 – Article 706-53-22

สภาพความเป็นอันตรายในขณะสิ้นสุดเวลาการลงโทษ มิเช่นนั้นศาลจะไม่สามารถสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลนั้นได้¹⁸³

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 706-53-15 ยังกำหนดให้อัยการสูงสุดต้องยื่นคำขอให้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมตามคำขอของคณะกรรมการวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างช้าที่สุดภายใน 3 เดือน ก่อนถึงวันครบกำหนดปล่อยตัวผู้กระทำความผิดอีกด้วย¹⁸⁴

4.2.2.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ

ผู้กระทำความผิดที่อยู่ในข่ายถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายฝรั่งเศส คือ นักโทษที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งมีลักษณะตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 706-53-13 กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงบางประเภทตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ที่กระทำต่อเหยื่อที่เป็นเด็กหรือเป็นกรณีที่มีความผิดดังกล่าวได้กระทำต่อเหยื่อที่เป็นผู้ใหญ่โดยมีเหตุฉกรรจ์

(2) บุคคลนั้นได้รับโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 15 ปี ในความผิดอาญาร้ายแรงดังกล่าวข้างต้น

(3) บุคคลนั้นเป็นผู้มีความบกพร่องทางบุคลิกภาพอย่างร้ายแรงและมีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ¹⁸⁵

4.2.2.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ

ความผิดอาญาที่ศาลอาจสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้นั้น กฎหมายฝรั่งเศสจำกัดเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรงจำพวกความผิดที่ใช้กำลังรุนแรงหรือความผิดเกี่ยวกับเพศเท่านั้น เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น การทรมานหรือการกระทำโดยทารุณโหดร้าย ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ลักพาตัว หรือการกักขังหรือควบคุมตัวบุคคลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น¹⁸⁶

¹⁸³ Jean Danet and Claire Saas, *On the use of notions of “abnormal offenders” and “habitual offenders” in national German, Belgian, French and Swiss* [online], 14 August 2012. Available from : <http://champpenal.l.revues.org/7955>

¹⁸⁴ Code de procédure pénale Article 706-53-15

¹⁸⁵ Code de procédure pénale Article 706-53-13

¹⁸⁶ Code de procédure pénale Article 706-53-13

4.2.2.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ

การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งใช้มาตรการตามกฎหมายฝรั่งเศสกำหนดให้คณะกรรมการวิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ หลากหลายสาขา ได้แก่ ผู้พิพากษา ข้าราชการอาวูโส จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ผู้บัญชาการเรือนจำ ทนายความ และตัวแทนจากองค์กรหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม¹⁸⁷ ทำหน้าที่ตรวจและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล อย่างช้าที่สุดภายใน 1 ปี ก่อนครบกำหนดปล่อยตัวผู้กระทำความผิด โดยการตรวจและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น ให้กระทำโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่เฉพาะสำหรับสังเกตพฤติกรรมและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นเวลาอย่างน้อย 6 สัปดาห์ เพื่อประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลอย่างละเอียดและเป็นระบบ¹⁸⁸

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้ต้องมีผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์จำนวน 2 คน ทำรายงานให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด เพื่อประกอบการพิจารณาประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นอีกด้วย¹⁸⁹

4.2.2.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล

การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายฝรั่งเศสต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน โดยกฎหมายฝรั่งเศสกำหนดหลักการดังกล่าวไว้ทั้งในชั้นต้น ในระหว่างการพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลของคณะกรรมการวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 706-53-14 และในชั้นพิจารณาของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 706-53-15 โดยกฎหมายกำหนดให้การสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจำกัดเฉพาะกรณี que l'évaluation a permis de constater que le comportement du délinquant est susceptible de constituer une menace grave pour la sécurité nationale, la sécurité publique ou la sécurité des personnes.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Nicola Padfield, *The sentencing, management and treatment of 'dangerous' offenders: Final report* [online], 25 December 2012. Available from: <http://www.bit.ly/1eYJY1j>

¹⁸⁸ Code de procédure pénale Article 706-53-14

¹⁸⁹ Code de procédure pénale Article 706-53-14

¹⁹⁰ Code de procédure pénale Article 706-53-14, Article 706-53-15

4.2.2.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว

หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า บุคคลใดควรถูกควบคุมตัวไว้เพื่อป้องกันสังคม ก็จะมีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวมีกำหนดเวลา 1 ปี ซึ่งคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายนี้สามารถขยายได้อีก ครึ่งละ 1 ปี ตราบเท่าที่ผู้กระทำความผิดยังคงมีสภาพความเป็นอันตรายอยู่ โดยคณะกรรมการวิธีการเพื่อความปลอดภัยต้องตรวจและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 706-53-14 เพื่อประกอบการพิจารณาของศาล ก่อนมีคำสั่งควบคุมตัวใหม่ด้วยเสมอ¹⁹¹

จากหลักเกณฑ์ของกฎหมายฝรั่งเศสข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายฝรั่งเศสมีลักษณะเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายโดยไม่มีกำหนดเวลา โดยผู้กระทำความผิดที่ถูกใช้มาตรการดังกล่าวจะได้รับการปล่อยตัว เมื่อสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นหมดไปแล้ว¹⁹²

4.2.2.7 สถานที่ควบคุมตัว

บุคคลที่เป็นอันตรายที่อยู่ในข่ายจะถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายฝรั่งเศส จะถูกควบคุมตัวไว้ในสถานที่ที่เรียกว่า (Centre socio - medico - judiciaire de sûreté) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงสาธารณสุข¹⁹³ มีวัตถุประสงค์ในการบำบัดรักษาทางการแพทย์ ฟันฟูจิตใจ และให้ความช่วยเหลือด้านสังคมแก่ผู้ถูกควบคุมตัว เพื่อลดและกำจัดสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายสิ้นสุดลง และผู้ถูกควบคุมตัวได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม¹⁹⁴

ทั้งนี้ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะมีลักษณะแตกต่างจากนักโทษในเรือนจำที่ได้รับโทษจำคุก กล่าวคือ ผู้ถูกควบคุมตัวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาและการฝึกอบรมอื่น รวมทั้งการเล่นกีฬา กิจกรรมทางวัฒนธรรม หรือการนันทนาการต่างๆ สามารถไปเยี่ยมหรือโทรศัพท์ติดต่อบุคคลอื่นตามความต้องการของตนได้ในแต่ละวัน และอาจได้รับอนุญาตให้ออกไปภายนอกสถานที่ควบคุมตัวเป็นเวลา 2-3 วัน ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้คุมหรือการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัว¹⁹⁵

¹⁹¹ Code de procédure pénale Article 706-53-16

¹⁹² Danet and Saas, *On the use of notions of “abnormal offenders” and “habitual offenders” in national German, Belgian, French and Swiss*, p. 3.

¹⁹³ Padfield, *The sentencing, management and treatment of ‘dangerous’ offenders: Final report*, p. 29.

¹⁹⁴ Code de procédure pénale Article 706-53-13

¹⁹⁵ Padfield, *The sentencing, management and treatment of ‘dangerous’ offenders: Final report*, p. 29.

อย่างไรก็ดี หากผู้ถูกควบคุมตัวมีพฤติกรรมที่คุกคาม เป็นอันตรายต่อสถานที่ควบคุมตัว หรือความปลอดภัยของบุคคลหรือทรัพย์สิน บุคคลนั้นอาจถูกสั่งพักการดำเนินกิจกรรมบางส่วนหรือทั้งหมด หรืออาจถูกควบคุมตัวในห้องขังเดี่ยวเป็นเวลา 21 วัน ได้เช่นกัน¹⁹⁶

4.2.2.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 706-53-18 กำหนดให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนหรือยกเลิกการใช้บังคับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้ทันที หากเงื่อนไขในการควบคุมตัวบุคคลนั้นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 706-53-14 ไม่มีอยู่อีกต่อไป¹⁹⁷ และผู้ถูกควบคุมตัวอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกการควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมได้เช่นเดียวกัน โดยกฎหมายกำหนดให้สามารถยื่นคำร้องได้ทุก 3 เดือน¹⁹⁸ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 706-53-17

นอกจากนี้ การที่กฎหมายฝรั่งเศสกำหนดให้ศาลสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมได้ครั้งละ 1 ปี และสามารถขยายระยะเวลาควบคุมตัวได้อีกครั้งละ 1 ปี ตราบเท่าที่ผู้กระทำความผิดยังคงมีสภาพความเป็นอันตรายอยู่ โดยคณะกรรมการวิธีการเพื่อความปลอดภัยต้องตรวจและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 706-53-14 เพื่อประกอบการพิจารณาของศาล ก่อนมีคำสั่งควบคุมตัวใหม่ด้วยเสมอ¹⁹⁹ ย่อมถือได้ว่า กฎหมายฝรั่งเศสกำหนดบทบังคับให้ศาลต้องทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดทุกปีนั่นเอง²⁰⁰

4.2.3 ปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายฝรั่งเศส

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสได้วินิจฉัยเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้ในคำวินิจฉัย เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2008 สรุปได้ว่า บทบัญญัติในเรื่องนี้ไม่ได้คำนึงถึงความผิดของบุคคลนั้นเป็นหลักในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการจึงไม่มี

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ Code de procédure pénale Article 706-53-18

¹⁹⁸ Code de procédure pénale Article 706-53-17

¹⁹⁹ Code de procédure pénale Article 706-53-16

²⁰⁰ Padfield, *The sentencing, management and treatment of 'dangerous' offenders: Final report*, p. 29.

ลักษณะเป็นการลงโทษบุคคล แต่ถือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่ใช้เพื่อป้องกันมิให้บุคคลกระทำความผิดซ้ำอีก บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ²⁰¹

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาลักษณะและสภาพการบังคับใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่เป็นการควบคุมตัวบุคคลได้โดยไม่มีระยะเวลาจำกัดแน่นอนหลังจากที่ศาลพิพากษากำหนดโทษบุคคลนั้นแล้ว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสจึงเห็นว่า ศาลไม่สามารถสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายย้อนหลังไปบังคับกับผู้กระทำความผิดที่ถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิดก่อนการประกาศใช้บังคับกฎหมายดังกล่าวหรือผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาว่ามีความผิดภายหลังกฎหมายประกาศใช้ แต่ได้กระทำความผิดก่อนกฎหมายประกาศใช้ ทำให้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายยังไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายในฝรั่งเศสได้ โดยระยะเวลาเร็วที่สุดที่บทบัญญัติดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับได้ก็คือ ในปี ค.ศ. 2023²⁰² ดังนั้น เมื่อกฎหมายในเรื่องนี้ยังไม่มีผลใช้บังคับในขณะนี้ ปัญหาและข้อโต้แย้งจากการใช้บังคับมาตรการในประเทศฝรั่งเศสจึงยังไม่เกิดขึ้น

4.3 ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียเป็นอีกประเทศหนึ่งที่น่าแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหาผู้กระทำความผิดที่ยังคงมีสภาพความเป็นอันตรายอยู่ในขณะที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ โดยแนวคิดในเรื่องนี้เพิ่งปรากฏในกฎหมายของประเทศออสเตรเลียในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 21 และเป็นต้นแบบในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในหลายประเทศ ทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) เช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลียเอง และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรอย่างประเทศเยอรมนีและประเทศฝรั่งเศส

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า กฎหมายของประเทศออสเตรเลียมีความทันสมัยและน่าสนใจ การศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียจึงน่าจะเป็นประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยไม่มากนัก โดยในที่นี้ ผู้เขียนจะศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์ (Queensland) ซึ่งเป็นรัฐแรกในประเทศออสเตรเลียที่น่าแนวคิดดังกล่าวมาบัญญัติเป็นกฎหมาย

²⁰¹ Decision n° 2008-562 DC – February 21st 2008 [online], 14 August 2012. Available from: http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank_mm/anglais/a2008562dc.pdf

²⁰² Ibid.

4.3.1 ประวัติและความเป็นมา

แม้กฎหมายในประเทศออสเตรเลียจะให้อำนาจศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษแก่จำเลยที่กระทำความผิดอาญาร้ายแรงหรือความผิดเกี่ยวกับเพศโดยไม่มีกำหนดเวลาได้ หากศาลเห็นว่าเหมาะสม แต่ในบางกรณีศาลก็ได้มีคำพิพากษาดังกล่าวเนื่องจากข้อมูลหรือรายละเอียดที่ใช้เป็นฐานในการประเมินในขณะที่ศาลมีคำพิพากษาไม่เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดมีแนวโน้มที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ ซึ่งเป็นระยะเวลาอีกหลายปีหลังจากนั้น เป็นเหตุให้เกิดปัญหาในกรณีที่ผู้กระทำความผิดจำนวนหนึ่งที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนตามคำพิพากษาแล้ว แต่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตรายต่อสังคม มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดซ้ำอีกหากได้รับการปล่อยตัว²⁰³

รัฐต่างๆ ในประเทศออสเตรเลียแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการออกกฎหมายให้อำนาจศาลสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว แต่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตรายต่อสังคมต่อไปได้ โดยแนวทางการบัญญัติกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหานี้ในระยะแรก เป็นการมุ่งเน้นไปที่การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีสภาพความเป็นอันตรายเป็นรายกรณี มากกว่าการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีสภาพความเป็นอันตรายเป็นการทั่วไป โดยรัฐวิกตอเรีย (Victoria) เป็นรัฐแรกที่ออกกฎหมายคุ้มครองสังคม (the Community Protection Act 1990) เพื่อนำมาใช้บังคับในการควบคุมตัวแกรี เดวิด (Gary David) และรัฐนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales) เป็นรัฐต่อมาที่ออกกฎหมายในเรื่องนี้ในปี ค.ศ. 1994 (the Community Protection Act 1994) เพื่อควบคุมตัวเกรกอรี เวย์น เคเบิล (Gregory Wayne Kable)²⁰⁴

สาเหตุการออกกฎหมายของทั้งสองรัฐสืบเนื่องจากเหตุผลในทำนองเดียวกัน คือผู้กระทำความผิดที่มีสภาพความเป็นอันตรายครบกำหนดการลงโทษจำคุกตามคำพิพากษาแล้ว และกำลังจะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ อย่างในกรณีของแกรี เดวิด นั้น เป็นบุคคลที่มีประวัติการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังรุนแรงมายาวนาน และเขาได้กำหนดแผนการที่ชัดเจนว่าจะกระทำความผิดดังกล่าวซ้ำอีกหากได้รับการปล่อยตัว โดยผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินและวินิจฉัยว่า เขาเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางบุคลิกภาพและมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม แต่ไม่อาจควบคุมตัวไว้ภายใต้กฎหมายสุขภาพจิตได้ เนื่องจากอาการของเขามีเชื้ออาการทางจิตที่อยู่ในความหมายของความบกพร่องทางจิตตามกฎหมายดังกล่าว²⁰⁵

²⁰³ Carol Ronken and Hetty Johnston, *Balancing rights: Arguments for indefinite detention of dangerous sex offenders* [online], 25 July 2012. Available from: <http://www.bit.ly/1gBykrP>

²⁰⁴ Bernadette McSherry, Patrick Keyzer and Arie Freiberg, *Preventive detention for 'dangerous' offenders in Australia: A critical analysis and proposals for policy development* [online], 27 June 2012. Available from: <http://criminologyresearchcouncil.gov.au/reports/200405-03.pdf>

²⁰⁵ John Howard, *Dangerous offender legislation around the world* [online], 27 June 2012. Available from: <http://www.johnhoward.ab.ca/pub/C20.htm>

อย่างไรก็ดี ศาลสูงสุดของออสเตรเลีย (High Court) ได้มีคำตัดสินโดยเสียงข้างมาก ในคดี *Kable v Director of Public Prosecutions (NSW)* ในปี ค.ศ. 1996 ว่า กฎหมายที่ให้อำนาจศาลควบคุมตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ภายหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับโทษจำคุก ครบถ้วนแล้ว เป็นบทบัญญัติที่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (Commonwealth Constitution) ไม่อาจใช้บังคับได้²⁰⁶

ด้วยเหตุนี้ รัฐต่างๆ ในประเทศออสเตรเลียจึงเปลี่ยนแนวทางการออกกฎหมาย ในเรื่องนี้เป็น การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีสภาพความเป็นอันตรายเป็นการทั่วไป ไม่จำกัด เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเริ่มจากรัฐควีนส์แลนด์ ในปี ค.ศ. 2003 (*Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003*) เวสเทิร์น ออสเตรเลีย (*Western Australia: Dangerous Sexual Offenders Act 2006*) และ นิวเซาท์เวลส์ ในปี ค.ศ. 2006 (*Crimes (Serious Sex Offenders) Act 2006*) เซาท์ ออสเตรเลีย ในปี ค.ศ. 2007 (*South Australia*) และ วิกตอเรีย ในปี ค.ศ. 2009 (*Serious Sex Offenders (Detention and Supervision) Act 2009*)²⁰⁷

4.3.2 หลักเกณฑ์การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายออสเตรเลีย

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายออสเตรเลีย (รัฐควีนส์แลนด์) บัญญัติไว้ในกฎหมายนักโทษที่เป็นอันตราย (ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ) ค.ศ. 2003 (*Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003*) ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับเพศที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วและกำลังจะได้รับการปล่อยตัว แต่ยังคงแสดงให้เห็นถึง ความเป็นอันตรายต่อสังคม มีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดทางเพศร้ายแรงซ้ำอีกไว้ในเรือนจำ ต่อไปโดยไม่มีกำหนดเวลา เพื่อคุ้มครองสังคมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะดังกล่าว²⁰⁸ โดยอัยการสูงสุดจะเป็นผู้ยื่นขอต่อศาลสูงแห่งรัฐให้มีคำสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่มี ลักษณะเป็นอันตรายดังกล่าวข้างต้นภายใต้เงื่อนไขเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของ ผู้กระทำความผิดโดยคณะกรรมการพิจารณาประเมินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีลักษณะ ร้ายแรง (*The Serious Sexual Offenders Review Committee*) และจิตแพทย์ที่จดทะเบียนเป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวชศาสตร์ตามกฎหมาย²⁰⁹

ด้วยเหตุที่การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายออสเตรเลีย มีบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายส่วน ผู้เขียนจึงจำแนกอธิบายรายละเอียดของการบังคับ ใช้มาตรการออกเป็นประเด็นต่างๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจน ดังนี้

²⁰⁶ Ibid., p. 10.

²⁰⁷ Ibid. and Bernadette McSherry, *Preventive detention of sex offenders: Recent trends* [online], 27 June 2012. Available from: <http://www.law.monash.edu.au/centres/index.html/mh/docs/p-bmcs-vic-legal-aid.pdf>

²⁰⁸ *Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003* Section 3

²⁰⁹ *Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003* Section 13

- (1) ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ
- (2) บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ
- (3) ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ
- (4) แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ
- (5) กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล
- (6) ระยะเวลาการควบคุมตัว
- (7) สถานที่ควบคุมตัว
- (8) การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

4.3.2.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ

กฎหมายออสเตรเลียกำหนดให้ศาลสามารถสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมได้ภายหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด ในระหว่างที่ผู้นั้นกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ โดยอัยการสูงสุดต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ควบคุมตัวนักโทษที่มีลักษณะเป็นอันตรายตามความในกฎหมายต่อไปหรือให้ปล่อยตัวนักโทษที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วน โดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลสอดส่องของเจ้าพนักงาน หลังได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว (คำสั่งในส่วนที่ 3) ตามคำขอของคณะกรรมการพิจารณาประเมินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีลักษณะร้ายแรง (The Serious Sexual Offenders Review Committee) ภายในระยะเวลา 6 เดือนสุดท้ายของกำหนดเวลาจำคุกของนักโทษที่มีลักษณะดังกล่าว ซึ่งสาเหตุที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาการยื่นคำขอไว้เช่นนี้ เนื่องจากต้องการให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์จากการบำบัดรักษา และการแก้ไขฟื้นฟูที่รัฐจัดให้ในระหว่างที่รับโทษจำคุกในเรือนจำอย่างเต็มที่²¹⁰

4.3.2.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ

ผู้กระทำความผิดที่อยู่ในข่ายถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายออสเตรเลีย คือ “นักโทษที่เป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสังคม” ซึ่งมีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ว่านักโทษผู้นั้นจะถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกก่อนหรือหลังจากที่บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับก็ตาม²¹¹ อันได้แก่ผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

²¹⁰ McSherry, Keyzer and Freiberg, *Preventive detention for ‘dangerous’ offenders in Australia: A critical analysis and proposals for policy development*, p. 31.

²¹¹ Ibid. and Heather Douglas, “Post-sentence preventive detention: Dangerous and risky,” *Criminal Law Review* 11 (2008): 854-873.

- (1) เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีลักษณะร้ายแรง* (a serious sexual offence)
- (2) ได้รับโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 2 ปี สำหรับการกระทำความผิดอาญาตามข้อ (1)
- (3) มีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดดังกล่าวซ้ำอีกซึ่งจะส่งผลให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสังคมหากได้รับการปล่อยตัว²¹²

การพิจารณาว่าบุคคลใดมีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษตามความในกฎหมายหรือไม่ จะมีการบวนการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งใช้มาตรการของศาล โดยกฎหมายออสเตรเลียมีได้กำหนดให้ความผิดปกติทางจิตเป็นปัจจัยหนึ่งในการพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลด้วยแต่อย่างไร²¹³

อย่างไรก็ตาม การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในทางปฏิบัติมักพิจารณาปัจจัยเรื่องความผิดปกติทางจิตของผู้กระทำความผิดประกอบด้วยเสมอ และส่วนมากผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายออสเตรเลียมักจะได้รับวินิจฉัยว่าเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตหรือมีความบกพร่องทางบุคลิกภาพบางประการ²¹⁴

4.3.2.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ

ความผิดอาญาที่ศาลอาจสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้นั้น กฎหมายออสเตรเลียจำกัดเฉพาะ “ความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีลักษณะร้ายแรง” ซึ่งกฎหมายให้คำจำกัดความในเรื่องนี้ไว้ว่า หมายถึง ความผิดที่เกี่ยวกับเพศโดยสภาพ ซึ่งมีการใช้กำลังรุนแรง การข่มขู่ คุกคาม หรือเป็นการกระทำความผิดต่อเด็ก ไม่ว่าจะได้กระทำความผิดในหรือนอกรัฐควีนส์แลนด์ก็ตาม²¹⁵

4.3.2.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ

กระบวนการพิจารณาและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการตามกฎหมายออสเตรเลีย เริ่มจากคณะกรรมการพิจารณาประเมินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีลักษณะร้ายแรง ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการ และสำนักงานตำรวจของรัฐควีนส์แลนด์ ทำหน้าที่ตรวจและประเมินสภาพ

* โปรดดูความหมายของ “ความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีลักษณะร้ายแรง” ในหัวข้อ 4.3.2.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ

²¹² Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13 (2)

²¹³ Patrick Keyzer, “The international human rights parameters for the preventive detention of serious sex offenders,” In *Dangerous people: Policy, prediction, and practice* (New York: Routledge, 2011), p. 26.

²¹⁴ Ibid.

²¹⁵ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 2, Section 5

ความเป็นอันตราย เมื่อถึงกำหนดเวลา 18 เดือนสุดท้าย ก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับการปล่อยตัว ว่าบุคคลใดเข้าข่ายตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ เพื่อให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ควบคุมตัว บุคคลนั้นต่อไปหลังได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว โดยการตรวจและประเมินสภาพความเป็นอันตราย ของบุคคลในขั้นตอนนี้จะพิจารณาจากรายงานของจิตแพทย์และนักจิตวิทยาที่ประเมินนักโทษ ขณะกำลังรับโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำเป็นสำคัญ²¹⁶

การพิจารณาและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในขั้นตอนนี้ต่อไปเป็นเรื่องในขั้นการพิจารณาของศาล ซึ่งมาตรา 8 และมาตรา 9 ของกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้ ในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่านักโทษผู้นั้นเป็นบุคคลที่จะก่อให้เกิดอันตราย อย่างร้ายแรงต่อสังคมหากไม่มีการสั่งใช้คำสั่งในส่วนที่ 3 ของกฎหมายฉบับนี้ (a division 3 order) ให้ศาลกำหนดวันพิจารณาคำร้องขอของอัยการสูงสุด และมีคำสั่งให้จิตแพทย์ที่ได้จดทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวชศาสตร์ตามกฎหมาย The Medical Practitioners Registration Act 2001 จำนวน 2 คน²¹⁷ ประเมินความเสี่ยงของนักโทษและทำรายงานเสนอต่อศาล เพื่อนำมาใช้ประกอบการ พิจารณาวินิจฉัยสั่งใช้มาตรการตามที่กฎหมายกำหนดแก่นักโทษที่เป็นอันตรายดังกล่าวต่อไป²¹⁸ ซึ่งรายงานของจิตแพทย์ดังกล่าวนี้จะประกอบด้วย ความเห็นของจิตแพทย์ถึงระดับความเสี่ยงที่ นักโทษจะกระทำความผิดทางเพศร้ายแรงซ้ำอีกหากได้รับการปล่อยตัว หรือหากได้รับการปล่อยตัว โดยไม่มีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวอยู่ภายใต้การควบคุมสอดส่องดูแลหลังพ้นโทษ รวมทั้งเหตุผลที่มีความเห็น เช่นนั้น โดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์จะมีหน้าที่ให้ข้อมูลทางการแพทย์ จิตเวชศาสตร์ รายงานของเรือนจำ ตลอดจนข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับนักโทษที่ได้รับการประเมินที่อยู่ในความครอบครอง เพื่อให้จิตแพทย์ นำไปใช้ประกอบการทำรายงานประเมินความเสี่ยงของนักโทษเสนอต่อศาลด้วย²¹⁹

ทั้งนี้ การพิจารณาและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมี คำสั่งใช้มาตรการตามกฎหมายออสเตรเลียจะใช้ทั้งวิธีทางคลินิกโดยการสัมภาษณ์และสังเกต พฤติกรรม สภาพจิต บุคลิกภาพ ประวัติการกระทำความผิด รวมทั้งทักษะทางสังคมของบุคคล ร่วมกับวิธีทางสถิติโดยการใช้ข้อมูลของผู้กระทำความผิดมาคำนวณและประเมินหาสภาพความเป็น อันตรายอย่างเป็นระบบ ซึ่งตัวอย่างเครื่องมือทางสถิติที่ใช้ประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล ในประเทศออสเตรเลีย เช่น SONAR (Sex Offender Needs Assessment Rating) และ RRASOR (Rapid Risk Assessment for Sexual Offence Recidivism) เพื่อให้การประเมินความเสี่ยง ในการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างครบถ้วน และครอบคลุมปัจจัยเสี่ยง

²¹⁶ Douglas, "Post-sentence preventive detention: Dangerous and risky," : 854-873.

²¹⁷ McSherry, Keyzer and Freiberg, *Preventive Detention for 'Dangerous' Offenders in Australia: A Critical Analysis and Proposals for Policy Development*, p. 33-34.

²¹⁸ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 8, Section 9

²¹⁹ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 11

ในการกระทำความผิดซ้ำทั้งในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่เป็นบริบทแวดล้อมผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผลการประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำความผิดออกมาน่าเชื่อถือที่สุด²²⁰

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดตามกฎหมายออสเตรเลียยังเห็นว่า ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเพื่อควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปหลังได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว คือ ช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ มิใช่ขณะที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิดโดยพิจารณาเฉพาะปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดที่มีอยู่ในขณะนั้น เนื่องจากในช่วงดังกล่าว เป็นเวลาที่สามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด รวมถึงความก้าวหน้าและการตอบสนองต่อการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อนำไปประเมินระดับความเสี่ยงของการกระทำความผิดซ้ำอย่างเต็มรูปแบบ²²¹

4.3.2.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล

การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแก่บุคคลใดได้นั้น ต้องเป็นกรณีที่ศาลพิจารณาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า มีน้ำหนักเพียงพอ และมีเหตุผลที่จะรองรับการออกคำสั่งเช่นนั้น โดยพยานหลักฐานดังกล่าวมีความหนักแน่น น่าเชื่อถือ และมีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสังคมขึ้นหากไม่มีการสั่งใช้มาตรการดังกล่าว ซึ่งการพิจารณาว่าผู้ใดเป็นบุคคลที่จะก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสังคมหรือไม่ ศาลต้องคำนึงถึงข้อมูลต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 13 (4) ดังนี้

- (1) รายงานของจิตแพทย์ตามมาตรา 11 และการให้ความร่วมมือของนักโทษในการประเมิน
- (2) การประเมินทางการแพทย์ จิตเวชศาสตร์ จิตวิทยา ตลอดจนการประเมินในด้านอื่นๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักโทษนั้น
- (3) ข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่านักโทษผู้นั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดทางเพศร้ายแรงซ้ำอีกในอนาคต
- (4) ข้อมูลเกี่ยวกับแบบแผนพฤติกรรมในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด
- (5) การให้ความร่วมมือกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและความพยายามที่จะแก้ไขสาเหตุที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิด
- (6) ประโยชน์หรือผลดีที่จะเกิดขึ้นกับผู้กระทำความผิดหากได้รับการแก้ไขฟื้นฟู
- (7) ความเป็นมาในอดีต ตลอดจนประวัติการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด

²²⁰ Ronken and Johnston, *Balancing rights: Arguments for indefinite detention of dangerous sex offenders*, pp. 7-9.

²²¹ Ibid.

(8) ความเสี่ยงที่ผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดทางเพศร้ายแรงซ้ำอีก หากได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม

(9) ความจำเป็นในการประกันความปลอดภัยและปกป้องคุ้มครองสังคม จากความเสี่ยงเช่นว่านี้ได้อย่างเพียงพอ

(10) ปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง²²²

นอกจากกฎหมายจะกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ศาลต้องพิจารณาก่อนมีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมแล้ว ศาลอุทธรณ์ของรัฐควีนส์แลนด์ยังได้วางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมในเรื่องนี้ไว้ในคดี Attorney-General v Francis (2006) อีกว่า ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใดนั้น ศาลต้องพิจารณาแล้วว่า การปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปโดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมสอดส่องดูแลของเจ้าพนักงาน (supervision order) ตามกฎหมายฉบับนี้ไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดได้ จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย (หลักแห่งความจำเป็น) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า หากการปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปโดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมสอดส่องดูแลของเจ้าพนักงานสามารถคุ้มครองสังคมได้อย่างเพียงพอ ศาลต้องมีคำสั่งให้ปล่อยตัวบุคคลนั้นไปโดยให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดแทนการสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย เพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่ว่า การจำกัดและเสรีภาพของบุคคลตามกฎหมายฉบับนี้เป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไปในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จำกัดเฉพาะกรณีที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง และต้องกระทำภายใต้กรอบและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น²²³

4.3.2.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว

เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า นักโทษผู้นั้นเป็นบุคคลที่จะก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสังคมหากไม่มีการสั่งใช้คำสั่งในส่วนที่ 3 ของกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากมีความเสี่ยงในระดับที่ไม่อาจยอมรับได้ที่บุคคลนั้นจะกระทำความผิดทางเพศร้ายแรงซ้ำอีก หากได้รับการปล่อยตัว ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมตัวผู้นั้นต่อไปโดยไม่มีกำหนดเวลา เพื่อควบคุม ดูแล และบำบัดรักษาผู้กระทำความผิด²²⁴

²²² Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13 (4)

²²³ McSherry, Keyzer and Freiberg, Preventive detention for 'dangerous' offenders in Australia: A critical analysis and proposals for policy development, p. 32.

²²⁴ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13

4.3.2.7 สถานที่ควบคุมตัว

บุคคลที่เป็นอันตรายที่ศาลสั่งควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายออสเตรเลียจะถือว่ายังคงเป็นนักโทษอยู่ต่อไป โดยจะถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ²²⁵ และไม่มีสิทธิได้รับการปล่อยตัวกลับสู่สังคมตามกฎหมาย the Corrective Services Act 2000 Chapter 5²²⁶

4.3.2.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมตามมาตรา 13 (5) (a) คำสั่งดังกล่าวจะมีผลผูกพันจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเพิกถอน โดยกฎหมายกำหนดบทบังคับให้ศาลต้องทบทวนคำสั่งที่ให้ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้ทุกปีตามคำร้องของอัยการสูงสุด²²⁷

นอกจากกฎหมายออสเตรเลียจะกำหนดให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลทบทวนการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้ผู้ถูกควบคุมตัวตามคำสั่งดังกล่าวยื่นคำร้องต่อศาลได้เช่นกัน ซึ่งการยื่นคำร้องของผู้ถูกควบคุมตัวในกรณีนี้จะกระทำหลังจากศาลได้ทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการตามให้อัยการสูงสุดยื่นขอต่อศาลภายหลังผู้กระทำความผิดถูกควบคุมตัวเป็นเวลา 1 ปี แล้วเท่านั้น²²⁸

ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ที่ต้องเตรียมการให้ผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้รับการประเมินจากจิตแพทย์ 2 คน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาทบทวนคำสั่งของศาล เว้นแต่ศาลจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น²²⁹ ซึ่งประเด็นสำคัญที่ศาลจะพิจารณาประกอบการทบทวนคำสั่งในกรณีนี้คือเรื่องสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด²³⁰ กล่าวคือ หากศาลพิจารณาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่าไม่น่าหนัก น่าเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นยังคงมีสภาพความเป็นอันตราย และมีความเป็นไปได้อย่างสูงที่จะเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสังคมหากไม่มีการสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปตามกฎหมายฉบับนี้ ศาลก็จะมีคำสั่งยืนยันให้ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวต่อไป²³¹

²²⁵ Douglas, "Post-sentence preventive detention: Dangerous and risky,": 854-873.

²²⁶ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 14, Section 51

²²⁷ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 26, Section 27

²²⁸ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 28

²²⁹ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 29

²³⁰ McSherry, Keyzer and Freiberg, Preventive Detention for 'Dangerous' Offenders in Australia: A Critical Analysis and Proposals for Policy Development, p. 34.

²³¹ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 30

4.3.3 ปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายออสเตรเลีย

แม้วัตถุประสงค์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายออสเตรเลียจะเป็นไปเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตราย มีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหากได้รับการปล่อยตัว จนถึงเวลาที่สภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นลดน้อยลงแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากมาตรการดังกล่าวมีลักษณะใกล้เคียงกับโทษจำคุก จึงเกิดประเด็นข้อโต้แย้งทางกฎหมายหลายประการในการนำมาตราการดังกล่าวมาใช้ เช่น มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายขัดต่อหลักการทั่วไปในการลงโทษบุคคลตามหลักความได้สัดส่วน หลักการห้ามลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดครั้งเดียวกัน และหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง เป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม และขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน เนื่องจากการลงโทษบุคคลสำหรับความผิดที่เขายังไม่ได้กระทำ²³²

อย่างไรก็ตาม ประเด็นข้อโต้แย้งดังกล่าวข้างต้น ต้องนำมาพิจารณาประกอบกับหลักเรื่องการคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยของสังคมส่วนรวมด้วย เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสิทธิของบุคคลผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรการดังกล่าวกับประโยชน์ของสังคมส่วนรวม ซึ่งประเด็นข้อโต้แย้งเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์นั้น ศาลสูงสุดของออสเตรเลียเคยวินิจฉัยไว้ในคดี *Fardon v Attorney-General (Qld)* (2004) ว่า กฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์ที่ให้อำนาจศาลสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศร้ายแรงที่มีสภาพความเป็นอันตรายต่อไป ภายหลังจากที่ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วนั้น เป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ โดยตุลาการเสียงข้างมากเห็นว่า วัตถุประสงค์ของกฎหมายในเรื่องนี้ มีได้มุ่งลงโทษผู้กระทำความผิด แต่เน้นการคุ้มครองป้องกันสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ อีกทั้งการให้อำนาจศาลสั่งควบคุมตัวบุคคลในกรณีดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลักการใช้อำนาจของตุลาการ และเป็นบทบัญญัติที่แตกต่างจากกฎหมายในคดี *Kable v Director of Public Prosecutions (NSW)* ที่ศาลเคยวินิจฉัยว่าขัดรัฐธรรมนูญไว้แล้วหลายประการ เช่น เรื่องกระบวนการและวิธีพิจารณาคดีที่เป็นไปอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับหลักการทั่วไปของกระบวนการยุติธรรม ให้อำนาจศาลมีดุลพินิจที่จะพิจารณาว่าควรสั่งใช้มาตรการใดกับบุคคลใดหรือไม่ และกฎหมายมิได้มุ่งใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดรายใดรายหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง แต่ให้ใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการทั่วไป²³³

เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยของศาลสูงสุดของออสเตรเลียดังกล่าวข้างต้นแล้ว นักกฎหมายหลายท่านจึงเห็นว่า หากยึดถือตามแนวคำวินิจฉัยของศาลสูงสุดของออสเตรเลียที่ว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์มิใช่เรื่องการลงโทษผู้กระทำ

²³² Ronken and Johnston, *Balancing rights: Arguments for indefinite detention of dangerous sex offenders*, p. 1.

²³³ McSherry, Keyzer and Freiberg, *Preventive detention for 'dangerous' offenders in Australia: A critical analysis and proposals for policy development*, pp. 10, 38-41.

ความผิด แต่เป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมส่วนรวม หลักการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการลงโทษบุคคลซึ่งหลายฝ่ายยกขึ้นเป็นข้อโต้แย้งคัดค้านการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ไม่ว่าจะเป็นหลักการลงโทษบุคคลตามหลักความได้สัดส่วน หลักการห้ามลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดครั้งเดียวกัน และหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง จึงไม่นำมาใช้กับกรณีนี้²³⁴

แม้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์ จะได้รับการวินิจฉัยและยืนยันถึงความชอบด้วยกฎหมาย โดยศาลสูงสุดในประเทศออสเตรเลียแล้ว แต่ในระดับระหว่างประเทศ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (the United Nations Human Rights Committee: (UNHRC)) ได้วินิจฉัยไว้ในคดี *Fardon v Australia* (2010) ว่า การควบคุมตัวบุคคลในลักษณะที่เป็น “นักโทษ” ตามกฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์ แม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสังคมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้พ้นจากสภาพความเป็นอันตราย แต่การควบคุมตัวผู้ที่เคยกระทำความผิดบนพื้นฐานของความกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อสังคมนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ชัดเจนและน่าสงสัย กล่าวคือ แม้ศาลมีดุลพินิจที่จะรับฟังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบกับการพิจารณาพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ในความเป็นจริง ศาลต้องมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเรื่องพฤติกรรมในอนาคตของผู้ที่เคยกระทำความผิดที่อยู่ในขอบข่ายของกฎหมายฉบับนี้ซึ่งอาจเกิดขึ้นจริงหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ จึงเห็นว่า การควบคุมตัวบุคคลตามกฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์เป็นการขัดแย้งต่อกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (the International Covenant on Civil and Political Rights) เนื่องจากการควบคุมตัวบุคคลตามอำเภอใจ²³⁵

ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ให้แนวทางการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศไว้ด้วยว่า รัฐภาคีควรแสดงให้เห็นว่า การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยวิธีการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยกว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ไม่อาจกระทำได้ จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการนี้²³⁶

นอกจากนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติยังแสดงความกังวลถึงการบังคับใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นเรื่องการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดต่อไปภายในเรือนจำ เนื่องจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเห็นว่า เรือนจำควรใช้เป็นสถานที่ควบคุมตัวนักโทษเพื่อลงโทษจำคุกตามกฎหมายเท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้ควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อการคุ้มครองป้องกันสังคมได้²³⁷

²³⁴ Ibid., pp. 75-90. and Ronken and Johnston, *Balancing rights: Arguments for indefinite detention of dangerous sex offenders*, pp. 4-10.

²³⁵ Human Rights Committee, Communication No. 1629/2007

²³⁶ Ibid.

²³⁷ Ibid.

จากประเด็นปัญหาและข้อกังวลใจเกี่ยวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ตามที่ได้กล่าวข้างต้น จึงเกิดข้อเสนอแนะในการกำหนดหลักเกณฑ์และกรอบในการนำมาตรการ ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งเพื่อให้เกิดความสมดุลในการคุ้มครองป้องกันสังคมและการสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำ ความผิด²³⁸ กล่าวคือ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องใช้บังคับกับบุคคลที่มีลักษณะ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยทั่วไป ไม่มุ่งจำกัดเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในกรณีที่มีความเป็นไปได้ อย่างสูงที่จะเกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้น ซึ่งความเสี่ยงที่อาจเกิดการกระทำความผิดขึ้นนั้นเป็น ความเสี่ยงในระดับที่ไม่อาจยอมรับได้เท่านั้น โดยระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งใช้มาตรการควรเป็น ช่วงเวลาที่บุคคลนั้นใกล้จะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ มากกว่าการกำหนดให้ศาลมีคำสั่งใช้ มาตรการในขณะที่ทำคำพิพากษากำหนดโทษ เนื่องจากผลการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในช่วงเวลานี้จะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า²³⁹ อีกทั้งการใช้บังคับมาตรการดังกล่าว ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักแห่งความจำเป็น กล่าวคือ มาตรการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลน้อยกว่า ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสังคมได้อย่างเพียงพอ จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการนี้ และต้องจำกัดเฉพาะกรณีความผิดอาญาร้ายแรงเท่านั้น *

นอกจากนี้ การบังคับใช้มาตรการยังต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่เป็นไปเพื่อคุ้มครอง ป้องกันสังคมและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มิใช่มุ่งเน้นการลงโทษ²⁴⁰ กล่าวคือ การควบคุมตัว บุคคลตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องกระทำในสถานที่อื่นที่มีใช้เรือนจำ ซึ่งเหมาะสมและสามารถให้การบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายเหล่านี้ ในการกลับคืนสู่สังคมได้มากกว่า²⁴¹ แต่ในขณะเดียวกันก็มีความมั่นคงปลอดภัยในตนเองเดียวกับ เรือนจำ และต้องจัดให้มีการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวเป็นระยะ โดยอย่างช้าที่สุดต้องกระทำทุกปี

²³⁸ McSherry, Keyzer and Freiberg, Preventive detention for 'dangerous' offenders in Australia: A critical analysis and proposals for policy development, pp. 75-90.

²³⁹ C.R. Williams, Coping with the highly dangerous: Issues of principle raised by preventive detention [online], 27 June 2012. Available from: http://www.aic.gov.au/media_library/publications/proceedings/19/williams.pdf

* ตัวอย่างความผิดอาญาร้ายแรงในที่นี้ มิได้จำกัดเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศตามกฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์ เท่านั้น แต่หมายรวมถึงความผิดที่ใช้กำลังรุนแรงประเภทอื่น เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ด้วย เนื่องจากนักวิชาการในประเทศ ออสเตรเลียได้อภิปรายถึงความเหมาะสมในการขยายขอบเขตประเภทความผิด จากเดิมที่จำกัดเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศไปยัง ความผิดอาญาร้ายแรงประเภทอื่นด้วยแล้ว

²⁴⁰ Douglas, "Post-sentence preventive detention: Dangerous and risky," : 854-873.

²⁴¹ Keyzer, "The international human rights parameters for the preventive detention of serious sex offenders," In Dangerous people: Policy, prediction, and practice, p. 35.

4.4 ประเทศสหรัฐอเมริกา

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา มีลักษณะแตกต่างจากมาตรการที่ใช้ในประเทศต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นซึ่งอยู่ในรูปแบบของ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (criminal justice model) กล่าวคือ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นจะเป็นการควบคุมตัวในระบบสุขภาพจิต (mental health system) ในรูปแบบของมาตรการทางแพ่ง (civil commitment) โดยมองว่าผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตซึ่งต้องได้รับการบำบัดรักษาทางการแพทย์ เพื่อให้อาการและสภาพความเป็นอันตรายดังกล่าวหมดสิ้นไป และไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคม²⁴²

ดังนั้น การศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาจึงน่าจะได้มุมมองที่แตกต่างในการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ และน่าจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป

4.4.1 ประวัติและความเป็นมา

แนวคิดเรื่องบุคคลที่เป็นอันตรายและการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายปรากฏในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยรัฐวอชิงตัน (Washington) เป็นรัฐแรกที่ออกกฎหมายป้องกันสังคม (the Community Protection Act 1990) ในปี ค.ศ. 1990 เพื่อควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตราย (sexually violent predators) ต่อไป หลังจากที่บุคคลนั้นได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากบุคคลนั้นเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิตหรือมีบุคลิกภาพบกพร่อง ทำให้มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวซ้ำอีกหลังพ้นโทษ²⁴³

สาเหตุของการออกกฎหมายในเรื่องนี้สืบเนื่องจากในช่วงนั้น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศเกิดขึ้นบ่อยครั้งและมีความรุนแรง ซึ่งผู้กระทำความผิดส่วนมากมักเป็นบุคคลที่เคยกระทำความผิดมาแล้วหลายครั้งและเพิ่งได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ โดยคดีสำคัญซึ่งได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นที่มาของการบัญญัติกฎหมายในเรื่องนี้ คือ คดีชไรเนอร์ (the Shriner case) หรือ เอิร์ล เค. ชไรเนอร์ (Earl K. Shriner) ผู้กระทำความผิดที่มีความผิดปกติทางจิตซึ่งมีประวัติการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ชมชื่นโดยใช้กำลังรุนแรงและลักพาตัวมายาวนานถึง 24 ปี ถูกปล่อยตัวจากเรือนจำในรัฐวอชิงตันหลังจากรับโทษจำคุก 10 ปี ฐานลักพาตัวและทำร้ายร่างกายเด็กสาววัยรุ่นสองคนตามคำพิพากษาของศาลครบถ้วนแล้ว โดยก่อนที่เขาจะได้รับการปล่อยตัว เจ้าหน้าที่เรือนจำได้สืบทราบว่าเขามีเจตนาที่จะทรมาณและกระทำทารุณต่อเด็กอีกภายหลังจากพ้นโทษ กล่าวคือ ในช่วง

²⁴² McSherry, Keyzer and Freiberg, *Preventive detention for 'dangerous' offenders in Australia: A critical analysis and proposals for policy development*, p. 42.

²⁴³ Roxanne Lieb, *Washington's sexually violent predator law: Legislative history and comparisons with other states* [online], 9 January 2013. Available from: <http://www.wa.gov/wsipp>

เวลา 1 เดือน ก่อนพ้นโทษ เขาวางแผนที่จะตัดอวัยวะสำคัญและฆ่าเด็กๆ รวมทั้งเขียนบันทึกอธิบายวิธีการและเครื่องมือที่เขาจะใช้กระทำความผิด อีกทั้งบทสนทนาระหว่างเขากับเพื่อนนักโทษยังกล่าวถึงการใช้วัตถุที่สังตติกรรมเหล็กไว้เป็นการเฉพาะเป็นยานพาหนะให้ความสะดวกในการกระทำความผิดดังกล่าวอีกด้วย รัฐจึงพยายามที่จะให้มีการส่งควบคุมตัวเขาไว้ตามกฎหมายของผู้มีความบกพร่องทางจิต แต่เนื่องจากอาการของเขาไม่อยู่ในความหมายของกฎหมายฉบับดังกล่าว รัฐจึงไม่อาจควบคุมตัวเขาต่อไปได้และจำต้องปล่อยตัวไป ซึ่งสองปีต่อมาหลังจากที่ไซโรเนอร์ได้รับการปล่อยตัว เขาถูกจับฐานข่มขืนและทำร้ายร่างกายเด็กชายวัยเจ็ดขวบจนถึงแก่ความตาย²⁴⁴

สิ่งที่สังคมตั้งคำถามหลังจากเกิดกรณีของไซโรเนอร์ขึ้น คือ อำนาจของรัฐตามกฎหมายที่มีอยู่ในขณะนั้นเพียงพอในการควบคุมตัวบุคคลอย่างไซโรเนอร์ ซึ่งถึงกำหนดจะได้รับ การปล่อยตัวหลังจากได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว แต่ยังคงแสดงให้เห็นความเป็นอันตรายร้ายแรงต่อสังคมอย่างชัดเจนหรือไม่ คำตอบของปัญหาในเรื่องนี้ทำให้เกิดการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับบุคคลที่เป็นอันตรายในรัฐอูชิงตันเท่านั้น แต่ยังเป็นแรงผลักดันให้รัฐอื่นๆ ออกกฎหมายป้องกันสังคม โดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศส่วนน้อยซึ่งได้รับการวินิจฉัยว่าเป็น “ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตราย” ต่อไปหลังพ้นโทษตามแนวทางของรัฐอูชิงตันด้วย โดยในปี ค.ศ. 2011 มี 20 รัฐ ที่บัญญัติกฎหมายในเรื่องนี้ เช่น รัฐแคนซัส (Kansas) รัฐมินนิโซต้า (Minnesota) รัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) และรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) เป็นต้น²⁴⁵

นอกจากมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะปรากฏในกฎหมายของรัฐต่างๆ แล้ว ในปี ค.ศ. 2006 สภาองเกรสได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตราย (The Adam Walsh Child Protection and Safety Act 2006) ให้อำนาจศาลสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายในทำนองเดียวกับกฎหมายของรัฐต่างๆ ได้²⁴⁶ ซึ่งปัจจุบันหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายบัญญัติอยู่ใน 18 U.S.C. § 4248

4.4.2 หลักเกณฑ์การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาบัญญัติไว้ใน 18 U.S.C. § 4248 (United States Code Title 18 – Crimes and Criminal Procedure Part III - Prisons and Prisoners Chapter 313 - Offenders with Mental Disease or Defect § 4248 Civil Commitment of a Sexually Dangerous Person) โดยหลักการสำคัญของกฎหมายในเรื่องนี้เป็นการบัญญัติให้อำนาจศาลสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำไว้ในสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อให้ความดูแลหรือบำบัดรักษาตามสภาพของความผิดและลักษณะของผู้กระทำความผิดภายหลังได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วต่อไปโดยไม่มีกำหนดเวลา

²⁴⁴ Ibid., p. 10.

²⁴⁵ Adam Klein and Benjamin Wittes, “Preventive detention in American theory and practice,” *Harvard National Security Journal* 2 (2011): 164-169.

²⁴⁶ Ibid.

เนื่องจากผลการประเมินตรวจสอบผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการทางจิตวิทยาก่อนพินโทษแสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิตหรือมีบุคลิกภาพบกพร่อง ทำให้มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีลักษณะร้ายแรงซ้ำอีกหากได้รับการปล่อยตัว

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนจะจำแนกอธิบายเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

- (1) ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ
- (2) บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ
- (3) ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ
- (4) แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ
- (5) กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล
- (6) ระยะเวลาการควบคุมตัว
- (7) สถานที่ควบคุมตัว
- (8) การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

4.4.2.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ

กฎหมายสหรัฐอเมริกากำหนดให้ศาลสามารถสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมได้ภายหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด ในระหว่างที่ผู้นั้นกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ แต่ต้องกระทำก่อนผู้กระทำความผิดพินโทษ โดยกฎหมายกำหนดให้อัยการสูงสุดหรือผู้แทน หรืออธิบดีกรมราชทัณฑ์ เป็นผู้ยื่นคำรับรองว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตราย เพื่อให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปเพื่อป้องกันสังคมหลังจากที่พินโทษ²⁴⁷

4.4.2.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ

ผู้กระทำความผิดที่อยู่ในข่ายถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา คือ นักโทษที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ บุคคลที่อยู่ในความควบคุมของอัยการสูงสุดตามมาตรา 4241 (d) หรือบุคคลที่ไม่ต้องรับผิดทางอาญาเนื่องจากสภาพจิตของบุคคลนั้น ซึ่งอัยการสูงสุดและหรืออธิบดีกรมราชทัณฑ์เห็นว่าเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตราย²⁴⁸

ทั้งนี้ กฎหมายสหรัฐอเมริกากำหนดนิยามคำว่า “ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตราย” ไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่ได้กระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดเกี่ยวกับ

²⁴⁷ 18 U.S.C. § 4248

²⁴⁸ 18 U.S.C. § 4248

เพศที่ใช้กำลังรุนแรง หรือความผิดฐานกระทำชำเราเด็ก และเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายทางเพศต่อบุคคลอื่น (sexually dangerous to others)²⁴⁹ เนื่องจากบุคคลนั้นป่วยเป็นโรคจิต (mental illness) จิตผิดปกติ (mental abnormality) หรือมีอาการทางจิตที่ไม่ปกติ (mental disorder) ทำให้เป็นเรื่องยากลำบากอย่างยิ่งที่บุคคลดังกล่าวจะละเว้น ไม่กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่ใช้กำลังรุนแรง หรือความผิดฐานกระทำชำเราเด็ก หากได้รับการปล่อยตัว²⁵⁰

สำหรับคำว่า “จิตผิดปกติ” (mental abnormality) ตามความในกฎหมายฉบับนี้นั้น ศาลสูงของสหรัฐได้วางหลักเกณฑ์การตีความถ้อยคำดังกล่าวไว้ว่า มิได้หมายถึงความผิดปกติทางจิตอย่างรุนแรงหรืออาการทางจิตที่ร้ายแรงในลักษณะเดียวกัน แต่หมายถึงอาการทางจิตที่ไม่ปกติที่มีความรุนแรงน้อยกว่า แต่ส่งผลให้บุคคลนั้นเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายโดยไม่อาจควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ซึ่งผลการสำรวจข้อมูลผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวตามกฎหมายฉบับนี้ปรากฏว่า ส่วนมาก ผู้กระทำความผิดมักได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นผู้มีความผิดปกติทางเพศ (paraphilia) หรือเป็นผู้มีความบกพร่องทางบุคลิกภาพโดยมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม (antisocial personality disorder) โดยมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นผู้มีความบกพร่องทางจิตอย่างร้ายแรง (serious mental illness)²⁵¹

4.4.2.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ

ความผิดอาญาที่ศาลอาจสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้นั้น กฎหมายสหรัฐอเมริกาจำกัดเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศที่ใช้กำลังรุนแรงหรือความผิดเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราเด็กเท่านั้น²⁵² มิได้บัญญัติครอบคลุมถึงความผิดอาญาร้ายแรงประเภทอื่น เช่น ความผิดต่อชีวิตหรือความผิดต่อร่างกายด้วยแต่อย่างใด

4.4.2.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ

การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลใดเพื่อป้องกันสังคมตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้ได้ นั้น ศาลต้องจัดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนสั่งใช้มาตรการด้วยเสมอ ซึ่งกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้โดยกำหนดให้ศาลส่งตรวจสอบบุคคลผู้อยู่ในข่ายว่าเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายด้วยวิธีการทางจิตวิทยา โดยให้จิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาที่ได้รับใบอนุญาตหรือได้รับการรับรอง 1 คน หรือมากกว่านั้น ตามที่ศาลเห็นสมควร เป็นผู้พิจารณาประเมินบุคคลดังกล่าวและทำรายงานเสนอศาลก่อนวันพิจารณา

²⁴⁹ 18 U.S.C. § 4247 (a) (5)

²⁵⁰ 18 U.S.C. § 4247 (a) (6)

²⁵¹ Christopher Slobogin, *Preventive Detention in Europe and the United States* [online], 25 July 2012. Available from: <http://ssrn.com/abstract=2094358>

²⁵² 18 U.S.C. § 4247 (a) (5)

ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิตหรือมีบุคลิกภาพบกพร่องซึ่งส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะกระทำ ความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงดังกล่าวซ้ำอีกหรือไม่²⁵³ โดยรายงานความเห็นของจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดนั้นจะประกอบด้วย ประวัติของ บุคคลที่ถูกประเมินและอาการของบุคคลดังกล่าวในปัจจุบัน ผลการประเมินทางจิตวิทยาและทางการแพทย์ คำวินิจฉัยของผู้ประเมิน และความเห็นของผู้ประเมินว่าบุคคลที่ได้รับการประเมินเป็นผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายหรือไม่²⁵⁴

ทั้งนี้ ในส่วนของรายละเอียดและขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินสภาพ ความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดนั้น กฎหมายกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้อัยการสูงสุด ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้ในสถานที่ที่เหมาะสมในการให้ความดูแลหรือบำบัดรักษาตามสภาพของ ความผิดและลักษณะของผู้กระทำความผิดเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและประเมินสภาพ ความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในระยะเวลาที่เหมาะสมแก่กรณีซึ่งต้องไม่เกิน 45 วัน และในกรณี ที่จำเป็นต้องควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ผู้อำนวยการของสถานที่นั้น อาจยื่นขอขยายระยะเวลาดังกล่าวออกไปอีกได้ แต่ต้องไม่เกิน 30 วัน โดยต้องแสดงเหตุอันสมควร ด้วยว่า ระยะเวลาที่ขอขยายเพิ่มเติมนั้นจำเป็นในการสังเกตและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของ ผู้กระทำความผิด²⁵⁵

4.4.2.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล

การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายแก่บุคคลใด ได้นั้นต้องเป็นกรณีที่ศาลพิจารณาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่ามีพยานหลักฐานที่ชัดเจนและ น่าเชื่อถือว่าบุคคลนั้นเป็น “ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตราย” และมีแนวโน้มสูงที่จะ กระทำความผิดซ้ำหากไม่ถูกควบคุมตัวไว้ตามกฎหมายนี้ โดยศาลต้องพิจารณาด้วยว่ามาตรการควบคุมตัว บุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่ส่งผลกระทบน้อยที่สุดในการบรรลุวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครอง ป้องกันสังคม หากการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยมีเงื่อนไขตามข้อกำหนดในการระวังรักษา สุขภาพทางการแพทย์และทางจิตวิทยาเป็นการเพียงพอในการคุ้มครองป้องกันสังคมให้พ้นจาก อันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตราย ศาลต้องไม่สั่งใช้มาตรการนี้²⁵⁶

²⁵³ McSherry, *Preventive detention of sex offenders: Recent trends*, pp. 3-5

²⁵⁴ 18 U.S.C. § 4247 (c), § 4248 (b)

²⁵⁵ 18 U.S.C. § 4247 (b), § 4248 (b)

²⁵⁶ Hammel, “Preventive detention in comparative perspective,”: 100-102.

4.4.2.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา มีลักษณะเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายโดยไม่มีกำหนดเวลา โดยผู้กระทำความผิดที่ถูกใช้ มาตรการดังกล่าวจะได้รับการปล่อยตัว เมื่อสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นหมดไปแล้ว²⁵⁷

4.4.2.7 สถานที่ควบคุมตัว

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตราย ตามกฎหมายนี้แล้ว อัยการสูงสุดจะส่งตัวบุคคลดังกล่าวต่อไปยังเจ้าหน้าที่ของรัฐที่บุคคลนั้นมีภูมิลำเนาหรือรัฐที่บุคคลดังกล่าวถูกฟ้องคดี²⁵⁸ เพื่อควบคุมตัวในสถานที่ที่เหมาะสมในการดูแลหรือ บำบัดรักษาตามสภาพของความผิดและลักษณะของผู้กระทำความผิด ซึ่งสถานที่ดังกล่าวจะแตกต่างกันไปตามกฎหมายของแต่ละรัฐ เช่น กฎหมายของรัฐแคนซัสกำหนดให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายไว้ในสถานที่มั่นคงปลอดภัย กฎหมายของรัฐออริโชนา รัฐแคลิฟอร์เนีย รัฐมิชิแกน รัฐนิวยอร์ก และรัฐวิสคอนซิน กำหนดให้ควบคุมตัวไว้ในโรงพยาบาล²⁵⁹

อย่างไรก็ดี แม้สถานที่ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมาย สหรัฐอเมริกาจะแตกต่างกันในแต่ละรัฐ แต่สิ่งที่เหมือนกันในกฎหมายของรัฐต่างๆ คือ จะไม่ควบคุมตัว ผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายไว้ในเรือนจำเช่นเดียวกับการคุมขังนักโทษทั่วไป เนื่องจาก การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีนี้ถือเป็นมาตรการทางแพ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อบำบัดรักษา อาการและสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด มิใช่การลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทน ความผิดที่เขาได้กระทำซึ่งเป็นเรื่องทางอาญา²⁶⁰ ดังนั้น การควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้ในเรือนจำ จึงไม่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว และจะเป็นการขัดต่อหลักการกระบวนการอันชอบธรรม (due process) ที่รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริการับรองไว้อีกด้วย²⁶¹

4.4.2.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการ เป็นระยะ

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใดแล้ว หากศาลพิจารณาตามคำขอของผู้อำนวยการที่ดูแลสถานที่ที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็น อันตรายถูกควบคุมตัวอยู่ หน่วยงานหรือผู้ปกครองดูแลผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตราย

²⁵⁷ 18 U.S.C. § 4248

²⁵⁸ 18 U.S.C. § 4248 (d)

²⁵⁹ Lieb, *Washington's sexually violent predator law: Legislative history and comparisons with other states*, p. 7.

²⁶⁰ Hammel, "Preventive detention in comparative perspective," 106-107.

²⁶¹ McSherry, Keyzer and Freiberg, *Preventive detention for 'dangerous' offenders in Australia: A critical analysis and proposals for policy development*, p. 50.

ที่ถูกควบคุมตัวตามกฎหมายแล้วเห็นว่า มีพยานหลักฐานที่ชัดเจนอย่างยิ่งว่าบุคคลนั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายตามความในกฎหมายฉบับนี้อีกต่อไป หรือบุคคลนั้นจะไม่ใช่เป็นอันตรายทางเพศต่อบุคคลอื่นหากได้รับการปล่อยตัวภายใต้ข้อกำหนดในการระงับรักษาสุขภาพทางการแพทย์และทางจิตวิทยา ศาลอาจมีคำสั่งยกเลิกการใช้บังคับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลนั้นได้²⁶²

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้ผู้อำนวยการที่ดูแลสถานที่ที่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายไว้มีหน้าที่ทำรายงานแสดงถึงสภาพจิตของผู้กระทำความผิด รวมทั้งข้อเสนอแนะถึงความจำเป็นในการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวต่อไปเป็นประจำทุกปี เพื่อยื่นต่อศาลที่มีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้ในสถานที่ดังกล่าว²⁶³ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายสหรัฐอเมริกากำหนดบทบังคับให้ศาลต้องทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดทุกปีนั่นเอง

4.4.3 ปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา

แม้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาจะถือว่าเป็นมาตรการทางแพ่ง เน้นการบำบัดรักษาและแก้ไขอาการและสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดให้หมดสิ้นไป แต่ประเด็นปัญหาเรื่องการนำมาตราดังกล่าวมาใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ถูกโต้แย้งเรื่องความไม่เหมาะสมและปัญหาเรื่องความชอบด้วยกฎหมายหลายประการเช่นกัน โดยข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายนั้น เริ่มขึ้นตั้งแต่รัฐวอชิงตันประกาศใช้กฎหมายในเรื่องนี้ ซึ่งศาลสูงสุดของรัฐวอชิงตันได้วินิจฉัยในปี ค.ศ. 1993 ว่า บทบัญญัติดังกล่าวไม่มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทำให้รัฐต่างๆ นำแนวคิดของกฎหมายเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายตามกฎหมายของรัฐวอชิงตันไปบัญญัติเป็นกฎหมายในรัฐของตนเป็นจำนวนมาก รวมทั้งรัฐแคนซัสด้วย²⁶⁴

ข้อโต้แย้งเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นอีกครั้ง เมื่อมีการร้องต่อศาลในรัฐแคนซัสว่ากฎหมายผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายของรัฐแคนซัสขัดต่อรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา เนื่องจากการขัดต่อหลักกระบวนการอันชอบธรรม (due process) และหลักการห้ามลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดครั้งเดียวกัน ซึ่งศาลสูงของรัฐแคนซัสได้วินิจฉัยว่า กฎหมายที่ให้อำนาจรัฐควบคุมตัวบุคคลบนพื้นฐานของสภาพจิตที่ผิดปกติ (mental abnormality) ไม่สอดคล้องกับหลักกระบวนการอันชอบธรรม

²⁶² 18 U.S.C. § 4247 (h), § 4248 (e)

²⁶³ 18 U.S.C. § 4247 (e)

²⁶⁴ Hammel, "Preventive detention in comparative perspective," : 103.

ตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เนื่องจากการควบคุมตัวบุคคลในกรณีดังกล่าวนี้ต้องพิจารณาจากสภาพจิตของผู้กระทำความผิดและเห็นว่าบุคคลนั้นเป็นโรคจิต (mental illness) เท่านั้น²⁶⁵

อย่างไรก็ตาม ศาลสูงของสหรัฐมีความเห็นต่างออกไปตามที่ได้วินิจฉัยไว้ในคดี *Kansas v Hendricks* (1997) และ *Kansas v Krane* (2002) โดยศาลเห็นว่า กฎหมายของรัฐแคนซัสที่กำหนดลักษณะของผู้กระทำความผิดที่จะถูกควบคุมตัวไว้ว่า เป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต (mental abnormality) และเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย สอดคล้องกับหลักกระบวนการอันชอบธรรมตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้²⁶⁶ กล่าวคือ รัฐมีอำนาจสั่งควบคุมตัวบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองต่อไปหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วได้ ถ้าบุคคลนั้นแสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นอันตรายเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต เพียงแต่การควบคุมตัวบุคคลตามกฎหมายดังกล่าวนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการพิจารณาคดีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักมาตรฐานในการรับฟังพยานหลักฐาน โดยมีพยานหลักฐานที่เพียงพอที่จะแสดงถึงความยากลำบากอย่างยิ่งในการควบคุมพฤติกรรมเพื่อแยกความแตกต่างระหว่างผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายซึ่งเป็นโรคจิต จิตผิดปกติ หรือมีอาการทางจิตที่ไม่ปกติที่จะถูกควบคุมตัวไว้ตามบทบัญญัตินี้กับผู้กระทำความผิดซ้ำที่เป็นบุคคลอันตรายโดยทั่วไปซึ่งจะถูกตัดสินลงโทษและดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ²⁶⁷

นอกจากนี้ ศาลยังเห็นว่า เมื่อมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีนี้ถือเป็นมาตรการทางแพ่ง มิได้เป็นการลงโทษบุคคลตามกฎหมายอาญา เนื่องจากการควบคุมตัวบุคคลตามกฎหมายจำกัดเฉพาะผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายอย่างยิ่งซึ่งเป็นเพียงส่วนน้อยเพื่อบำบัดรักษาและบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น โดยอยู่ภายใต้หลักประกันในเรื่องการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เข้มงวด เป็นการควบคุมตัวโดยแยกต่างหากจากนักโทษโดยทั่วไปและผู้กระทำความผิดจะได้รับการปล่อยตัวทันทีหากสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นหมดสิ้นลงแล้ว ดังนั้น หลักการห้ามลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดครั้งเดียวกันจึงไม่นำมาใช้บังคับกับกรณีนี้ตามที่มีการโต้แย้ง²⁶⁸

ส่วนประเด็นปัญหาและข้อโต้แย้งของกฎหมายในระดับสหพันธรัฐ ศาลสูงของสหรัฐได้วินิจฉัยไว้ในคดี *United States v Comstock* (2010) ว่า 18 U.S.C. § 4248 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายต่อไปหลังพ้นโทษในลักษณะเดียวกับกฎหมายของรัฐต่างๆ นั้นเป็นกรณีที่สภาองเกรสใช้อำนาจตามหลักความจำเป็นและเหมาะสมแล้ว (the Necessary and Proper Clause) กล่าวคือ สภาองเกรสมิเหตุผลอันสมควรที่จะขยายระบบการควบคุมตัวบุคคลทางแพ่งให้ครอบคลุมถึงผู้เป็นโรคจิตและผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายที่อยู่ในความควบคุมของสหพันธรัฐ แม้การควบคุมตัวบุคคลเช่นว่านั้น

²⁶⁵ Ibid.

²⁶⁶ Klein and Wittes, "Preventive detention in American theory and practice," 164-169.

²⁶⁷ Hammel, "Preventive detention in comparative perspective," 103-105.

²⁶⁸ Ibid.

จะเป็นการควบคุมตัวบุคคลเกินกว่าระยะเวลาสิ้นสุดการลงโทษทางอาญาของบุคคลนั้นก็ตาม โดยรัฐบาลของสหรัฐในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมดูแลนักโทษเหล่านี้มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญที่จะกระทำการเพื่อป้องกันสังคมและชุมชนใกล้เคียงให้พ้นจากอันตรายที่บุคคลที่อยู่ในความควบคุมของรัฐบาลสหรัฐอาจก่อให้เกิดขึ้นได้²⁶⁹

นอกจากประเด็นปัญหาเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะเป็นที่ถกเถียงกันในประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว การที่มาตรการดังกล่าวใช้ระบบสุขภาพจิตในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายต่อไปหลังได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำก็ได้รับการโต้แย้งถึงความไม่เหมาะสมหลายประการเช่นกัน เช่น ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายไม่อาจจัดแบ่งได้อย่างชัดเจนว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในกลุ่มของผู้มีความผิดปกติทางจิตประเภทใด การเพิ่มคำว่า บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต (mental abnormality) ในกฎหมาย เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการถกเถียงเรื่องความหมายของโรคจิต (mental illness) ทำให้เกิดความสับสนและไม่ชัดเจนว่าหมายถึงผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเช่นใดบ้าง²⁷⁰

จากปัญหาและข้อโต้แย้งต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น นักกฎหมายบางฝ่ายจึงเห็นว่า ควรแยกระบบการคุ้มครองป้องกันสังคมโดยการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายออกมาต่างหาก เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองป้องกันสังคมได้อย่างแท้จริง และไม่เกิดข้อโต้แย้งถึงความไม่เหมาะสมในการบังคับใช้มาตรการอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน²⁷¹ โดยการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ นั้น ต้องอยู่ภายใต้กรอบหรือข้อจำกัดในกรณีที่น่าจะเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น โดยต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน กล่าวคือ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองป้องกันสังคมในกรณีนั้นๆ ได้ เป็นมาตรการที่ได้สัดส่วนกับความเป็อันตรายที่อาจเกิดขึ้น และเป็นมาตรการที่จำเป็น เนื่องจากเป็นมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องน้อยที่สุดที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินการได้ เช่นเดียวกับมาตรการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อมากกว่า และหากผู้ถูกควบคุมตัวไม่มีสภาพความเป็นอันตรายอีกต่อไปแล้ว ต้องปล่อยตัวบุคคลนั้นไปในทันที²⁷² ต้องยึดหลักเรื่องการบำบัดรักษา แก้ไขฟื้นฟู และบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ รวมทั้งต้องมีการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของผู้ถูกควบคุมตัวเป็นระยะ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของสังคมส่วนรวมกับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรการดังกล่าวในท้ายที่สุด²⁷³

²⁶⁹ Klein and Wittes, "Preventive detention in American theory and practice," 164-169.

²⁷⁰ McSherry, Keyzer and Freiberg, *Preventive detention for 'dangerous' offenders in Australia: A critical analysis and proposals for policy development*, pp. 55-57.

²⁷¹ Paul H. Robinson, "Punishing dangerousness: Cloaking preventive detention as criminal justice," *Harvard Law Review* 114, 5 (March 2001): 1444-1446.

²⁷² Christopher Slobogin, *Defending preventive detention* [online], 25 July 2012. Available from: <http://ssrn.com/abstract=1161164>

²⁷³ Slobogin, *Preventive Detention in Europe and the United States*, p. 10-16.

4.5 ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์เป็นอีกประเทศหนึ่งที่น่าแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ แต่สิ่งที่ทำให้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสิงคโปร์แตกต่างจากประเทศอื่น คือ ประเทศสิงคโปร์ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายดำเนินการกับผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุก โดยผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดจะไม่ถูกลงโทษจำคุก แต่จะถูกส่งตัวไปควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมแทน

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสิงคโปร์เป็นเรื่องน่าสนใจ ทั้งในแง่ของวิธีการนำมาตราการดังกล่าวมาใช้แทนกระบวนการลงโทษทางอาญาตามปกติ และเรื่องที่ว่าประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศในทวีปเอเชียที่เป็นประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงกับประเทศไทย การศึกษากฎหมายของประเทศสิงคโปร์ในส่วนนี้จึงน่าจะเป็นประโยชน์ในงานวิจัยชิ้นนี้ไม่มากนัก

4.5.1 ประวัติและความเป็นมา

แนวคิดเรื่องการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศสิงคโปร์เกิดจากปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษที่มีอัตราส่วนที่สูงมาก และเป็นที่ยึดกังวลของหลายฝ่ายเป็นอย่างยิ่ง โดยสถิติผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวในเรือนจำสิงคโปร์ในระหว่างปี ค.ศ. 1990 – 1993 มีจำนวนสูงถึง 53.3% ที่เป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ²⁷⁴

การแก้ไขปัญหานี้ในช่วงแรกเป็นการออกกฎหมายเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง โดยฝ่ายนิติบัญญัติเชื่อว่าโทษที่เพิ่มขึ้นนี้จะสามารถยับยั้งมิให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำหลังพ้นโทษ ซึ่งมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการให้ดุลพินิจศาลกำหนดโทษสุดท้ายตามคำพิพากษา หรือการให้อนาจศาลกำหนดเพียงโทษขั้นต่ำของผู้กระทำความผิด²⁷⁵

อย่างไรก็ดี กฎหมายในเรื่องนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากว่าเป็นบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับหลักการลงโทษทางอาญาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงแนวคิดของการลงโทษและการกำหนดโทษจากเดิมที่พิจารณาจากการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลมาเป็นการพิจารณาสภาพหรือลักษณะของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ประกอบกับผู้กระทำความผิดบางประเภทไม่อาจใช้ระบบการลงโทษทางอาญาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ

²⁷⁴ Chan, Wing Cheong, “Preventive detention and corrective training for habitual offenders in Singapore,” *Singapore Academy of Law Journal* 8 (1996): 157.

²⁷⁵ Ibid.

ขึ้นอีกได้เนื่องจากการลงโทษจำคุกไม่มีผลต่อการข่มขู่ ยับยั้ง หรือแก้ไขฟื้นฟูบุคคลเหล่านี้ได้ตาม
ทฤษฎีการลงโทษ²⁷⁶

ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดแนวคิดในการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้
เสริมการทำงานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหา
อาชญากรรมประเภทนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น²⁷⁷

4.5.2 หลักเกณฑ์การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสิงคโปร์

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศสิงคโปร์บัญญัติไว้ในประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสิงคโปร์ ค.ศ. 2010 มาตรา 304 และข้อกำหนดซึ่งออกตามความ
ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เรื่องมาตรการฝึกฝนอบรมเพื่อตัดแปลงแก้ไขและ
มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ค.ศ. 2010

สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้เป็นการกำหนดมาตรการทางเลือกให้ศาลสั่งควบคุมตัว
ผู้กระทำความผิดติดนิสสัยที่เคยกระทำความผิดและถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกมาแล้วหลายครั้ง
แต่ไม่เช็ดทาบไว้ในเรือนจำเพื่อป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดที่
มีลักษณะดังกล่าวแทนการพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้²⁷⁸ ในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้ว
เห็นว่า การลงโทษจำคุกไม่อาจยับยั้งมิให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกและสมควร
ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ระยะหนึ่งเพื่อป้องกันสังคม²⁷⁹

แม้ว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสิงคโปร์จะกำหนดให้
ศาลสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในเรือนจำเช่นเดียวกับนักโทษที่รับโทษจำคุก แต่วิธีการ
ดำเนินการและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมจะมีลักษณะแตกต่าง
จากนักโทษที่รับโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งรายละเอียดของหลักเกณฑ์การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคล
ที่เป็นอันตรายในประเทศสิงคโปร์อาจจำแนกอธิบายเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

- (1) ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ
- (2) บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ
- (3) ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ
- (4) แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ

²⁷⁶ Ibid.

²⁷⁷ Ibid.

²⁷⁸ [Glossary of commonly-used terms in criminal proceedings](http://bit.ly/1hjXP5I) [online], 29 January 2014.
Available from: <http://bit.ly/1hjXP5I>

²⁷⁹ [Understanding legal processes: Sentencing in Singapore](https://app.agc.gov.sg/DATA/0/docs/ULP/Sentencing%20Process.pdf) [online], 29 January 2014.
Available from: <https://app.agc.gov.sg/DATA/0/docs/ULP/Sentencing%20Process.pdf>

- (5) กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล
- (6) ระยะเวลาการควบคุมตัว
- (7) สถานที่ควบคุมตัว
- (8) การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

4.5.2.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ

ด้วยเหตุที่มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศไทยสิงคโปร์ เป็นมาตรการที่ศาลสั่งให้ใช้กับผู้กระทำความผิดแทนการส่งลงโทษจำคุก ระยะเวลาที่ศาลจะสั่งให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรการดังกล่าวจึงเป็นเวลาศาลทำคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด กล่าวคือ หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า สมควรควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้ช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสังคมแทนการพิพากษาลงโทษจำคุก ศาลก็จะพิพากษาให้ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวเพื่อป้องกันสังคม²⁸⁰

4.5.2.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ

ผู้กระทำความผิดที่อยู่ในข่ายถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายสิงคโปร์ คือ บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปี ซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ถูกศาลสูง (High Court) หรือ ศาลแขวง (District Court) ตัดสินว่าได้กระทำความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป และในขณะที่บุคคลดังกล่าวมีอายุไม่ต่ำกว่า 16 ปี เคยถูกศาลในประเทศสิงคโปร์หรือประเทศอื่นตัดสินว่าได้กระทำความผิดที่มีอัตราโทษดังกล่าวข้างต้นอย่างน้อย 3 ครั้ง และศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือส่งตัวไปฝึกฝนอบรมเพื่อดัดแปลงแก้ไขอย่างน้อย 2 ครั้ง ในความผิดดังกล่าว หรือ

(2) ถูกศาลสูง (High Court) หรือ ศาลแขวง (District Court) ตัดสินว่า มีความผิดในคดีที่มีการฟ้องร้องว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดตั้งแต่ 3 ฐานความผิด โดยความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป และในขณะที่บุคคลดังกล่าวมีอายุไม่ต่ำกว่า 16 ปี เคยถูกศาลในประเทศสิงคโปร์หรือประเทศอื่นตัดสินว่ามีความผิดและให้ลงโทษจำคุกอย่างน้อย 1 เดือนในความผิดที่มีอัตราโทษดังกล่าวข้างต้น²⁸¹

จากหลักเกณฑ์ข้างต้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้กระทำความผิดที่อยู่ในข่ายถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายสิงคโปร์ คือ ผู้กระทำความผิดติดนิสัยที่ได้กระทำความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไปมาแล้วหลายครั้ง และมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปี ในขณะที่ศาลมีคำพิพากษา

²⁸⁰ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

²⁸¹ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

ในคดีนี้ หากผู้กระทำความผิดมีอายุต่ำกว่า 30 ปี (18 – 29 ปี) ศาลอาจสั่งให้ส่งตัวไปฝึกอบรมเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Corrective Training) แทนการพิพากษาลงโทษจำคุกได้²⁸²

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาลักษณะของผู้กระทำความผิดที่อาจถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายสิงคโปร์แล้วจะพบว่า กฎหมายสิงคโปร์ไม่ได้กำหนดให้ความผิดปกติทางจิตหรือความบกพร่องทางบุคลิกภาพเป็นเงื่อนไขหรือลักษณะประการหนึ่งของผู้กระทำความผิดที่อาจถูกควบคุมตัวตามกฎหมายด้วยแต่อย่างใด เพียงแต่กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องสั่งให้มีการทำรายงานเกี่ยวกับสภาวะทางกายและจิตใจของผู้กระทำความผิดเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลก่อนสั่งใช้มาตรการเท่านั้น²⁸³

4.5.2.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ

ความผิดอาญาที่ศาลอาจสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้นั้น กฎหมายสิงคโปร์กำหนดไว้ว่าต้องเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป ทั้งความผิดที่เคยกระทำในคดีก่อนและคดีนี้ที่ศาลกำลังพิจารณาพิพากษา²⁸⁴

4.5.2.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ

ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาให้ส่งตัวบุคคลใดไปรับการฝึกฝนอบรมเพื่อตัดแปลงแก้ไขหรือควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมได้นั้น กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องเรียกและพิจารณารายงานของอธิบดีกรมราชทัณฑ์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับสภาวะทางกายและทางจิตของผู้กระทำความผิด ตลอดจนความเหมาะสมของบุคคลดังกล่าวที่ศาลจะมีคำพิพากษาเช่นนั้น และถ้าศาลไม่ได้รับรายงานดังกล่าว ศาลต้องส่งตัวบุคคลดังกล่าวไปควบคุมตัวไว้ชั่วคราวเป็นรายครั้ง แต่แต่ละครั้งเป็นเวลาไม่เกิน 1 เดือน เพื่อให้มีการทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ²⁸⁵

นอกจากนี้ กฎหมายสิงคโปร์ยังกำหนดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลอีกเป็นระยะในระหว่างที่บุคคลนั้นถูกควบคุมตัวตามมาตรการควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมแล้วเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาดำเนินการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในระดับต่างๆ ตามข้อกำหนดซึ่งออกตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เรื่องมาตรการฝึกฝนอบรมเพื่อตัดแปลงแก้ไขและมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ค.ศ. 2010 ต่อไป²⁸⁶

²⁸² Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (1)

²⁸³ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (3)

²⁸⁴ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

²⁸⁵ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (3)

²⁸⁶ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010

4.5.2.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล

เนื่องจากลักษณะของการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสิงคโปร์เป็นกรณีที่ศาลสั่งใช้มาตรการแทนการลงโทษจำคุกซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากประเทศอื่นๆ ดังที่ได้กล่าวข้างต้น กฎหมายสิงคโปร์จึงไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องความได้สัดส่วนหรือหลักความจำเป็นไว้อย่างประเทศอื่น โดยกฎหมายสิงคโปร์กำหนดกรอบในการสั่งใช้มาตรการของศาลไว้เพียงว่า หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรสั่งใช้มาตรการดังกล่าวแทนการพิพากษาลงโทษจำคุกเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและคุ้มครองสังคม ก็ให้ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการนี้ได้²⁸⁷

ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องคำนึงถึงข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับผู้กระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 304 (3) ด้วย กล่าวคือ ศาลต้องพิจารณาสถานะทางกายและจิตใจของผู้กระทำความผิด ตลอดจนความเหมาะสมของบุคคลนั้นในการสั่งใช้มาตรการ เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการสั่งใช้มาตรการด้วยเสมอ²⁸⁸

4.5.2.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว

กฎหมายสิงคโปร์กำหนดให้ศาลสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมแทนการพิพากษาลงโทษจำคุกผู้นั้นได้เป็นเวลา 7 – 20 ปี²⁸⁹

อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาการควบคุมตัวบุคคลหลังจากที่ศาลมีคำสั่งกำหนดระยะเวลาดังกล่าวไว้แน่นอนแล้วอาจลดลงได้ ในกรณีที่รัฐมนตรีมีความเห็นให้ปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยมีเงื่อนไขเรื่องความประพฤติตามคำแนะนำของผู้บัญชาการเรือนจำที่ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวอยู่ที่เห็นว่า พฤติกรรมและความประพฤติของผู้กระทำความผิดระหว่างถูกควบคุมตัวอยู่นั้น แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ว่าเขาจะไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก²⁹⁰

4.5.2.7 สถานที่ควบคุมตัว

บุคคลที่ศาลพิพากษาให้ควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมจะถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ Changi (Changi Prison) ตามระยะเวลาที่กำหนดในคำพิพากษา โดยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการควบคุมตัวจะเป็นไปตามข้อกำหนดซึ่งออกตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

²⁸⁷ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

²⁸⁸ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (3)

²⁸⁹ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

²⁹⁰ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 24, Section 25

อาญา เรื่องมาตรการฝึกฝนอบรมเพื่อดัดแปลงแก้ไขและมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ค.ศ. 2010 ซึ่งกำหนดให้แยกการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดออกเป็น 3 ระดับ²⁹¹ ดังนี้

(1) ระดับที่ 1

ขั้นตอนนี้จะใช้เวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และไม่เกิน 2 ปี โดยผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวในระดับนี้จะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับนักโทษตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (The Prisoner Act) และข้อบังคับของเรือนจำ²⁹²

ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้ผู้คุมทำรายงานถึงความเหมาะสมที่จะส่งตัวผู้กระทำความผิดไปควบคุมไว้ในระดับที่สองเสนอต่อผู้บัญชาการเรือนจำเมื่อครบกำหนดเวลา 12 เดือนแรกตามคำพิพากษา²⁹³

(2) ระดับที่ 2

ผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวในระดับนี้จะพักอยู่แยกต่างหากจากนักโทษที่ได้รับโทษจำคุก โดยจะแยกบริเวณเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน และจะไม่ได้รับอนุญาตให้ติดต่อสมาคมกับนักโทษที่ได้รับโทษจำคุก เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานร่วมกัน²⁹⁴

ผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวในระดับนี้จะได้รับสิทธิพิเศษในการทำงานเดียวกับนักโทษที่ได้รับโทษจำคุก ซึ่งรวมถึงการได้รับค่าจ้างตอบแทนงานที่ทำ การซื้อของในร้านค้าของเรือนจำ ตลอดจนหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารรายปักษ์จากภายนอกเรือนจำในกรณีที่ได้รับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษ สิทธิได้รับจดหมายหรือการเยี่ยมเยียนเพิ่มขึ้น รวมทั้งการสังสรรค์ การรับประทานอาหารร่วมกันและการสนทนาการต่างๆ ในห้องส่วนกลาง²⁹⁵

(3) ระดับที่ 3

การพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวในระดับที่ 2 จะได้รับการส่งตัวมาถูกควบคุมตัวในระดับที่ 3 หรือไม่ ตลอดจนวันที่ในการส่งตัวบุคคลดังกล่าวมาควบคุมตัวในระดับที่ 3 เป็นอำนาจของรัฐมนตรีภายใต้คำแนะนำของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ (อธิบดีกรมราชทัณฑ์ จะพิจารณาความประพฤติของผู้กระทำความผิดในระหว่างถูกควบคุมตัวในระดับที่ 2 และเรื่องอื่นๆ

²⁹¹ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 15

²⁹² Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 16

²⁹³ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 17

²⁹⁴ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 18

²⁹⁵ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 19

ประกอบกัน) โดยวันที่ดังกล่าวต้องไม่ช้ากว่า 12 เดือน ก่อนวันที่บุคคลนั้นจะได้รับโทษครบ 2 ใน 3 ตามที่กำหนดในคำพิพากษา²⁹⁶

ขั้นตอนนี้จะใช้เวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน และโดยปกติจะไม่เกิน 12 เดือน²⁹⁷ โดยผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวในระดับนี้ จะได้รับการฝึกฝนอบรมในด้านต่างๆ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายหลังได้รับการปล่อยตัวได้ และเมื่อได้รับการพิจารณาแล้ว เห็นว่าบุคคลนั้นมีความเหมาะสม ก็จะได้รับอนุญาตให้อยู่ในสถานที่ที่มีการปรับสภาพความปลอดภัย เพื่อจำลองการเปลี่ยนผ่านระหว่างการใช้ชีวิตในเรือนจำสู่การได้รับอิสรภาพ²⁹⁸

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะในเวลาใดก็ตาม หากอธิบดีกรมราชทัณฑ์หรือพัสดีโดยได้รับความเห็นชอบจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์เห็นว่า เพื่อประโยชน์ของผู้กระทำความผิดเองหรือผู้กระทำความผิดอื่น สมควรส่งตัวผู้กระทำความผิดกลับไปควบคุมตัวในระดับที่ 2 ก็ให้มีคำสั่งเช่นนั้นได้²⁹⁹

4.5.2.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

กฎหมายสิงคโปร์ไม่มีบทบัญญัติให้ศาลมีหน้าที่ต้องทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวเป็นระยะภายในเวลาที่กำหนดอย่างในประเทศอื่น แต่ผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวตามกฎหมายดังกล่าวอาจได้รับการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขเรื่องความประพฤติ ก่อนครบกำหนดระยะเวลาตามคำพิพากษาได้ หากรัฐมนตรีเห็นชอบตามคำแนะนำของผู้บัญชาการเรือนจำที่ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวว่า พฤติกรรมและความประพฤติของผู้กระทำความผิดระหว่างถูกควบคุมตัวอยู่นั้นแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ว่าเขาจะไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก³⁰⁰

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁹⁶ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 20

²⁹⁷ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 21

²⁹⁸ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 22

²⁹⁹ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 22

³⁰⁰ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 24, Section 25

4.5.3 ปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสิงคโปร์

ด้วยเหตุที่การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศสิงคโปร์ มีเหตุผลมาจากความต้องการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดบางประเภทซึ่งการลงโทษทางอาญาไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดครั้งใหม่ของบุคคลเหล่านี้ได้ ประกอบกับแนวคิดในการใช้มาตรการในเรื่องนี้เป็นการให้อำนาจศาลสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เข้าลักษณะและเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อป้องกันสังคมแทนการพิพากษาสั่งจำคุกบุคคลนั้น โดยที่บุคคลดังกล่าวไม่ต้องรับโทษจำคุกสำหรับการกระทำความผิดที่ศาลตัดสินว่าเขามีความผิดตามกฎหมายด้วยแต่อย่างใด ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากกฎหมายของประเทศอื่นๆ ที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น การใช้บังคับมาตรการดังกล่าวในประเทศสิงคโปร์จึงไม่ปรากฏข้อโต้แย้งถึงความไม่เหมาะสมหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างประเทศอื่นๆ

4.6 เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ

หลังจากที่ได้ศึกษามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศแล้วจะพบว่า ประเทศต่างๆ ได้นำแนวคิดและหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายเนื่องจากผลการประเมินความเสี่ยงและสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในระหว่างกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำตามแนวคิดและวิธีการทางวิทยาศาสตร์แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดมีแนวโน้มหรือความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองและป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

แม้ว่ารายละเอียดและวิธีการบังคับใช้มาตรการในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ แต่เนื่องจากมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศต่างๆ อยู่บนพื้นฐานของหลักการและแนวคิดทฤษฎีอย่างเดียวกัน การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในแต่ละประเทศจึงอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ในลักษณะเดียวกัน ซึ่งอาจสรุปหลักเกณฑ์สำคัญของมาตรการดังกล่าวโดยแยกเป็นประเด็นเพื่อเปรียบเทียบการใช้มาตรการในแต่ละประเทศได้ดังนี้

4.6.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ

เมื่อพิจารณามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศพบว่า โดยส่วนมาก ประเทศต่างๆ จะกำหนดให้ศาลสั่งใช้มาตรการภายหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด ก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ เพื่อให้ศาลมีโอกาส

พิจารณาพยานหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นเพิ่มเติมหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้นั้นแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่ได้จากการประเมินและสังเกตพฤติกรรมขณะที่ผู้นั้นกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำตามคำพิพากษา ทั้งนี้ เพื่อให้การสั่งใช้มาตรการสอดคล้องกับสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในปัจจุบันมากที่สุด และยังป้องกันมิให้เกิดปัญหาในกรณีที่สภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดปรากฏภายหลังศาลมีคำพิพากษาแล้ว

ประเทศที่กำหนดระยะเวลาการพิจารณาสั่งใช้มาตรการของศาลไว้เช่นนี้ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา³⁰¹ ประเทศออสเตรเลีย³⁰² ประเทศฝรั่งเศส³⁰³ และประเทศเยอรมนี³⁰⁴ โดยหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ตามกฎหมายฝรั่งเศสและเยอรมนีจะมีรายละเอียดแตกต่างจากอีกสองประเทศข้างต้น ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

ประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้ศาลสั่งใช้มาตรการกับผู้กระทำความผิดภายหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ ก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะพ้นโทษได้ โดยศาลต้องระบุข้อสงวนที่จะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการเช่นนั้นไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิดด้วยเพื่อที่บุคคลนั้นจะได้ทราบว่าเขาเป็นบุคคลที่เข้าลักษณะตามกฎหมายที่ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมตัวต่อไปหลังพ้นโทษได้หากเขายังแสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นอันตรายต่อสังคม มิเช่นนั้น ศาลจะไม่สามารถสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลนั้นได้³⁰⁵

ประเทศเยอรมนีกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการของศาลไว้ถึง 3 กรณี โดยกรณีแรก กฎหมายกำหนดให้ศาลสั่งใช้มาตรการกับผู้กระทำความผิดในขณะมีคำพิพากษากำหนดโทษ โดยพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่มีอยู่ในขณะนั้น³⁰⁶ กรณีที่สอง กฎหมายกำหนดให้ศาลอาจสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมภายหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษแล้วได้ ในขณะที่ผู้นั้นกำลังรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาอย่างน้อย 2 ใน 3 ส่วน โดยกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนในการมีคำสั่งใช้มาตรการไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษ³⁰⁷ และกรณีที่สาม กฎหมายกำหนดให้ศาลอาจสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมก่อนผู้กระทำความผิดพ้นโทษจำคุก โดยไม่ต้องกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนในการสั่งใช้มาตรการไว้ก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้

³⁰¹ 18 U.S.C. § 4248

³⁰² Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13 (2)

³⁰³ Code de procédure pénale Article 706-53-13

³⁰⁴ German Criminal Code Section 66a, Section 66b

³⁰⁵ Code de procédure pénale Article 706-53-13

³⁰⁶ German Criminal Code Section 66

³⁰⁷ German Criminal Code Section 66a

สอดคล้องกับหลักเรื่องการพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล และรองรับกรณีที่ผู้กระทำความผิดแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตรายภายหลังช่วงเวลาศาลมีคำพิพากษา³⁰⁸

นอกจากกฎหมายต่างประเทศจะกำหนดช่วงระยะเวลาที่ศาลจะพิจารณาสั่งใช้มาตรการให้กระทำภายหลังศาลมีคำพิพากษา ในขณะที่ผู้นั้นกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำแล้ว กฎหมายฝรั่งเศสและออสเตรเลียยังกำหนดกรอบระยะเวลาที่ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งตามกฎหมายต้องดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อให้การใช้มาตรการสอดคล้องกับหลักเรื่องการพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลและคุ้มครองประโยชน์ของผู้กระทำความผิดด้วย ในขณะเดียวกัน โดยในประเทศฝรั่งเศส กฎหมายกำหนดให้อัยการสูงสุดต้องยื่นคำขอให้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมอย่างช้าที่สุดภายใน 3 เดือน ก่อนถึงวันครบกำหนดปล่อยตัวผู้กระทำความผิด³⁰⁹ ส่วนในประเทศออสเตรเลียกำหนดให้อัยการสูงสุดต้องยื่นคำขอภายใน 6 เดือนสุดท้ายของกำหนดเวลาจำคุกของผู้กระทำความผิด³¹⁰

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาค้นคว้าหลักเกณฑ์เรื่องระยะเวลาการพิจารณาสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศพบว่า แม้ประเทศส่วนใหญ่จะกำหนดให้ศาลสั่งใช้มาตรการภายหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ก็มีบางประเทศที่กำหนดให้ศาลสั่งใช้มาตรการขณะทำคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด อย่างเช่นในประเทศสิงคโปร์³¹¹ ซึ่งสาเหตุที่ประเทศสิงคโปร์กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ต่างจากประเทศอื่นสืบเนื่องมาจากลักษณะของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศสิงคโปร์ที่แตกต่างจากมาตรการของประเทศอื่นๆ ที่เป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดต่อไปหลังจากที่ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว กล่าวคือ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายของประเทศสิงคโปร์เป็นการให้อำนาจศาลสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เข้าลักษณะและเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อป้องกันสังคมแทนการพิพากษาสั่งจำคุกบุคคลนั้น โดยที่บุคคลดังกล่าวไม่ต้องรับโทษจำคุกสำหรับการกระทำความผิดที่ศาลตัดสินว่าเขามีความผิดตามกฎหมายด้วยแต่อย่างใด ซึ่งหลักเกณฑ์ในเรื่องระยะเวลาการพิจารณาสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศนั้น อาจสรุปเป็นตารางเปรียบเทียบได้ดังนี้

³⁰⁸ German Criminal Code Section 66b

³⁰⁹ Code de procédure pénale Article 706-53-15

³¹⁰ McSherry, Keyzer and Freiberg, Preventive detention for 'dangerous' offenders in Australia: A critical analysis and proposals for policy development, p. 31.

³¹¹ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

ประเทศ	หลักเกณฑ์เรื่องระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้ มาตรการ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เยอรมนี	1. ขณะมีคำพิพากษากำหนดโทษ 2. ภายหลังจากผู้กระทำความผิดรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาอย่างน้อย 2 ใน 3 ส่วน โดยกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนในการมีคำสั่งใช้มาตรการไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษ 3. ก่อนผู้กระทำความผิดพ้นโทษจำคุก โดยไม่ต้องกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนในการสั่งใช้มาตรการไว้ก่อน	German Criminal Code Section 66 German Criminal Code Section 66a German Criminal Code Section 66b
ฝรั่งเศส	ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ ก่อนผู้กระทำความผิดพ้นโทษ โดยศาลต้องระบุข้อสงวนในการมีคำสั่งใช้มาตรการไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษ (อัยการสูงสุดต้องยื่นคำร้องอย่างช้าที่สุด ภายในระยะเวลา 3 เดือนสุดท้ายของกำหนดเวลาจำคุก)	Code de procédure pénale Article 706-53-13 Code de procédure pénale Article 706-53-15
ออสเตรเลีย	ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ ก่อนผู้กระทำความผิดพ้นโทษ (อัยการสูงสุดต้องยื่นคำร้องภายในระยะเวลา 6 เดือนสุดท้ายของกำหนดเวลาจำคุก)	Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13 (2)
สหรัฐอเมริกา	ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ ก่อนผู้กระทำความผิดพ้นโทษ	18 U.S.C. § 4248
สิงคโปร์	ขณะทำคำพิพากษากำหนดโทษ	Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

4.6.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ

จากที่ได้ศึกษาค้นคว้าหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายพบว่า ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปอย่างในประเทศเยอรมนี³¹² และประเทศออสเตรเลีย³¹³ บุคคลที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการ ได้แก่ นักโทษที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำที่ผลการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น แสดงให้เห็นความเป็นไปได้อย่างสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหากได้รับการปล่อยตัว ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพบกพร่องด้วยแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี แม้กฎหมายจะไม่กำหนดให้ความผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพบกพร่อง เป็นปัจจัยหนึ่งที่น่ามาประกอบการพิจารณาลักษณะของบุคคลที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการ แต่การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในทางปฏิบัติมักพิจารณาปัจจัยในเรื่องดังกล่าว ประกอบด้วยเสมอ และส่วนมาก ผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายของทั้งสองประเทศมักจะได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตหรือมีความบกพร่องทางบุคลิกภาพบางประการ³¹⁴ ซึ่งในส่วนของประเทศเยอรมนี ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐเยอรมนีได้วินิจฉัยเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ของบุคคลที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการไว้ในคำวินิจฉัยในปี ค.ศ. 2011 ว่า บุคคลที่เป็นอันตรายที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการเพื่อป้องกันสังคมนั้น ต้องเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตด้วย³¹⁵

สำหรับบุคคลที่เป็นอันตรายที่อาจถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมตามกฎหมายสิงคโปร์ กฎหมายจำกัดเฉพาะผู้กระทำความผิดติดนิสัยที่กระทำความผิดซ้ำหลายครั้งตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และมีอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป โดยไม่มีการกำหนดเรื่องความผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพบกพร่องของผู้กระทำความผิดไว้ด้วยแต่อย่างใด³¹⁶

ส่วนในประเทศฝรั่งเศส³¹⁷ และประเทศสหรัฐอเมริกา³¹⁸ หลักเกณฑ์เรื่องลักษณะของผู้กระทำความผิดที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการมีลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ กฎหมายของทั้งสองประเทศกำหนดให้บุคคลที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำในความผิดตามที่กำหนดซึ่งเป็นผู้มี

³¹² German Criminal Code Section 66, Section 66a, Section 66b

³¹³ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13

³¹⁴ Kinzig, "Preventive measures for dangerous recidivists," *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 5/1 (1997): 31. and Keyzer, "The international human rights parameters for the preventive detention of serious sex offenders," In *Dangerous people: Policy, prediction, and practice* (New York: Routledge, 2011), p. 26.

³¹⁵ Judgment of 4 May 2011, pp. 1-3.

³¹⁶ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

³¹⁷ Code de procédure pénale Article 706-53-13

³¹⁸ 18 U.S.C. § 4247 (a) (5), § 4247 (a) (6), § 4248

ความผิดปกติทางจิตหรือเป็นผู้บกพร่องทางบุคลิกภาพอย่างร้ายแรง มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ เป็นบุคคลที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

นอกจากนี้ ในส่วนของประเด็นเรื่องการกำหนดระยะเวลาการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาที่จะอยู่ในข่ายการบังคับใช้มาตรการนั้น เมื่อพิจารณามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศแล้วพบว่า กฎหมายของแต่ละประเทศจะกำหนดระยะเวลาไว้แตกต่างกันออกไป อย่างในประเทศฝรั่งเศส กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตราการต้องได้รับโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 15 ปี ในความผิดตามที่กฎหมายกำหนด³¹⁹ ในประเทศเยอรมนีกำหนดไว้แตกต่างกันหลายกรณี โดยมีทั้งระยะเวลาการลงโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 2 ปี³²⁰ 3 ปี³²¹ และ 5 ปี³²² และประเทศออสเตรเลียกำหนดระยะเวลาไว้ที่ 2 ปี ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสิงคโปร์ไม่ได้กำหนดระยะเวลาการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้

ประเทศ	หลักเกณฑ์เรื่องลักษณะของบุคคลที่อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เยอรมนี	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้กระทำความผิดติดนิสัยตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด (กระทำความผิดซ้ำหลายครั้ง) หรือผู้กระทำความผิดครั้งแรก - ไม่มีการกำหนดเรื่องความผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพบกพร่อง (ตามประมวลกฎหมายอาญา) อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2011 ศาลรัฐธรรมนูญฯ วินิจฉัยให้ค้ำถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ด้วย - มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ 	German Criminal Code Section 66-Section 66b
ฝรั่งเศส	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ได้รับโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 15 ปี ในความผิดตามที่กฎหมายกำหนด - เป็นผู้บกพร่องทางบุคลิกภาพอย่างร้ายแรง - มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ 	Code de procédure pénale Article 706-53-13

³¹⁹ Code de procédure pénale Article 706-53-13

³²⁰ German Criminal Code Section 66 (1), Section 66 (3), Section 66a, Section 66b (1)

³²¹ German Criminal Code Section 66 (2)

³²² German Criminal Code Section 66b (2)

ประเทศ	หลักเกณฑ์เรื่องลักษณะของบุคคลที่อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
ออสเตรเลีย	<ul style="list-style-type: none"> - นักโทษที่กำลังรับโทษจำคุกในความผิดตามที่กฎหมายกำหนด - ไม่มีการกำหนดเรื่องความผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพบกพร่อง - มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ 	Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13
สหรัฐอเมริกา	<ul style="list-style-type: none"> - นักโทษที่กำลังรับโทษจำคุกในความผิดตามที่กฎหมายกำหนด - เป็นโรคจิต (mental illness) จิตผิดปกติ (mental abnormality) หรือมีอาการทางจิตที่ไม่ปกติ (mental disorder) - มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ 	18 U.S.C. § 4247 (a) (5), § 4247 (a) (6), § 4248
สิงคโปร์	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้กระทำความผิดติดนิสัยตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด (กระทำความผิดซ้ำหลายครั้ง และมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป) - ไม่มีการกำหนดเรื่องความผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพบกพร่อง 	Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

4.6.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ

การกำหนดประเภทความผิดที่ผู้กระทำความผิดอาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการเพื่อป้องกันสังคมในแต่ละประเทศนั้น อาจแยกพิจารณาเป็นกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มแรก ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งกำหนดให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป³²³

³²³ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

กลุ่มที่สอง ได้แก่ ประเทศเยอรมนี³²⁴ และประเทศฝรั่งเศส³²⁵ ซึ่งกำหนดให้ใช้มาตรการกับผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอย่างร้ายแรงเท่านั้น (Serious and violent or sexual crime) เช่น ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อชีวิตหรือร่างกาย

ในส่วนของประเทศเยอรมนีนั้น แต่เดิม กฎหมายมิได้จำกัดเฉพาะกรณีความผิดอาญาร้ายแรง กล่าวคือ ถ้าเป็นกรณีศาลสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายขณะทำคำพิพากษา ผู้กระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรง เช่น กรณีผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ก็อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการได้ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ศาลสั่งใช้มาตรการภายหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ กฎหมายจะจำกัดเฉพาะผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง เช่น ความผิดต่อชีวิต ความผิดเกี่ยวกับเพศ เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2011 ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐเยอรมนีได้วินิจฉัยเกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติเรื่องมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายโดยสรุปได้ว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนั้นต้องจำกัดเฉพาะกรณีผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงจำพวกความผิดที่ใช้กำลังรุนแรงหรือความผิดเกี่ยวกับเพศเท่านั้น³²⁶

กลุ่มที่สาม ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย³²⁷ และประเทศสหรัฐอเมริกา³²⁸ ซึ่งกำหนดให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีการใช้กำลังรุนแรงหรือกระทำต่อเหยื่อที่เป็นเด็ก

ในส่วนของประเทศออสเตรเลียนั้นมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า แม้กฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์จะกำหนดให้ศาลสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีลักษณะร้ายแรงเท่านั้น แต่ในปัจจุบัน บางรัฐในประเทศออสเตรเลียนี้ได้แก้ไขบทบัญญัติในเรื่องนี้ให้ครอบคลุมถึงผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงอื่นที่มีความเสี่ยงสูงว่าจะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษด้วยแล้ว เช่น The Crimes (Serious Sex Offenders) Act 2013 ของรัฐ New South Wales³²⁹

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

³²⁴ German Criminal Code Section 66, Section 66a, Section 66b

³²⁵ Code de procédure pénale Article 706-53-13

³²⁶ Judgment of 4 May 2011, pp. 1-3.

³²⁷ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 2, Section 5, Section 13

³²⁸ 18 U.S.C. § 4247 (a) (5), § 4248

³²⁹ Patrick Keyzer and Bernadette McSherry, “The preventive detention of “dangerous” sex offenders in Australia: Perspectives at the coalface,” *International Journal of Criminology and Sociology* 2 (2013): 296-305.

ประเทศ	หลักเกณฑ์เรื่องประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้ มาตรการ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เยอรมนี	1. กรณีศาลสั่งใช้มาตรการขณะทำคำพิพากษา มีทั้งความผิดอาญาร้ายแรงและไม่ร้ายแรง 2. กรณีศาลสั่งใช้มาตรการภายหลังศาลมีคำพิพากษา กำหนดโทษ จำกัดเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรง เช่น ความผิดต่อชีวิต ความผิดเกี่ยวกับเพศ อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2011 ศาลรัฐธรรมนูญฯ วินิจฉัยให้จำกัดเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรง	German Criminal Code Section 66 German Criminal Code Section 66a, Section 66b
ฝรั่งเศส	จำกัดเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรง เช่น ความผิดต่อชีวิต ความผิดเกี่ยวกับเพศ	Code de procédure pénale Article 706-53-13
ออสเตรเลีย	จำกัดเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีการใช้กำลังรุนแรงหรือกระทำต่อเหยื่อที่เป็นเด็ก	Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 2, Section 5, Section 13
สหรัฐอเมริกา	จำกัดเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีการใช้กำลังรุนแรงหรือกระทำต่อเหยื่อที่เป็นเด็ก	18 U.S.C. § 4247 (a) (5), § 4248
สิงคโปร์	ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป	Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

4.6.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้ มาตรการ

เมื่อพิจารณามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ พบว่า กฎหมายของประเทศเยอรมนี³³⁰ ประเทศฝรั่งเศส³³¹ ประเทศออสเตรเลีย³³² ประเทศ

³³⁰ German Criminal Code Section 66, Section 66a, Section 66b

³³¹ Code de procédure pénale Article 706-53-14

³³² Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 8, Section 9, Section 11

สหรัฐอเมริกา³³³ และประเทศสิงคโปร์³³⁴ ล้วนแต่กำหนดเงื่อนไขการสั่งใช้มาตรการของศาลไว้ว่า ต้องมีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนด้วยเสมอ โดยทุกประเทศจะกำหนดให้นักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์มีส่วนสำคัญในการประเมินผู้กระทำความผิด และข้อมูลหลักที่ใช้ประเมินมักเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม และสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในขณะที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ เนื่องจากช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่สามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด รวมถึงความก้าวหน้าและการตอบสนองต่อการแก้ไขฟื้นฟูได้มากที่สุด

อย่างไรก็ดี ในส่วนของรายละเอียดและวิธีการดำเนินการอาจแตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ อย่างในประเทศเยอรมนี การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดจะกระทำโดยนักจิตวิทยา พศดี ผู้คุม และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลควบคุมผู้กระทำความผิดในเรือนจำ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีโอกาสสังเกตพฤติกรรมผู้กระทำความผิดระหว่างถูกควบคุมตัวในเรือนจำในแต่ละวัน ประกอบกับการทำความเข้าใจของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษา และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างน้อย 2 คน เพื่อประกอบการพิจารณาของศาล³³⁵

ในประเทศฝรั่งเศส การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดจะกระทำโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในสถานที่เฉพาะสำหรับสังเกตพฤติกรรมและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นเวลาอย่างน้อย 6 สัปดาห์ เพื่อประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลอย่างละเอียดและเป็นระบบ ซึ่งผู้มีหน้าที่ตรวจและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล คือ คณะกรรมการวิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ หลากหลายสาขา ได้แก่ ผู้พิพากษา ข้าราชการอาวุโส จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ผู้บัญชาการเรือนจำ ทนายความ และตัวแทนจากองค์กรหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม³³⁶

นอกจากนี้ กฎหมายฝรั่งเศสยังกำหนดให้ต้องมีผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์จำนวน 2 คน ทำรายงานให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเพื่อประกอบการพิจารณาประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นในชั้นศาลอีกด้วย³³⁷

ส่วนการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดตามกฎหมายออสเตรเลียนั้นจะเป็นไปในลักษณะเดียวกับของประเทศฝรั่งเศส โดยเริ่มจากการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในรูปของคณะกรรมการซึ่งจะพิจารณารายงานของจิตแพทย์และนักจิตวิทยาที่

³³³ 18 U.S.C. § 4247 (b), § 4247 (c), § 4248 (b)

³³⁴ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (3)

³³⁵ Dunkel and Smit, “Preventive detention of dangerous offenders re-examined: A comment on two decisions of the German Federal Constitutional Court (BVerfG – 2 BvR 2029/01 of 5 February 2004 and BVerfG – 2 BvR 834/02 – 2 BvR 1588/02 of 10 February 2004) and the federal draft bill on preventive detention of 9 March 2004,”: 633.

³³⁶ Code de procédure pénale Article 706-53-14

³³⁷ Code de procédure pénale Article 706-53-14

ประเมินนักโทษขณะกำลังรับโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำเป็นสิ่งสำคัญ³³⁸ หลังจากนั้น ศาลจะมีคำสั่งให้จิตแพทย์จำนวน 2 คน ทำรายงานให้ความเห็นเกี่ยวกับระดับความเสี่ยงของผู้กระทำความผิดที่จะกระทำความผิดซ้ำหากได้รับการปล่อยตัวเพื่อประกอบการพิจารณาในชั้นศาล³³⁹

ทั้งนี้ การพิจารณาและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการตามกฎหมายออสเตรเลียจะใช้ทั้งวิธีทางคลินิกโดยการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมสภาพจิต บุคลิกภาพ ประวัติการกระทำความผิด รวมทั้งทักษะทางสังคมของบุคคล ร่วมกับวิธีทางสถิติโดยใช้ข้อมูลของผู้กระทำความผิดมาคำนวณและประเมินหาสภาพความเป็นอันตรายอย่างเป็นระบบเพื่อให้การประเมินความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างครบถ้วนและครอบคลุมปัจจัยเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำทั้งในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่เป็นบริบทแวดล้อมผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผลการประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำความผิดออกมาน่าเชื่อถือที่สุด³⁴⁰

ส่วนการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายให้อำนาจศาลสั่งให้ตรวจสอบบุคคลผู้อยู่ในข่ายว่าเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายด้วยวิธีการทางจิตวิทยา โดยให้จิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาที่ได้รับใบอนุญาตหรือได้รับการรับรอง 1 คน หรือมากกว่านั้น ตามที่ศาลเห็นสมควร เป็นผู้พิจารณาประเมินบุคคลดังกล่าวและทำรายงานเสนอศาลก่อนวันพิจารณาว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิตหรือมีบุคลิกภาพบกพร่องซึ่งส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงดังกล่าวซ้ำอีกหรือไม่³⁴¹ โดยรายงานความเห็นของจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดนั้น กฎหมายกำหนดให้ประกอบด้วย ประวัติของบุคคลที่ถูกประเมินและอาการของบุคคลดังกล่าวในปัจจุบัน ผลการประเมินทางจิตวิทยาและทางการแพทย์ คำวินิจฉัยของผู้ประเมินและความเห็นของผู้ประเมินว่าบุคคลที่ได้รับการประเมินเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่เป็นอันตรายหรือไม่³⁴²

ส่วนหลักเกณฑ์เรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในประเทศสิงคโปร์ กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องเรียกและพิจารณารายงานของอธิบดีกรมราชทัณฑ์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เกี่ยวกับสถานะทางกายและทางจิตของผู้กระทำความผิด ตลอดจนความเหมาะสมของบุคคลดังกล่าวที่ศาลจะมีคำพิพากษาให้ควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคม และในกรณีที่ศาลไม่ได้รับ

³³⁸ Douglas, “Post-sentence preventive detention: Dangerous and risky,”: 854-873.

³³⁹ McSherry, Keyzer and Freiberg, Preventive Detention for ‘Dangerous’ Offenders in Australia: A Critical Analysis and Proposals for Policy Development, 2006, p. 33-34.

³⁴⁰ Ronken and Johnston, *Balancing rights: Arguments for indefinite detention of dangerous sex offenders*, pp. 7-9.

³⁴¹ McSherry, *Preventive detention of sex offenders: Recent trends*, pp. 3-5

³⁴² 18 U.S.C. § 4247 (b), § 4247 (c), § 4248 (b)

รายงานดังกล่าว ศาลต้องส่งตัวบุคคลดังกล่าวไปควบคุมตัวไว้ชั่วคราวเป็นรายครั้ง แต่ละครั้งเป็นเวลาไม่เกิน 1 เดือน เพื่อให้มีการทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ³⁴³

ประเทศ	หลักเกณฑ์เรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เยอรมนี	มีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้งที่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด	German Criminal Code Section 66-Section 66b
ฝรั่งเศส	มีการประเมินโดยคณะกรรมการวิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขา และผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์จำนวน 2 คน	Code de procédure pénale Article 706-53-14
ออสเตรเลีย	มีการประเมินโดยคณะกรรมการ และจิตแพทย์ที่ได้จดทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวชศาสตร์ตามกฎหมายจำนวน 2 คน	Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 8, Section 9, Section 11
สหรัฐอเมริกา	มีการประเมินโดยจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาที่ได้รับใบอนุญาตอย่างน้อย 1 คน	18 U.S.C. § 4247 (b), § 4247 (c), § 4248 (b)
สิงคโปร์	มีการประเมิน โดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะทำรายงานเกี่ยวกับสภาวะทางกายและจิตของผู้กระทำความผิด	Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (3)

4.6.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล

เมื่อพิจารณามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศพบว่า การกำหนดกรอบหรือข้อจำกัดในการใช้ดุลพินิจของศาลปรากฏในกฎหมายของหลายประเทศ เพียงแต่อาจกำหนดไว้เข้มงวดหรือมีรายละเอียดมากน้อยต่างกันเท่านั้น อย่างในประเทศเยอรมนี³⁴⁴

³⁴³ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (3)

³⁴⁴ German Criminal Code Section 62

ประเทศฝรั่งเศส³⁴⁵ และประเทศสหรัฐอเมริกา³⁴⁶ กฎหมายกำหนดกรอบในการใช้ดุลพินิจของศาลไว้ อย่างชัดเจนว่า การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน กล่าวคือ การใช้มาตรการดังกล่าวต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดและระดับความเป็นอันตรายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อสังคม รวมทั้งต้องไม่มีมาตรการอื่นที่จะสามารถป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้และส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลน้อยกว่า มิเช่นนั้น ศาลต้องไม่สั่งใช้มาตรการดังกล่าว

ส่วนในประเทศออสเตรเลีย แม้หลักการในเรื่องนี้จะไม่ปรากฏชัดเจนในกฎหมาย แต่ศาลอุทธรณ์ของรัฐควีนส์แลนด์ได้วางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับการพิจารณาของศาลก่อนมีคำสั่งให้ ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้ในคดี *Attorney-General v Francis* ในปี ค.ศ. 2006 สรุปได้ว่า ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใดนั้น ศาลต้อง พิจารณาแล้วว่า การปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปโดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมสอดส่องดูแลของเจ้าพนักงาน (supervision order) ตามกฎหมายฉบับนี้ ไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอันตรายที่ อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดได้ จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย (หลัก แห่งความจำเป็น) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า หากการปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปโดยให้อยู่ภายใต้ การควบคุมสอดส่องดูแลของเจ้าพนักงานสามารถคุ้มครองสังคมได้อย่างเพียงพอ ศาลต้องมีคำสั่งให้ ปล่อยตัวบุคคลนั้นไปโดยให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดแทนการสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลนั้น ต่อไปตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่ว่า การจำกัดและ เสรีภาพของบุคคลตามกฎหมายฉบับนี้เป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไปในเรื่องสิทธิและ เสรีภาพของบุคคล จำกัดเฉพาะกรณีที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง และต้องกระทำภายใต้กรอบและหลักเกณฑ์ที่ กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น³⁴⁷

อย่างไรก็ดี แม้ผลการศึกษาค้นคว้าหลักเกณฑ์เรื่องกรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล ตามกฎหมายต่างประเทศพบว่า ประเทศส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสหรัฐอเมริกา จะกำหนดกรอบหรือข้อจำกัดในการใช้ดุลพินิจของ ศาลไว้ โดยกำหนดให้ศาลสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของส่วนรวมและผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการ แต่เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ตามกฎหมายของประเทศสิงคโปร์แล้วปรากฏว่า ไม่มีการกำหนด หลักเกณฑ์เรื่องหลักความได้สัดส่วนหรือหลักความจำเป็นไว้อย่างประเทศอื่นด้วยแต่อย่างใด โดย กฎหมายสิงคโปร์กำหนดกรอบในการสั่งใช้มาตรการของศาลไว้เพียงว่า หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า สมควรสั่งใช้มาตรการดังกล่าวแทนการพิพากษาลงโทษจำคุก เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและ คุ้มครองสังคม ก็ให้ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการนี้ได้³⁴⁸ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากลักษณะของการใช้

³⁴⁵ Code de procédure pénale Article 706-53-14, Article 706-53-15

³⁴⁶ 18 U.S.C. § 4248

³⁴⁷ McSherry, Keyzer and Freiberg, *Preventive detention for 'dangerous' offenders in Australia: A critical analysis and proposals for policy development*, p. 32.

³⁴⁸ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายสิงคโปร์เป็นกรณีพิเศษที่ศาลสั่งใช้มาตรการแทนการลงโทษจำคุกซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากประเทศอื่นๆ ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

ประเทศ	หลักเกณฑ์เรื่องกรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เยอรมนี	มีกรอบการใช้ดุลพินิจโดยการสั่งใช้มาตรการต้องอยู่ภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน	German Criminal Code Section 62
ฝรั่งเศส	มีกรอบการใช้ดุลพินิจโดยการสั่งใช้มาตรการต้องอยู่ภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน	Code de procédure pénale Article 706-53-14, Article 706-53-15
ออสเตรเลีย	มีกรอบการใช้ดุลพินิจโดยการสั่งใช้มาตรการต้องอยู่ภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน	Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13 (4)
สหรัฐอเมริกา	มีกรอบการใช้ดุลพินิจโดยการสั่งใช้มาตรการต้องอยู่ภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน	18 U.S.C. § 4248
สิงคโปร์	ไม่ได้กล่าวถึงกรอบการใช้ดุลพินิจตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย	-

4.6.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว

จากการศึกษาค้นคว้าหลักเกณฑ์เรื่องระยะเวลาการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศพบว่า กฎหมายของประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศเยอรมนี³⁴⁹ ประเทศฝรั่งเศส³⁵⁰ ประเทศออสเตรเลีย³⁵¹ และประเทศสหรัฐอเมริกา³⁵² ล้วนแต่กำหนดให้สามารถควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้โดยไม่มีกำหนดเวลา โดยบุคคลที่เป็นอันตรายจะได้รับการปล่อยตัวเมื่อสภาพ

³⁴⁹ German Criminal Code Section 67d

³⁵⁰ Code de procédure pénale Article 706-53-16

³⁵¹ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13

³⁵² 18 U.S.C. § 4248

ความเป็นอันตรายสิ้นสุดลงแล้วทั้งสิ้น มีเพียงประเทศสิงคโปร์เท่านั้นที่จำกัดระยะเวลาการควบคุมตัวไว้ที่ขั้นต่ำ 7 ปี และสูงสุดไม่เกิน 20 ปี³⁵³

ประเทศ	หลักเกณฑ์เรื่องระยะเวลาการควบคุมตัว	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เยอรมนี	ไม่มีกำหนดเวลา	German Criminal Code Section 67d
ฝรั่งเศส	ไม่มีกำหนดเวลา	Code de procédure pénale Article 706-53-16
ออสเตรเลีย	ไม่มีกำหนดเวลา	Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13
สหรัฐอเมริกา	ไม่มีกำหนดเวลา	18 U.S.C. § 4248
สิงคโปร์	7-20 ปี	Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

4.6.7 สถานที่ควบคุมตัว

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้พบว่า แต่ละประเทศจะกำหนดสถานที่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายไว้ต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม ประเทศออสเตรเลีย³⁵⁴ และประเทศสิงคโปร์³⁵⁵ ผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายจะถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ ซึ่งในส่วนของประเทศออสเตรเลียนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเคยแสดงความกังวลเรื่องการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้ในเรือนจำเช่นเดียวกับการควบคุมตัว

³⁵³ Criminal Procedure Code 2010 (No. 15 of 2010) Section 304 (2)

³⁵⁴ Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13

³⁵⁵ Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations

นักโทษที่ได้รับโทษจำคุกตามกฎหมายว่าอาจเป็นการไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมาตรการที่เป็นไปเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคม³⁵⁶

ส่วนในประเทศเยอรมนี ผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายจะถูกควบคุมตัวไว้ในสถานที่ที่อยู่ในบริเวณเดียวกับเรือนจำ แต่จะจัดแยกสัดส่วนออกจากพื้นที่ของนักโทษทั่วไป ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์เยอรมนีเคยวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้ในสถานที่ที่แยกจากบริเวณเรือนจำที่ใช้คุมขังนักโทษอย่างเด็ดขาด เพียงแต่ต้องแยกอาคารหรือห้องที่ใช้ควบคุมตัวบุคคลภายใต้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายออกจากพื้นที่ของนักโทษโดยทั่วไปเท่านั้น³⁵⁷

สำหรับหลักเกณฑ์เรื่องสถานที่ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้น กฎหมายกำหนดให้มีสถานที่ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมขึ้นเป็นพิเศษที่เรียกว่า Centre socio – medico – judiciaire de sûreté เพื่อบำบัดรักษาทางการแพทย์ ฟื้นฟูจิตใจ และให้ความช่วยเหลือด้านสังคมแก่ผู้ถูกควบคุมตัว เพื่อลดและกำจัดสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น รวมทั้งเพื่อให้การบังคับใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายสิ้นสุดลงและผู้ถูกควบคุมตัวได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมในท้ายที่สุด³⁵⁸ ซึ่งการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวตามมาตรการจะมีลักษณะแตกต่างจากนักโทษในเรือนจำที่ได้รับโทษจำคุก โดยจะได้รับสิทธิมากกว่านักโทษทั่วไป เช่น ผู้ถูกควบคุมตัวสามารถไปเยี่ยมหรือโทรศัพท์ติดต่อบุคคลอื่นตามความต้องการของตนได้ในแต่ละวัน และอาจได้รับอนุญาตให้ออกไปภายนอกสถานที่ควบคุมตัวเป็นเวลา 2-3 วัน ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้คุมหรือการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัว³⁵⁹

ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา บุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายจะถูกควบคุมตัวไว้ในสถานที่ที่เหมาะสมในการให้ความดูแลหรือบำบัดรักษาตามสภาพของความผิดและลักษณะของผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นสถานพยาบาลหรือสถานที่อื่นที่มั่นคงปลอดภัยตามที่กฎหมายแต่ละรัฐกำหนดไว้ แต่ต้องไม่ใช่เรือนจำ เนื่องจากการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นมาตรการทางแพ่ง (civil commitment)³⁶⁰

³⁵⁶ Human Rights Committee, Communication No. 1629/2007

³⁵⁷ Judgment of 4 May 2011, pp. 1-3.

³⁵⁸ Code de procédure pénale Article 706-53-13

³⁵⁹ Padfield, The sentencing, management and treatment of ‘dangerous’ offenders: Final report, p. 29.

³⁶⁰ Hammel, “Preventive detention in comparative perspective,”: 106-107.

ประเทศ	หลักเกณฑ์เรื่องสถานที่ควบคุมตัว	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เยอรมนี	ในบริเวณเดียวกับเรือนจำ แต่แยกสัดส่วนออกต่างหากจากพื้นที่ของนักโทษทั่วไป	German Criminal Code Section 66-Section 66b
ฝรั่งเศส	สถานที่ที่จัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษเรียกว่า Centre socio – medico - judiciaire de sûreté	Code de procédure pénale Article 706-53-13
ออสเตรเลีย	เรือนจำ	Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 13
สหรัฐอเมริกา	สถานที่ที่เหมาะสมในการให้ความดูแลหรือบำบัดรักษาตามสภาพของความผิดและลักษณะของผู้กระทำความผิด เช่น สถานพยาบาลหรือสถานที่อื่นที่มั่นคงปลอดภัย ซึ่งไม่ใช่เรือนจำ	18 U.S.C. § 4248 (d)
สิงคโปร์	เรือนจำ	Criminal Procedure Code (Corrective Training and Preventive Detention) Regulations 2010 Section 15

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.6.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

จากการศึกษาวิจัยกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้พบว่า ทุกประเทศที่ศึกษาวิจัย ยกเว้นประเทศสิงคโปร์ ล้วนแต่กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะไว้ทั้งสิ้น เพียงแต่ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ต้องดำเนินการจะแตกต่างกันไป โดยประเทศฝรั่งเศส³⁶¹ ประเทศออสเตรเลีย³⁶² และประเทศสหรัฐอเมริกา³⁶³ กำหนดให้ต้องประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล เพื่อทบทวนถึงความจำเป็น

³⁶¹ Code de procédure pénale Article 706-53-16

³⁶² Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 26, Section 27

³⁶³ 18 U.S.C. § 4247 (e), § 4247 (h), § 4248 (e)

และความเหมาะสมในการควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปทุกปี ส่วนประเทศเยอรมนี³⁶⁴ กำหนดให้ต้องดำเนินการทุก 2 ปี

อย่างไรก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐเยอรมนีเคยวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนั้น ต้องเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่อยู่ภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน และการที่จะควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต่อไป ศาลต้องจัดให้มีการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นเพื่อพิจารณาถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวเป็นระยะ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง³⁶⁵

ประเทศ	หลักเกณฑ์เรื่องการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เยอรมนี	ทุก 2 ปี (แต่ศาลรัฐธรรมนูญฯ วินิจฉัยว่าควรต้องกระทำทุกปี)	German Criminal Code Section 67e
ฝรั่งเศส	ทุกปี	Code de procédure pénale Article 706-53-16
ออสเตรเลีย	ทุกปี	Dangerous Prisoners (Sexual Offenders) Act 2003 Section 26, Section 27
สหรัฐอเมริกา	ทุกปี	18 U.S.C. § 4247 (e), § 4247 (h), § 4248 (e)
สิงคโปร์	ไม่มี	-

³⁶⁴ German Criminal Code Section 67e

³⁶⁵ Judgment of 4 May 2011, pp. 1-3.

แม้ว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายประเทศต่างๆ อาจมีรายละเอียดการบังคับใช้ต่างกันออกไปตามวิวัฒนาการและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ แต่โดยส่วนมากหลักการสำคัญของการใช้มาตรการจะเป็นไปในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะนำมาใช้แก้ปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษ โดยการควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปหลังจากได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว ซึ่งจะมีการประเมินหาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในขณะรับโทษจำคุกเพื่อหาแนวโน้มและความเป็นไปได้ที่บุคคลนั้นจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกหากได้รับการปล่อยตัว

การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในต่างประเทศนั้น ส่วนมากจะจำกัดเฉพาะความผิดอาญาที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ถูกกระทำอย่างร้ายแรงเท่านั้น โดยการสั่งใช้มาตรการของศาลจะอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาตามหลักแห่งความได้สัดส่วน และเมื่อมีการสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใดแล้ว ต้องจัดให้มีการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะด้วย เพื่อให้การใช้มาตรการเป็นไปเท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณี

อย่างไรก็ดี แม้ตามแนวคิดและหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายโดยทั่วไปแล้วถือว่าเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมายและสามารถกระทำได้ แต่เนื่องจากลักษณะของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับโทษครบถ้วนตามกำหนดระยะเวลาแล้ว โดยพิจารณาจากสภาพของบุคคลนั้นเป็นหลักว่ามีความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ โดยที่ความผิดดังกล่าวยังไม่ได้เกิดขึ้นและอาจจะไม่เกิดขึ้นก็ได้ จึงมักเกิดประเด็นปัญหาโต้แย้งในการนำมาตรการดังกล่าวไปใช้แก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำในหลายประเทศ ซึ่งส่วนมากมักจะเกิดจากปัญหาการใช้มาตรการในทางปฏิบัติที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกับหลักการและแนวคิดของมาตรการ อย่างเช่นในประเทศเยอรมนี ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐเยอรมนีได้วินิจฉัยว่า การบังคับใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในทางปฏิบัติที่มีได้แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนจากโทษจำคุกเป็นการขัดต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ถูกควบคุมตัวตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้และไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือกรณีของประเทศออสเตรเลียที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้ในเรือนจำและจะได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับนักโทษที่รับโทษจำคุกโดยทั่วไปว่าอาจเป็นการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมาตรการที่มีขึ้นเพื่อการป้องกันและคุ้มครองสังคม

จากประเด็นปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่เกิดขึ้น จึงเกิดแนวคิดในการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ภายใต้กรอบหรือหลักเกณฑ์ของมาตรการอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันปัญหาหรือข้อโต้แย้งดังกล่าวมิให้เกิดขึ้นอีก ซึ่งการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางในการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาปรับใช้ในประเทศไทยเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาข้อโต้แย้งขึ้นอย่างในต่างประเทศได้ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น ในบทต่อไป ผู้เขียนจะนำหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นจากการใช้

มาตรการตามที่ได้ศึกษาในบทนี้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายไทย เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการนำมาปรับใช้ในประเทศไทยต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 5

วิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทย

ปัญหาผู้กระทำความผิดซึ่งยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีก ในขณะที่กำลังจะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ เป็นปัญหาสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกิดขึ้นในทุกสังคม โดยในแต่ละประเทศจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ต่างกันออกไป

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นคำตอบหนึ่งที่หลายประเทศนำมาใช้แก้ไขปัญหาอาชญากรรมประเภทดังกล่าว โดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายต่อไปหลังจากที่ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว เนื่องจากผลการประเมินความเสี่ยงและสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในระหว่างกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำตามแนวคิดและวิธีการทางวิทยาศาสตร์แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดมีแนวโน้มหรือความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ เพื่อคุ้มครองและป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งมาตรการดังกล่าวอยู่บนหลักการของทฤษฎีบุคลิกภาพ ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม ทฤษฎีการป้องกันสังคม ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม และทฤษฎีความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย ที่กำหนดให้การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเนื่องจากเป็นผู้มีบุคลิกภาพบกพร่องอย่างร้ายแรงโดยการคาดการณ์และประเมินหาบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้น เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเช่นว่านั้น อันเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดเฉพาะกรณีที่จะเกิดอันตรายอย่างชัดเจนหรือเป็นกรณีที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่ชอบธรรมและสามารถกระทำได้

แม้ในประเทศไทยจะมีมาตรการที่อยู่บนแนวคิดเดียวกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายหลายประการ รวมทั้งวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันที่ใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดติดนินสียเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายโดยการประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำความผิดในขณะที่กำลังรับโทษจำคุกเพื่อควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดร้ายแรงซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษมาใช้ในต่างประเทศ เป็นเหตุให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมประเภทนี้ไม่มีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากสถิติการกระทำความผิดซ้ำที่ยังคงมีจำนวนสูง และสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวอาจถูกกระทบกระเทือนเกินความจำเป็น

ดังนั้น คำถามสำคัญสำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในขณะนี้ คือ ควรนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษหรือไม่ และถ้าควรนำมาใช้ ควรใช้อย่างไรถึงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของมาตรการที่มีขึ้นเพื่อป้องกันและคุ้มครองสังคมและในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกควบคุมตัว

น้อยที่สุด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งการจะตอบคำถามประการแรกได้นั้น ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาก่อน คือ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้

ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้เห็นภาพรวมของความเหมาะสมในการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยอย่างเป็นระบบ ในหัวข้อแรก ผู้เขียนจะวิเคราะห์ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อหาคำตอบว่าสมควรนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยหรือไม่ และจะสามารถนำมาใช้ได้เพียงใด ส่วนในหัวข้อที่สอง ผู้เขียนจะวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาปรับใช้ในกฎหมายไทยว่าจะสามารถทำได้อย่างไร และควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายใดบ้างหรือไม่ หลังจากนั้น ผู้เขียนจะวิเคราะห์หลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ควรนำมาปรับใช้ในประเทศไทย ซึ่งในส่วนแรก ผู้เขียนจะวิเคราะห์หลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในภาพรวม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนในการนำมาตราการดังกล่าวมาใช้เพื่อให้สมดังเจตนารมณ์ที่แท้จริงของมาตรการ หลังจากนั้น ผู้เขียนจะวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศโดยจะแยกพิจารณาหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็น 8 ประเด็น ได้แก่ ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล ระยะเวลาการควบคุมตัว สถานที่ควบคุมตัว และการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการนำมาตราการดังกล่าวมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษที่เกิดขึ้นในประเทศไทยต่อไป

5.1 ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่กระทบสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลเป็นอย่างมากเนื่องจากการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดต่อไปหลังได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วเพื่อป้องกันและคุ้มครองสังคมโดยที่บุคคลนั้นยังมิได้กระทำความผิดซ้ำใหม่อีกแต่อย่างใด การนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษในต่างประเทศจึงมักเกิดปัญหาและข้อโต้แย้งถึงความเหมาะสมหลายประการ* โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องผลกระทบต่อสิทธิ

* ผู้เขียนได้กล่าวถึงข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายบางส่วนไว้ในหัวข้อ 2.3 การนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้แก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ และในส่วนของปัญหาและข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศในบทที่ 4 แล้ว ฉะนั้น ในส่วนนี้ ผู้เขียนจะเน้นการวิเคราะห์ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นหลัก

และเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรการ เช่น มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย เป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม เป็นการลงโทษบุคคลสำหรับความผิดที่เขายังไม่ได้กระทำ และขัดต่อหลักการห้ามลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดครั้งเดียวกัน

เมื่อพิจารณากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้พบว่า กฎหมายที่เป็นหลักประกัน สิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อโต้แย้งของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ดังกล่าวข้างต้น คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32* และมาตรา 39** โดยมาตรา 32 บัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลมิให้ถูกจับกุม คุมขัง คั่นตัว หรือทรมานทรมานกรรม หรือลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายทารุณ เว้นแต่จะมีเหตุให้กระทำได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือตามคำพิพากษา คำสั่ง หรือหมายของศาล ส่วนมาตรา 39 เป็นบทคุ้มครองสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมมิให้ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้

ดังนั้น ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 และมาตรา 39 หรือไม่ ซึ่งการวินิจฉัยปัญหาในเรื่องนี้อาจกระทำได้โดยการพิจารณาลักษณะของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามหลักการและแนวคิดทฤษฎีทางนิติศาสตร์ประกอบกับการพิจารณาข้อยกเว้นเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ดังนี้

1. การพิจารณาในแง่ของลักษณะของมาตรการ ด้วยเหตุที่มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการป้องกันก่อนเกิดการกระทำความผิด การพิจารณาว่าจะใช้มาตรการกับบุคคลใดหรือไม่ จะคำนึงถึงสภาพ ลักษณะ หรือพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก โดยจะมีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อหา

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทรมานกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้ การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การคั่นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้”

** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

ความเป็นไปได้ว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย มีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหรือไม่ ก่อนที่จะมีคำสั่งควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไป ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการแก้แค้นตอบแทนการกระทำความผิดของบุคคลหรือพิจารณาสั่งใช้มาตรการจากการกระทำความผิดของบุคคลเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ประกอบกับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต่อไปหลังจากที่บุคคลนั้นพ้นโทษตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมส่วนรวมให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายแล้ว ยังมีความมุ่งหมายในเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดให้ลดน้อยลงและสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองและบุคคลอื่น ดังนั้น มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงถือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทหนึ่ง ไม่ใช่โทษ การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต่อไปหลังจากที่บุคคลนั้นได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วเพื่อป้องกันสังคมจึงไม่ถือว่าเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดซ้ำอีกสำหรับความผิดที่เขาได้กระทำและรับโทษครบถ้วนแล้ว หรือเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยที่เขายังไม่ได้ลงมือกระทำความผิดครั้งใหม่แต่อย่างใด มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงไม่ถือว่าเป็นมาตรการที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39

2. การพิจารณาข้อยกเว้นเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามบริบทของรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการใช้อำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำการหรือร่วมมือกระทำการใดๆ อันจะทำให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาตรา 11 (1) ภายใต้กรอบข้อยกเว้นตามรัฐธรรมนูญซึ่งอาจนำมาเทียบเคียงกับการพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีนี้ได้ โดยศาลรัฐธรรมนูญได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวไว้สรุปความได้ว่า แม้โดยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 จะมุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล แต่สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวไม่ใช่สิทธิที่ไม่อาจล่วงละเมิดได้โดยเด็ดขาด การใช้มาตรการซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยมีเหตุผลอันสมควรเพื่อป้องกันเหตุร้ายมิให้เกิดขึ้นในสังคมถือเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไป ซึ่งรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 32 ได้บัญญัติรับรองไว้ให้สามารถกระทำได้ แต่การกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้เช่นนี้ต้องจำกัดเฉพาะในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เพื่อป้องกันสังคมส่วนรวมให้พ้นจากอันตรายอย่างร้ายแรงที่อาจเกิดขึ้นและต้องกระทำโดยมีคำสั่งศาลรองรับเท่านั้น³⁶⁶

³⁶⁶ “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 10-11/2553 เรื่อง ศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งของจำเลย (พันตำรวจโท ไหวพจน์ อาภรณ์รัตน์) ในคดีอาญาหมายเลขคำที่ 1288/2552 เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 211 ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาตรา 9 (2) และมาตรา 11 (1) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 มาตรา 39 และมาตรา 63 หรือไม่ เรื่อง ศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสุภรณ์ อัตถาวงศ์) ในคดีอาญาหมายเลขคำที่ 1627/2552 เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 211 ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 9 (2) มาตรา 11 และมาตรา 18 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 27 มาตรา 29 มาตรา 32 มาตรา 36 มาตรา 39 มาตรา 45 มาตรา 63 และมาตรา 87 (3) หรือไม่,” ราชกิจจานุเบกษา 128 (17 มกราคม 2554): 8-14.

เมื่อพิจารณามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายประกอบข้อยกเว้นเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแล้ว เห็นว่า แม้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะเป็นมาตรการที่ส่งผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 32 แต่การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย มีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ เพื่อรักษาความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาสั่งใช้มาตรการเฉพาะในกรณีจำเป็นบนพื้นฐานของหลักแห่งความได้สัดส่วน ถือเป็นกรณี que entra en el ámbito de la Constitución, artículo 32 ประกอบกับการใช้มาตรการดังกล่าวจะอยู่บนหลักการของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัวมิให้ถูกกระทบกระเทือนเกินสมควรแก่กรณี ทั้งในเรื่องสถานที่ควบคุมตัวและการปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวที่ต้องแตกต่างจากการรับโทษจำคุก รวมทั้งการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ เพื่อเป็นหลักประกันว่าการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะเป็นไปเท่าที่จำเป็น และหากบุคคลใดไม่ใช่บุคคลที่เป็นอันตรายอีกต่อไปแล้วต้องได้รับการปล่อยตัวทันที ภายใต้การควบคุมและตรวจสอบของศาลยุติธรรม ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการพิจารณามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามหลักการข้างต้นแล้วจะถือว่าเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่การจะวินิจฉัยปัญหาเรื่องความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายให้ครบถ้วนและรอบด้านนั้น จำต้องพิจารณาการบังคับใช้มาตรการในทางปฏิบัติประกอบด้วยเสมอ กล่าวคือ การควบคุมตัวและการปฏิบัติต่อบุคคลที่ถูกควบคุมตัวตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องมีลักษณะแตกต่างจากการรับโทษจำคุก มิเช่นนั้นอาจเกิดกรณีเช่นเดียวกับประเทศเยอรมนีที่ตามหลักการมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายถือเป็นมาตรการเพื่อฟื้นฟูแก้ไขและป้องกันการกระทำความผิด แต่การใช้มาตรการดังกล่าวในทางปฏิบัติกลับไม่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากโทษจำคุก เป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์เยอรมนีมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติในเรื่องมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และรัฐต้องแก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขขั้นต่ำตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด เพื่อเป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้อย่างเพียงพอ³⁶⁷ หรือกรณีประเทศออสเตรเลียที่วัตถุประสงค์ของมาตรการเป็นไปเพื่อคุ้มครองสังคม แต่ผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำเช่นเดียวกับนักโทษที่รับโทษจำคุก ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ทักท้วงและแนะนำให้ประเทศออสเตรเลียแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน³⁶⁸

³⁶⁷ [Judgment of 4 May 2011](http://www.bundesverfassungsgericht.de/pressemitteilungen/bvg_11-031_en.html) [online], 14 August 2012. Available from: http://www.bundesverfassungsgericht.de/pressemitteilungen/bvg_11-031_en.html.

³⁶⁸ Human Rights Committee, Communication No. 1629/2007

ดังนั้น การบังคับใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในทางปฏิบัติ จึงมีความสำคัญและต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วยเสมอในการกำหนดแนวทางของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่เหมาะสมกับประเทศไทย เพื่อให้การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและสมมติเจตนารมณ์ของมาตรการอย่างแท้จริง

จากการพิจารณาหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 32 และมาตรา 39 แล้วเห็นว่า แม้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะเป็นมาตรการที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในชีวิต และร่างกายของบุคคล และมักมีข้อโต้แย้งว่าเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แต่การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งถือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทหนึ่ง ภายใต้เงื่อนไขการสั่งใช้มาตรการและการตรวจสอบโดยศาล จำกัดเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อรักษา ความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม และมีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่อาจถูกควบคุมตัว ตามมาตรการที่เหมาะสมและเพียงพอ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลตามรัฐธรรมนูญและการคุ้มครองสังคมส่วนรวมจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ถือเป็น ข้อยกเว้นตามรัฐธรรมนูญที่สามารถกระทำได้ ดังนั้น การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ภายในขอบเขตดังกล่าวนี้จึงไม่ถือว่ามีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

คำถามสำคัญที่ตามมาหลังจากการพิจารณาปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย คือ หากมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไม่มีปัญหา ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและสามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหายาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำ ของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้ จะนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ได้อย่างไร ถึงจะเหมาะสมและสอดคล้องกับระบบกฎหมายไทยในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงจะวิเคราะห์ แนวทางการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยเป็นหัวข้อต่อไป

5.2 แนวทางการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทย

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้ แก้ไขปัญหาผู้กระทำความผิดที่ยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิด อาญาร้ายแรงซ้ำอีก ในขณะที่กำลังจะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ โดยกระบวนการในการพิจารณา ความเป็นอันตรายของบุคคลเพื่อควบคุมตัวตามมาตรการนั้น จะเกี่ยวข้องกับการประเมินหาสภาพ ความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในระหว่างรับโทษจำคุกด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อหา ความเป็นไปได้และแนวโน้มที่บุคคลนั้นจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกในอนาคต ภายใต้ หลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดทั้งในส่วนของการจำกัดประเภท ความผิดเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรง การกำหนดกรอบในการสั่งใช้มาตรการของศาลให้คำนึงถึง หลักแห่งความได้สัดส่วน การกำหนดสภาพหรือลักษณะของการควบคุมตัวที่แตกต่างจากการรับโทษจำคุก และการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

เมื่อพิจารณากฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันพบว่า แม้แนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะปรากฏในกฎหมายไทยหลายฉบับ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมและขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กักกันและการคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลตามประมวลกฎหมายอาญา การควบคุมตัวผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หรือการควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 แต่ก็ไม่มียกเว้นข้อบัญญัติใดรองรับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ในกรณีที่ความเป็นอันตรายของบุคคลปรากฏภายหลังศาลมีคำพิพากษา ในขณะที่รับโทษจำคุกและใกล้จะครบกำหนดที่จะปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม เพื่อป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอย่างที่ใช้กันในต่างประเทศ

อย่างไรก็ดีในกรณีของกักกัน แม้จะเป็นมาตรการที่ใกล้เคียงกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย โดยเป็นการควบคุมตัวบุคคลหลังจากที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วเพื่อคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดเช่นกัน แต่กลไกและวิธีการบังคับใช้ก็ต่างกันกับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามแนวทางของกฎหมายต่างประเทศจะมีลักษณะแตกต่างกันทั้งในเรื่องของแนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนสั่งใช้มาตรการระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ รวมถึงกรอบหรือข้อจำกัดในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ กล่าวคือ กักกัน ใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดติดนินัยที่กระทำความผิดซ้ำมาแล้วหลายครั้งในความผิดตามที่กฎหมายกำหนด โดยการพิจารณาสั่งควบคุมตัวบุคคลใดนั้น ศาลจะพิจารณาจากประวัติการกระทำความผิดของบุคคลเป็นหลัก ส่วนมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย จะใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย เนื่องจากผลการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในขณะที่รับโทษจำคุกในเรื่องจำแสดงให้เห็นความเป็นไปได้สูงว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ มิใช่คำนึงถึงแต่การกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว ซึ่งการสั่งใช้มาตรการจะอยู่ภายใต้กรอบที่จำกัดเฉพาะกรณีจำเป็นตามหลักแห่งความได้สัดส่วน เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วย มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงมิใช่มาตรการเดียวกับกักกัน ดังนั้น การจะนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยจึงไม่สมควรแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติเรื่องกักกันตามประมวลกฎหมายอาญาให้ครอบคลุมและรองรับกรณีของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย เนื่องจากการแก้ไขกักกันเพื่อเปลี่ยนให้เป็นมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะกระทบหลักการของกักกันที่มุ่งใช้แก้ไขปัญหาผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดซ้ำมาแล้วหลายครั้งหรือที่เรียกว่า “ผู้กระทำความผิดติดนินัย” และจะทำให้เกิดช่องว่างของมาตรการตามกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดในกรณีนี้

นอกจากนี้ ด้วยเหตุที่การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะมีทั้งเนื้อหาในส่วนของกฎหมายสารบัญญัติ และวิธีการบังคับใช้ในส่วนของกฎหมายวิธีสบัญญัติ การจะนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้โดยการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเพิ่มมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยอีกประเภทหนึ่ง หรือแก้ไข

เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่เพียงอย่างเดียวหนึ่ง จึงไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสมในการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาปรับใช้ในประเทศไทยด้วยเช่นกัน

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า แนวทางที่เหมาะสมในการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยควรต้องกระทำโดยการบัญญัติกฎหมายใหม่เป็นการเฉพาะตามแนวทางของกฎหมายออสเตรเลีย เพื่อกำหนดรายละเอียดของมาตรการทั้งในส่วนเนื้อหาของหลักเกณฑ์ และวิธีการใช้บังคับ ให้อยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกัน เพื่อให้การใช้มาตรการเป็นเอกภาพและสอดคล้องกับหลักการของมาตรการอย่างแท้จริง

ส่วนประเด็นที่ว่า การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายควรอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขใดบ้างนั้น เนื่องจากมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการใหม่ที่ยังไม่ปรากฏในกฎหมายไทย การจะนำมาตราการดังกล่าวมาปรับใช้ในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ของมาตรการตามกฎหมายต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางและต้นแบบในการบัญญัติกฎหมายในเรื่องนี้ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายอย่างเป็นระบบ ผู้เขียนจะวิเคราะห์หลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายโดยการพิจารณาเทียบเคียงกับกฎหมายต่างประเทศในหัวข้อต่อไป

5.3 หลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการหนึ่งที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศต่างๆ นำมาใช้แก้ไขปัญหาคriminalกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษ โดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่ถึงกำหนดเวลาได้รับการปล่อยตัว แต่ยังคงแสดงให้เห็นสภาพความเป็นอันตรายต่อสังคม มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีก เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งแม้รายละเอียดและวิธีการบังคับใช้มาตรการในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ แต่เนื่องจากการใช้มาตรการดังกล่าวอยู่ภายใต้แนวคิดและทฤษฎีทางนิติศาสตร์อย่างเดียวกัน หลักเกณฑ์การใช้บังคับมาตรการในประเทศต่างๆ จึงมีหลักการร่วมกันบางประการตามแนวคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนมาตรการในเรื่องนี้ กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงบางประเภทได้รับการประเมินและวินิจฉัยที่กระทำอย่างเป็นระบบ ในขณะที่ผู้นั้นกำลังรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาว่าเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายอย่างสูง ศาลย่อมมีอำนาจสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสังคมต่อไปหลังจากที่พ้นกำหนดเวลาการลงโทษของบุคคลนั้นได้ โดยหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ประเทศต่างๆ นำไปปรับใช้ตามแนวคิดและทฤษฎีทางนิติศาสตร์ดังกล่าวนี้ ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักการดังต่อไปนี้

1. การที่จะพิจารณาและสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใดต้องมีสาเหตุมาจากสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น เนื่องจากผู้กระทำความผิดเป็นผู้บกพร่องทางบุคลิกภาพอย่างร้ายแรง (Dangerous and Severe Personality Disorder) ทำให้มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ ดังนั้น ก่อนที่จะมีคำสั่งดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องจัดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดด้วยเสมอ ซึ่งการประเมินสภาพ

ความเป็นอันตรายของบุคคลในที่นี้ มิใช่การพิจารณาหรือคำนึงถึงแต่เฉพาะประวัติการกระทำความผิดซ้ำหลายครั้งของบุคคลนั้นเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่หมายถึงการกระทำอย่างเป็นระบบตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ด้วยวิธีทางคลินิก (การประเมินโดยใช้ความเห็นแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ) และวิธีทางสถิติ (การประเมินโดยใช้ข้อมูลตัวเลขหรือข้อมูลทางสถิติมาคำนวณหาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด) โดยพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดทั้งในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่เป็นบริบทแวดล้อมผู้กระทำความผิดประกอบกัน เช่น ประวัติอาชญากรรม ครอบครัว สภาพจิต บุคลิกภาพ พฤติกรรม และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ผลการประเมินหาแนวโน้มและความเป็นไปได้ที่ผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษออกมาน่าเชื่อถือมากที่สุด และป้องกันกรณีบุคคลที่ไม่เป็นอันตรายจะถูกควบคุมตัวไว้ (false positive) และกรณีบุคคลที่เป็นอันตรายจะได้รับการปล่อยตัวไป (false negative) ให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดด้วย³⁶⁹

สำหรับระยะเวลาที่เหมาะสมในการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นฐานในการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวต่อไปหลังพ้นโทษนั้น ควรกระทำในช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ มิใช่ขณะที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด โดยพิจารณาเฉพาะปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดที่มีอยู่ในขณะนั้น เนื่องจากสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา และจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาสังเกตและประเมินผล ซึ่งในช่วงที่ผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำถือเป็นช่วงเวลาที่สามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด รวมถึงความก้าวหน้าและการตอบสนองต่อการแก้ไขฟื้นฟูได้มากที่สุด และยังเป็นช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดใกล้จะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำกลับคืนสู่สังคมที่สุดด้วย ดังนั้น การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในช่วงระยะเวลาี้เพื่อที่ศาลจะมีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปหลังสิ้นสุดระยะเวลาการลงโทษตามคำพิพากษาจึงน่าจะให้ผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือมากกว่าในช่วงอื่น³⁷⁰

2. มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องเป็นการดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันสังคมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มิใช่การแอบแฝงเจตนาลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งการจะหยั่งทราบเจตนาที่แท้จริงของมาตรการว่าเป็นไปโดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น อาจพิจารณาจากสถานที่และการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวอยู่ว่าเป็นอย่างไร โดยการควบคุมตัวที่สอดคล้องกับหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องมีลักษณะที่แตกต่างจากผู้ได้รับโทษจำคุกในเรือนจำ และเน้นมาตรการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้กระทำความผิดเพื่อแก้ไขและบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของผู้นั้นให้กลับสู่สังคมได้ในระยะเวลาอันควร³⁷¹

³⁶⁹ André Vallotton, *Dangerousness: A discussion paper* [online], 25 December 2012. Available from: <http://www.bit.ly/1M38JF>

³⁷⁰ Carol Ronken and Hetty Johnston, *Balancing rights: Arguments for indefinite detention of dangerous sex offenders* [online], 25 July 2012. Available from: <http://www.bit.ly/1gBykrP>

³⁷¹ Christopher Slobogin, *Preventive Detention in Europe and the United States* [online], 25 July 2012. Available from: <http://ssrn.com/abstract=2094358>

3. การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักแห่งความได้สัดส่วน กล่าวคือ ก่อนใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใด ต้องพิจารณาแล้วว่า มาตรการดังกล่าวสามารถนำมาใช้เพื่อดำเนินการให้สมเจตนารมณ์หรือบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ (หลักแห่งความสัมฤทธิ์ผล) โดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลผู้ถูกใช้บังคับมาตรการน้อยที่สุด (หลักแห่งความจำเป็น) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า มาตรการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลน้อยกว่าไม่เพียงพอที่จะป้องกันอันตรายนั้นได้ จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการนี้ และการใช้มาตรการดังกล่าวต้องไม่เกินสัดส่วนกับความเป็นอันตรายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ)³⁷²

ดังนั้น การควบคุมตัวบุคคลบนพื้นฐานของสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล จึงต้องจำกัดเฉพาะในกรณีพิเศษที่สภาพของอันตรายที่สังคมจะได้รับกับความร้ายแรงของอันตรายต่อบุคคลที่ถูกควบคุมตัวได้สัดส่วนกันอย่างเหมาะสม ในกรณีที่กระทำเพื่อป้องกันอันตรายต่อชีวิตหรืออันตรายต่อร่างกายอย่างร้ายแรง เช่น กรณีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือความผิดต่อชีวิต ซึ่งอันตรายหรือภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นนั้นต้องเป็นกรณีที่เกิดซ้ำ และไม่ว่าจะจัดการกับอันตรายดังกล่าวได้ด้วยวิธีการอื่นเท่านั้น³⁷³

ด้วยเหตุนี้ หากบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอันตราย แต่ไม่ได้มีความเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง ย่อมไม่มีความจำเป็นที่ต้องใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลนั้นแต่อย่างใด เนื่องจากการดำเนินการโดยใช้มาตรการอื่น ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยตัวไป โดยอยู่ภายใต้การควบคุมสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่หรือการจำกัดบริเวณให้อยู่ภายในที่พัก (house arrest) นับว่าเป็นการเพียงพอที่จะประกันความปลอดภัยของสังคมแล้ว³⁷⁴

นอกจากนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะเป็นไปเท่าที่จำเป็นตราบเท่าที่บุคคลนั้นยังมีสภาพความเป็นอันตรายอยู่เท่านั้น หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องจัดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเพื่อทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ (periodic review)³⁷⁵ ซึ่งหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งในส่วนของการพิจารณาสั่งใช้มาตรการตามหลักแห่งความได้สัดส่วน และการแสดงถึงความแตกต่างระหว่างมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและ

³⁷² Jessica Black, "Is the preventive detention of dangerous offenders justifiable?," *Journal of Applied Security Research* 6 (2011): 333-334.

³⁷³ Christopher Slobogin, "A jurisprudence of dangerousness," *Northwestern University Law Review* 98, 1 (November, 2003): 20.

³⁷⁴ Rinat Kitai-Sangero, "The limits of preventive detention," *McGeorge Law Review*, 40 (2009): 928-929, 931.

³⁷⁵ Christopher Slobogin, *Defending preventive detention* [online], 25 July 2012. Available from: <http://ssrn.com/abstract=1161164> and Paul H. Robinson, "Punishing dangerousness: Cloaking preventive detention as criminal justice," *Harvard Law Review* 114, 5 (March 2001): 1452-1453.

คุ้มครองสังคมจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายกับมาตรการที่มุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อตอบแทนแก่แก่นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น

สาเหตุที่ต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องข้อจำกัดหรือกรอบในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้เช่นนี้ เนื่องจากมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่กระทบต่อประโยชน์ส่วนบุคคลและส่วนรวมในขณะเดียวกัน กล่าวคือ ลักษณะของมาตรการเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่ได้รับการประเมินและวินิจฉัยว่าเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ โดยที่บุคคลนั้นยังไม่ได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อคุ้มครองและป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดและส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการเป็นอย่างมาก ดังนั้น การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้จึงต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และข้อจำกัดตามหลักแห่งความได้สัดส่วน เพื่อให้เกิดความสมดุลและความยุติธรรมต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์และสาระสำคัญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศแล้ว ผู้เขียนจึงเห็นว่า การจะนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยควรต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังที่ได้กล่าวข้างต้นด้วยเช่นกัน และต้องพิจารณาประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในฐานะที่เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่กำหนดหลักประกันการคุ้มครองและรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครองและป้องกันสังคมจากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกัน ก็ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดเท่าที่จำเป็น บนพื้นฐานของหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ซึ่งอาจแยกพิจารณาหลักเกณฑ์ของการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยได้ดังนี้

1. ก่อนใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใด ต้องจัดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นด้วยวิธีการทางคลินิกและวิธีทางสถิติตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ โดยพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำความผิดหลายๆ ด้านประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นประวัติอาชญากรรม สภาพจิต หรือพฤติกรรม ตลอดจนบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เพื่อหาความเป็นไปได้หรือแนวโน้มที่ผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษเพื่อที่ศาลจะได้มีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวต่อไป มิใช่คำนึงถึงแต่เฉพาะประวัติการกระทำความผิดของผู้นั้นเป็นหลักในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการแต่เพียงอย่างเดียว

2. เมื่อแนวคิดเรื่องการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะคำนึงถึงสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดและต้องมีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น ก่อนที่ศาลจะสั่งใช้มาตรการ พยานหลักฐานในการพิสูจน์ว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นอันตรายจึงไม่สามารถหาได้ในขณะที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด และอาจเป็นการไม่เหมาะสมที่ศาลจะมีคำสั่งในขณะทำคำพิพากษากำหนดโทษให้ควบคุมตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งต่อไปเพื่อป้องกันสังคมภายหลังพ้นโทษ ซึ่งเป็นระยะเวลาอีกหลายปีนับจากนั้น โดยพิจารณาจากสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในขณะนั้นเท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล

เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาสังเกตและประเมินผล โดยระยะเวลาที่สามารถประเมินและสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้มากที่สุด และเป็นช่วงเวลาที่ใกล้ชิดกับการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมที่สุด คือ ในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษจำคุกตามคำพิพากษา

ดังนั้น ระยะเวลาที่เหมาะสมในการขอให้ศาลสั่งใช้มาตรการ รวมถึงระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งในเรื่องนี้ จึงน่าจะเป็นช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดใกล้จะพ้นโทษจำคุกจากเรือนจำ เพื่อให้ศาลได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันมากที่สุด

3. การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายต่อไปหลังพ้นโทษตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องมีลักษณะแตกต่างจากผู้ได้รับโทษจำคุกในเรือนจำและเน้นการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้กระทำความผิดเพื่อแก้ไขและบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นให้กลับสู่สังคมได้ในระยะเวลาอันควร ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการที่เป็นการป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

4. การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมต้องอยู่ภายใต้กรอบหรือข้อจำกัด เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการ โดยการใช้มาตรการต้องอยู่ภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน กล่าวคือ ก่อนใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมกับบุคคลใด ต้องพิจารณาแล้วว่า มาตรการดังกล่าวสามารถนำมาใช้เพื่อดำเนินการให้สมเจตนารมณ์หรือบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ (หลักแห่งความสัมฤทธิ์ผล) โดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลผู้ถูกใช้บังคับมาตรการน้อยที่สุด (หลักแห่งความจำเป็น) และการใช้มาตรการดังกล่าวต้องไม่เกินสัดส่วนกับความจำเป็นอันตรายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ) โดยการควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการดังกล่าวต้องจำกัดเฉพาะกรณีที่เป็นเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อผู้ตกเป็นเหยื่อการกระทำความผิดหรือสังคมอย่างยิ่งเท่านั้น และต้องจัดให้มีการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ (periodic review) เพื่อให้การควบคุมตัวบุคคลเป็นไปเท่าที่จำเป็นตราบเท่าที่บุคคลนั้นยังมีสภาพความเป็นอันตรายอยู่เท่านั้น

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาหลักประกันสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29* และมาตรา 32 ประกอบกับลักษณะของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่เป็นการกระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งถูกบังคับใช้มาตรการ ดังนั้น การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยจึงต้องเป็นไปตามหลักประกัน

* รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการ กล่าวคือ การควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการต้องกระทำโดยมีคำสั่งหรือหมายของศาล (มาตรา 32 วรรคสาม) โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งต้องมีผลเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งนี้ การสั่งควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการดังกล่าวต้องไม่เป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น และต้องกระทำเท่าที่จำเป็นภายใต้หลักความได้สัดส่วน กล่าวคือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น ต้องทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการกระทำดังกล่าวได้ โดยส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยที่สุด และก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวมมากกว่าผลเสียต่อบุคคลที่ถูกกระทบกระเทือนสิทธิ (มาตรา 29)

จากหลักเกณฑ์การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทย ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น อาจแยกพิจารณาและสรุปหลักเกณฑ์ รวมถึงแนวทางที่เหมาะสม ตลอดจนข้อจำกัดในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศไทย เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

5.3.1 ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ

เมื่อพิจารณามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ พบว่า ระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการมีความหลากหลาย แต่ส่วนมากประเทศต่างๆ มักจะกำหนดให้ศาลสั่งใช้มาตรการภายหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด ก่อนที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ เพื่อให้ศาลมีโอกาสพิจารณาพยานหลักฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นเพิ่มเติมหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้นั้นแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่ได้จากการประเมินและสังเกตพฤติกรรมขณะที่ยังกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำตามคำพิพากษา ทั้งนี้ เพื่อให้การสั่งใช้มาตรการสอดคล้องกับสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในปัจจุบันมากที่สุด และยังป้องกันมิให้เกิดปัญหาในกรณีที่สภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดปรากฏภายหลังศาลมีคำพิพากษาแล้ว ซึ่งแม้กรณีนี้อาจเป็นเพียงส่วนน้อยที่อาจเกิดขึ้นได้ แต่ก็ถือว่ามีโอกาสที่จะเกิดขึ้นและถือเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ต้องมีมาตรการในการจัดการและแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้เพื่อคุ้มครองและป้องกันสังคมส่วนรวมด้วยเช่นกัน

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจนถึงความพยายามในการแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้อาจพิจารณาได้จากมาตรการตามกฎหมายในประเทศเยอรมนี ที่กำหนดระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการของศาลไว้หลากหลายถึง 3 ลักษณะ เพื่อให้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายสามารถนำมาใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องการป้องกันคุ้มครองสังคมให้พ้นจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายได้อย่างแท้จริง โดยช่วงแรก ซึ่งถือเป็นมาตรการตามกฎหมายดั้งเดิมของเยอรมนีกำหนดให้ศาลสั่งใช้มาตรการกับผู้กระทำความผิดในขณะมีคำพิพากษากำหนดโทษ โดยพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่มีอยู่ในขณะนั้น แต่เนื่องจากการกำหนดระยะเวลาสั่งใช้มาตรการไว้อย่างจำกัดเช่นนี้ไม่สอดคล้องกับหลักเรื่องการพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล และยังไม่รองรับ

กรณีผู้กระทำความผิดแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตรายภายหลังช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้มีการแก้ไขกฎหมายในปี ค.ศ. 2004 เพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในส่วนของระยะเวลาที่ศาลจะสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้ โดยกำหนดให้ศาลอาจสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายภายหลังศาลมีคำพิพากษา กำหนดโทษแล้วได้ ในขณะที่ผู้ยื่นกำลังรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาอย่างน้อย 2 ใน 3 ส่วน โดยกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนในการมีคำสั่งใช้มาตรการไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา สหพันธรัฐเยอรมนี ค.ศ. 1998 มาตรา 66a หรือศาลอาจสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ก่อนผู้กระทำความผิดพ้นโทษจำคุก โดยไม่ต้องกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนในการสั่งใช้มาตรการไว้ก่อน ตามมาตรา 66b

ประเทศฝรั่งเศสเป็นอีกประเทศหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในเรื่องหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระยะเวลาในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการ กล่าวคือ แม้ประเทศฝรั่งเศส จะกำหนดให้ศาลสั่งใช้มาตรการกับผู้กระทำความผิดได้ภายหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ ผู้กระทำความผิดแล้วในทำนองเดียวกับประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสหรัฐอเมริกา แต่กฎหมายฝรั่งเศสกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของบุคคลที่อาจถูกบังคับใช้มาตรการเช่นนั้นต่อไปในอนาคตในลักษณะเดียวกับมาตรา 66a ของกฎหมายเยอรมนีด้วยว่า ศาลต้องระบุข้อสงวนที่จะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการเช่นนั้นไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด เพื่อให้บุคคลนั้นจะได้ทราบว่าเขาเป็นบุคคลที่เข้าลักษณะตามกฎหมายที่ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมตัวต่อไปหลังพ้นโทษได้ หากเขายังแสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นอันตรายต่อสังคม มิเช่นนั้น ศาลจะไม่สามารถสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลนั้นได้

นอกจากมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ จะกำหนดช่วงระยะเวลาที่ศาลจะพิจารณาสั่งใช้มาตรการไว้ว่า ให้กระทำภายหลังศาลมีคำพิพากษา ในขณะที่ผู้ยื่นกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งเป็นการกำหนดช่วงระยะเวลาไว้อย่างกว้างๆ ให้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการภายในช่วงระยะเวลานี้ แต่กฎหมายบางประเทศยังกำหนดกรอบระยะเวลาที่ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งตามกฎหมายต้องดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดด้วย เพื่อให้สภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเป็นปัจจุบันมากที่สุด และในอีกแง่หนึ่ง เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของผู้กระทำความผิด มิให้หน่วยงานของรัฐใช้ช่องว่างทางกฎหมายยื่นคำขอ ในช่วงระยะเวลาที่บุคคลนั้นใกล้จะได้รับการปล่อยตัวอย่างมาก และควบคุมตัวบุคคลไว้ในระหว่างการพิจารณาของศาลอีก ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบ อย่างเช่นในประเทศฝรั่งเศส กฎหมายกำหนดให้อัยการสูงสุดต้องยื่นคำขอให้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคม อย่างช้าที่สุดภายใน 3 เดือน ก่อนถึงวันครบกำหนดปล่อยตัวผู้กระทำความผิด ส่วนในประเทศออสเตรเลีย กำหนดให้อัยการสูงสุดต้องยื่นคำขอภายใน 6 เดือนสุดท้ายของกำหนดเวลาจำคุกของผู้กระทำความผิด

หลังจากที่ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ตามกฎหมายต่างประเทศแล้ว ผู้เขียนจึงเห็นว่า ระยะเวลาที่เหมาะสมในการขอให้ศาลสั่งใช้มาตรการ รวมถึงระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งในเรื่องนี้ น่าจะเป็นช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ และใกล้จะได้รับการปล่อยตัว มิใช่ในขณะที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันมากที่สุด รวมทั้งเพื่อรองรับ

กรณีสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดปรากฏภายหลังศาลมีคำพิพากษาแล้ว ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับกฎหมายของประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสหรัฐอเมริกา

อย่างไรก็ดี เพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสทราบว่าเขาเป็นบุคคลที่เข้าลักษณะตามกฎหมายที่ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมตัวต่อไปหลังพ้นโทษได้ หากเขายังแสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นอันตรายต่อสังคม จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์ที่ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการกับผู้กระทำความผิดหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษด้วยว่า ศาลต้องกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนที่จะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลนั้นไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิดในทำนองเดียวกับกฎหมายเยอรมนีและกฎหมายฝรั่งเศส

นอกจากนี้ การฟ้องขอให้ศาลสั่งใช้มาตรการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องอยู่ภายใต้กรอบระยะเวลาอันจำกัดที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายอย่างในประเทศฝรั่งเศสและประเทศออสเตรเลียด้วยเช่นกัน ซึ่งในที่นี้ ผู้เขียนเห็นว่า ควรกำหนดกรอบระยะเวลาการฟ้องขอให้ควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการ รวมทั้งกำหนดระยะเวลาอย่างช้าที่สุดที่จะดำเนินการได้ ตามแนวทางของกฎหมายออสเตรเลียและฝรั่งเศส โดยกำหนดให้พนักงานอัยการต้องฟ้องขอให้ควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการภายในระยะเวลา 6 เดือนสุดท้ายของกำหนดเวลาจำคุกของผู้กระทำความผิด แต่อย่างช้าที่สุดต้องไม่เกิน 3 เดือน ก่อนถึงวันครบกำหนดปล่อยตัวผู้กระทำความผิด

5.3.2 บุคคลผู้อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการ

เมื่อพิจารณากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้แล้วพบว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในแต่ละประเทศกำหนดลักษณะของบุคคลที่อยู่ในข่ายถูกบังคับใช้มาตรการไว้แตกต่างกันออกไป โดยบางประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ความผิดปกติทางบุคลิกภาพเป็นปัจจัยหนึ่งในการพิจารณาบุคคลที่เป็นอันตรายที่อยู่ในข่ายถูกใช้บังคับมาตรการด้วย

ถึงกระนั้นก็ดี แม้ประเทศอื่นจะไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องความผิดปกติหรือความบกพร่องทางบุคลิกภาพไว้ด้วยก็ตาม แต่จากการสำรวจข้อมูลผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศต่างๆ พบว่า ผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวตามมาตรการมักจะเป็นผู้บกพร่องทางบุคลิกภาพอย่างร้ายแรง (Dangerous and Severe Personality Disorder) ทำให้มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ³⁷⁶ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีทางอาชญาวิทยาในกลุ่มทฤษฎีแนวจิตวิทยาในเรื่องทฤษฎีบุคลิกภาพที่เห็นว่า สาเหตุของอาชญากรรมเกิดจากบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิดซึ่งแตกต่างจากบุคคลทั่วไป การป้องกันและปราบปราม

³⁷⁶ Jörg Kinzig, "Preventive measures for dangerous recidivists," *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 5/1 (1997): 31. and Patrick Keyzer, "The international human rights parameters for the preventive detention of serious sex offenders," In *Dangerous people: Policy, prediction, and practice* (New York: Routledge, 2011), p. 26.

อาชญากรรมที่เกิดจากผู้กระทำความผิดที่มีบุคลิกภาพบกพร่องดังกล่าวจึงต้องศึกษาสาเหตุและหาแนวทางแก้ไขบุคลิกภาพของบุคคลที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรม โดยการคัดเลือกบุคคลที่มีความบกพร่องทางบุคลิกภาพ มีบุคลิกภาพต่อต้านสังคมเพื่อควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดจนกระทั่งบุคคลนั้นสามารถปรับปรุงแก้ไขบุคลิกภาพให้เป็นปกติได้ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวกระทำความผิดหรือสร้างความเดือดร้อนเสียหายให้แก่สังคม³⁷⁷

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศเยอรมนี แม้ว่าตามบทบัญญัติของกฎหมายจะไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้ด้วยก็ตาม แต่หากพิจารณาตามแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐเยอรมนีในปี ค.ศ. 2011 ที่วินิจฉัยเรื่องปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามประมวลกฎหมายอาญาสหพันธ์รัฐเยอรมนี และได้วางหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไว้ด้วย โดยสรุปได้ว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนั้น ต้องกำหนดลักษณะของผู้กระทำความผิดที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการให้ต้องเป็นผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตบางประการ เช่น เป็นผู้บกพร่องทางบุคลิกภาพด้วยเช่นกัน³⁷⁸

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การกำหนดลักษณะของบุคคลที่อยู่ในข่ายถูกควบคุมตัวตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายควรกำหนดให้ชัดเจนว่า เป็นผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งเป็นผู้บกพร่องทางบุคลิกภาพอย่างร้ายแรง ทำให้มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าบุคคลที่มีลักษณะเช่นใดที่ถือว่าเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายที่อาจถูกควบคุมตัวเพื่อป้องกันสังคมภายหลังได้รับโทษจำคุกครบถ้วนต่อไปได้

ส่วนประเด็นเรื่องการกำหนดระยะเวลาการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาที่จะอยู่ในข่ายการบังคับใช้มาตรการนั้น กฎหมายต่างประเทศกำหนดระยะเวลาไว้ต่างกันออกไป อย่างในประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการต้องได้รับโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 15 ปี ในความผิดตามที่กฎหมายกำหนด ในประเทศเยอรมนีกำหนดไว้แตกต่างกันหลายกรณี โดยมีทั้งระยะเวลาการลงโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 2 ปี 3 ปี และ 5 ปี ส่วนในประเทศออสเตรเลียกำหนดระยะเวลาไว้ที่ 2 ปี ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ระยะเวลาการลงโทษจำคุก 2 ปี น่าจะเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อเป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาลักษณะของผู้กระทำความผิดที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการ เนื่องจากเป็นระยะเวลาที่อยู่ในช่วงกลาง ไม่มากไม่น้อยเกินไป

นอกจากนี้ ลักษณะของบุคคลที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการไม่ควรกำหนดเฉพาะกรณีผู้กระทำความผิดซ้ำหลายครั้งเพียงอย่างเดียว เนื่องจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายมีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ อาจเป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรกก็ได้ ดังนั้น การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้กระทำความผิดต้องเป็นผู้ที่เคยกระทำความผิดมาแล้วหลายครั้งจึงอาจ

³⁷⁷ พรชัย ชันดี, ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์ (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ฟิล์ม, 2553), หน้า 40-41, 131-132 และ 138-142.

³⁷⁸ Judgment of 4 May 2011, pp. 1-3.

ไม่เหมาะสม ทำให้ไม่อาจควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรกได้ และโดยส่วนมาก กฎหมายประเทศต่างๆ ก็จะไม่กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้ด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ดี แม้เรื่องการกระทำความผิดซ้ำหลายครั้งจะไม่ควรกำหนดเป็นเงื่อนไขหนึ่งของผู้กระทำความผิดที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การกระทำความผิดซ้ำมาแล้วหลายครั้งเป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเลย เนื่องจากการที่ผู้กระทำความผิดเคยกระทำความผิดมาแล้วหลายครั้งถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้นั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งใช้มาตรการของศาล ซึ่งรายละเอียดในเรื่องนี้จะกล่าวไว้ในข้อ 5.2.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ

5.3.3 ประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการ

เมื่อพิจารณาหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายประกอบกับกฎหมายของประเทศต่างๆ แล้วพบว่า ประเภทความผิดที่ผู้กระทำความผิดอาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้นั้น ต้องจำกัดเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอย่างร้ายแรงเท่านั้น (serious and violent or sexual crime)

ตัวอย่างเช่น ประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้ใช้มาตรการกับผู้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ลักพาตัว ช่มชู้กระทำความผิด ฯลฯ ประเทศออสเตรเลียและประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีการใช้กำลังรุนแรง หรือกระทำต่อเหยื่อที่เป็นเด็กเท่านั้น ซึ่งในส่วนของประเทศออสเตรเลียนั้น แม้กฎหมายจะกำหนดให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศเท่านั้น แต่ก็ได้มีการอภิปรายถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในการขยายขอบเขตประเภทความผิดให้ครอบคลุมถึงความผิดอาญาร้ายแรงประเภทอื่น เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น อย่างในประเทศฝรั่งเศสแล้วด้วยเช่นกัน ซึ่งในปัจจุบันบางรัฐในประเทศออสเตรเลียได้แก้ไขบทบัญญัติในเรื่องนี้ให้ครอบคลุมถึงผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงอื่นที่มีความเสี่ยงสูงว่าจะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษด้วย เช่น The Crimes (Serious Sex Offenders) Act 2013 ของรัฐ New South Wales³⁷⁹

ในส่วนของประเทศเยอรมนีนั้น แม้แต่เดิม กฎหมายจะมีได้จำกัดเฉพาะกรณีความผิดอาญาร้ายแรง กล่าวคือ ถ้าเป็นกรณีศาลสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ขณะทำคำพิพากษา ผู้กระทำความผิดอาญาไม่ร้ายแรง เช่น กรณีผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ก็อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการได้ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ศาลสั่งใช้มาตรการภายหลังศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษ กฎหมายจะจำกัดเฉพาะผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง เช่น ความผิดต่อชีวิต ความผิดเกี่ยวกับเพศ

³⁷⁹ Patrick Keyzer and Bernadette McSherry, "The preventive detention of "dangerous" sex offenders in Australia: Perspectives at the coalface," *International Journal of Criminology and Sociology* 2 (2013): 296-305.

เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2011 ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์เยอรมนีได้วินิจฉัยเกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติเรื่องมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย และวางแนวทางการแก้ไขบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยสรุปได้ว่า มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนั้น ต้องอยู่ภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน และใช้เฉพาะกรณีผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงจำพวกความผิดที่ใช้กำลังรุนแรงหรือความผิดเกี่ยวกับเพศเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ หลักเกณฑ์เรื่องประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายจะใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศเยอรมนีตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์เยอรมนีในปัจจุบันจึงจำกัดเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรงตามแนวทางของทั้งสามประเทศข้างต้นด้วยเช่นกัน

หลังจากที่ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ตามกฎหมายต่างประเทศแล้ว ผู้เขียนจึงเห็นว่า การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศไทยต้องจำกัดเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรงตามหลักเกณฑ์ข้างต้นด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักแห่งความได้สัดส่วนและเป็นหลักประกันว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะถูกกระทบกระเทือนเฉพาะกรณีจำเป็นตามข้อยกเว้นของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยประเภทความผิดที่ผู้กระทำความผิดอาญากวควบคุมตัวตามมาตรการได้นั้นควรจำกัดเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรงจำพวกความผิดที่ใช้กำลังรุนแรงหรือความผิดเกี่ยวกับเพศที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำโดยเจตนา และเป็นความผิดที่หากเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอย่างร้ายแรงเท่านั้น

ทั้งนี้ การพิจารณากำหนดประเภทความผิดที่อาจอยู่ในข่ายใช้บังคับมาตรการอาจกระทำได้ 2 วิธี³⁸⁰ ได้แก่ (1) การกำหนดรายการประเภทความผิดที่อาจใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับผู้กระทำความผิดได้ เช่น กฎหมายเยอรมนี กฎหมายฝรั่งเศส รวมทั้งการกำหนดความผิดที่ศาลอาจสั่งกักกันผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 ด้วย หรือ (2) การกำหนดอัตราโทษจำคุกของความผิดตามกฎหมายที่อยู่ในข่ายบังคับใช้มาตรการ เช่น กฎหมายสิงคโปร์ที่กำหนดให้ศาลสั่งควบคุมตัวผู้กระทำความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป เพื่อป้องกันสังคมได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดประเภทความผิดที่จะใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศไทยควรเป็นไปตามแนวทางแรก เนื่องจากการกำหนดประเภทความผิดโดยจำแนกเป็นรายการเช่นนี้จะทำให้เกิดความชัดเจนว่าความผิดฐานใดบ้างที่อยู่ในข่ายการบังคับใช้มาตรการ และในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า ความผิดอาญาที่ควรกำหนดให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ได้แก่ ความผิดดังต่อไปนี้

(1) ความผิดฐานก่อการร้ายตามมาตรา 135/1

ด้วยเหตุที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 135/1 กำหนดองค์ประกอบความผิดดังกล่าวไว้ว่าเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังประทุษร้ายหรือกระทำการใด อันก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรืออันตรายอย่างร้ายแรงต่อร่างกาย หรือเสรีภาพของบุคคลใดๆ โดยมีมุ่งหมายให้เกิด

³⁸⁰ Vallotton, *Dangerousness: A discussion paper*, pp. 6-8.

ความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือสร้างความปั่นป่วนให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน ผู้เขียนจึงเห็นว่า ลักษณะความผิดตามมาตรา ๒๗๖ นี้เป็นความผิดอาญาร้ายแรงที่หากเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลกระทบต่อผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอย่างรุนแรง ดังนั้น ผู้กระทำความผิดดังกล่าวจึงควรอยู่ในข่ายที่จะถูกควบคุมตัวต่อไปหลังพ้นโทษตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้

(2) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 276 ถึงมาตรา 280 และมาตรา 285 ซึ่งได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา 276 ความผิดฐานกระทำชำเราเด็กตามมาตรา 277 การกระทำความผิดตามมาตรา 276 หรือมาตรา 277 ที่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตายตามมาตรา 277 ทวิ และมาตรา 277 ตริ การกระทำความผิดตามมาตรา 278 หรือมาตรา 279 ที่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตายตามมาตรา 280 และการกระทำความผิดตามมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ มาตรา 277 ตริ มาตรา 278 มาตรา 279 มาตรา 280 มาตรา 282 หรือมาตรา 283 ที่กระทำแก่ผู้สืบสันดาน ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ผู้อยู่ในความควบคุมตามหน้าที่ราชการหรือผู้อยู่ในความปกครอง ในความพิทักษ์หรือในความอนุบาล ตามมาตรา 285

ความผิดประเภทนี้เป็นเรื่องการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งลักษณะของการกระทำความผิดดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องข้องกับการใช้กำลังรุนแรง กระทำต่อผู้ถูกกระทำที่เป็นเด็ก หรืออาศัยความสัมพันธ์พิเศษระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำในการกระทำความผิดนั้น และหากเกิดการกระทำความผิดดังกล่าวขึ้นย่อมส่งผลเสียหายหรือกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดนั้นอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ไม่ว่าจะการกระทำความผิดนั้นจะกระทำต่อเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ความผิดเกี่ยวกับเพศตามบทบัญญัติข้างต้นเข้าลักษณะเป็นความผิดอาญาร้ายแรงที่ผู้กระทำความผิดอาญากฎควบคุมตัวต่อไปหลังพ้นโทษตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้

(3) ความผิดต่อชีวิต ตามมาตรา 288 ถึงมาตรา 290 และมาตรา 292 ซึ่งได้แก่ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยมีเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 289 ความผิดฐานทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามมาตรา 290 และความผิดฐานกระทำการปฏิบัติอันทารุณแก่บุคคลซึ่งต้องพึ่งตนในการดำรงชีพหรือในการอื่นใดเพื่อให้บุคคลนั้นฆ่าตนเองตามมาตรา 292

ความผิดประเภทนี้เป็นการกระทำที่มุ่งให้เกิดความเสียหายหรืออันตรายต่อชีวิตของผู้อื่น ซึ่งเห็นได้ชัดอยู่ในตัวว่ามีความร้ายแรง ทั้งลักษณะของการกระทำความผิดและผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดดังกล่าว ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ความผิดประเภทนี้เป็นความผิดอาญาร้ายแรงอีกกลุ่มหนึ่งที่ผู้กระทำความผิดควรอยู่ในข่ายถูกควบคุมตัวต่อไปหลังพ้นโทษตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้เช่นกัน

(4) ความผิดต่อร่างกาย ตามมาตรา 297 และมาตรา 298 ซึ่งได้แก่ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำร้ายรับอันตรายสาหัสตามมาตรา 297 และการกระทำความผิดตามมาตรา 297 โดยมีเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 298

ความผิดประเภทนี้มีลักษณะในทำนองเดียวกับความผิดต่อชีวิตที่ได้กล่าวข้างต้น เพียงแต่ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้จะมุ่งให้เกิดความเสียหายหรืออันตรายต่อร่างกายของผู้อื่นเป็นหลัก ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนเห็นว่า ควรจำกัดให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเฉพาะกรณีที่เกิดการกระทำความผิดดังกล่าวส่งผลให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อผู้ถูกกระทำตามมาตรา 297 และมาตรา 298 เท่านั้น

(5) ความผิดฐานเรียกค่าไถ่ตามมาตรา 313

ความผิดประเภทนี้เป็นเรื่องการกระทำความผิดต่อเสรีภาพ โดยลักษณะของการกระทำความผิดมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้กำลังรุนแรง หรือกระทำต่อผู้ถูกกระทำที่เป็นเด็ก ซึ่งอาจเกิดผลเสียหายหรือผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดนั้น อย่างร้ายแรงได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ความผิดตามมาตราดังกล่าวเข้าลักษณะความผิดอาญาร้ายแรง และควรอยู่ในข่ายการบังคับใช้ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

(6) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามมาตรา 337 มาตรา 339 ถึงมาตรา 340 ทวิ ซึ่งได้แก่ ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ตามมาตรา 337 ความผิดฐานชิงทรัพย์ตามมาตรา 339 การกระทำความผิดตามมาตรา 339 ที่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตายตามมาตรา 339 ทวิ ความผิดฐานปล้นทรัพย์ตามมาตรา 340 และการกระทำความผิดตามมาตรา 340 ที่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตายตามมาตรา 340 ทวิ

ความผิดประเภทนี้มีองค์ประกอบความผิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังรุนแรงต่อผู้ถูกกระทำเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิด และเมื่อพิจารณาลักษณะของการกระทำความผิดแล้ว เห็นว่า อาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ถูกกระทำได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามบทบัญญัติข้างต้นเข้าลักษณะความผิดอาญาร้ายแรงที่ผู้กระทำความผิดอาจถูกควบคุมตัวต่อไปหลังพ้นโทษตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้

สำหรับกรณีของความผิดประเภทอื่นที่ไม่ใช่ความผิดอาญาร้ายแรงตามที่ได้ระบุไว้ข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่มีคามจำเป็นหรือเหตุผลอันสมควรที่จะต้องใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับความผิดนั้นแต่อย่างใด เนื่องจากความเป็นอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดเหล่านี้ไม่ได้สัดส่วนกับผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดหากมีการสั่งควบคุมตัวตามมาตรการ อีกทั้งยังสามารถใช้มาตรการอื่นที่มีอยู่ตามกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยกว่าโดยสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องการป้องกันและคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดอาญาประเภทนี้ได้เพียงพอ ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักแห่งความได้สัดส่วน

5.3.4 แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการ

เมื่อพิจารณามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ พบว่า กฎหมายของประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

และประเทศสิงคโปร์ ล้วนแต่กำหนดเงื่อนไขการสั่งใช้มาตรการของศาลไว้ว่า ต้องมีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนด้วยเสมอ โดยทุกประเทศจะกำหนดให้นักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์มีส่วนสำคัญในการประเมินผู้กระทำความผิด และข้อมูลหลักที่ใช้ประเมินมักเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในขณะที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ เนื่องจากช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม สามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด รวมถึงความก้าวหน้าและการตอบสนองต่อการแก้ไขฟื้นฟูได้มากที่สุด

ถึงกระนั้นก็ตาม รายละเอียดและวิธีการดำเนินการในเรื่องนี้จะแตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ อย่างในประเทศเยอรมนี การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดจะกระทำโดยนักจิตวิทยา พศดี ผู้คุม และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลควบคุมผู้กระทำความผิดในเรือนจำ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีโอกาสสังเกตพฤติกรรมผู้กระทำความผิดระหว่างถูกควบคุมตัวในเรือนจำในแต่ละวัน และกฎหมายยังกำหนดให้ต้องมีความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด อย่างน้อย 2 คน เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลอีกด้วย³⁸¹

ในประเทศฝรั่งเศส การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดจะกระทำโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ภายในสถานที่เฉพาะสำหรับสังเกตพฤติกรรมและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นเวลาอย่างน้อย 6 สัปดาห์ เพื่อประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลอย่างละเอียดและเป็นระบบ ซึ่งผู้มีหน้าที่ตรวจและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล คือ คณะกรรมการวิธีการเพื่อความปลอดภัย ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ หลากหลายสาขา ได้แก่ ผู้พิพากษา ข้าราชการอาวุโส จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ผู้บัญชาการเรือนจำ ทนายความ และตัวแทนจากองค์กรหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม³⁸²

นอกจากนี้ กฎหมายฝรั่งเศสยังกำหนดให้ต้องมีผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์จำนวน 2 คน ทำรายงานให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด เพื่อประกอบการพิจารณาประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นในชั้นศาลอีกด้วย

ส่วนการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดตามกฎหมายออสเตรเลียนั้น จะเป็นไปในลักษณะเดียวกับของประเทศฝรั่งเศส โดยเริ่มจากการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในรูปของคณะกรรมการ โดยการพิจารณารายงานของจิตแพทย์และ

³⁸¹ Frank Urbaniok, Astrid Rossegger and Jerome Endrass, "Can high-risk offenders be reliably identified?," *Swiss Medical Weekly* 136 (2006): 762. and Frieder Dunkel and Dirk van Zyl Smit, "Preventive detention of dangerous offenders re-examined: A comment on two decisions of the German Federal Constitutional Court (BVerfG – 2 BvR 2029/01 of 5 February 2004 and BVerfG – 2 BvR 834/02 – 2 BvR 1588/02 of 10 February 2004) and the federal draft bill on preventive detention of 9 March 2004," *German Law Journal* 05, 06 (2004): 633.

³⁸² Nicola Padfield, *The sentencing, management and treatment of 'dangerous' offenders: Final report* [online], 25 December 2012. Available from: <http://www.bit.ly/1eYJY1j>

นักจิตวิทยาที่ประเมินนักโทษขณะกำลังรับโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำเป็นสำคัญ หลังจากนั้น ศาลจะมีคำสั่งให้จิตแพทย์จำนวน 2 คน ทำรายงานให้ความเห็นเกี่ยวกับระดับความเสี่ยงของผู้กระทำความผิดที่จะกระทำความผิดซ้ำหากได้รับการปล่อยตัว เพื่อประกอบการพิจารณาในชั้นศาล

ทั้งนี้ การพิจารณาและประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลก่อนมีคำสั่งใช้มาตรการตามกฎหมายออสเตรเลีย จะใช้ทั้งวิธีทางคลินิก โดยการสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรม สภาพจิต บุคลิกภาพ ประวัติการกระทำความผิด รวมทั้งทักษะทางสังคมของบุคคล ร่วมกับวิธีทางสถิติ โดยการใช้ข้อมูลของผู้กระทำความผิดมาคำนวณและประเมินหาสภาพความเป็นอันตรายอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การประเมินความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างครบถ้วน และครอบคลุมปัจจัยเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่เป็นบริบทแวดล้อมผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผลการประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำความผิดออกมา น่าเชื่อถือที่สุด³⁸³ ซึ่งการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลโดยใช้หลายวิธีการประกอบกัน ตามแนวทางนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยในประเทศสวีเดน* ที่เห็นว่า การใช้วิธีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลหลายอย่างประกอบกันจะให้ผลสุดท้ายที่ออกมาเป็นการคาดการณ์พฤติกรรมของบุคคลได้ในระดับที่น่าเชื่อถือ

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ด้วย กล่าวคือ ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการกับบุคคลใดจะต้องจัดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นด้วยเสมอ โดยรูปแบบ

³⁸³ Ronken and Johnston, *Balancing rights: Arguments for indefinite detention of dangerous sex offenders*, pp. 7-9.

* งานวิจัยของ Frank Urbaniok Astrid Rossegger และ Jerome Endrass ที่ศึกษาวิจัยผู้กระทำความผิดจำนวน 9 คน จากกลุ่มผู้กระทำความผิดที่ใช้กำลังรุนแรงและกลุ่มผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศทั้งหมด 533 คน ในประเทศสวีเดน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 1997 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2005 ซึ่งผลการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลด้วยวิธีทางคลินิก (รายงานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 22 ฉบับ) และวิธีทางสถิติ (The Hare Psychopathy Checklist-Revised (PCL-R) Violence Risk Appraisal Guide (VRAG) the Static-99 (for the sex offenders of the group) และ The Forensic Operationalised Therapy/Risk Evaluation System (FOTRES)) แสดงให้เห็นว่าบุคคลทั้งเก้ามีลักษณะแตกต่างจากผู้กระทำความผิดอื่น เป็นบุคคลที่เป็นอันตราย มีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำหากได้รับการปล่อยตัว (high-risk offender) แต่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจำต้องปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปหลังจากที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนเนื่องจากปัญหาข้อจำกัดทางกฎหมาย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้กระทำความผิดทั้งหมดที่อยู่ในขอบข่ายการวิจัยครั้งนี้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังจากได้รับการปล่อยตัว โดยผู้กระทำความผิด 7 คน กระทำความผิดซ้ำภายใน 1 ปีนับแต่วันที่พ้นโทษ ซึ่งรายที่ทวนกลับไปกระทำความผิดเร็วที่สุดใช้เวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมงภายหลังได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ และเป็นเหตุให้มีผู้บริสุทธิ์ต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจำนวน 24 คน

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปว่า ผู้กระทำความผิดบางประเภทที่มีความเป็นอันตรายอย่างสูงสามารถถูกประเมินและตรวจพบได้ในระดับที่น่าเชื่อถือโดยวิธีประเมินความเสี่ยงซึ่งกระทำอย่างเป็นระบบในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดรับโทษจำคุกตามคำพิพากษา และเมื่อสามารถประเมินและตรวจพบบุคคลที่เป็นอันตรายได้ในระดับดังกล่าวแล้ว การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีแนวโน้มสูงว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษซึ่งมีเพียงส่วนน้อย เพื่อป้องกันและคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ที่อาจตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

ของการดำเนินการอาชญากรรมในรูปแบบของคณะกรรมการตามแนวทางของประเทศฝรั่งเศสและออสเตรเลีย ที่ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ หลายสาขา โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลควบคุมผู้กระทำความผิด ในเรือนจำ มีส่วนในการประเมินผู้กระทำความผิดในเบื้องต้น โดยพิจารณาปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประวัติอาชญากรรม ปัจจัยทางสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดระหว่างถูกควบคุมตัวในเรือนจำ รวมทั้งผลการบำบัดรักษา และแก้ไขฟื้นฟูในระหว่างถูกควบคุมตัวในเรือนจำ เพื่อประกอบการยืนยันฟ้องของพนักงานอัยการ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งใช้มาตรการในเรื่องนี้

ส่วนในขั้นตอนของการพิจารณาสั่งใช้มาตรการในชั้นศาล ควรกำหนดให้มีการประเมิน สภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดโดยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา อย่างน้อย 2 คน เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลด้วย ซึ่งผู้ประเมินในขั้นตอนนี้ควรเป็นบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมิน บำบัดรักษา และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในขณะที่รับโทษจำคุกในเรือนจำ เพื่อให้ศาล ได้รับความเห็นที่แตกต่างจากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นคนกลาง ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผู้กระทำความผิด ในขั้นตอนแรก ตามแนวทางของประเทศเยอรมนี

ทั้งนี้ ในส่วนของวิธีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด ในทางปฏิบัตินั้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรยึดถือตามแนวทางของประเทศออสเตรเลียที่ใช้ทั้งวิธีทางคลินิก และวิธีทางสถิติ เพื่อให้ผลการประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำความผิดออกมาเชื่อถือที่สุด

5.3.5 กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล

แม้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะเป็นมาตรการที่มีขึ้นเพื่อคุ้มครอง ป้องกันสังคม แต่ก็เป็นการที่กระทบสิทธิเสรีภาพในร่างกายของบุคคลซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติ รับรองและคุ้มครองไว้ ดังนั้น การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใดจึงต้องอยู่ ภายใต้บังคับตามกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 และ มาตรา 32 เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของส่วนรวมและผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้ มาตรการ กล่าวคือ การควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการต้องกระทำโดยมีคำสั่งหรือหมายของศาล (มาตรา 32 วรรคสาม) โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งต้องมิใช่ เป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งนี้ การสั่งควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการดังกล่าวต้องไม่เป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิ และเสรีภาพนั้น และต้องกระทำเท่าที่จำเป็น ภายใต้หลักความได้สัดส่วน โดยที่การจำกัดสิทธิและ เสรีภาพนั้นต้องทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการกระทำดังกล่าวได้ ในขณะที่ส่งผลกระทบต่อ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยที่สุด และก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวมมากกว่าผลเสียต่อบุคคล ที่ถูกกระทบกระเทือนสิทธิ (มาตรา 29)

เมื่อพิจารณามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายต่างประเทศ พบว่า การกำหนดกรอบหรือข้อจำกัดในการใช้ดุลพินิจของศาลปรากฏในกฎหมายของหลายประเทศ เพียงแต่อาจกำหนดไว้เข้มงวดหรือมีรายละเอียดต่างกันเท่านั้น อย่างในประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา กฎหมายกำหนดกรอบในการใช้ดุลพินิจของศาลไว้อย่างชัดเจนว่า การใช้

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน กล่าวคือ การใช้มาตรการดังกล่าวต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดและระดับความเป็นอันตรายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อสังคม รวมทั้งต้องไม่มีมาตรการอื่นที่จะสามารถป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้และส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลน้อยกว่า มิเช่นนั้น ศาลจะไม่สั่งใช้มาตรการดังกล่าว

ส่วนในประเทศออสเตรเลีย แม้หลักการในเรื่องนี้จะไม่ปรากฏชัดเจนในกฎหมาย แต่ศาลอุทธรณ์ของรัฐควีนส์แลนด์ได้วางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับการพิจารณาของศาลก่อนมีคำสั่งให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้ในคดี Attorney-General v Francis ในปี ค.ศ. 2006 สรุปได้ว่า ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใดนั้น ศาลต้องพิจารณาแล้วว่า การปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปโดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมสอดส่องดูแลของเจ้าพนักงาน (supervision order) ตามกฎหมายฉบับนี้ไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดได้ จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย (หลักแห่งความจำเป็น) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า หากการปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปโดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมสอดส่องดูแลของเจ้าพนักงานสามารถคุ้มครองสังคมได้อย่างเพียงพอ ศาลต้องมีคำสั่งให้ปล่อยตัวบุคคลนั้นไปโดยให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดแทนการสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย เพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่ว่า การจำกัดและลดรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามกฎหมายฉบับนี้เป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไปในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จำกัดเฉพาะกรณีที่น่าเป็นอันควร และต้องกระทำภายใต้กรอบและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น³⁸⁴

นอกจากนี้ ด้วยเหตุที่ลักษณะของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกบังคับใช้มาตรการ จึงอาจเกิดประเด็นปัญหาและข้อโต้แย้งเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศด้วย ดังนั้น การกำหนดกรอบหรือข้อจำกัดในการใช้ดุลพินิจสั่งใช้มาตรการของศาลนั้น นอกจากจะพิจารณาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ตามกฎหมายต่างประเทศแล้ว ยังต้องคำนึงถึงหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้วางเกณฑ์การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่สอดคล้องกับหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศไว้ในคดี Fardon v Australia (2010) โดยสรุปได้ว่า การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักแห่งความจำเป็น ในกรณีที่ไม่อาจแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยกว่าเท่านั้น³⁸⁵

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายไทยในปัจจุบันประกอบกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคล จึงต้องกระทำ

³⁸⁴ Bernadette McSherry, Patrick Keyzer and Arie Freiberg, Preventive detention for 'dangerous' offenders in Australia: A critical analysis and proposals for policy development [online], 27 June 2012. Available from: <http://criminologyresearchcouncil.gov.au/reports/200405-03.pdf>

³⁸⁵ Human Rights Committee, Communication No. 1629/2007

โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ซึ่งต้องมีผลเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง* โดยกฎหมายดังกล่าวต้องกำหนดให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจสั่งควบคุมตัวบุคคลตามมาตราการ ซึ่งต้องเป็นไปเท่าที่จำเป็นภายใต้หลักความได้สัดส่วน กล่าวคือ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยการควบคุมตัวบุคคลตามมาตราการดังกล่าวนั้น ต้องทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องการคุ้มครองป้องกันสังคมได้ในขณะที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยที่สุด (ในกรณีที่มาตรการตามกฎหมายประการอื่นที่มีอยู่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยกว่า สามารถป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอันตรายได้อย่างเพียงพอ ศาลต้องไม่สั่งใช้มาตรการนี้) และก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวมมากกว่าผลเสียต่อบุคคลที่ถูกกระทบกระเทือนสิทธิ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของส่วนรวมและผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในท้ายที่สุดด้วย

5.3.6 ระยะเวลาการควบคุมตัว

เมื่อพิจารณาหลักการสำคัญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่เป็น การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดต่อไปหลังครบกำหนดเวลาการลงโทษ เนื่องจากมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้น จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษแล้ว เห็นว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ ต้องเป็นการควบคุมตัวบุคคลไปจนกว่าสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น จะสิ้นสุดลงแล้ว หากทราบใดที่บุคคลดังกล่าวยังคงแสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นอันตราย บุคคลนั้น ย่อมไม่ได้รับการปล่อยตัว ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและคุ้มครองสังคม

ดังนั้น การมีคำสั่งให้ใช้มาตรการของศาลในกรณีนี้จึงมีลักษณะแตกต่างจากการทำ คำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นเรื่องที่ยุติและสิ้นสุดแน่นอนในขณะนั้น เนื่องจาก ในกรณีของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไม่สามารถกำหนดเวลาได้แน่นอนตายตัว ในขณะที่ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการว่า บุคคลนั้นจะพ้นจากการเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายเมื่อใด

เมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา พบว่า ประเทศเหล่านี้ล้วนแต่กำหนดให้สามารถควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้โดยไม่มีกำหนดเวลา โดยบุคคลที่เป็นอันตรายจะได้รับการปล่อยตัวเมื่อสภาพ ความเป็นอันตรายสิ้นสุดลงแล้วทั้งสิ้น มีเพียงประเทศสิงคโปร์เท่านั้นที่จำกัดระยะเวลาการควบคุมตัว ไว้ที่ขั้นต่ำ 7 ปี และสูงสุดไม่เกิน 20 ปี

จากการพิจารณากฎหมายต่างประเทศและหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวที่สอดคล้องกับ

* ดังนั้น ถ้าถือตามหลักเกณฑ์นี้ การออกกฎหมายเพื่อควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายเพื่อ ป้องกันสังคมเป็นรายบุคคล ดังที่เคยเป็นปัญหาในประเทศออสเตรเลีย ในตอนต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 20 จึงเป็นการขัดหรือแย้ง กับหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ด้วยเช่นกัน

หลักการของมาตรการ ต้องเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้โดยไม่มีกำหนดเวลา เพื่อให้สังคมปลอดภัยจากบุคคลที่เป็นอันตรายได้อย่างแท้จริง

ถึงกระนั้นก็ดี หากกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องระยะเวลาการควบคุมตัวไว้เช่นนี้อาจเกิดปัญหาและข้อโต้แย้งในทางปฏิบัติอย่างมาก เนื่องจากหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ซึ่งถือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทหนึ่ง และนำไปใช้บังคับกับผู้กระทำ ความผิดที่เป็นบุคคลอันตรายในทันทีตามหลักในเรื่องกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังไม่ใช้บังคับกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้กระทำความผิดที่อยู่ในข่ายของการใช้บังคับมาตรการอาจโต้แย้งถึงความไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรมที่ต้องถูกควบคุมตัวต่อไปหลังพ้นโทษโดยไม่มีกำหนดเวลาการปล่อยตัวที่แน่นอน ประกอบกับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในกรณีนี้ต่างจากมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในรูปแบบอื่นที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในแวดวงนิติศาสตร์ และไม่เกิดข้อโต้แย้งของการบังคับใช้มาตรการมากนัก เช่น การควบคุมตัวผู้มีความผิดปกติทางจิตที่ไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายหรือได้รับการลดโทษ ซึ่งสามารถควบคุมตัวบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวได้โดยไม่มีกำหนดเวลาเพื่อบำบัดรักษาอาการทางจิตของบุคคลนั้นและป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับตัวบุคคลนั้นเองและสังคมส่วนรวม

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในระยะเริ่มแรก ควรจำกัดระยะเวลาสูงสุดที่จะควบคุมตัวบุคคลไว้ไม่เกิน 10 ปี ตามแนวทางของกฎหมายเยอรมนีก่อนมีการแก้ไขกฎหมายให้อำนาจศาลสั่งควบคุมตัวบุคคลได้โดยไม่มีกำหนดเวลา เนื่องจากการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ นอกจากจะคำนึงถึงความปลอดภัยของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญแล้ว ยังต้องพิจารณาผลเสียที่อาจเกิดขึ้นกับบุคคลผู้ถูกบังคับใช้มาตรการเช่นว่านั้นประกอบด้วย เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของสังคมกับผลกระทบที่เกิดกับผู้กระทำ ความผิดที่ถูกควบคุมตัวอยู่ มิใช่มุ่งแต่คุ้มครองสังคมเพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงการสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่อยู่ภายใต้การบังคับใช้มาตรการ ประกอบกับการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและคุ้มครองสังคมอย่างแท้จริงอาจเป็นเรื่องใหม่ในประเทศไทย และอาจเกิดข้อโต้แย้งถึงความไม่เป็นธรรมและความไม่เหมาะสมได้ จึงควรกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการไว้อย่างจำกัด หากในอนาคต ความเข้าใจในแนวคิดเรื่องการคุ้มครองป้องกันสังคมซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นที่ยอมรับมากขึ้นแล้ว อาจแก้ไขเรื่องระยะเวลาการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายให้ศาลสามารถสั่งควบคุมตัวบุคคลต่อไปหลังพ้นโทษโดยไม่มีกำหนดเวลาอย่างกฎหมายต่างประเทศได้

5.3.7 สถานที่ควบคุมตัว

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้แล้วพบว่า ในแต่ละประเทศจะกำหนดสถานที่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายไว้ต่างกันออกไปอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา บุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายจะถูกควบคุมตัวไว้ในสถานที่ที่เหมาะสมในการให้ความดูแลหรือบำบัดรักษาตามสภาพของความผิดและลักษณะของผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นสถานพยาบาลหรือสถานที่อื่นที่มั่นคงปลอดภัยตามที่กฎหมายแต่ละรัฐกำหนดไว้ แต่จะไม่ควบคุมตัว

บุคคลดังกล่าวไว้ในเรือนจำ เนื่องจากการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศสหรัฐอเมริกา ถือว่าเป็นมาตรการทางแพ่ง (civil commitment)

ส่วนในประเทศออสเตรเลียจะมีลักษณะต่างออกไป เนื่องจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายจะถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำ และถือว่ายังคงเป็นนักโทษอยู่ต่อไป แม้จะเป็นการควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปภายหลังจากที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วก็ตาม การที่กฎหมายออสเตรเลียกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เช่นนี้ทำให้เกิดข้อโต้แย้งและประเด็นถกเถียงถึงความไม่เหมาะสมหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติที่เห็นว่า เรือนจำควรใช้เป็นสถานที่ควบคุมตัวนักโทษเพื่อลงโทษจำคุกตามกฎหมายเท่านั้น ไม่สามารถนำมาใช้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองป้องกันสังคมได้³⁸⁶

สำหรับในประเทศเยอรมนี ผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายจะถูกควบคุมตัวไว้ในสถานที่ที่อยู่ในบริเวณเดียวกับเรือนจำ แต่จะจัดแยกสัดส่วนออกจากพื้นที่ของนักโทษทั่วไป ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์เยอรมนีเคยวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวไว้ในสถานที่ที่แยกจากบริเวณเรือนจำที่ใช้คุมขังนักโทษอย่างเด็ดขาด เพียงแต่ต้องแยกอาคารหรือห้องที่ใช้ควบคุมตัวบุคคลภายใต้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายออกจากพื้นที่ของนักโทษโดยทั่วไป ดังนั้น การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามกฎหมายเยอรมนีในปัจจุบันที่กำหนดให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายไว้ในบริเวณเดียวกับเรือนจำ แต่จะมีการจัดแบ่งแยกสัดส่วนออกจากพื้นที่ของนักโทษทั่วไป และจะได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน จึงถือเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญของสหพันธ์เยอรมนี³⁸⁷

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ตามกฎหมายฝรั่งเศส ซึ่งเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่า เคารพสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นอย่างมากพบว่า กฎหมายฝรั่งเศสบัญญัติไว้แตกต่างจากกฎหมายของประเทศที่ได้กล่าวข้างต้น โดยกฎหมายฝรั่งเศสกำหนดให้มีสถานที่ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมขึ้นเป็นพิเศษที่เรียกว่า Centre socio – medico - judiciaire de sûreté เพื่อบำบัดรักษาทางการแพทย์ ฟื้นฟูจิตใจ และให้ความช่วยเหลือด้านสังคมแก่ผู้ถูกควบคุมตัว เพื่อลดและกำจัสดสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น รวมทั้งเพื่อให้การบังคับใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายสิ้นสุดลง และผู้ถูกควบคุมตัวได้รับการปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคมในท้ายที่สุด ซึ่งการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวตามมาตรการจะมีลักษณะแตกต่างจากนักโทษในเรือนจำที่ได้รับโทษจำคุก โดยจะได้รับสิทธิมากกว่านักโทษทั่วไป เช่น ผู้ถูกควบคุมตัวสามารถไปเยี่ยมหรือโทรศัพท์ติดต่อบุคคลอื่นตามความต้องการของตนได้ในแต่ละวัน และอาจได้รับอนุญาตให้ออกไป

³⁸⁶ Heather Douglas, "Post-sentence preventive detention: Dangerous and risky," *Criminal Law Review* 11 (2008): 854-873.

³⁸⁷ *Judgment of 4 May 2011*, pp. 1-3.

ภายนอกสถานที่ควบคุมตัวเป็นเวลา 2-3 วัน ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้คุมหรือการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัว³⁸⁸

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาหลักการและวัตถุประสงค์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่มีขึ้นเพื่อป้องกันและคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากผู้กระทำความผิด และมุ่งบำบัดรักษา แก้ไขฟื้นฟู รวมทั้งบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดแล้วเห็นว่า สถานที่ควบคุมตัวรวมทั้งการปฏิบัติต่อบุคคลในขณะถูกควบคุมตัวจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความแตกต่างของมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมกับมาตรการที่มุ่งลงโทษเพื่อแก้แค้นตอบแทนการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น ดังนั้น การกำหนดสถานที่ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ถูกควบคุมตัวตามมาตรการจึงเป็นเรื่องสำคัญ และหากถือตามหลักการในเรื่องนี้ อย่างเคร่งครัด สถานที่ที่เหมาะสมในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายตามมาตรการจึงน่าจะเป็นไปในแนวทางเดียวกับประเทศฝรั่งเศส ที่สร้างสถานที่ขึ้นใหม่เพื่อควบคุมตัวบุคคลกลุ่มนี้ โดยเฉพาะ เพื่อแยกการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวออกจากนักโทษในเรือนจำโดยทั่วไปอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ดี การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทย ต้องปรับเปลี่ยนหลักการและแนวคิดหลายประการ รวมทั้งการเพิ่มขึ้นตอนการพิจารณาประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล และกระบวนการที่เกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งถือเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องทำ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แนวคิด และหลักการในเรื่องนี้ เป็นเหตุให้ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก รวมถึงความจำเป็นในการเพิ่มกำลังคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการต่างๆ เพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้น ในขั้นนี้ การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้ในบริเวณเดียวกับเรือนจำ แต่แยกสัดส่วน และบริเวณออกต่างหากจากพื้นที่ของนักโทษทั่วไป รวมทั้งกำหนดให้การปฏิบัติต่อบุคคลทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันตามแนวทางของกฎหมายเยอรมนี จึงน่าจะเหมาะสมกับประเทศไทยในขณะนี้ และน่าจะเป็นการเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับการลงโทษจำคุกที่มักเป็นประเด็นข้อโต้แย้งสำคัญที่เกิดขึ้นในทุกประเทศที่นำแนวคิดของมาตรการนี้ไปใช้ ทั้งนี้ หากในอนาคต ประเทศไทยมีความพร้อมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยเรื่องงบประมาณมากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ การสร้างอาคารสถานที่ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย โดยเฉพาะ เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันคุ้มครองสังคมและเพื่อให้แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้อย่างเต็มที่ตามแนวทางของประเทศฝรั่งเศส น่าจะเป็นสิ่งที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดของมาตรการมากที่สุด

5.3.8 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ

เหตุผลที่เป็นรากฐานในการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย คือ สภาพความเป็นอันตรายของบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ไม่ใช่เรื่องยุติแน่นอนที่สามารถตัดสินได้โดยเด็ดขาดอย่างการพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด และในกรณีที่บุคคลที่ถูกควบคุมตัวไม่มี

³⁸⁸ Padfield, *The sentencing, management and treatment of 'dangerous' offenders: Final report*, p. 29.

ความเป็นอันตรายแล้ว สิ่งที่ยอมรับให้การควบคุมตัวบุคคลนั้นชอบด้วยกฎหมายย่อมหมดไป และศาลจะต้องปล่อยตัวบุคคลนั้นไป ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะ เพื่อให้มีฐานในการรองรับการควบคุมตัวของบุคคลจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

หลักการในเรื่องนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ประเทศที่ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมักจะนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมาย เพื่อให้สิทธิเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรการถูกกระทบกระเทือนเท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณี ซึ่งจากการศึกษาวิจัยกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้พบว่า ทุกประเทศที่ผู้เขียนศึกษาวิจัย ยกเว้นประเทศสิงคโปร์ ล้วนแต่กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะไว้ทั้งสิ้น เพียงแต่ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ต้องดำเนินการจะแตกต่างกันไป โดยประเทศฝรั่งเศส ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ต้องประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล เพื่อทบทวนถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในการควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปทุกปี ส่วนประเทศเยอรมนี กำหนดให้ต้องดำเนินการทุก 2 ปี

อย่างไรก็ดี ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐเยอรมนีได้วางแนวทางการแก้ไขบทบัญญัติเรื่องมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไว้ในคำวินิจฉัยเมื่อปี ค.ศ. 2011 ว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนั้น ต้องเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่อยู่ภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน และการที่จะควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต่อไป ศาลต้องจัดให้มีการทบทวนสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นเป็นระยะ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ด้วย³⁸⁹

นอกจากนี้ ประเทศต่างๆ ยังมีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 16 ที่ผู้เกี่ยวข้องอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนหรืองดการบังคับใช้มาตรการกับบุคคลที่เป็นอันตรายที่ถูกควบคุมตัวอยู่ได้ ในกรณีที่บุคคลนั้นไม่ได้เป็นบุคคลที่เป็นอันตราย ไม่มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหากได้รับการปล่อยตัวอีกต่อไปแล้ว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรับรองสิทธิของผู้ถูกควบคุมตัวและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในระหว่างถูกควบคุมตัวได้อีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากการกำหนดให้ศาลต้องทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมตามหลักการทั่วไปของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับการพิจารณาหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ผู้เขียนจึงเห็นว่า การใช้มาตรการในประเทศไทยต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์เรื่องการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะในทำนองเดียวกับประเทศอื่นๆ ด้วย โดยแนวทางที่เหมาะสมในการนำหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้มาใช้ คือ การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้ศาลมีหน้าที่ต้องพิจารณาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวตามมาตรการ เพื่อทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้

³⁸⁹ Judgment of 4 May 2011, pp. 1-3.

มาตรการกับบุคคลนั้นต่อไปทุกปี ตามแนวทางของประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นหลักประกันว่าการควบคุมตัวบุคคลนั้นๆ จะเป็นไปเท่าที่จำเป็นตราบเท่าที่บุคคลนั้นยังมีสภาพความเป็นอันตรายอยู่เท่านั้น

มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่อยู่ภายใต้แนวคิดของทฤษฎีบุคลิกภาพ ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม ทฤษฎีการป้องกันสังคม ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม และทฤษฎีความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายที่มองว่าการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเนื่องจากเป็นผู้มีบุคลิกภาพบกพร่องอย่างร้ายแรงโดยการคาดการณ์และประเมินหาบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้น เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเช่นว่านั้น อันเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดเฉพาะกรณีที่จะเกิดอันตรายอย่างชัดเจนหรือเป็นกรณีที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่ชอบธรรมและสามารถกระทำได้

ถึงกระนั้นก็ตาม ด้วยเหตุที่ลักษณะของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายต่อไปหลังจากที่ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว เนื่องจากผลการประเมินความเสี่ยงและสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในระหว่างกำลังรับโทษจำคุกในเรื่องจำตามแนวคิดและวิธีการทางวิทยาศาสตร์แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดมีแนวโน้มหรือความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ อันเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 การใช้มาตรการดังกล่าวนี้จึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างหลักความจำเป็นของรัฐที่ต้องรักษาความปลอดภัยของสังคมส่วนรวมกับหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง กล่าวคือ การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายซึ่งถือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทหนึ่ง จะต้องจำกัดเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อรักษาความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ภายใต้เงื่อนไขการสั่งใช้มาตรการและการตรวจสอบโดยศาลรวมทั้งต้องมีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการที่เหมาะสมและเพียงพอ

ดังนั้น แนวทางที่เหมาะสมในการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษในประเทศไทยจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎีทางนิติศาสตร์และกรอบการใช้บังคับมาตรการตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมประเภทนี้มีประสิทธิภาพและในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกควบคุมตัวตามมาตรการพอสมควรแก่กรณี

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้พบว่า มาตรการที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ และไม่มีบทบัญญัติรองรับกรณีผู้กระทำความผิดแสดงถึงความเป็นบุคคลอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกภายหลังการพิจารณาคดีของศาลได้เสร็จสิ้นลงแล้ว ในขณะที่บุคคลนั้นกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำและใกล้

จะครบกำหนดที่จะปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม เพื่อป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ในอนาคตอย่างที่ใช้กันในต่างประเทศ

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ ในประเทศไทยตามแนวทางของกฎหมายต่างประเทศ โดยการพิจารณาหลักการของมาตรการตาม แนวคิดทฤษฎีทางนิติศาสตร์ รวมทั้งข้อยกเว้นเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประกอบกัน กล่าวคือ กำหนดให้ศาลมีอำนาจ สั่งให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายภายหลังศาลมีคำพิพากษา ก่อนที่ผู้กระทำความผิด จะพ้นโทษจำคุกได้ โดยที่ก่อนสั่งใช้มาตรการ ต้องจัดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของ ผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการทางคลินิกและวิธีการทางสถิติเพื่อหาความเป็นไปได้หรือแนวโน้มที่ ผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ มิใช่คำนึงถึงแต่เฉพาะประวัติ การกระทำความผิดของบุคคลนั้นเป็นหลักในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการแต่เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ การใช้มาตรการต้องอยู่ภายใต้กรอบของหลักแห่งความได้สัดส่วน ทั้งในแง่ของ การกำหนดประเภทความผิดที่อยู่ในข่ายการบังคับใช้มาตรการ กรอบในการใช้ดุลพินิจของศาล สถานทีและวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด รวมทั้งการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสม ในการใช้มาตรการเป็นระยะ เพื่อให้การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายสมดังเจตนารมณ์ ของมาตรการที่มุ่งป้องกันสังคมและให้หลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ที่อาจถูกควบคุมตัวอย่างเพียงพอและเหมาะสม

ทั้งนี้ แนวทางการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทย ควรกระทำโดยการบัญญัติกฎหมายใหม่เป็นการเฉพาะ เพื่อกำหนดรายละเอียดของมาตรการ ทั้งในส่วนของเนื้อหา หลักเกณฑ์ และวิธีการใช้บังคับ ให้อยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกัน เพื่อให้การใช้ มาตรการเป็นเอกภาพและสอดคล้องกับหลักการของมาตรการอย่างแท้จริง

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

ปัญหาผู้กระทำความผิดซึ่งยังคงแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันตราย มีแนวโน้มว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีก ในขณะที่กำลังจะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ เป็นปัญหาสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกิดขึ้นในทุกสังคม ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีแนวทางแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นมาตรการที่เน้นการปราบปรามผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง รวมทั้งการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดซ้ำ หรือมาตรการที่เน้นการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้นตั้งแต่ต้น เพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบอาชญากรรมตั้งแต่ต้นทาง

อย่างไรก็ดี สำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภท การลงโทษที่รุนแรงหรือการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดซ้ำให้สูงขึ้นไม่อาจยับยั้งอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้นได้ตามทฤษฎีการลงโทษ ประกอบกับการป้องกันอาชญากรรมร้ายแรงบางประเภทไม่ให้เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นโดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายต่อไปหลังจากที่ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย อาจเหมาะสมในการป้องกันคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้มากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่อาจตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงบางประเภท ซึ่งความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชญากรรมประเภทดังกล่าว นั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจประเมินค่าและไม่อาจมีการเยียวยาแก้ไขให้กลับคืนดีดังเดิมดังเช่นก่อนเกิดอาชญากรรมได้ เช่น กรณีผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงในความผิดต่อชีวิต ร่างกาย หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ

หลักการสำคัญของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายอยู่ภายใต้แนวคิดทฤษฎีทางนิติศาสตร์และอาชญาวิทยา 5 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีบุคลิกภาพ ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม ทฤษฎีการป้องกันสังคม ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม และทฤษฎีความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย ซึ่งอาจสรุปรวมได้ว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเนื่องจากเป็นผู้มีบุคลิกภาพพบพร่องอย่างร้ายแรง โดยการคาดการณ์และประเมินหาบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้น เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเช่นว่านั้น อันเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดเฉพาะกรณีที่จะเกิดอันตรายอย่างชัดเจนหรือเป็นกรณีที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ถือเป็นสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม ทั้งนี้ แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวโดยส่วนมากสามารถนำไปใช้อธิบายมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในรูปแบบอื่น เช่น การควบคุมตัวจำเลยในระหว่างพิจารณา การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่าจะกระทำความผิดฐานก่อการร้าย และการควบคุมตัวบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตได้ด้วยเช่นกัน เพียงแต่ในส่วนของการรายละเอียดอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของแต่ละมาตรการ

แม้ว่าแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะปรากฏในกฎหมายไทยหลายฉบับ โดยเฉพาะกรณีของวิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องกักกันที่เป็นการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต่อไปหลังจากที่ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้วเช่นกัน แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติใดรองรับการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ในกรณีที่ความเป็นอันตรายของบุคคลปรากฏภายหลังศาลมีคำพิพากษา ในขณะที่รับโทษจำคุกและใกล้จะครบกำหนดที่จะปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายประกอบกับการใช้มาตรการตามกฎหมายต่างประเทศพบว่า ในต่างประเทศได้ศึกษาและพัฒนาแนวคิดของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดและวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประเมินความเสี่ยงและสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในระหว่างที่กำลังรับโทษจำคุกเพื่อหาความเป็นไปได้ว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษหรือไม่ เพื่อรองรับกรณีที่ความเป็นอันตรายของบุคคลปรากฏภายหลังศาลมีคำพิพากษา ในขณะที่บุคคลนั้นกำลังรับโทษจำคุก และใกล้จะครบกำหนดการปล่อยตัว ทั้งนี้ หากผลการประเมินแสดงว่า บุคคลใดมีแนวโน้มหรือความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำ บุคคลนั้นก็จะเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายและจะต้องถูกควบคุมตัวต่อไปหลังจากได้รับโทษจำคุกครบถ้วนแล้ว โดยการใช้มาตรการดังกล่าวจะอยู่ภายใต้กรอบหรือข้อจำกัดบางประการเพื่อให้สิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดถูกกระทบกระเทือนเท่าที่จำเป็น และในขณะเดียวกันก็สามารถคุ้มครองและป้องกันอันตรายให้แก่สังคมได้อย่างเพียงพอ ซึ่งรายละเอียดและวิธีการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ

แม้กระนั้นก็ตาม เนื่องจากการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศต่างๆ อยู่ภายใต้แนวคิดและทฤษฎีทางนิติศาสตร์อย่างเดียวกัน หลักเกณฑ์การใช้บังคับมาตรการในประเทศต่างๆ จึงมีหลักการร่วมกันบางประการตามแนวคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนมาตรการในเรื่องนี้ กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงบางประเภทได้รับการประเมินและวินิจฉัยที่กระทำอย่างเป็นระบบในขณะที่ผู้นั้นกำลังรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาว่าเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายอย่างสูง ศาลย่อมมีอำนาจสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองสังคมต่อไปหลังจากที่พ้นกำหนดเวลาการลงโทษของบุคคลนั้นได้ โดยหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายที่ประเทศต่างๆ นำไปปรับใช้ตามแนวคิดและทฤษฎีทางนิติศาสตร์ดังกล่าวนี้จะอยู่บนพื้นฐานของหลักการดังต่อไปนี้

1. การที่จะพิจารณาและสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใดต้องมีสาเหตุมาจากสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้น เนื่องจากผู้กระทำความผิดเป็นผู้บกพร่องทางบุคลิกภาพอย่างร้ายแรง (Dangerous and Severe Personality Disorder) ทำให้มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ ดังนั้น ก่อนที่จะมีคำสั่งดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องจัดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดด้วยเสมอ ซึ่งการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในที่นี้ มิใช่การพิจารณาหรือคานึงถึงแต่เฉพาะประวัติการกระทำ

ความผิดพลาดหลายครั้งของบุคคลนั้นเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่หมายถึงการกระทำอย่างเป็นระบบตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ด้วยวิธีทางคลินิก (การประเมินโดยใช้ความเห็นแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ) และวิธีทางสถิติ (การประเมินโดยใช้ข้อมูลตัวเลขหรือข้อมูลทางสถิติมาคำนวณหาสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด) โดยพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำความผิด ทั้งในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่เป็นบริบทแวดล้อมผู้กระทำความผิดประกอบกัน เช่น ประวัติอาชญากรรม ครอบครัว สภาพจิต บุคลิกภาพ พฤติกรรม และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ผลการประเมินหาแนวโน้มและความเป็นไปได้ที่ผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษออกมาน่าเชื่อถือมากที่สุด และป้องกันกรณีที่บุคคลที่ไม่เป็นอันตรายจะถูกควบคุมตัวไว้ (false positive) และกรณีบุคคลที่เป็นอันตรายจะได้รับการปล่อยตัวไป (false negative) ให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดด้วย

สำหรับระยะเวลาที่เหมาะสมในการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นฐานในการควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวต่อไปหลังพ้นโทษนั้น ควรกระทำในช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ มิใช่ขณะที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิดโดยพิจารณาเฉพาะปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดที่มีอยู่ในขณะนั้น เนื่องจากสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา และจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาสังเกตและประเมินผล ซึ่งในช่วงที่ผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำถือเป็นช่วงเวลาที่สามารส่งพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด รวมถึงความก้าวหน้าและการตอบสนองต่อการแก้ไขฟื้นฟูได้มากที่สุด และยังเป็นช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดใกล้จะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำกลับคืนสู่สังคมที่สุดด้วย ดังนั้น การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในช่วงระยะเวลานี้เพื่อที่ศาลจะมีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลนั้นต่อไปหลังสิ้นสุดระยะเวลาการลงโทษตามคำพิพากษาจึงน่าจะให้ผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือมากกว่าในช่วงอื่น

2. มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องเป็นการดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันสังคมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มิใช่การแอบแฝงเจตนาลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งการจะหยั่งทราบเจตนาที่แท้จริงของมาตรการว่าเป็นไปโดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น อาจพิจารณาจากสถานที่และการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวอยู่ว่าเป็นอย่างไร โดยการควบคุมตัวที่สอดคล้องกับหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ต้องมีลักษณะที่แตกต่างจากผู้ได้รับโทษจำคุกในเรือนจำ และเน้นมาตรการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้กระทำความผิดเพื่อแก้ไขและบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของผู้นั้นให้กลับสู่สังคมได้ในระยะเวลาอันควร

3. การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักแห่งความได้สัดส่วน กล่าวคือ ก่อนใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใด ต้องพิจารณาแล้วว่า มาตรการดังกล่าวสามารถนำมาใช้เพื่อดำเนินการให้สมเจตนารมณ์หรือบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ (หลักแห่งความสัมฤทธิ์ผล) โดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลผู้ถูกใช้บังคับมาตรการน้อยที่สุด (หลักแห่งความจำเป็น) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า มาตรการอื่นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลน้อยกว่าไม่เพียงพอที่จะป้องกันอันตรายนั้นได้ จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการนี้ และการใช้มาตรการ

ดังกล่าวต้องไม่เกินสัดส่วนกับความเป็นอันตรายที่คาดหมายว่าจะเกิดขึ้น (หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ)

ดังนั้น การควบคุมตัวบุคคลบนพื้นฐานของสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล จึงต้องจำกัดเฉพาะในกรณีพิเศษที่สภาพของอันตรายที่สังคมจะได้รับกับความร้ายแรงของอันตรายต่อบุคคลที่ถูกควบคุมตัวได้สัดส่วนกันอย่างเหมาะสม ในกรณีที่กระทำเพื่อป้องกันอันตรายต่อชีวิตหรืออันตรายต่อร่างกายอย่างร้ายแรง เช่น กรณีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือความผิดต่อชีวิต ซึ่งอันตรายหรือภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นนั้นต้องเป็นกรณีที่ใกล้จะเกิดขึ้น และไม่อาจจัดการกับอันตรายดังกล่าวได้ด้วยวิธีการอื่นเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ หากบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอันตราย แต่ไม่ได้มีความเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง ย่อมไม่มีความจำเป็นที่ต้องใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลนั้นแต่อย่างใด เนื่องจากการดำเนินการโดยใช้มาตรการอื่น ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยตัวไป โดยอยู่ภายใต้การควบคุมสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่หรือการจำกัดบริเวณให้อยู่ภายในที่พัก (house arrest) นับว่าเป็นการเพียงพอที่จะประกันความปลอดภัยของสังคมแล้ว

นอกจากนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่า การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะเป็นไปเท่าที่จำเป็น トラบเท่าที่บุคคลนั้นยังมีสภาพความเป็นอันตรายอยู่เท่านั้น หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องจัดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเพื่อทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ (periodic review) ซึ่งหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งในส่วนของการพิจารณาสั่งใช้มาตรการตามหลักแห่งความได้สัดส่วน และการแสดงถึงความแตกต่างระหว่างมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและคุ้มครองสังคมจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายกับมาตรการที่มุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อตอบแทนแก่แก่นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น

สาเหตุที่ต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องข้อจำกัดหรือรอบในการใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้เช่นนี้ เนื่องจากมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการที่กระทบต่อประโยชน์ส่วนบุคคลและส่วนรวมในขณะเดียวกัน กล่าวคือ ลักษณะของมาตรการเป็นการควบคุมตัวบุคคลที่ได้รับการประเมินและวินิจฉัยว่าเป็นบุคคลที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกหลังพ้นโทษ โดยที่บุคคลนั้นยังไม่ได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อคุ้มครองและป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของผู้กระทำความผิดและส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการเป็นอย่างมาก ดังนั้น การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้จึงต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และข้อจำกัดตามหลักแห่งความได้สัดส่วนเพื่อให้เกิดความสมดุลและความยุติธรรมต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ดังนั้น การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศไทยจึงต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน ซึ่งนอกจากจะพิจารณาตามหลักการของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายตามแนวคิดทฤษฎีทางนิติศาสตร์เองแล้ว ยังต้องพิจารณากรอบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่กำหนดหลักประกัน

การคุ้มครองและรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้อีกด้วย ซึ่งอาจสรุปหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยโดยแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย โดยการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย มีแนวโน้มสูงว่าจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ เป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคล จึงต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ซึ่งต้องมีผลเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง โดยกฎหมายดังกล่าวต้องกำหนดให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจสั่งควบคุมตัวบุคคลตามมาตราการ ภายใต้เงื่อนไขเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดด้วยวิธีทางคลินิกและวิธีทางสถิติตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่พิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำความผิดหลายๆ ด้านประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นประวัติอาชญากรรม สภาพจิต บุคลิกภาพ ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลนั้นในขณะที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ เพื่อหาความเป็นไปได้หรือแนวโน้มที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้บกพร่องทางบุคลิกภาพอย่างร้ายแรงจะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ เพื่อที่ศาลจะได้มีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลดังกล่าวต่อไป มิใช่คำนึงถึงแต่เฉพาะประวัติการกระทำความผิดหรือการที่ผู้นั้นเคยกระทำความผิดมาแล้วหลายครั้งเป็นหลักในการพิจารณาสั่งใช้มาตรการแต่เพียงอย่างเดียว

ทั้งนี้ การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดอาจแบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอน โดยกรณีแรก เป็นการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในขั้นต้นเพื่อประกอบการยื่นฟ้องของพนักงานอัยการ ซึ่งอาจกระทำในรูปของคณะกรรมการ อันประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ หลายสาขา โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลควบคุมผู้กระทำความผิดในเรือนจำ เช่น ผู้แทนจากกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ผู้บัญชาการเรือนจำ ทนายความ และตัวแทนจากองค์กรหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลในขั้นตอนนี้ จะพิจารณาพฤติกรรม และข้อเท็จจริงอื่นๆ เกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดในขณะที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำเป็นสำคัญ

ส่วนกรณีที่ 2 เป็นการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในขั้นตอนของการพิจารณาสั่งใช้มาตรการในชั้นศาล ซึ่งควรกำหนดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดโดยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา อย่างน้อย 2 คน ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมิน บำบัดรักษา และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในขณะรับโทษจำคุกในเรือนจำ และการประเมินผู้กระทำความผิดในขั้นตอนแรก เพื่อประกอบการพิจารณาของศาล ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลได้รับความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญอย่างรอบด้านทั้งจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิด

2. ระยะเวลาที่เหมาะสมในการขอให้ศาลสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย รวมถึงระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งในเรื่องนี้ ควรเป็นช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดใกล้จะพ้นโทษจำคุกจากเรือนจำ เพื่อให้ศาลได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันมากที่สุด รวมทั้งเพื่อรองรับกรณีสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิด

ปรากฏภายหลังศาลมีคำพิพากษาแล้ว โดยศาลต้องกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนที่จะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการกับบุคคลนั้นไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิดด้วย เพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสทราบว่าเขาเป็นบุคคลที่เข้าลักษณะตามกฎหมายที่ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมตัวต่อไปหลังพ้นโทษ

นอกจากนี้ ในส่วนของการขอให้ศาลสั่งใช้มาตรการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องอยู่ภายใต้กรอบระยะเวลาอันจำกัดที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายด้วยเช่นกัน เพื่อให้สภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเป็นปัจจุบันมากที่สุด รวมทั้งคุ้มครองผู้กระทำความผิดจากการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบของหน่วยงานของรัฐ โดยกำหนดให้พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องขอให้ศาลควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการภายในระยะเวลา 6 เดือนสุดท้ายของกำหนดเวลาจำคุกของผู้กระทำความผิด แต่อย่างช้าที่สุดต้องไม่เกิน 3 เดือน ก่อนถึงวันครบกำหนดปล่อยตัวผู้กระทำความผิด

3. การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายต่อไปหลังพ้นโทษตามมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องมีลักษณะแตกต่างจากผู้ได้รับโทษจำคุกในเรือนจำและเน้นการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้กระทำความผิดเพื่อแก้ไขและบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นให้กลับสู่สังคมได้ในระยะเวลาอันควร ตามวัตถุประสงค์ของมาตรการที่เป็นการป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ดังนั้น สถานที่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรการจึงต้องแตกต่างจากการรับโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งในชั้นนี้ การควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายไว้ในบริเวณเดียวกับเรือนจำ แต่แยกสัดส่วนและบริเวณออกต่างหากจากพื้นที่ของนักโทษทั่วไป รวมทั้งกำหนดให้การปฏิบัติต่อบุคคลทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน ถ้าวางเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับการลงโทษจำคุก

นอกจากนี้ ในส่วนของระยะเวลาการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรการแม้หากพิจารณาตามหลักการของมาตรการอย่างเคร่งครัดแล้ว ระยะเวลาการควบคุมตัวที่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวต้องกำหนดให้ควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้โดยไม่มีกำหนดเวลา เพื่อให้สังคมปลอดภัยจากผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลที่เป็นอันตรายอย่างแท้จริง โดยผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวตามมาตรการจะได้รับการปล่อยตัวต่อเมื่อสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นสิ้นสุดลงแล้ว แต่หากคำนึงถึงปัญหาและข้อขัดข้องที่อาจเกิดขึ้นในทางปฏิบัติ การกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวไว้สูงสุดที่ 10 ปี ในช่วงแรกของการนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทย น่าจะเพียงพอและเหมาะสมในการคุ้มครองสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นอย่างน้อยชั่วระยะเวลาหนึ่ง และในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกควบคุมตัวพอสมควรแก่กรณี

4. การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายต้องอยู่ภายใต้กรอบหรือข้อจำกัด เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการ โดยการใช้มาตรการต้องอยู่ภายใต้หลักแห่งความได้สัดส่วน กล่าวคือ ก่อนใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใด ต้องพิจารณาแล้วว่ามาตรการดังกล่าวสามารถนำมาใช้เพื่อดำเนินการให้สมเจตนารมณ์หรือบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ (หลักแห่งความสัมฤทธิ์ผล) โดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลผู้ถูกใช้บังคับมาตรการน้อยที่สุด (หลักแห่งความจำเป็น) และการใช้มาตรการดังกล่าวต้องไม่เกินสัดส่วนกับความเป็นอันตรายที่คาดหมายว่าจะเกิดขึ้น (หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ)

ดังนั้น การควบคุมตัวบุคคลตามมาตราการดังกล่าวจึงควรจำกัดเฉพาะกรณีผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอย่างร้ายแรงเท่านั้น รวมทั้งต้องจัดให้มีการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ (periodic review) อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้การควบคุมตัวบุคคลเป็นไปเท่าที่จำเป็น ตราบเท่าที่บุคคลนั้นยังมีสภาพความเป็นอันตรายอยู่เท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกบังคับใช้มาตรการ

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากที่ได้สรุปหลักเกณฑ์การนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาปรับใช้ในประเทศไทยดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายในประเทศไทยเป็นเอกภาพและสอดคล้องกับหลักการของมาตรการอย่างแท้จริง รวมทั้งเพื่อให้การป้องกันอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรบัญญัติกฎหมายใหม่เป็นการเฉพาะ โดยออกเป็นพระราชบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการใช้บังคับของมาตรการ ซึ่งอย่างน้อยควรต้องมีรายละเอียดและเนื้อหาในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ในเชิงสารบัญญัติ ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย ทั้งในส่วนของระยะเวลาการฟ้องขอให้ศาลสั่งใช้มาตรการและระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งในเรื่องนี้ ระยะเวลาการควบคุมตัว ลักษณะของผู้กระทำความผิดที่อาจถูกบังคับใช้มาตรการประเภทความผิด แนวคิดเรื่องการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล กรอบในการใช้ดุลพินิจสั่งใช้มาตรการของศาล และการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ กล่าวคือ

- 1.1 ระยะเวลาการฟ้องขอให้ศาลสั่งใช้มาตรการและระยะเวลาที่ศาลจะมีคำสั่งในเรื่องนี้ ควรกำหนดให้เป็นช่วงเวลาที่ผู้กระทำความผิดกำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำ และใกล้จะได้รับปล่อยตัว มิใช่ในขณะที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิด โดยศาลต้องกำหนดเงื่อนไขหรือข้อสงวนที่จะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลนั้นในภายหลังไว้ในคำพิพากษากำหนดโทษผู้กระทำความผิดด้วย

- 1.2 ระยะเวลาการควบคุมตัว ในช่วงแรกของการนำมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ควรกำหนดให้ศาลสั่งควบคุมตัวบุคคลได้สูงสุดไม่เกิน 10 ปี

- 1.3 ลักษณะของผู้กระทำความผิดที่อาจถูกบังคับใช้มาตรการ ควรกำหนดให้ชัดเจนว่า ผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษจำคุกในเรือนจำตามคำพิพากษาลงโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป ในความผิดอาญาร้ายแรงตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งผลการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นในขณะสิ้นสุดเวลาการลงโทษแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพบกพร่องอย่างร้ายแรง

ทำให้มีแนวโน้มสูงที่จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรงซ้ำอีกหลังพ้นโทษ เป็นบุคคลที่อยู่ในข่ายอาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการ

1.4 ประเภทความผิด ควรจำกัดเฉพาะความผิดอาญาร้ายแรงจำพวกความผิดที่ใช้กำลังรุนแรงหรือความผิดเกี่ยวกับเพศที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำโดยเจตนา และเป็นความผิดที่หากเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดอย่างร้ายแรง ซึ่งได้แก่

- (1) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 135/1
- (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 ถึงมาตรา 280 และมาตรา 285
- (3) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 288 ถึงมาตรา 290 และมาตรา 292
- (4) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 297 และมาตรา 298
- (5) ความผิดฐานเรียกค่าไถ่ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 313
- (6) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 337 มาตรา 339 ถึงมาตรา 340 ทวิ

1.5 การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคล ก่อนที่ศาลจะสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายกับบุคคลใด ควรกำหนดให้มีการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดด้วยวิธีทางสถิติและวิธีทางสถิติ โดยการพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดประกอบด้วยเสมอ

1.6 กรอบในการใช้ดุลพินิจสั่งใช้มาตรการของศาล ควรกำหนดให้ศาลต้องคำนึงถึงหลักแห่งความได้สัดส่วน โดยพิจารณาแล้วว่า การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดและระดับความเป็นอันตรายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และไม่มีมาตรการอื่นที่สามารถป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้โดยส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลน้อยกว่า

1.7 การทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการเป็นระยะ ควรกำหนดให้ศาลต้องทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการควบคุมตัวบุคคลตามมาตรการ โดยการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวเป็นระยะ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2. ในเชิงวิธีบัญญัติ ควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการใช้บังคับมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย เริ่มต้นจากขั้นตอนการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดในขณะรับโทษจำคุก ซึ่งเป็นการประเมินในขั้นต้นเพื่อประกอบการพิจารณายื่นฟ้องของพนักงานอัยการ การประเมินสภาพความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งใช้มาตรการในชั้นศาล และการประเมินสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลเป็นระยะภายหลังการสั่งใช้มาตรการควบคุมตัวเพื่อทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมในการใช้มาตรการตามหลักแห่งความได้สัดส่วน กระบวนการยื่นฟ้องขอให้ศาลสั่งใช้มาตรการกับผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายและกรอบระยะเวลา

การดำเนินการในเรื่องดังกล่าว วิธีพิจารณาในศาล รวมถึงการกำหนดสถานที่ใช้ควบคุมตัวและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ต้องเน้นการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้กระทำความผิด เพื่อแก้ไขและบรรเทาสภาพความเป็นอันตรายของบุคคลนั้นให้กลับสู่สังคมได้ในระยะเวลาอันควร

ทั้งนี้ นอกจากการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมดังกล่าวข้างต้นแล้ว การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมและมาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายให้กับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริง รวมทั้งการเพิ่มมาตรการในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายที่มีความรุนแรงน้อยกว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตราย เช่น การปล่อยตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษจำคุกครบถ้วนโดยให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขการควบคุมสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่ เพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากกรณีผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้เป็นอันตรายอย่างร้ายแรง ตามหลักแห่งความจำเป็น น่าจะทำให้การนำมาตราการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายมาใช้ในประเทศไทยดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง สอดคล้องกับหลักการของมาตรการที่เป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสังคมส่วนรวม และส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวเท่าที่จำเป็นได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1. เมื่อเกิดการกระทำความผิดขึ้นในสังคม ผู้ที่จะได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ ผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดนั้น ด้วยเหตุนี้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงควรให้ความสำคัญและตระหนักถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นกับผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะกรณีความผิดอาญาที่ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของเหยื่ออาชญากรรมอย่างร้ายแรง โดยมีมาตรการเพื่อดำเนินการกับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่มีความเสี่ยงสูงที่จะกระทำความผิดซ้ำก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้นเพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมและผู้บริสุทธิ์ที่อาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทนี้ มิใช่มุ่งสนใจแต่ตัวผู้กระทำความผิดเป็นหลักจนละเลยสิทธิของผู้อาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่ควรได้รับความคุ้มครอง

2. มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเป็นมาตรการป้องกันก่อนเกิดการกระทำความผิดขึ้นจึงต้องอาศัยความรู้ในศาสตร์ต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ชีววิทยาการแพทย์ อาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์ มาประกอบการใช้มาตรการด้วยเสมอเพื่อให้ผลการประเมินหรือคาดการณ์อันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่สังคมจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายเพื่อมีคำสั่งควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายเพื่อป้องกันสังคมมีความน่าเชื่อถือและเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด จึงไม่สามารถอาศัยความรู้ทางนิติศาสตร์ได้โดยลำพัง ดังนั้น การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายบนพื้นฐานของหลักการทางนิติศาสตร์เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงศาสตร์อื่นด้วยจึงไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ของมาตรการที่มุ่งป้องกันและคุ้มครองสังคมให้พ้นจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แม้ว่ามาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจะเป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันสังคมให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตราย แต่การใช้มาตรการดังกล่าวนี้ไม่อาจคำนึงถึงแต่ประโยชน์ของสังคมเพียงอย่างเดียวโดยละเลยผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่อาจถูกควบคุมตัวตามมาตรการได้ ฉะนั้น การใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลที่เป็นอันตรายจึงต้องอยู่บนหลักการของหลักความได้สัดส่วนโดยใช้ในกรณีจำเป็นและมีเหตุผลสมควรเฉพาะผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงเท่านั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้กระทำความผิดที่อาจถูกควบคุมตัว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายการอ้างอิง

- Ancel, M. *Social Defence*. 1 ed. London: Routledge&Kegan Paul, 1965.
- Black, J. "Is the Preventive Detention of Dangerous Offenders Justifiable?". *Journal of Applied Security Research*, no. 6 (2011): 317-38.
- Bottoms, AE and Brownsword, R. "The Dangerousness Debate after the Floud Report." *British Journal of Criminology*, no. 22 (1982): 229.
- Chan, W.C. "Preventive Detention and Corrective Training for Habitual Offenders in Singapore." *Singapore Academy of Law Journal*, no. 8 (1996): 157.
- Corrado, M.L. "Some Notes on Preventive Detention and Psychopathy." *Handbook of psychopathy and law* (2013).
- Danet, J. and Saas, C. . "The Use of Notions of "Abnormal Offenders" and "Habitual Offenders" in National German, Belgian, French and Swiss." (2009). Available from: <http://champpenal.revues.org/7955>.
- "Decision N° 2008-562 Dc – February 21st 2008." (2008). Available from: http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank_mm/anglais/a2008562dc.pdf.
- Dessecker, A. "Dangerousness, Long Prison Terms, and Preventive Measures in Germany." (2009). Available from: <http://champpenal.revues.org/7508>.
- Dinitz, S. and Conrad, J.P. "Thinking About Dangerous Offenders." *Criminal Justice Abstracts* 10, no. 1 (1978): 99-130.
- Douglas, H. "Post-Sentence Preventive Detention: Dangerous and Risky." *Criminal Law Review*, no. 11 (2008): 854-73.
- Dünkel, F. and Smit, D. "Preventive Detention of Dangerous Offenders Re-Examined: A Comment on Two Decisions of the German Federal Constitutional Court (Bverfg – 2 Bvr 2029/01 of 5 February 2004 and Bverfg – 2 Bvr 834/02 – 2 Bvr 1588/02 of 10 February 2004) and the Federal Draft Bill on Preventive Detention of 9 March 2004." *German Law Journal* 05, no. 06 (2004): 619-37.
- Dworkin, R. . *Taking Rights Seriously*. London: Duckworth, 1977.
- European Committee on Crime Problems. "Discussion Paper on Secure Preventive Detention." (2010). Available from: <http://www.bit.ly/1dMmLEA>.
- Floud, J. and Young, W. . *Dangerousness and Criminal Justice*. London: Heinemann, 1981.
- "Glossary of Commonly-Used Terms in Criminal Proceedings." (2013). Available from: <http://bit.ly/1hjXP5l>.

- Hammel, A. "Preventive Detention in Comparative Perspective." *Annual of German & European Law* 2, no. 3 (2006): 89-115.
- Hirsch, A. and Ashworth, A. . *Proportionate Sentencing*. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Howard, J. *Dangerous Offender Legislation around the World*. 1999. Available from: <http://www.johnhoward.ab.ca/pub/C20.htm>.
- Johnson, E.H. . *Crime, Correction and Society*. Homewood: The Dorsey Press, 1974.
- Judgment of 4 May 2011*. 2011. Available from: <http://www.bundesverfassungsgericht.de/pressemitteilungen/bvg11-031en.html>.
- Kaluszynski, M. "Return of the Dangerous: Reflections on the Concept of Dangerousness and Its Use." (2008). Available from: <http://cham penal.revues.org/6183>.
- Keyzer, P. "The International Human Rights Parameters for the Preventive Detention of Serious Sex Offenders." *Dangerous people: Policy, prediction, and practice* (2011): 26.
- Keyzer, P. and McSherry, B. " The Preventive Detention of “Dangerous” Sex Offenders in Australia: Perspectives at the Coalface." *International Journal of Criminology and Sociology*, no. 2 (2013): 296-305.
- Kinzig, J. "Preventive Measures for Dangerous Recidivists." *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice* 5, no. 1 (1997): 27-57.
- Kitai-Sangero, R. "The Limits of Preventive Detention." *McGeorge Law Review*, no. 40 (2009): 903-34.
- Klein, A. and Wittes, B. "Preventive Detention in American Theory and Practice." *Harvard National Security Journal*, no. 2 (2011): 87-90, 164-69.
- Lab, S.P. *Crime Prevention: Approaches, Practices, and Evaluations*. 7 ed. Ohio: Anderson Publishing, 2010.
- Lieb, R. "Washington’s Sexually Violent Predator Law: Legislative History and Comparisons with Other States." (1996). Available from: <http://www.wa.gov/wsipp>.
- McLaughlin, E. and Muncie J. *The Sage Dictionary of Criminology*. London: SAGE Publications, 2001.
- McSherry, B. "Preventive Detention of Sex Offenders: Recent Trends." (2010). Available from: <http://www.law.monash.edu.au/centres/index.htmlrmhl/docs/p-bmcs-vic-legal-aid.pdf>.
- McSherry, B., Keyzer, P. and Freiberg, A. *Preventive Detention for ‘Dangerous’ Offenders in Australia: A Critical Analysis and Proposals for Policy Development*. 2006. Available from: <http://criminologyresearchcouncil.gov.au/reports/200405-03.pdf>.

- Merkel, G. "Incompatible Contrasts? - Preventive Detention in Germany and the European Convention on Human Rights." *German Law Journal* 11, no. 09 (2010): 1046-66.
- Padfield, N. *The Sentencing, Management and Treatment of 'Dangerous' Offenders: Final Report*. 2010. Available from: <http://www.bit.ly/1eYJY1j>.
- . *The Sentencing, Management and Treatment of 'Dangerous' Offenders: Scoping Paper*. 2010. Available from: <http://www.bit.ly/1jE4rfG>
- Payne, J. "Recidivism in Australia: Findings and Future Research." *Research and Public Policy Series*, no. 80 (2007): 4.
- Rawls, J. *A Theory of Justice*. Rev. ed.: Harvard University Press, 1971.
- "Recidivism Law & Legal Definition." (2013). Available from: <http://definitions.uslegal.com/r/recidivism>.
- Robinson, P.H. "Punishing Dangerousness: Cloaking Preventive Detention as Criminal Justice." *Harvard Law Review* 114, no. 5 (2001): 1429-56.
- Ronken, C. and Johnston, H. "Balancing Rights: Arguments for Indefinite Detention of Dangerous Sex Offenders." (2008). Available from: <http://www.bit.ly/1gBykrP>.
- Slobogin, C. "Defending Preventive Detention." (2008). Available from: <http://ssrn.com/abstract=1161164>.
- . "A Jurisprudence of Dangerousness." *Northwestern University Law Review* 98, no. 1 (2003): 1-62.
- . "Preventive Detention in Europe and the United States." (2010). Available from: <http://ssrn.com/abstract=2094358>.
- Song, L., and Lieb R. "Recidivism: The Effect of Incarceration and Length of Time Served." (1993). Available from: <http://www.wsipp.wa.gov/rptfiles/incarcrcid.pdf>.
- Understanding Legal Processes: Sentencing in Singapore*. 2013. Available from: <https://app.agc.gov.sg/DATA/0/docs/ULP/Sentencing%20Process.pdf>.
- Urbaniok, F., Rossegger, A. and Endrass, J. "Can High-Risk Offenders Be Reliably Identified?." *Swiss Medical Weekly*, no. 136 (2006): 761-68.
- Vallotton, A. *Dangerousness: A Discussion Paper*. 2010. Available from: <http://www.bit.ly/1M38JF>.
- "Whose Justice? The Social Costs of Dangerousness." (2010). Available from: <http://www.crimeandjustice.org.uk>.
- Williams, C.R. "Coping with the Highly Dangerous: Issues of Principle Raised by Preventive Detention." (2010). Available from: http://www.aic.gov.au/media_library/publications/proceedings/19/williams.pdf.

Zedner, L. "Fixing the Future? The Pre-Emptive Turn in Criminal Justice ". *Regulating deviance the redirection of criminalisation and the futures of criminal law* (2009): 37-39.

"กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. 2549." *ราชกิจจานุเบกษา* (2549): 3-4.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1*. กรุงเทพมหานคร: จีรรัชการพิมพ์, 2546.

โกศล วงศ์สวรรค์ และสถิต วงศ์สวรรค์. *ปัญหาสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น, 2543.

"คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการพิจารณาคำร้องขอจับกุมและควบคุมตัวบุคคลตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548." *ราชกิจจานุเบกษา* (2554): 44-46.

"คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 10-11/2553 เรื่อง ศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งของจำเลย (พันตำรวจโท ไหวพจน์ อารณรัตน์) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 1288/2552 เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 211 ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาตรา 9 (2) และมาตรา 11 (1) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 32 มาตรา 39 และมาตรา 63 หรือไม่ เรื่อง ศาลแขวงดุสิตส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายสุภรณ์ อัตถาวงศ์) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 1627/2552 เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 211 ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 9 (2) มาตรา 11 และมาตรา 18 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 27 มาตรา 29 มาตรา 32 มาตรา 36 มาตรา 39 มาตรา 45 มาตรา 63 และมาตรา 87 (3) หรือไม่." *ราชกิจจานุเบกษา* (2554): 8-14.

"คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 22/2545 เรื่อง กำหนดเขตกักกันสถานกักกันนครปฐม ลงวันที่ 25 มกราคม 2545." *ราชกิจจานุเบกษา* (2545): 65.

"คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 643/2512 เรื่อง กำหนดเขตเขตกักกันลาดบัวขาว ลงวันที่ 18 กันยายน 2512." *ราชกิจจานุเบกษา* (2513): 213.

"คำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ 371/2555 เรื่อง ยุบเลิกสถานกักกันนครปฐมเดิม และกำหนดสถานกักกันนครปฐมแห่งใหม่." *ราชกิจจานุเบกษา* (2555): 75.

จรัญ โฆษณานันท์. *นิติปรัชญา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538.

ณรงค์ ใจหาญ. *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย*.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรนราการพิมพ์, 2534.

———. *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555.

ถาวร พานิชพันธ์. "วิธีการเพื่อความปลอดภัย." *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2520.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2554.

———. *หลักกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2546.

บรรเจิด สิงคะเนติ. *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555.

- ประธาน วัฒนวานิชย์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ประกายพริก, 2546.
- "ประมวลกฎหมายอาญา." ราชกิจจานุเบกษา (2499): 35, 62.
- พรชัย ชันดี. ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์ กรุงเทพมหานคร: สุเนตร
ฟิล์ม, 2553.
- "พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548." ราชกิจจานุเบกษา (2548): 1-9.
- "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547." ราช
กิจจานุเบกษา (2547): 3-4, 6, 10-11.
- "พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546." ราชกิจจานุเบกษา (2546): 29.
- "พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545." ราชกิจจานุเบกษา (2545): 42.
- "พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2510." ราชกิจจานุเบกษา
(2510): 11.
- มนต์ชัย วัชรบุตร. "ปัญหาการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยในเรื่องการกักกันตามประมวลกฎหมาย
อาญา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2534.
- มาลี ทองสุวรรณรงค์. "การคุมขังและกักขังผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา." วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- เมธา วาตีเจริญ. คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเชิงวิเคราะห์และเสนอแนะ เล่ม 1.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุตราไพศาล, 2547.
- รองพล เจริญพันธุ์. นิติปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.
- "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย." ราชกิจจานุเบกษา (2550): 7-9.
- ราชทัณฑ์, กรม. "สถิติข้อมูลผู้ต้องราชทัณฑ์." 2552.
- . "สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ." (2555). แหล่งที่มา:
<http://www.correct.go.th/stat102/display/result.php?date=2012-10-01>.
- สำนักงานศาลปกครอง. หลักแห่งความได้สัดส่วน. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและวิชาการ, 2548.
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. ทฤษฎีอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548.
- อัยการ, กรม. การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติการพิมพ์, 2533.
- อุททิศ แสนโกศิก. กฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2525.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวรัชกานต์ จิตติขานนท์ เกิดเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2529 สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2550 สอบไล่ได้ความรู้ชั้นเนติบัณฑิต สมัยที่ 61 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ปีการศึกษา 2551 ได้รับประกาศนียบัตรหลักสูตรวิชาว่าความจากสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความทนายความ รุ่นที่ 33 พ.ศ. 2553 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีเดียวกัน

ปัจจุบัน ปฏิบัติงานในตำแหน่งนิติกร สำนักกฎหมาย สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY